

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI**

**AVRASYACILIK PERSPEKTİFİNDEN AVRUPA'DAKİ AŞIRI SAĞ
PARTİLERİN YÜKSELİŞİNDE RUSYA'NIN ETKİSİ**

Emre AK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Rıdvan KALAYCI

MAYIS - 2022

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**AVRASYACILIK PERSPEKTİFİNDEN AVRUPA'DAKİ
AŞIRI SAĞ PARTİLERİN YÜKSELİŞİNDE RUSYA'NIN
ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emre AK

Enstitü Anabilim Dalı : Uluslararası İlişkiler

“Bu tez 26/05/2022 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Doç. Dr. Rıdvan KALAYCI	Başarılı
Doç. Dr. Mehlika Özlem ULTAN	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Hatice Rümeysa DURSUN	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Emre AK

26/05/2022

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	viii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
HARİTA LİSTESİ.....	x
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii

GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: AŞIRI SAĞ PARTİLER.....	6
1.1. Tarihsel Dönüşüm	7
1.1. Kavramsal Çerçeve ve İdeolojik Altyapı	11
1.1.1. Kavramsal Çerçeve	11
1.1.2. İdeolojik Altyapı	12
1.2.2.1. Nativizm (Yerlilik).....	13
1.2.2.2. Otoriterlik.....	13
1.2.2.3. Popülizm	14
1.2. Aşırı Sağ Partilerin Söylemleri ve Görüşleri.....	14
1.2.1. Devletin ve Ulusun İçinde.....	14
1.2.2. Devletin İçinde, Ulusun Dışında	15
1.2.3. Devletin Dışında, Ulusun İçinde	18
1.2.4. Devletin ve Ulusun Dışında	19
1.3. Aşırı Sağ Seçmenler ve Seçimler	23
1.3.1. Seçmenler	23
1.3.2. Ulusal Seçimler	25
1.3.3. Avrupa Parlamentosu Seçimleri.....	29
2. BÖLÜM: AVRASYACILIK: KLASİK VE YENİ AVRASYACILIK.....	34
2.1. Klasik Avrasyacılık.....	35
2.1.1. Felsefe, Medeniyet ve Devlet.....	35
2.1.2. Avrasyacılığın Faşizm Okuması	40
2.2. Yeni Avrasyacılık.....	43

2.2.1. Aleksandr Dugin Rus Siyasetinde ve Rus Düşününde Yeri	45
2.2.2. Dugin'in Avrasyacılığı.....	51
2.2.2.1. Klasik Avrasyacılık ve Yeni Avrasyacılık: Benzerlikler	51
2.2.2.2. Klasik Avrasyacılık Yeni Avrasyacılık Farklılıklar	52
2.2.3. Yeni Avrasyacılık: Aşırı Sağın Rus Versiyonu mu?.....	58
2.2.3.1. Aleksandr Dugin'in Avrupa Sağı İle Temasları	59
2.2.3.2. Dugin'in Söylemleri.....	63
3. BÖLÜM: VLADİMİR PUTİN DÖNEMİ VE AVRASYACILIK	67
3.1. Putin Yönetimine Dair İdeolojik Görüşler	67
3.2. Putin Döneminde Avrasyacı Yaklaşımlar: Medeniyet ve Devlet	70
3.2.1. Medeniyet.....	70
3.2.2. Devlet ve Yönetim Sistemi	77
3.3. Rus Dış Politikasında Avrasyacılık.....	82
3.4. Putin'in Avrasyacılığı?.....	91
4. BÖLÜM: RUSYA VE AVRUPA AŞIRI SAĞI.....	95
4.1. İdeolojik Yakınlıklar	95
4.2. İdeolojik Yakınlıktan Etki Yaratan Ağlara	99
4.2.1. Siyasi ve Mali Destek.....	100
4.2.2. Medya.....	101
4.2.3. Seçim Gözleme Örgütleri.....	103
4.3. Avrupa Aşırı Sağı-Rusya İlişkilerinde Ukrayna Krizi	105
4.4. Jeopolitik Düzlemde Aşırı Sağ.....	109
4.4.1. Baltık Bölgesi.....	109
4.4.2. İskandinavya.....	111
4.4.2.1. İsveç	112
4.4.2.2. Danimarka.....	114
4.4.3. Vişegrad	115
4.4.3.1. Macaristan.....	116
4.4.3.2. Slovakya.....	119
4.4.3.3. Çekya	121
4.4.4. Balkanlar	123
4.4.4.1. Yunanistan	124

4.4.4.2. Bulgaristan	127
4.4.5. Batı Avrupa	129
4.4.5.1. Almanya	131
4.4.5.2. Fransa	134
4.4.5.3. İtalya	138
4.4.5.4. Avusturya	141
4.4.5.5. Hollanda	143
4.4.5.6 Belçika	144
SONUÇ	147
EKLER	154
KAYNAKÇA.....	163
ÖZGEÇMİŞ	179

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADR	: Alternative Democratic Reform Party (Alternatif Demokratik Reform Partisi)
AEB	: Avrasya Ekonomik Birliği
AfD	: Alternative für Deutschland (Almanya için Alternatif)
AFER	: Alliance France Europe Russie (Fransa/Avrupa/Rus İttifakı)
AfS	: Alternativ för Sverige (İsveç için Alternatif)
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AMES	: Analytical Media Eurasian Studies (Analitik Medya Avrasya Çalışmaları)
AP	: Avrupa Parlamentosu
ASEAN	: Association of Southeast Asian Nations (Güneydoğu Asya Uluslar Birliği)
AUR	: Alianța pentru Unirea Românilor (Rumenler Birliği İttifakı)
BDT	: Bağımsız Devletler Topluluğu
BM	: Birleşmiş Milletler
BRI	: Belt and Road Initiative (Kuşak ve Yol Girişimi)
CEDADE	: Círculo Español de Amigos de Europa (İspanyol Avrupa Dostları Çevresi)
CIS-EMO	: Commonwealth of the Independent States - Election Monitoring Organization (Bağımsız Devletler Topluluğu - Seçim İzleme Örgütü)
DF	: Dansk Folkeparti (Danimarka Halk Partisi)
DP	: Domovinski pokret (Anavatan Hareketi)
ECAG	: Europejskie Centrum Analiz Geopolitycznych (Avrupa Jeopolitik Analiz Merkezi)
EAPL-CFA	: Electoral Action of Poles in Lithuania – Christian Families Alliance (Litvanya'da Polonyalıların Seçim Hareketi-Hristiyan Aileler İttifakı)

ECR	: European Conservatives and Reformists (Avrupa Muhafazakarlar ve Reformcular)
EFDD	: Europe of Freedom and Direct Democracy (Özgürlük ve Demokrasinin Avrupası)
EKRE	: Eesti Konservatiivne Rahvaerakond (Estonya Muhafazakar Halk Partisi)
EL	: Elliniki Lisi (Helen Çözümü)
ELF	: European Liberation Front (Avrupa Özgürlük Hareketi)
EODE	: Eurasian Observatory for Democracy & Elections (Avrasya Demokrasi ve Seçimler Gözlemevi)
ESM	: European Social Movement (Avrupa Sosyal Hareketi)
EURASEC	: Eurasian Economic Community (Avrasya Ekonomik Topluluğu)
FdI	: Fratelli d'Italia (İtalya'nın Kardeşleri)
FN	: Front National (Ulusal Cephe)
FPÖ	: Freiheitliche Partei Österreichs (Avusturya Özgürlük Partisi)
FvD	: Forum voor Democratie (Demokrasi için Forum)
GCES	: German Centre for Eurasian Studies (Alman Avrasya Çalışmaları Merkezi)
GRECE	: Groupement de Recherche et d'Études pour la Civilisation Européenne (Avrupa Medeniyeti Araştırma ve Çalışma Grubu)
ID	: Identity and Democracy (Kimlik ve Demokrasi)
IMF	: International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
IMRO	: Българско национално движение (Bulgar Ulusal Hareketi)
İŞİD	: Irak Şam İslam Devleti
JA21	: Juiste Antwoord 2021 (Doğru Cevap 2021)
KDNP	: Kereszténydemokrata Néppárt (Hristiyan Demokratik Halk Partisi)
KGAÖ	: Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü
KPV-LV	: Kam pieder valsts? (Devletin Sahibi Kimdir?)
LDPR	: Liberal Democrat Party of Russia (Rusya Liberal Demokrat Partisi)

LGBT	: Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transseksüel
LN	: Lega Nord (Kuzey Ligi)
L'SNS	: Ludová strana – Naše Slovensko (Bizim Slovakya'nın Halkı Partisi)
MSI	: Movimento Sociale Italiano (İtalyan Sosyal Hareketi)
NA	: National Alliance (Ulusal İttifak)
NATO	: North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
NBP	: National Bolshevik Party (Ulusal Bolşevik Partisi)
NFSB	: National Front for the Salvation of Bulgaria (Bulgaristan'ın Kurtuluşu için Ulusal Cephe)
NPD	: Nationaldemokratische Partei Deutschlands (Almanya Ulusal Demokratik Partisi)
ODIHR	: Office for Democratic Institutions and Human Rights (Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi)
PACE	: Parliamentary Assembly of the Council of Europe (Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi)
PiS	: Prawo i Sprawiedliwość (Hukuk ve Adalet Partisi)
PS	: Perussuomalaiset (Finliler Partisi)
PVV	: Partij voor de Vrijheid (Özgürlük Partisi)
RF	: Rusya Federasyonu
RN	: Rassemblement National (Ulusal Birleşme)
RNU	: Russian National Union (Rus Ulusal Birliği)
SD	: Sverigedemokraterna (İsveç Demokratları)
SNS	: Slovenská Národná Strana (Slovak Ulusal Partisi)
SNS	: Slovenska Nacionalna Stranka (Sloven Ulusal Partisi)
SP	: Birleşik Polonya
SPD	: Svoboda a přímá demokracie (Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi Partisi)
SRP	: Socialist Reich Party (Sosyalist Reich Partisi)
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SVP	: Schweizerische Volkspartei (İsviçre Halk Partisi)

ŞİÖ	: Şangay İşbirliği Örgütü
TT	: Tvarka ir teisingumas (Düzen ve Adalet)
UKİP	: United Kingdom Independence Party (Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi)
VB	: Vlaams Belang (Flaman Çıkarı)
XA	: Χρυσή Αυγή (Altın Şafak)

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Avrupa'daki Aşırı Sağ Partilerin Ulusal Seçimlerde Almış Olduğu Oy Oranı	26
Tablo 2: Avrupa Parlamentosu, Brexit Öncesi ve Sonrası Üye Ülkelere Göre Sandalye Dağılımı	29
Tablo 3: Kimlik ve Demokrasi Grubu (ID) Üyesi Partiler ve Üye Sayısı	32
Tablo 4: Kimlik ve Demokrasi Grubu Dışındaki Aşırı Sağ Partiler ve Üye Sayısı	33
Tablo 5: Avrasya Bölgesinde Yer Alan Uluslararası Örgütler	84
Tablo 6: Aşırı Sağ Partilerin Avrupa Parlamentosu'nda 1. Oylama (AB- Rusya İlişkileri) ve 2. Oylama (Rusya'nın Kırım'ı Yasadışı İşgal Etmesinin Ardından Karadeniz Havzasındaki Stratejik Askeri Durum) (“+”: AB lehine, “-“ Rusya lehine, “Ç”: Çekimser, “X” Oylamaya katılmadı veya Oylamada Bulunmadı)	108
Tablo 7: Aşırı Sağ Partiler: Baltık	110
Tablo 8: Aşırı Sağ Partiler: İskandinavya	112
Tablo 9: Aşırı Sağ Partiler: Vişegrad	116
Tablo 10: Aşırı Sağ Partiler: Balkanlar	124
Tablo 11: Aşırı Sağ Partiler: Batı Avrupa	130

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Avrupa'da Aşırı Sağ Parti Seçmenlerinin Kendi Ülkelerindeki Müslümanlara Yönelik Bakış Açısı.....	17
Şekil 2: Avrupa'daki Aşırı Sağ Parti Seçmenlerinin Avrupa Birliği'ne Yönelik Görüşleri	21
Şekil 3: Donald Trump'un Göçmen Politikaları Konusunda Aşırı Sağ Partilerin Görüşleri.....	23
Şekil 4: Aşırı Sağ Parti Seçmenlerinin AB'ye Bakış Açısı	25
Şekil 5: Yıllara göre Avrupa Parlamentosu Seçimlerine Katılım Oranı	30
Şekil 6: Avrupa Parlamentosu Siyasal Grupların Dağılımı	31
Şekil 7: Avrupa'da Aşırı Sağ Parti Seçmenlerinin Putin'in Dünya Meselelerine Karşı Güveni	99

HARİTA LİSTESİ

Harita 1: Dünya'da ve Avrupa'da ABD'ye Karşı Devletlerin Bakış Açısı	22
Harita 3: Jeopolitiğin Temelleri'nde Belirtilen Avrasya İmparatorluğunun Sınırları...	55
Harita 4: Jeopolitiğin Temelleri'nde Yer Alan Avrupa Ekseni	57

ÖZET	
Başlık: Avrasyacılık Perspektifinden Avrupa'daki Aşırı Sağ Partilerin Yükselişinde Rusya'nın Etkisi	
Yazar: Emre AK	
Danışman: Doç. Dr. Rıdvan KALAYCI	
Kabul Tarihi: 26/05/2022	Sayfa Sayısı: xii (Ön kısım) + 179 (Tez)
Avrupa'da aşırı sağ partiler Avrupa'da meydana gelen ekonomik kriz ve 2015 yılında gerçekleşen mülteci krizinin ardından yükselişe geçmiştir. Avrupa'daki aşırı sağ partiler göçmen karşıtlığı, İslamofobi, yabancı düşmanlığı, Avro-şüphecilik, ulus-devletin egemenliğinin savunulması ve geleneksel değerlere vurgu yapan siyasi bir söylemi bulunmaktadır. Bazı aşırı sağ partilerde bu söylemlerin dışında, Rus yanlısı bir eğilim bulunmaktadır. Avrupa'daki birtakım aşırı sağ partiler sahip oldukları Rus yanlısı söylemlerinin yanı sıra, Kırım'da gerçekleşen tek taraflı referandumda seçim gözlemcisi olarak görev almış ve Rusya'nın Kırım'ı ilhakını meşru kabul etmiştir. Ayrıca, Avrupa'daki aşırı sağ partiler Ukrayna krizi ile ilgili yapılan Avrupa Parlamentosu oylamasında Rusya lehine oy kullanmışlardır. Bir diğer kavram olan Avrasyacılık, Bolşevik Devrimi sonrasında ortaya çıkan bir fikir hareketi olarak Rusya'yı siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan Batı'dan farklı bir medeniyet olarak tanımlamaktadır. Soğuk Savaş sonrası dönemde, Rusya'nın uluslararası sistemdeki konumunu yeniden yorumlaması bakımından, Aleksandr Dugin'in fikirleri Yeni Avrasyacılık olarak ifade edilmektedir. Avrupa aşırı sağ ve Avrasyacılık birbirinden farklı iki alan olarak görünüyorsa da olmasına rağmen, aralarında fikrîsel eşleşmeler bulunmaktadır. Bununla birlikte, Vladimir Putin'in 2000 yılından itibaren iç ve dış politikadaki uygulamaları Avrasyacı bir yaklaşım izlediğine dair tartışmalara neden olmuştur. Bu duruma ek olarak, Rusya'nın Avrupa aşırı sağ partilerine sağladığı siyasi ve mali destekten dolayı, Avrupa'daki aşırı sağ partilerin Avrupa Birliği içerisinde, Rusya'nın "Truva Atları" olarak görülmektedir. Bu çalışmada Avrupa'da aşırı sağ partilerin yükselişinde Rusya'nın etkisi incelenecek ve bu etkinin gelişmesinde Avrasyacılık ile ilişkisi ortaya çıkarılacaktır. Bu amaçla çalışmanın ilk bölümünde Avrupa aşırı sağ partileri ele alınacaktır. İkinci bölümde Avrasyacılık kavramı incelenip faşizm ve Avrupa aşırı sağ ile olan ideolojik benzerlikleri incelenecektir. Üçüncü bölümde Rusya Cumhurbaşkanı Vladimir Putin'in söylem ve pratiği, Avrasyacılık fikri ile mukayese edilecektir. Son bölümde, Rusya ve Avrupa aşırı sağ arasındaki ilişkilerde yer alan fikrîsel uyumluluk, Rusya'nın kullandığı araçlar, Avrupa aşırı sağ partilerin Ukrayna krizindeki pozisyonu ve Avrupa'daki aşırı sağ partilerin Rusya ile kurmuş olduğu siyasi ağlar incelenecektir.	
Anahtar Kelimeler: Avrasyacılık, Avrupa Aşırı Sağ, Rusya, Vladimir Putin, Aleksandr Dugin	

ABSTRACT	
Title of Thesis: The Effect Of Russia On The Rise Of The Far Right Parties In Europe From The Eurasianism Perspective	
Author of Thesis: Emre AK	
Supervisor: Assoc. Prof. Rıdvan KALAYCI	
Accepted Date: 26/05/2022	Number of Pages: xii (pre text) + 179 (main body)
Far-right parties in Europe have been on the rise after the economic crisis in Europe and the refugee crisis in 2015. Far-right parties in Europe have a political discourse that emphasizes anti-immigration, Islamophobia, xenophobia, Euro-scepticism, defending the sovereignty of the nation-state and traditional values. Apart from these discourses, some far-right parties have a pro-Russian tendency. In addition to their pro-Russian rhetoric, some far-right parties in Europe served as election observers in the self-proclaimed referendum in Crimea and accepted Russia's annexation of Crimea as legitimate. In addition, far-right parties in Europe voted in favor of Russia in the European Parliament vote on the Ukraine Crisis. Another concept, Eurasianism, as an intellectual movement that emerged after the Bolshevik revolution, defines Russia as a different civilization from the West in terms of politics, economy and culture. In the post-Cold War period, Aleksandr Dugin's ideas were expressed as Neo-Eurasianism in terms of reinterpreting Russia's position in the international system. Although the European far right and Eurasianism are seen as two different fields, there are intellectual matches between them. In the meantime, there is a debate that Vladimir Putin has followed a Eurasianist approach in domestic and foreign policy since 2000. In addition that, due to the political and financial support provided by Russia to the European far-right parties, far-right parties in Europe are seen as the “Trojan Horses” of Russia in the European Union. In this study, the effect of Russia on the rise of far-right parties in Europe will be examined and its relationship with Eurasianism in the development of this effect will be revealed. For this purpose, the European far right parties will be discussed in the first part of the study. In the second section, the concept of Eurasianism will be examined and its ideological similarities with Fascism and the European far right will be examined. In the third section, the discourse and practice of Russian President Vladimir Putin will be compared with the idea of Eurasianism. In the last section, the intellectual compatibility in the relations between Russia and the European far right, the tools used by Russia, the position of the European far right parties in the Ukraine Crisis and the political networks established by the far right parties in Europe with Russia will be examined.	
Keywords: Eurasianism, European Far Right, Russia, Vladimir Putin, Aleksandr Dugin	

GİRİŞ

Avrupa aşırı sağ ve Avrasyacılık birbirinden farklı iki kavram olmak üzere araştırma yapılmış alanlardır. Avrupa’da son dönemde meydana gelen avro krizi ve 2015 yılında gerçekleşen mülteci krizi gibi önemli problemlerin neticesinde, Avrupa toplumu içerisinde ana akım partilerden aşırı sağ partilere doğru bir oy geçişi meydana gelmiştir. Söz konusu partiler, ideolojik olarak, AB entegrasyonuna ve ulus-devletten AB’ye yönelik yetki devrine karşıt ve ulus-devletin egemenliğini savunmaktadır. Bu duruma ek olarak, anti-liberal doğasının yanı sıra, aile, din, toplum veya tarih gibi geleneksel değerlere yönelik popülist söylemleri bulunmaktadır. Bu açıdan Avrupa’da aşırı sağ partiler söylemleriyle Avrupa Birliği’nin değerlerinin tam tersi sayılabilecek bir pozisyonda bulunmakta ve ulusal meclislerdeki yükselişi ile Avrupa entegrasyonu için bir tehdit olarak görülmektedir. Aşırı sağ partilerin kökenine dair tarihsel bir çalışma yapıldığında, literatürde sıklıkla savaş arası dönemde ortaya çıkan, İtalyan faşizmi ve Alman Nazizmine değinilmekte ve bir anlamda bu ideolojiler, günümüzdeki Avrupa aşırı sağ partilerin selefi olarak ifade edilmektedir.

Bir diğer kavram olan Avrasyacılık ise, Rusya’da gerçekleşen Bolşevik Devrimi sonrasında, Avrupa’ya göç eden Rus entelektüellerin oluşturduğu bir fikir hareketidir. Avrasyacılara göre, merkezinde Rusya’nın olduğu bir Avrasya coğrafyasının, kendine özgü, tarihi, dini, etnik ve siyasi anlayışa sahip bir medeniyet olduğu vurgusunu yapmaktadır. Avrasyacılık SSCB’nin dağılmasının ardından, Rusya’da ve Sovyet sonrası alandaki ülkelerde meydana gelen karışıklıklara çözüm bulmak adına, 1990’larda Yeni Avrasyacılık ismiyle ortaya çıkmıştır. Rusya’da Boris Yeltsin döneminde gerçekleşen Batılılaşma hareketinin ekonomik ve siyasi krize neden olması, Rusya içerisindeki askeri ve siyasi gruplar içerisinde ABD ve Batı karşıtlığının yeniden ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yeni Avrasyacılar içerisinde, hakkında literatürde en fazla araştırma yapılan isimlerden Aleksandr Dugin’in fikirleri özellikle uluslararası siyaseti yorumlaması bakımından seleflerinden ayrılmakta ve kavrama jeopolitik bir anlam ilave etmiştir. Söz konusu dönüşümde Avrupa’ya olan bakış açısı da büyük oranda farklılaşmıştır.

Araştırmanın Önemi

İlk bakışta Avrupa aşırı sağ ve Avrasyacılık birbirinden farklı düşünce ve pratikte ortaya çıkmış olarak görülebilir. Fakat kavramların detayına inildiğinde birbirleriyle eşleşen

önemli noktalar söz konusudur. Bu durum özellikle Aleksandr Dugin'in Yeni Avrasyacılık anlayışında daha da belirgin bir hal almaktadır. Konu ile ilgili araştırmalar yapan Marlene Laruelle'ye göre, Avrupa aşırı sağ ve Avrasyacılık "aslında bir madalyonun iki yüzüdür" (Laruelle, 2015d, s. xi). Bununla birlikte Andreas Umland, Klasik Avrasyacılığı "proto-faşist" olarak tanımlamıştır (Umland, 2008, s. 15). İki kavram arasındaki ilişkinin pratiğine bakıldığında, özellikle Aleksandr Dugin, 1990'lar boyunca, Rusya içerisinde önemli askeri ve siyasi odaklarla iletişime geçmesi ve kimi askeri ve siyasi isimleri fikirleriyle etkileyebilmesi bakımından dikkate alınmalıdır. Bu duruma ek olarak, Dugin'in bir diğer taraftan, bu zaman zarfı içerisinde, Avrupa aşırı sağ partilerinin fikirsel anlamda öncüleri sayılabilecek isimlerden etkilenmesi ve bu isimlerle çeşitli ağlar kurmuştur. Ayrıca Avrupa'daki aşırı sağ figürleri, Rusya'daki önemli siyasi ve askeri isimler ile bir araya getirmeye de vesile olmuştur. Bu durum günümüzdeki Avrupa aşırı sağ partilerinin Kremlin ile ilişkilerini daha iyi anlayabilmek açısından önemlidir. Dugin'in erken temasları bir anlamda bugünkü Avrupa aşırı sağ-Rusya ilişkisinin oluşmasında öncü gelişme olarak sayılabilir.

Ancak bugünkü Avrupa aşırı sağ-Rusya ilişkisinde Dugin'in Avrasyacılık anlayışının ne kadar etkin olup olmadığı araştırılmalıdır. Bu açıdan 2000 yılında iktidara gelen Vladimir Putin'in iç ve dış politikada ne kadar Avrasyacı bir tutumu benimsediği anlaşılmalıdır. Bugün Avrupa aşırı sağının Putin Rusya'sı ile ilişkileri daha belirgin bir hale gelmektedir. Taraflar ideolojik anlamda, egemen ulus-devlet anlayışı, küreselleşme karşıtlığı, anti-liberalizm veya geleneksel değerlerin savunulması gibi konularda örtüşmektedir. Bununla birlikte Avrupa aşırı sağ partilerinin söylemlerinde Putin ve Rusya'ya yönelik olumlu bir tutum sergilemiştir. Söylemlerin ötesinde, bazı aşırı sağ partilerin Kırım'daki bağımsızlık referandumunda Rus yanlısı bir şekilde seçimlere gözlemci olarak katılması ve sonuçları meşru kabul etmesi araalarında organik bir ilişki olduğunun göstergesidir. Ayrıca Kırım'ın ilhakı sonrasında, bazı aşırı sağ partilerin Avrupa Parlamentosu'nda Ukrayna ve Rusya ile ilgili oylamalarda Rusya yanlısı oy kullanmasından dolayı, Rusya'nın AB içerisindeki "Truva Atları" olarak görülmesine neden olmuştur (Klapsis, 2015, s. 15).

Araştırmanın Konusu

Bu amaçla araştırmada tarafların ilişkilerini anlamak açısından belirli temalara değinilerek ilişkilerin derinliği ortaya çıkarılacaktır. Birinci bölümde Avrupa aşırı sağ partilerinin tarihsel dönüşümü, ideolojik altyapısı ve dünyayı nasıl algıladığı anlatılacaktır. Ayrıca aşırı sağ partilerin yükselişinde seçmen profili inceleyecek ve ulusal ve Avrupa Parlamentosu seçimlerindeki başarısı aktarılacaktır. İkinci bölümde, Avrasyacılık fikri incelenecektir ve Avrasyacılığın aşırı sağ partilerin selefi olduğu iddia edilen faşizm ve Nazizm ile mukayese edilecektir. Bölümün devamında, Soğuk Savaş sonrası dönemde ortaya çıkan Yeni Avrasyacılık fikrinin öncülerinden Aleksandr Dugin'in Rusya içerisindeki konumu ve Dugin'in Avrasyacılık anlayışı incelenecektir. Bununla birlikte, Aleksandr Dugin'in Avrupa aşırı sağ ile erken sayılabilecek temasları ve Dugin'in Avrasyacılık anlayışını etkileyen aşırı sağ figürlere yer verilecektir. Üçüncü bölümde, 2000 yılında iktidara gelen Vladimir Putin'in iç ve dış politikada söylem ve uygulamalarında Avrasyacılık ve Dugin'in fikirleri ile ne derece örtüştüğü incelenecektir. Bu amaçla, Avrasyacılıkta üzerinde en fazla durulan medeniyet anlayışı, devlet tasavvuru ve dış politika gibi alanlar, Putin'in atmış olduğu siyasi adımlar ile kıyaslanacak ve Putin'in Avrasyacı yönü teşhis edilmeye çalışılacaktır. Son bölümde Putin Rusya'sı ile Avrupa aşırı sağ partileri arasındaki ideolojik uyum, tarafların birbirleri ile olan temaslarında, Kremlin'in sağladığı siyasi ve mali destek yöntemleri, medyanın etkisi ve Kremlin destekli seçim gözlemciliği misyonu araştırılacaktır. Bölümün devamında Ukrayna krizi sırasında ve sonrasında aşırı sağ partilerin Ukrayna krizi ile ilgili söylemleri ve eylemleri aktarılacaktır. Bölümün son kısmında Avrupa aşırı sağ ve Kremlin arasındaki ilişkiler ülke ve bölge bazında verilmeye çalışılacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, günümüzde var olan Avrupa aşırı sağ-Rusya ilişkilerinin boyutunu, sadece kısa vadeli çıkarlardan ziyade, ilişkinin, tarihsel, ideolojik ve siyasi yanını da ele alarak, Avrupa aşırı sağ- Rusya ilişkisinin süreklilik arz eden bir alt yapısı olduğunu öne sürmektedir. Bu sebeple çalışma birtakım sorulara cevap bulmayı amaçlamaktadır. Araştırmaya dair ilk soru, "Avrupa aşırı sağının selefi olduğu iddia edilen faşizm ve Nazizm'in Klasik Avrasyacılık ile ideolojik bir benzerliği var mıdır?". İkinci soru Avrupa aşırı sağ ile 1990'larda siyasi ağılar kuran "Aleksandr Dugin'in Avrupalı fikirlerden ne

derece etkilendiği ve Rusya içerisindeki askeri ve siyasi kesimi ne kadar etkilendiğidir” . Araştırmanın bir diğer sorusu Avrupalı fikirlerden etkilenmiş bir “Avrasyacılığın, Vladimir Putin’in politikalarında ne derece etkili olmuştur ve aralarında uyum var mıdır?” olacaktır. Araştırma ille ilgili son soru “Putin ve Avrupa aşırı sağının bir araya getiren ideolojik yakınlıklar, tarafları birbirine yaklaştıran siyasi ağlar nelerdir ve ne derece etkilidir?”

Araştırmanın Literatüre Katkısı

Avrupa aşırı sağ ve Rusya arasındaki ilişki literatürde çok daha yeni bir alan olması bakımından, konu ile ilgili araştırmalar sınırlı kalmıştır. Bununla birlikte, Avrupa aşırı sağ literatürde sıklıkla, Avro-şüphecilik, mülteci karşıtlığı, İslamofobi veya ekonomik kriz gibi konular üzerinden incelenmiştir. Bu çalışma Avrupa aşırı sağının yükselişinin Rusya açısından ne anlam ifade ettiğini anlamak adına farklı bir bakış açısı sunmaya çalışmaktadır. Bu tip bir bakış açısı literatürde, Avrupa aşırı sağ- Dugin’in Yeni Avrasyacılığı, Yeni Avrasyacılık- Putin ilişkisi veya Putin-Avrupa aşırı sağ gibi alanlar üzerinden incelenmiştir. Bu açıdan bu çalışma, Avrasyacılık, Avrupa Aşırı Sağ ve Rusya alanlarını içererek kapsamı genişletilmiştir. Bu sayede araştırma literatürdeki alanlar arasındaki boşluklara cevap vermeye çalışacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada konu ile ilgili kitap, makale, rapor, gazete yazısı gibi ikincil kaynakların yanı sıra, çalışmada ele alınan siyasi ve entelektüel figürlerin söylemleri, siyasi partilerin seçim broşürleri, basında yer alan röportajlar, demeçler ve resmi metinler gibi birincil kaynaklar kullanılacaktır. Elde edilen kaynaklar yorumsamacı bir yaklaşım ile ele alınacaktır ve bu şekilde nitel araştırma yapılacaktır.

Araştırmanın Sınırları

Söz konusu alanla ilgili literatürün yeni oluşmaya başlamış olması kaynak yönünden eksikliklerin olmasına neden olmaktadır. Bu durum neticesinde, kitap, makale, rapor, röportaj veya haber yazısı gibi kaynaklar kullanılmıştır. Araştırma ile ilgili olarak bir diğer sınırlama ise Türkçe ve İngilizce metinlerin kaynak olarak kullanılmasıdır. Bu durum neticesinde, konu ile ilgili diğer dillerde yazılmış kaynaklar incelenmemiştir ve Avrupa içerisindeki çeşitli aşırı sağ partilerin görüşlerine ulaşma konusunda kendi

dillerine ait metinlere ulaşamamıştır. Araştırmada ülke bazında yapılan ilk sınırlama Avrupa Birliği dışındaki Avrupa ülkelerinin araştırmaya dahil edilmemesidir. Bu sebeple araştırmada, İngiltere, İsviçre, Norveç ve AB üyesi olmayan Balkan ülkelerine yer verilmeyecektir. Parti bazında yapılan sınırlamada aşırı sağ partilerin ifade edilmesinde literatürde çeşitli farklılıklar olması nedeniyle, belirli partiler araştırmanın dışında kalacaktır. Aşırı sağ partilerin Rusya ile olan ilişkisine dair net bir bilgi bulunmayan partiler araştırmaya dahil edilmemiştir. Araştırmada, Avrasyacılık kavramı ile ilgili, Klasik Avrasyacılar ve Aleksandr Dugin'e yer verilecektir. Bu sebeple Sovyetler Birliği döneminde yaşamış ve Avrasyacı olduğu iddia edilen Lev Gumilev ve Soğuk Savaş sonrasında, Aleksandr Dugin'in dışında bir diğer önemli Avrasyacı Aleksandr Panarin'e yer verilmeyecektir.

1. BÖLÜM: AŞIRI SAĞ PARTİLER

Aşırı sağ partiler 2000’li yıllardan itibaren Avrupa siyasetinde rakip olarak ana akım siyasi partiler tarafından dikkate alınması gereken siyasi bir hareket haline gelmiştir. Avrupa’daki aşırı sağ partilerin selefi olarak genellikle, faşizm, Nazizm veya bu tarz ideolojiler ile benzer eğilimlere sahip görüşler olarak açıklanabilir (Şahin & Ertan, 2015, s. 141). 1920’lerde İtalya’da ve 1930’larda Almanya’da iktidara gelen faşizm ve Nazizm, İkinci Dünya Savaşı’nda yenilgiye uğratılmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan Soğuk Savaş döneminde, faşizm ve Nazizm eğilimli siyasi partiler komünizm-kapitalizm mücadelesinde etkisini kaybetmiştir. Savaş sonrası düzende, Batı Avrupa’da bu fikirlerin güçlenememesinde, Avrupa bütünleşmesi, ileri demokrasi ve serbest piyasa ekonomisi ile birlikte meydana gelen refah ortamı önemli faktörler olmuştur (Şahin & Ertan, 2015, s. 144). Orta ve Doğu Avrupa’da ise Sovyetler Birliği’nin etkisi altında bulunan ülkelerde komünist rejimler meydana gelmiştir.

Soğuk Savaş’ın sona ermesi ile Avrupa entegrasyonu derinlemesine ve genişlemesine ivme kazanmıştır. Maastricht Antlaşması ile 1992’de Avrupa Birliği ismini alan entegrasyon süreci, 1999-2001 yılları arasında ortak para birimi Avro’ya geçmesi ile derinlik kazanmıştır. Derinliğin yanı sıra, 1995’te Avusturya, İsveç ve Finlandiya’yı, 2004’te ise Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini içeren genişleme ile AB’nin sınırları önemli ölçüde genişlemiştir (Soyaltın, 2015, ss. 14-15). Fakat 11 Eylül 2001’de ABD’de ve ardından Avrupa’da yaşanan terör saldırıları ve ABD’de 2007-2008’de meydana gelen ve kısa bir süre içerisinde küresel bir boyut kazanan finansal kriz Avrupa’da olumsuz bir etkiye neden olmuştur. Bunun sonucunda AB’nin geleceği konusunda önemli soru işaretlerini meydana gelmiştir. Bu soru işaretlerinin yaygınlaştığı döneme paralel olarak, Avrupa siyasetinde aşırı sağ partiler daha belirgin hale gelmiştir. Avrupa’da gerçekleşen ekonomik krizin ardından, Ortadoğu’da meydana gelen Arap Ayaklanmaları veya Arap Baharı olarak ifade edilen olayların sonucunda, Ortadoğu ve Kuzey Afrika’dan Avrupa’ya yönelik mülteci hareketi gerçekleşmiştir. Mülteci hareketine ek olarak, Avrupa’da gerçekleşen terör saldırıları, Avrupa toplumunda, yabancı düşmanlığı, İslamofobi ve Avrupa şüpheciligi düşüncelerini hareketlendirmiş, bunun sonucunda, aşırı sağ partilerin yükselişine zemin hazırlamıştır (Polyakova & Shekhovtsov, 2016b, ss. 70-71; Şahin & Ertan, 2015, s. 158).

Avrupa'daki aşırı sağ partilerin yükselişine bakıldığında, Macaristan'da giderek aşırı sağ yelpazeye yaklaşan iktidardaki Fidesz partisi ve ana muhalefet olan Jobbik partisi, Avusturya'da Ibiza skandalı öncesinde iktidar olan ancak günümüzde muhalefet pozisyonunda olan Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ) aşırı sağ partiler olarak sayılabilmektedir (Oltermann, 2019). Batı Avrupa'da aşırı sağ partiler içerisinde ideoloji ve seçimlere katılım olarak daha kurumsallaşmış olan Fransa'da RN'nin (eski adı ile FN) lideri Marine Le Pen, Fransa cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ikinci tura kalma ve %34'e yakın oy alma başarısını göstermiştir (Clarke & Holder, 2017). Almanya'da Almanya İçin Alternatif (AfD), Hollanda'da Geert Wilders'in Özgürlük Partisi (PVV), İtalya'da Lega (eski adı Lega Nord, LN), Belçika'da Flaman Çıkarı (Vlaams Belang, VB), Bulgaristan'da Ataka, Yunanistan'da 2019 yılında kapatılan Altın Şafak (XA) veya İspanya'da yeni kurulan Vox, en bilinen örnekler olarak verilebilir. Ulusal meclislerin yanı sıra, AB vatandaşları tarafından doğrudan seçilen Avrupa Parlamentosu'nda 2014'te önemli bir oy alan aşırı sağ partiler, aynı başarıyı istikrarlı bir şekilde 2019 Parlamento seçimlerinde de göstermiştir ve Avrupa Parlamentosu'ndaki sandalye sayısını arttırmıştır. Aşırı sağ partilerin görüş ve söylemlerinde partiler arasında derece farkı olmasına rağmen asgari ortak paydaları bulunmaktadır. Brüksel'deki ABD yanlısı duruşa ve göçmen dostu politikaları nedeniyle suçlanan AB'nin ulus-üstü makamlarına karşı aşırı sağ partiler, ulus-devlet söylemleriyle güçlü bir kimlik çekiciliği ile karşılık vermektedir. Avrupalı aşırı sağ partiler açık bir şekilde, Avro-şüpheli, ABD'yi eleştiren ve anti-liberal bir doğası vardır. Ayrıca, aşırı sağ partilere göre AB, uluslar-üstü ve bürokratik bir kurum olarak, demokratik meşruiyetten yoksundur. Bunların dışında, din, toplum ve geleneksel aile değerlerini destekleyen eşcinsel karşıtı/homofobik fikirlere sempati gösterebilmektedir (Braghiroli & Makarychev, 2016, s. 216).

1.1. Tarihsel Dönüşüm

Avrupa'da aşırı sağ partilerin kökeni konusunda literatürde genellikle, iki savaş arası dönemde, İtalya'da faşizm, Almanya'da Nazizm ve İspanya'da Franco rejimine atıfta bulunmaktadır (Şahin & Ertan, 2015, s. 144). İkinci Dünya Savaşını başlatan bir ideoloji olarak faşizm ve Nazizm, liberalizm ve komünizme karşı üçüncü bir yol olarak ortaya çıkmıştır. Faşizm kavramını tanımlamak açısından literatürde çok çeşitli ve bazen birbirlerinden farklı görüşler bulunmaktadır. Literatürde kavrama ilişkin en fazla kabul

edilebilir tanımlamalardan biri Roger Griffin'in faşizm tanımıdır. Griffin'e göre faşizm "popülist aşırı milliyetçiliğin palingenetik¹ bir biçimidir" (Griffin, 2014, s. 69). Faşizm'de, devleti yöneten karizmatik bir lider, liderin çevresinde elitler ve paramiliter gruplar ve ideolojik olarak dbiçim verilmeye çalışılan bir toplum vardır. Söz konusu toplum, liderin önderliğinde devletin (veya Nazizm için ırkın) yeniden doğuşunu ifade etmektedir. Ekonomik anlamda faşizm, anti-kapitalist özelliği ile korporatizmi savunmaktadır. Bununla birlikte, vatandaşlar devlete yönelik (Nazilerde ırk olarak tanımlayan bir anlayışı vardır) sadakati ve devletin üstünlüğü söz konusudur (Griffin, 2014, s. 30,40-41,44; Şahin & Ertan, 2015, s. 143).

İkinci Dünya Savaşında faşizmin yenilgiye uğratılmasının ardından, Batı Avrupa'da ABD'nin ve Orta ve Doğu Avrupa'da ise SSCB'nin nüfuz alanlarını ortaya çıkırmıştır. Savaş sonrası dönemde Batı Avrupa'da başlayan entegrasyon hareketi ve ortaya çıkan ekonomik refah ile faşizme olan talep zayıf kalmıştır. Örneğin, 1965-1995 arası dönemde toplamda 19 aşırı sağ parti kurulmuştur (Şahin & Ertan, 2015, ss. 144-145). Parti düzeyinde zayıf olan faşizm, 1960'larda Batı Avrupa'da ortaya çıkan düşünce hareketleri, en bilineni Fransız Yeni Sağ (Nouvelle Droite) ile entelektüel anlamda yeni bir biçim kazanmıştır. Orta ve Doğu Avrupa'da ise komünist sistem bu ülkelerde faşizmin ortaya çıkmasını engellemiştir. Savaş sonrası dönemde faşizmin tam olarak yok olduğu ve liberal görüş açısından, tarih içerisinde bir "kriz" olduğu iddia edilmekte ve tarihsel şartların bir sonucu olduğu öne sürülmektedir (Kallis, 2015, s. 9). Buna karşın bazı araştırmacılar açısından faşizm siyasi yelpazede aşırı sağ konumda bulunmakta ve günümüzdeki aşırı sağ partilerin öncülü olduğu ifade edilmektedir (Şahin & Ertan, 2015, ss. 144-145). Cas Mudde'ye göre aşırı sağ, "ekstrem sağ" ve "radikal sağ" olarak iki kanada ayrılmaktadır. Mudde'ye göre ekstrem sağ anti-demokratik ve ırkçı bir eğilime sahip olması bakımından siyasi yelpazede faşizme daha yakın bir konumdadır (Mudde, 2017, ss. 3-4). Bu açıdan ekstrem sağ için post-faşist veya neo-faşist olduğu söylenebilmektedir. Diğer kanatta yer alan radikal sağ ise asgari ölçüde demokrasiyi kabul etmesi ve söylem yönünden daha ılımlı olması bakımından faşizme karşı mesafeli görülebilir.

¹ Bir Kriz veya bir gerileme aşamasından sonra meydana gelen yeni bir başlangıç, bir yenilenme anlamına gelir (Griffin, 2014, s. 69)

Aşırı sağ partileri tarihsel bir dönem içerisinde incelemek açısından çeşitli görüşler ve literatürlerde belirli partileri dahil veya hariç eden tanımlamalar söz konusudur. Klaus von Beyme'ye göre, savaş sonrasında Batı Avrupa'da üç aşırı sağ siyasi dalga bulunmaktadır. Bunlar; 1945-1955 arasında "Neo-faşizm", 1955-1980 arasında "Sağ Popülizm" ve 1980-2000 arasında "Radikal Sağ" olarak belirtilmektedir. Aşırı sağ ile ilgili araştırmalar yapan Cas Mudde, 2000'den günümüze olan süreci dördüncü siyasi dalga olarak tanımlamaktadır. (Mudde, 2019)

Neo-faşizm olarak ifade edilen 1945-55 arası döneme bakıldığında, savaş sonrası düzende, Batı Avrupa'da faşist ideolojiye sahip kişiler ve İkinci Dünya Savaşında yer alanlar olarak belirtilen bir grubu oluşturmuştur ve demokratik sistemin dışında kalan, marjinal bir grup olarak ifade edilmiştir. İdeolojik olarak etkinliğini demokratik ortam içerisinde gerçekleştirmesi zor olan bu grup, belirli bir siyasi azınlığı temsil etmiştir. Siyasi parti düzeyinde 1952'de Almanya'da Alman Sosyalist Reich Partisi (SRP) ve 1956'da Hollanda Ulusal Avrupa Sosyal Hareketi kurulmasına rağmen 1950'lerde bu partiler yasaklanmıştır. Alman Sosyalist Reich Partisi ve Hollanda Ulusal Avrupa Sosyal Hareketi'nin dışında, İtalyan Sosyal Hareketi (MSI) 1948'de parlamento'ya girebilmeyi başarmıştır. MSI'nin başarısından etkilenen bir diğer grup, 1951'de İsveç Malmö'de aşırı sağ figürlerin oluşturduğu Avrupa Sosyal Hareketi (ESM) idi. Dönemin bilinen aşırı sağ figürlerini bünyesinde bulunduran Avrupa Sosyal Hareketi 1957 yılında dağıldı. Son grup ise İngiliz faşist Oswald Mosley'den etkilenen, ABD'li avukat Francis Parker Yockey'in kurduğu Avrupa Kurtuluş Cephesi (1949-1954) idi (Camus & Lebourg, 2017, s. 56,59,70-71; Mudde, 2019). İkinci aşırı sağ dalga olan 1955-1980 arası dönemde, neo-faşist olarak ifade edilen gruplar, azınlık olarak kalmaya devam ederken, Savaş sonrası oluşan düzenin elitlerine muhalefet eden sağcı popülist partiler ortaya çıktı. İçerisinde eski faşist partilerden figürleri barındırmasına rağmen, ideoloji ve üye açısından neo-faşist bir görüntüsü bulunmamakta idi. Sağcı popülist partiler genel olarak, savaş sonrası düzene, kırsalın marjinalleşmesine ve refah devletine karşı bir duruş sergilemiştir. Sağcı popülist partiler arasında Fransa'da Poujadistler en önemlisidir ki, gençlik hareketinin lideri Jean Marie Le Pen ileride Fransız aşırı sağ için önemli bir isim olacaktır. Poujadistlerin dışında Hollanda'da Çiftçi Partisi ve 1973'te Norveç'te İlerici Parti, sağcı popülist parti olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönem içerisinde son olarak Almanya'da 1964 yılında eski Nazi yetkilileri tarafından kurulan Almanya Ulusal Demokratik Partisi (NPD) verilebilir.

NPD ise Avrupalı olmayan göçmenler ve savaş sonrası düzene odaklanmıştır (Camus & Lebourg, 2017, s. 56; Mudde, 2019). Üçüncü aşırı sağ dalga olan 1980-2000 arası dönemde, aşırı sağ partiler Avrupa’da ulusal meclislerdeki etkinliğinin ilk sinyallerini vermiştir. Bu dönemde yeni aşırı sağ partiler kurulmuş veya Avusturya’da Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ) gibi ana akım siyasi partiler aşırı sağa doğru eğilim göstermiştir. Belçika’da 1978’de Vlams Blok, 1982’de Hollanda Merkez Partisi kurulurken, İsviçre Halk Partisi ve Fransa’da Ulusal Cephe (FN) etkinliğini göstermeye başlamıştır (Mudde, 2017, s. 3, 2019).

Avrupa aşırı sağ ile ilgili siyasi parti düzeyinde hareketler olmasının yanı sıra, siyasi olmamasına rağmen, entelektüel sayılabilecek bir düşünce kanadı da bulunmaktadır. Bu kanat, savaş sonrası dönemde faşizmin yeniden yorumlandığı bir anlatı olan pan-Avrupa faşizmidir. Düşünürlerin ana teması, ABD ve Sovyetler Birliği’ne karşı üçüncü bir güç olan bağımsız bir Avrupa’nın kurulması fikridir. Fikre sahip kişiler arasında Yockey, Jean Thiriart, Oswald Mosley gibi isimler bulunmaktadır. Bununla birlikte aynı görüşleri savunan Nation Europa dergisinde, Julius Evola, Alain de Benoist ve Jean Marie Le Pen gibi isimlerin de yazıları bulunmaktadır. Söz konusu fikirler daha sonrasında Avrupa Yeni Sağı olarak da ifade edilecektir. Alain de Benoist’in “organik pan-Avrupa” fikrini yaymak adına 1968’de GRECE kurulmuş ve pan-Avrupacı faşist fikirler Avrupa’ya yayılmaya çalışılmıştır (Bar-On, 2008, s. 329; Camus & Lebourg, 2017, ss. 66-67,76).

Yeni Sağ (Nouvelle Droite) mensubu düşünürler, ilk olarak, İtalyan faşizmini Alman Nazizminden ayırarak, Avrupa ölçeğinde bir faşizmi savunmuştur. Bu sebeple Alman Nazizminin yükselişinin, Avrupa faşizminin ölü olarak doğmasına neden olduğunu iddia etmiştir. İdeolojik açıdan Yeni Sağ, klasik faşizmin lider kültü, anti-semitizm, ırkçılık, dar milliyetçilik ve totaliterlik fikirlerini reddetmiştir. Bunun yerine, Avrupa kimliği veya Avrupalılık kavramı üzerinden kültürel anlamda faşizmi ele alırken, kapitalizmin ve komünizmin materyalist doğasını eleştirmiştir. Yeni Sağ, Avrupalı, bölgeselci, hatta federalist sayılabilecek bir Avrupa’yı kabul etmesine rağmen, Avrupa entegrasyonunun teknokratik yapısına, kapitalizme ve küreselleşmeye karşıdır. Yeni Sağ, çok kültürlülük, çoğulculuk ve kültürel modernizm kavramlarına karşıydı. Ayrıca faşizmde yer alan ırkçılığın yerini etno-çoğulculuk almıştır. Yani, ırklar arası eşitliği kabul etmekte ancak, eşit olmasına rağmen ırkların farklı olduklarını öne sürmüştür (Camus & Lebourg, 2017, ss. 137-138,150; Griffin, 2017, ss. 20-21). Genel olarak, Yeni Sağ, Avrupa’da kitleleri

etkileyecek bir hareket olmamıştır. Ancak günümüzde etkin olan aşırı sağ partiler ile düşünce anlamında sahip olduğu benzerliklere dikkat çekilmesi gerekmektedir. Bu benzerlikler aşağıda da anlatılacağı gibi, AB'nin teknokratik yapısı, çoğulculuk anlayışı, küreselleşme ve ABD karşıtlığı gibi aşırı sağ parti söylemlerine temel oluşturabilmektedir. Bu açıdan Mudde'nin de ifade ettiği gibi “Aşırı sağcıların çoğu Avrupa işbirliğine karşıt değil, AB'nin savunduğu işbirliği biçimine karşılar” (Bar-On, 2008, ss. 327-337). Aşırı sağın entelektüel sayılabilecek isimleri özellikle, adı Yeni Avrasyacılık ile anılan Aleksandr Dugin'in görüşlerini etkilemesi bakımından önem taşımaktadır. Bu konu ile ilgili detaylı bilgiler Avrasyacılık kısmında yer alacaktır.

1.1. Kavramsal Çerçeve ve İdeolojik Altyapı

1.1.1. Kavramsal Çerçeve

Öncelikle, aşırı sağ kavramının literatürde yer alan tanımlamalarında, farklı anlam ve atıfların bulunduğu belirtilmelidir. Bununla birlikte kavramın Türkçeye çevirisi konusunda da birtakım karmaşıklıklar bulunmaktadır. Aşırı sağ partilerin ifade edilmesinde bir diğer kavramsal tanımlamadaki sorun ise, devletlerin farklı tarihselliğe sahip olması ve kültürel, etnik, dini vb. farklılıkların, tanımlamada karmaşaya neden olmasıdır. Kavramsal çerçevede Mudde'nin çalışmaları, araştırma açısından daha sağlıklı sonuçlar sağlamaktadır. Mudde, “aşırı sağ” (far right) çatısı altında “ekstrem sağ” (extreme right) ve “radikal sağ” (radical right/ populist radical right) olarak iki alt gruba ayırmaktadır (Mudde, 2017, s. 3). Ekstrem sağ anti-demokratik yöntemler kullanarak eylemlerin gerçekleştirilmesi gerektiğini öne sürerken, radikal sağ, asgari düzeyde demokrasinin varlığını kabul etmekte ve iktidara demokratik yollarla ulaşmayı hedeflemektedir. İki parti türü arasındaki bir diğer fark ise, öteki olarak tanımladıkları gruplara karşı yaklaşımlarıdır. Ekstrem sağda, sert bir şekilde milliyetçi veya ırkçı söylemler ile etnik önceliği veya etnik üstünlüğü ifade edecek düşünceler bulunmaktadır. Buna karşın radikal sağ içerisinde etnik, milliyetçi veya ırkçı söylemler olmasına rağmen, etno-çoğulcu bir düşüncesi vardır. Radikal sağ “öteki” olarak adlandırdığı grupların asimilasyonunu ön koşul olarak görebilirken, asimile olmayanların anavatanlarına dönmelerine zorlayacak politik adımlar atmayı amaçlar. Bu açıdan radikal sağ partilerin demokrasi olarak ifade ettikleri şey, Rydgren'e göre “etnokrasidir”, yani, ulusal

homojenlik ve liberal değerlere karşıt bir demokrasi anlayışıdır (Carter, 2017, s. 31; Mudde, 2017, s. 3; Rydgren, 2018, s. 2; Stockemer, 2017, s. 43).

1.1.2. İdeolojik Altyapı

Aşırı sağın tanımlanmasında meydana gelen karmaşıklıkların bir sonucu olarak, ideolojik altyapının irdelenmesinde de belirli sorunları beraberinde getirmektedir. İdeolojik anlamda, ekstrem sağ ve radikal sağ arasında bulunan farklar nedeni ile aşırı sağ, milliyetçilik, popülizm ve faşizm temaları üzerinden açıklanan bir literatür ile karşılaşılmaktadır. İlk olarak, yukarıda da ifade edildiği gibi ekstrem sağ Avrupa Birliği ile neredeyse özdeş olarak ifade edilebilecek olan demokrasiye karşıt bir tutumu vardır. Bununla birlikte milliyetçilik anlayışı derece olarak farklılıklar arz etmesine rağmen, ırkçılığa kadar götürülebilmektedir. Buna karşın radikal sağ veya günümüzde en çok ifade edilen anlamı ile popülist radikal sağ, Mudde'ye göre, milliyetçiliğin farklı bir tonu olan yerlilik (nativism), otoriterlik ve popülizm olan üç ideolojik tema üzerinden ifade edilmektedir (Mudde, 2017, s. 4).

Aşırı sağ ile ilgili araştırmalarda literatürde en çok kullanılan kavramlardan bir diğeri de ideolojik açıdan selefının faşizm olduğu iddiasıdır. Bununla birlikte, günümüzde faşist olarak tarif edilen grup ve partiler aşırı sağın küçük bir alt kümesini oluşturmaktadır. Faşizm ile ilgili en yaygın tanımlama anti-ideolojik (anti- komünist, anti- liberal, anti- kapitalist vs.) özelliğinin olmasıdır (Golder, 2016, s. 481). Griffin'e göre faşizm, liberal demokratik düzenin ulusun yeniden doğuşu ile devrilmesi ve yeni bir siyasi sistem, yeni bir insan türü ve yeni bir elitin oluşumudur. Griffin'e göre faşizm savaş sonrasında iki kanada ayrılmıştır; birincisi, devrimci milliyetçilerin desteklediği ve aktivistlerin oluşturduğu küçük gruplar ve ikincisi, parti olarak yapısını korumak ve oy elde edebilmek için devrimci sayılabilecek hedeflerden vazgeçenler. (Golder, 2016, s. 481). Ekstrem sağ özelinde Carter'a göre, her faşist ve neo-faşist yaklaşım ekstrem sağ olabilirken, her ekstrem sağ hareket faşist veya neo-faşist olarak tanımlanamamaktadır. (Carter, 2017, s. 31). Aşırı sağ parti grubu içerisinde en fazla yer alan ve başarı konusunda ekstrem sağa göre daha fazla yol kat etmiş bir grup olarak (popülist) radikal sağ araştırmada en fazla belirtilecek parti grubu olacaktır.

1.2.2.1. Nativizm (Yerlilik)

Mudde, yerlilik kavramını, milliyetçilik üzerinden irdeler ve yerlilik kavramını bir milliyetçilik türü olarak ifade eder. Mudde, milliyetçiliği en bilinen türleri olan etnik milliyetçilik (ırksal ya da kültürel) ve literatürde sivil milliyetçilik olarak da ifade edilen devlet milliyetçiliği (yurttaşlık, bölgesel veya politik) üzerinden açıklamaktadır. Yerlilik olarak ifade ettiği bu milliyetçilik tanımı ile aşırı sağ partileri diğer parti gruplarından ayırmayı hedeflemektedir. Mudde'ye göre geniş bir terim olan milliyetçiliğe kıyasla yerliliğin, liberal milliyetçilik biçimlerini dışlama avantajı vardır ve ırkçı argümanlara yer verebildiği gibi ırkçı argümanları dışarıda tutabilir. Yerlilik kavramı bu açıdan Mudde'ye göre, yabancı düşmanlığına ve göçmenlere olan muhalefeti içerisinde barındırırken, aşırı sağ partileri sadece göçmen karşıtı bir yaklaşımın ürünüdür gibi bir düşüncesinin çok daha ötesine koyulmasını da sağlamaktadır. Yine de Mudde, yerlilik kavramı ile aşırı sağ partilerin göçmen karşıtlığı ve yabancı düşmanlığı fikrinin özü olarak ifade eder. Çünkü Batı Avrupa'nın aksine, göçmenlik konusunda daha zayıf kalan Doğu Avrupa ülkelerinde yabancı düşmanlığı ve milliyetçilik önemli rol oynamaktadır. Bu açıdan yerlilik, ülkelerde mevcut olan grup ve azınlıklar veya istenmeyen gruplara karşı olan yabancı düşmanlığını da ifade etmektedir. "Estonyalı Estonyalılar" ile "Rus Estonyalılar" veya "Slav Slovaklar" ile "Macar Slovaklar" gibi örnekler verilmektedir (Mudde, 2007, s. 19, 2017, s. 4). Yerlilik, devletlerin yalnızca yerel grubun, yani ulusun, üyeleri tarafından ikamet edilmesi gerektiğini ve yerel olmayan öğelerin (kişiler ve fikirler), temelde homojen ulus-devlete karşı tehdit oluşturduğunu savunan bir ideoloji olarak tanımlanır. Bu açıdan Mudde'ye göre yerlilik, milliyetçilik ve yabancı düşmanlığının bir kombinasyonunu oluşturmaktadır (Mudde, 2007, s. 22).

1.2.2.2. Otoriterlik

Mudde'nin üzerinde durduğu ikinci ideolojik özellik ise otoriterlik kavramıdır. Mudde, Adorno'nun "otoriter kişilik" kavramı üzerinden, otoriterliği gevşek bir anlamda "yüceltme, iç grubun otoriter figürlere itaat etme ve onlara karşı eleştirisiz kalma ve bazı ahlaki otorite adına dış grup figürlerini cezalandırma tavrı" olarak yorumlamasına atıfta bulunmaktadır (Mudde, 2007, s. 22, 2017, s. 4). Ancak bu otoriterlik, otoriteye karşı ihlallerin sert bir şekilde cezalandırılmasını ve katı bir biçimde düzenlenmiş bir toplumu ifade eder. Bu manada, uyuşturucu bağımlılığının yanı sıra, cinsel sapkınlık olarak ifade

edilen şeyler de dahil olmak üzere neredeyse bütün sorunların, sadece cezalandırma yöntemiyle cevap verilebileceğini ve okullarda “ahlaki” ve “geleneksel” eğitimin başlatılmasıyla önlenebileceği noktasında kanun ve düzenleme olarak ifade ediyor (Mudde, 2017, s. 4, 2019). Bu açıdan yönetim anlayışının otoriterlikten ziyade, güçlü devlete ve onun kurallarına itaat edilmesi ifade edilebilir.

1.2.2.3. Popülizm

Son ideolojik özellik olarak popülizm, toplumu homojen ve düşmanca iki gruba ayrılmış olarak gören ince merkezli bir ideoloji olarak belirtilmektedir. Bu iki grup “saf insan” ve “yozlaşmış elit” olarak ifade edilmektedir. Siyasetin, halkın genel iradesinin bir ifadesi olması gerektiğini savunur. Popülist ideoloji, halkın ya da kalbin “sağduyusuna” saygı duyar. Popülizme göre, demokraside hiçbir şey halkın "genel iradesinden" daha önemli değildir ve bu duruma insan hakları veya anayasal güvenceler de dahildir. Popülist radikal sağ partiler, ana akım partileri ve siyasileri, insanları aynı gören ve insanları birlikte çalıştıkları gerçeğinden uzaklaştıran politik bir sınıf olarak suçlamaktadır. Buna karşın aşırı sağ partiler kendilerinin “halkın sesi” oldukları iddiasında bulunmaktadır (Mudde, 2007, s. 23, 2017, s. 4, 2019).

1.2. Aşırı Sağ Partilerin Söylemleri ve Görüşleri

Aşırı sağ partilerin siyasal söylemleri yukarıda ifade edilen ideolojik özellikler neticesinde belirli bir kategorik düzene sokulabilir. Söylem ve görüş bakımından Mudde, “ulus” ve “devlet” üzerinden “iç” ve “dış” olmak üzere dört başlıklı bir kategorileştirme yapmıştır. Buradan hareketle, aşırı sağ partilerin söylemlerinde dört düşman ya da tehdit bulunmaktadır. Bunlar; devletin ve ulusun içindekiler, devletin içinde ancak ulusun dışındakiler, devletin dışında ancak ulusun içindekiler ve ulusun ve devletin dışındakiler olarak tanımlanmıştır (Mudde, 2007, s. 64).

1.2.1. Devletin ve Ulusun İçinde

Devletin ve ulusun içinde yer alan tehdit olarak siyasi elitler, entelektüeller, medya ve politik veya politik olmayan gruplar görülmektedir. Aşırı sağ parti söylemlerinde ulusal elit, ulusa ihanet eden ve halkı yozlaşmaya itenler olarak eleştirilmektedir. Bu eleştiri ile aşırı sağ, Avrupa’daki ana akım partilerin ve elitlerin sıradan insanların çıkarlarını

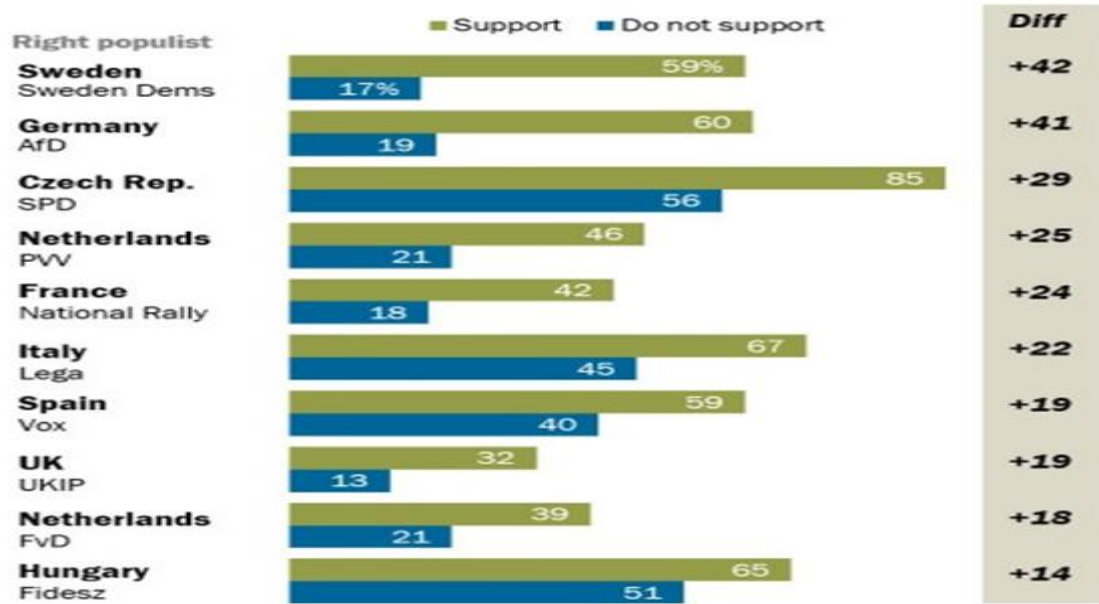
savunmadığını iddia etmektedir. Ayrıca göçmenler, ekonomik açıdan ulusun refahına bir tehdit olarak görülürken, ucuz işçi göçü ile elitlerin parasal ve siyasal çıkar elde ettiğini savunmaktadır. Batı Avrupa’da, ucuz iş gücü pahasına, ulusun dışarıda bırakıldığına dair söylem üretilmektedir. Doğu Avrupa’da ise bu durum farklılık arz etmektedir. Doğu Avrupa’daki aşırı sağ partiler, ülkelerindeki elitlerin, "yerli" veya "kendi" nüfusa karşı "Çingeneler" ve "Türkler" gibi "azınlıklar" lehine ayrımcılık yaptığını iddia etmektedir. Doğu Avrupa özelinde değinilmesi gerekirse, bazı ülkelerde Batı yanlısı bir tutum sergilemek de vatana ihanet ya da yozlaşma olarak görülebilmektedir. Aşırı sağ bu noktada siyasi bir değişim taahhüdünde bulunur. Bu değişim farklı sosyal sınıflardan olan tüm bireylerin tek bir ulusal sınıf oluşturarak ve “yozlaşmış” elitleri pasifize ederek, ulusun özgürleşeceğini öne sürer. Elitlerin yanı sıra, ulus içerisindeki entelektüeller de hedef alınmaktadır. Ayrıca aşırı sağa göre medya, gerçekleri saklamaktadır ve tekeldir (Camus & Lebourg, 2017, s. 179; Castelli Gattinara & Pirro, 2019, s. 452; Mudde, 2007, ss. 65-68; Öner, 2015, s. 89; Polyakova & Shekhovtsov, 2016b, s. 74).

Bir diğer iç tehdit olarak eşcinseller gösterilmektedir. Katolik ve Ortodoks ülkelerdeki popülist radikal sağ partilerin çoğu için eşcinseller, sapkın iç düşmanın bir parçasıdır. Örneğin RN lideri Marine Le Pen eşcinselliği, "biyolojik ve sosyal bir anormallik" ve ulusun hayatta kalmasına yönelik bir tehdit olarak görürken, Avusturya’da FPÖ parti programında aile kavramını, "ortak çocukları olan bir erkek ve kadın arasındaki ortaklık" olarak tanımlamaktadır. Bir diğer örnekte ise, Macaristan parlamentosunun, eşcinsel çiftlerin evlat edinmesini fiilen yasaklayan LGBT karşıtı yasaları kabul etmesidir. Bu örneklerle karşı istisna olarak Hollanda’da Özgürlük Partisi (PVV) lideri Geert Wilders’in, ülkenin geleneksel değerlerinden biri olarak gördüğü eşcinsel haklarının destekçisi olarak görülmesidir (Euronews, 2020; Mudde, 2007, s. 68; Polyakova, 2014, ss. 39-40).

1.2.2. Devletin İçinde, Ulusun Dışında

Devletin içinde, ancak ulusun dışında yer alanlar en temelde, devlet içerisinde yer alan azınlıklar anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, Batı Avrupa’da göçmenler veya mülteciler bu grubun içerisinde yer almaktadır. Doğu Avrupa’da göçmenler o kadar etkin sayıda olmasa da, göçmen karşıtlığı bulunmaktadır. Ancak, Doğu Avrupa’da bu kategori azınlıklar açısından daha fazla irdelenmektedir (Mudde, 2007, s. 69).

İlk olarak Batı Avrupa ele alındığında, ekonomik anlamda refah seviyesinin yüksek olduğu bir bölge olması bakımından, Avrupa entegrasyonunda bayrak taşıyan ülkeler olarak da karşımıza çıkmaktadır. Savaş sonrası dönemde Avrupa'nın yeniden inşasında iş gücü gerekliliği, Avrupa'nın dışından göçmenler getirilerek ikame edilmiştir. İş gücü açısından Türkiye'den, Ortadoğu'dan ve Afrika'dan gelen göçmen nüfusu yıllar içerisinde Avrupa nüfusunda azımsanmayacak bir sayıya ulaşmıştır. Bu durum özellikle Batı Avrupa'da din, etnisite ve kültür farklılıklarına neden olduğu söylenebilir (Mudde, 2007, s. 70). Aşırı sağ partilere göre göçmenler, ulusal kimlik için bir tehdit, sosyal huzursuzluğun, suçların ve işsizliğin temel nedeni ve refah devletini istismar eden gruplar olarak ifade edilmektedir. Ayrıca aşırı sağ partilere göre göçmenler, özellikle Müslüman göçmenler, göç ettiği ülkelerde en az uyumlu, bulunduğu ülkenin dilini öğrenmeyen ve asimile olmaya en az eğilimli gruplar olarak, Avrupa'ya ait değerleri tehdit etmektedir (Rydgren, 2008, ss. 739, 745). Ayrıca aşırı sağ parti söylemlerinde, Müslüman coğrafyadan gelen göçmenlerin doğum oranları, demografik bir tehdit ve Avrupa'nın İslamlaşması olarak algılanmaktadır (Lee, 2019, s. 6). Avrupa'da göçmenler ve Müslümanlar nezdinde aşırı sağ partilerin yükselişinde önemli kırılma noktalarından birisi de, ABD'de meydana gelen 11 Eylül saldırıları ve hemen ardından 2000'li yıllar boyunca Madrid, Paris, Londra ve Brüksel'de meydana gelen terör eylemleridir. Bu durum, hali hazırda ülke içinde yer alan Müslüman göçmenlerin yanı sıra, son yıllarda meydana gelen mülteci sorunu ile birlikte, Avrupa'da Müslümanlara yönelik olumsuz bakış açısı giderek artmış ve daha fazla güvenlik tehdidi olarak görülmüştür (Öner, 2015, s. 57).

Şekil 1: Avrupa'da Aşırı Sağ Parti Seçmenlerinin Kendi Ülkelerindeki Müslümanlara Yönelik Bakış Açısı

Kaynak: Pew Araştırma Merkezi Bahar 2019 Küresel Davranışlar Araştırması (Devlin & Mordecai, 2019), <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/11/18/supporters-of-european-populist-parties-stand-out-on-key-issues-from-eu-to-putin/> E. T. 23/04/2021

Pew Araştırma Merkezi'nin 2019 yılında yapmış olduğu araştırmada aşırı sağ partilere destek veren seçmenlerin Müslüman karşıtlığını gözler önüne sermektedir. Yabancı düşmanlığının, Müslümanlara karşı bir ifadesi olan İslamofobi, Arap Ayaklanması ya da Arap Baharı sonrasında Suriye'de meydana gelen iç savaş ve onun neticesinde IŞİD'in başta 2015'te Paris olmak üzere bulunduğu terör eylemleri ile ivme kazanmıştır (Polyakova & Shekhovtsov, 2016b, s. 70). Suriye iç savaşının terör dışında bir diğer yansıması da, Suriye'den Avrupa'ya gerçekleşen mülteci hareketidir. Mülteci meselesinde, Avrupa Birliği içerisindeki devletlerin ve ulusal düzeyde partilerin farklı tutumlara sahip olması ve AB'nin mülteci göçü lehine aldığı kararlar, aşırı sağ partilerin yükselişine destek olmuştur. Birlik içerisinde mülteci karşıtlığının en büyük örneği Macaristan'ın Sırbistan sınırına inşa etmiş olduğu tel örgüden yapılan sınırdır. Ulus-devlet düzeyinde ve AB düzeyinde mülteci meselesi konusundaki farklılıklar ve IŞİD gibi terör örgütlerinin yapmış olduğu terör eylemleri neticesinde, AB entegrasyonunun önemli unsurlarından birisi olan Schengen sisteminin sorgulanabilir hale gelmiştir (Polyakova & Shekhovtsov, 2016b, ss. 70-71, 78).

Devletin içinde, ancak ulusun dışında olarak ifade edilen son kategori ise azınlıklardır. Avrupa'da hemen hemen çoğu ülkede azınlıklar bulunmaktadır. Fransa ve İspanya'da

Basklar, İspanya’da Katalanlar, Bulgaristan’da Türkler, Romanya ve Slovakya’da Macarlar, Baltık ülkelerinde Ruslar gibi birçok örnek verilebilir. Azınlıkların, tehdit olup olmaması noktasında, ülkelerin tarihsellikleri ve kültürel ortak paydalarının yanı sıra, demokratik hak ve özgürlüklerin farklılıklar arz etmesi aşırı sağ partiler adına düşman tanımlaması net bir şekilde yapılamamaktadır. Ancak bu konuda bilinen örnekler arasında Romanya ve Slovakya’da yer alan Macar azınlıklar verilebilir. Örnek olarak, aşırı sağ Slovak Ulusal Partisi (SNS) lideri Slota, bir parti toplantısında Macarlardan "iğrenç ve aldatıcı bir millet" olarak bahsetti. Bir diğer azınlık tanımlaması farklı bir kavram olan güneylileri ifade etmek için kullanılır. Örnek olarak, Rusya’da LDPR lideri Jirinovski, Kafkasya’da ve Türk devletlerindeki insanları “kriminal güneyliler” olarak ifade etmiştir. Bir diğer örnek ise, İtalya’nın kuzeyinde aşırı sağ bir parti olan LN (güncel ismi ile Lega), Kuzey İtalya’da Padanya devleti ve milleti olarak ifade ettiği bir kesim üzerinden ayrılıkçı fikirlere sahiptir ve İtalya’nın güneyini “meridionali²” olarak yabancılaştırmaktadır (Camus & Lebourg, 2017, ss. 183-184; Mudde, 2007, ss. 72-73).

1.2.3. Devletin Dışında, Ulusun İçinde

Üçüncü tehdit ise devletin dışında ama ulus içinde olarak tanımlanan gruptur. Bu grup iki alt başlığa ayrılmaktadır; yurtdışına göç etmiş vatandaşlar ve genellikle komşu ülkelerde bulunan soydaşlardır. İlk grupta yer alanlar, küçük bir zümre olarak ifade edilebilecek olan politikacılar ve entelektüellerdir. Bu grup, aşırı sağ tarafından ülkede yer alan elitler ile aynı görülmemekte ve vatan hainliği ile suçlanmaktadır. Örnek olarak Avusturya’da FPÖ, çeşitli uluslararası örgütlerde çalışan veya AB Komisyonu’na üye olan vatandaşlarını ahlaksızlık ile itham etmektedir. Bir diğer grup ise, ulus-devletin dışında kalan ancak, komşu bir ülkede yer alanlardır. Aşırı sağ partiler ulusun, devletin sınırlarının ötesinde olduğu ifade etmektedir. Bu fikri paylaşmayanlar hain ve korkak olarak ifade edilmektedir. Bu duruma dair örnek olarak, Slovakya’da ve Romanya’da yaşayan Macarlar içerisinde, Macaristan ile birleşmeyi reddeden veya kendisini Slovakya veya Romanya vatandaşı olarak gören kişiler verilebilir. Bir diğer örnek ise Belçika’da VB ve Were Di gibi Flaman grupların Hollanda ile yeniden birleşmeyi hedeflemesidir.

² Meridionale (İtalyanca): Güneyli (*meridionale* | *definition in the Italian-English Dictionary*, t.y.)

Flamanların Hollanda ile birleşmesine destek vermeyenler veya ilgilenmeyen Hollandalılar eleştirilmektedir (Mudde, 2007, ss. 73-74).

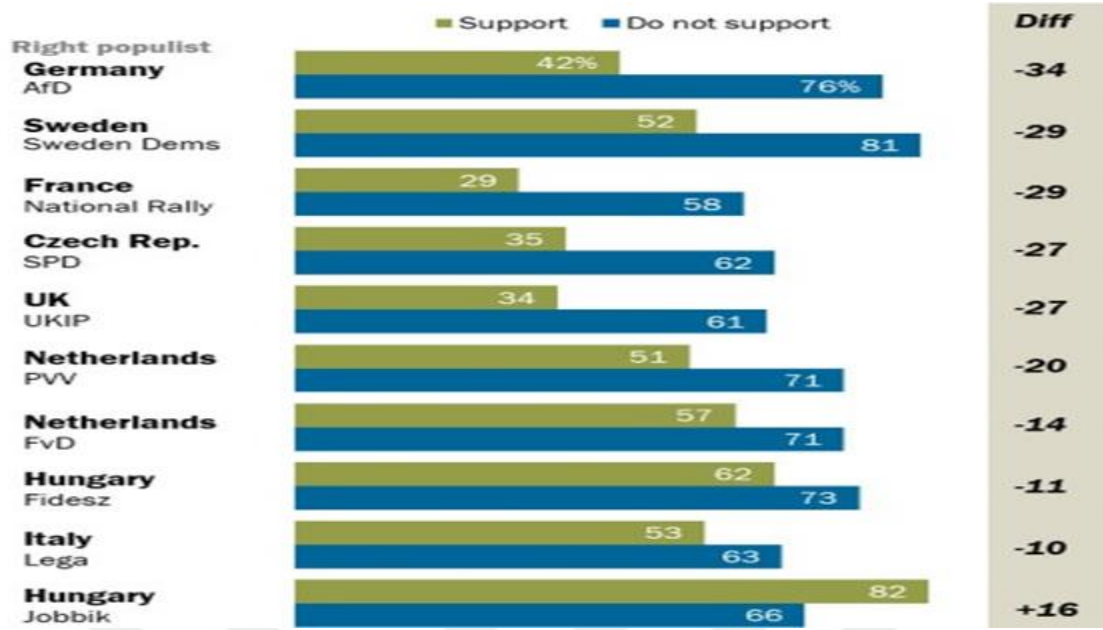
1.2.4. Devletin ve Ulusun Dışında

Son kategori ise devletin ve ulusun dışında olanlardır. Söz konusu partilerin bu tehdit tanımı, tarihsel olarak düşman olmuş devletler veya komşu ülkeler olabilmektedir. Bunun yanında AB ve ABD ve onun kurumları gibi uluslararası örgütleri de kapsayabilmektedir. Aşırı sağ partiler bu grupta yer alanlara karşı şüpheli bir tavır takınmakta ve kendi devletine veya ulusuna yönelik komplo kurulduğuna inanmalarındır (Mudde, 2007, s. 74).

İlk olarak AB ile ilgili aşırı sağ söylemler ele alındığında, AB'nin elitist ve teknokrat yapısı, şeffaflıktan ve meşruiyetten yoksun olduğunu ve ulus-devletin çıkarlarını tehdit ettiğini öne sürmektedir (Balci & Cicioglu, 2020, s. 104). Ulus-devletten AB'ye aktarılan yetki devri ve AB'nin çoğulcu ve liberal değerleri, aşırı sağ tarafından şiddetle eleştirilmektedir. AB kurumlarında yer alanların, Avrupa Parlamentosu dışında, demokratik bir seçim ile gelmemesi neticesinde aşırı sağ açısından elitist ve teknokratik olduğuna dair eleştirilere sebep olmaktadır (Öner, 2015, s. 91). Örnek olarak RN lideri Marine Le Pen, AB'yi "anti-demokratik canavar" olarak tanımlamıştır (Braghiroli & Makarychev, 2016, s. 38). Le Pen'in AB'nin ulus-üstü yapısına atıfta bulunarak; "Bir siyasi sistem, seçilmediği ve yönetmeye çalıştığı insanların iradesine karşı çalıştığı halde, ne kadar dayanabilir?" sorusunu sormaktadır (Balci & Cicioglu, 2020, s. 104). Ayrıca Le Pen, Fransa cumhurbaşkanlığı seçimlerinde AB'ye diz çöktürmek istediğini, AB'nin Fransa'nın ulusal çıkarlarına zarar verdiğini iddia etmiştir (Aslan, 2018, s. 63). Bu duruma ek olarak aşırı sağ partiler kendilerinin, AB bürokrasisini meşrulaştıran veya sessiz kalan ana akım partiler ve medya tarafından marjinalleştirildiğini ileri sürmektedir ve aşırı sağ partilerin mülteci meselesi, İslam karşıtlığı ve entegrasyona yönelik eleştirilerinin AB için bir tehdit olarak görüldüğü ifade edilmektedir (Balci & Cicioglu, 2020, s. 104). AB adına bir diğer durum ise ABD'de 2007-2008 yıllarında meydana gelen küresel finansal krizin, Avrupa'ya sıçramasının ardından Yunanistan, İspanya ve İtalya'da net bir şekilde görülen ekonomik krizdir. Burada en büyük eleştiri ise avro üyesi olan ülkelerin, mali politikaları ile para politikaları arasındaki yetki farklılığıdır. Ulus-devletler mali politikalarında tam bir yetkiye sahip olmasına rağmen, para politikasının Frankfurt'taki Avrupa Merkez Bankası tarafından uygulanıyor olması kriz boyunca

AB'ye yönelik çıkmazlardan biri olmuş ve avronun geleceği sorgulanır hale gelmiştir. Aşırı sağın AB'nin elitist yapısı ile ilgili eleştirel bir diğer söylemi ise mülteci meselesinde AB'nin yaklaşımıdır. Ulus-devletler mülteci sorunu karşısında, Macaristan örneğinde olduğu gibi sert önlemler alan ve mültecileri kabul etmeyen bir yapısı varken, AB içerisindeki elitlerin mülteci yanlısı olarak görülen tutumu aşırı sağ partiler tarafından eleştirilmektedir. Örnek olarak, Avrupa Komisyonu, Schengen bölgesi üyelerine mülteci kotalarını kabul etmeleri için bir plan önerdiğinde, Slovakya, Polonya ve Çek Cumhuriyeti ve Macaristan, planı reddetmiştir (Aslan, 2018, s. 58; Braghiroli & Makarychev, 2016, s. 37; Klapsis, 2015, s. 25; Polyakova, 2014, s. 37; Polyakova & Shekhovtsov, 2016b, ss. 71-72).

Yukarıda da ifade edildiği üzere ulus-devletlerden AB kurumlarına doğru gerçekleştirilen yetki devri, ekonomik, siyasi veya dış politika gibi alanlarda problemlerin meydana gelmesine neden olmaktadır. Aşırı sağ partiler açısından, 1992'de yürürlüğe giren Maastricht Anlaşması yetki devri konusunda tartışmalara neden olmuştur. Aşırı sağ-AB mücadelesinde, 2005 yılında AB Anayasa referandumunda, aşırı sağ partiler anayasa referandumuna karşı aktif bir propaganda sergilemiştir (Öner, 2015, s. 91). Ayrıca aşırı sağ partiler, kendisini AB'nin Brüksel'deki elitlere ve Avrupalı olmayan yabancılara karşı kendisini Avrupa'nın gerçek değerlerinin savunucusu olarak görmektedir (Polyakova & Shekhovtsov, 2016a, s. 2). Aşırı sağ parti seçmenlerinin AB'ye yönelik olumsuz tutumu Pew Araştırma Merkezi'nin 2019 yılında yapmış olduğu araştırmada da görülebilmektedir.

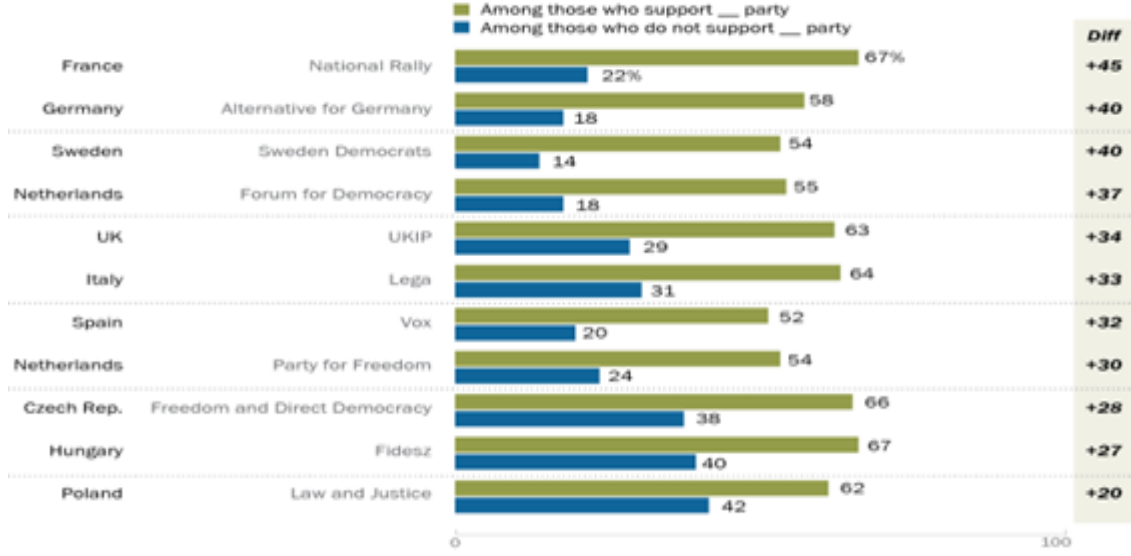

Şekil 2: Avrupa'daki Aşırı Sağ Parti Seçmenlerinin Avrupa Birliği'ne Yönelik Görüşleri

Kaynak: Sağ Kanat Popülist Partilerin AB'ye Bakış Açısı, PEW Araştırma Merkezi, Bahar 2019 Küresel Davranışlar Araştırması (Devlin & Mordecai, 2019), <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/11/18/supporters-of-european-populist-parties-stand-out-on-key-issues-from-eu-to-putin/> E. T. 23/04/2021

Aşırı sağın AB'ye yönelik son eleştirisi ise tehditin kültürel boyutudur. Aşırı sağ partiler kendi uluslarının değerlerinin korunması bakımından küreselleşme karşıtı bir anlayışa sahiptir. Çünkü aşırı sağ partilere göre küreselleşme, ulusal ve geleneksel değerlere ve devletin otoritesine karşı bir tehdit oluşturmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak, AB'nin ve onun liberal değerlerinin getirdiği, çok kültürlülük, post-modernizm, sivil vatanseverlik, siyasi liberalizm ve ulus-ötesi kapitalizm gibi meselelere karşı çıkmaktadır. Aşırı sağ partiler için federal ve çok kültürlü bir Avrupa'nın, ulusal kimliklerini aşındıracağına dair inanç vardır. Kasım 2015'te Paris'te ve Mart 2016'da Brüksel'de meydana gelen terör saldırıların neticesinde, Avrupa'da büyüyen güvenlik tehdidi duygusu kültürel tehdit algısına yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu durum birçok araştırmacı için aşırı sağın göçmen karşıtı söylemlerini ve tutumlarını doğrulamaya hizmet etti (Braghiroli & Makarychev, 2016, s. 224; Klapsis, 2015, s. 17; Öner, 2015, s. 91; Polyakova, 2014, ss. 73-74). Aşırı sağ partilerin devletin ve ulusun dışında olarak algıladığı bir diğer tehdit ise ABD hegemonyası ve onun kurumlarıdır. Aşırı sağ partiler AB'nin veya Avrupa'nın ABD'nin yönetimi altında olduğunu ve bu durumdan kendisini kurtarması gerektiğini öne sürer. Rensmann'e göre "Genel olarak, Amerikan karşıtlığı artık tüm Avrupa'da aşırı sağ partilerin gündeminin en üst sıralarında yer almaktadır"

Macaristan ekonomik olarak veya diğer alanlarda gelişebilmesi için AB'ye kabul edilmedi, AB'nin Macaristan'dan gerçekten istediği şey ucuz işçiliğini kullanmak ve pazarlarına nüfuz etmektir (Klapisis, 2015, s. 26).

Şekil 3: Donald Trump'un Göçmen Politikaları Konusunda Aşırı Sağ Partilerin Görüşleri

Kaynak: Pew Research Center, Spring 2019 Global Attitudes Survey Q40d (Poushter, 2020), <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/01/08/how-people-around-the-world-see-the-u-s-and-donald-trump-in-10-charts/> E. T. 23/04/2021

Aşırı sağ partilerin ABD'ye bakış açısında kırılma ya da istisna sayılabilecek durum ise 2016'da ABD'de Donald Trump'un devlet başkanı seçilmesidir. Trump'un ABD'de göçmenler meselesine karşı Meksika sınırına duvar örmesi veya ekonomik korumacılık gibi uyguladığı eylemler aşırı sağ partiler nezdinde olumlu karşılanmaktadır. Pew Araştırma Merkezi'nin 2019 yılındaki araştırmasına bakıldığında bu durum kendini göstermektedir. SSCB etkisinden dolayı Doğu Avrupa'da ABD'ye yakın ve Rusya'ya karşı mesafeli olduğu görüşü bulunmaktadır. Ancak Doğu Avrupa'da son dönemlerde Rus karşıtlığında azalma görülürken, Amerikan karşıtlığı yükselişe geçmiştir (Mudde, 2007, s. 78).

1.3. Aşırı Sağ Seçmenler ve Seçimler

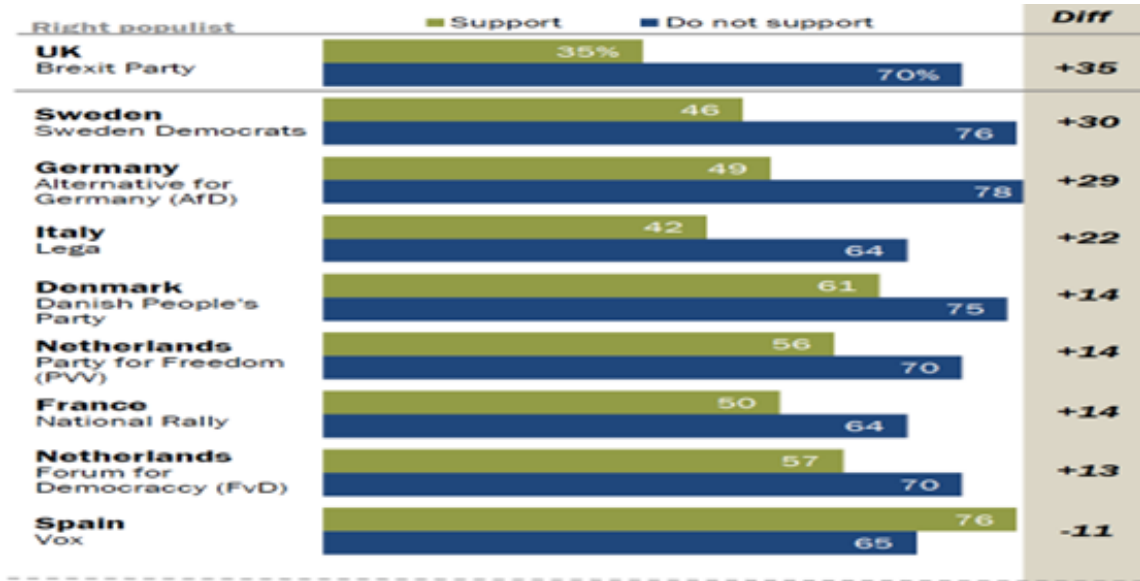
1.3.1. Seçmenler

Aşırı Sağ partiler ile ilgili önceki kısımda ifade edildiği üzere yerlilik, popülizm ve otoriterlik gibi ideolojik eğilimleri bulunan, göçmen karşıtı, yabancı karşıtlığı, İslamofobi, aile, kültür, din gibi geleneksel değerlere bağlılık, AB ve ABD karşıtı

söylemlere sahip bir parti profili oluşturmaktadır. Tarihsel bağlamda ideolojik ve söylem bakımından kendisini revize etmesi, mülteci sorunu, terör olayları ve ekonomik kriz gibi sistemik veya dış faktörler neticesinde, ana akım partiler karşısında, Avrupa siyasetinde göz ardı edilemeyecek bir konuma gelmiştir. Aşırı sağ partilerin seçmen profili incelendiğinde ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Önceki dönemlerde marjinal bir oya sahip olan aşırı sağ partilere oy veren kitle, beceri ve eğitim eksikliğine sahip olan ve post-endüstriyel döneme uyum sağlamakta zorlanan “modernleşmenin kaybedenleri” olarak ifade edilmektedir (Mudde, 2015, s. 299). Polyakova ve Shekhovtsov’a göre bu durumun bugün de geçerli olduğunu ve bu kitlenin, genç, işçi sınıfı veya işsizler oluştuğunu belirtilmektedir (Polyakova & Shekhovtsov, 2016b, s. 73). Mudde’ye göre 1990’larda seçmenlerin “proleterleşmesinin” bir sonucu olarak aşırı sağ söylemlerde değişim olmuştur ve artan sayıda beyaz işçi kendisini terkedilmiş hissetmesinin sonucu olarak, FN, AfD, PVV ve FPÖ gibi partilere yaklaşmıştır (Mudde, 2019). Bazı seçmenlerin ulusal kimlik ve yaşam tarzını açıklayan, etnisite, din ve kültür gibi kavramlara yönelik tehdit algısına sahip olması, onları aşırı sağ partilere yönlendiren meselelerden birisidir. Bu tehdit algısında, iç tehdit LGBT yanlısı gruplar ve azınlıklar olurken, Asya ve Afrika’dan gelen mülteciler, Müslümanlar veya göçmenler dış tehdit olmaktadır (Öner, 2015, ss. 89-90; Polyakova & Shekhovtsov, 2016b, ss. 73-74; Rydgren, 2008, s. 740). Seçmenlerin aşırı sağa yönelmesinde bir diğer etken, ekonomik kriz sonrasında işsizlik, sosyal eşitsizlik, siyasi yolsuzluk ve ekonomik belirsizliğin ortaya çıkmasıdır. Bu mana da bu sorunlara ek olarak, gerçekleşen mülteci krizi ve göçmen meselesi ile seçmenlerde problemlerin kaynağının Avrupa dışından gelenler olduğuna dair artan inanışın ortaya çıkmasıdır (Polyakova & Shekhovtsov, 2016b, s. 74).

Ayrıca seçmenlerde, ulus-devlet düzeyinde ana akım partilerin, AB kurumlarının ve elitlerin toplumdan uzaklaştığı ve kendilerinin çıkarlarını temsil etmediği inancı oluşmaktadır. Bu konuda örnek olarak, Avrupa içerisinde mülteci karşıtı politikalar isteyen toplumlara rağmen AB’nin mülteciler “lehine” politikalar uygulamıştır. Aşırı sağ partiler, seçmenler üzerinde Avrupa Birliği’ne karşı bir görüntü ile etki oluşturmaya hedeflemektedir. Yani aşırı sağ partiler kendilerini, düzene karşı ihmal edilen “küçük adamın sesi” olarak seçmeni ikna etmeyi hedeflemektedir (Down & Han, 2021, s. 4; Polyakova & Shekhovtsov, 2016b, s. 74; Wilson & Hainsworth, 2012, s. 9). Pew

Araştırma Merkezi'nin 2020 yılında yapmış olduğu araştırmada aşırı sağ seçmen içerisinde yüksek oranda Avrupa Birliği karşıtlığı göze çarpmaktadır.

Şekil 4: Aşırı Sağ Parti Seçmenlerinin AB'ye Bakış Açısı

Kaynak: Pew Research Center Summer 2020 Global Attitudes Survey (Silver vd., 2020), <https://www.pewresearch.org/global/2020/11/17/member-nations-had-broadly-favorable-views-of-the-eu/> E. T. 23/04/2021

1.3.2. Ulusal Seçimler

Ulusal seçimlerde aşırı sağ partiler, belirli birkaç ülke dışında iktidar olamamıştır. Ancak almış olduğu oy miktarı ve ulusal meclislerdeki milletvekili sandalye sayısı ile ulusal düzeyde siyasette etkin bir konuma geldikleri görülmektedir. Avrupa içerisinde entegrasyon sürecini başlatan Batı Avrupa ülkelerinde; Fransa'da cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aşırı sağ parti RN'nin lideri Marine Le Pen, ikinci tura kalabilmiş ve seçimlerde %34'e yakın bir oy elde etmiştir (Clarke & Holder, 2017). Avusturya parlamentosunda önceden iktidar ortağı olan FPÖ, Ibiza skandalı sonrasında yaşadığı oy kaybı neticesinde ana muhalefet partisi konumuna gelmiştir (Oltermann, 2019). Hollanda'da Geert Wilders'ın PPV'si ve Belçika'da Vlaams Belang muhalefet parti konumundadır (Schaart, 2021). AB üyesi olmayan İsviçre'de aşırı sağ parti SVP'in oylarında düşüş yaşanırken, Lüksemburg'da ADR %8,3 oy almayı başarmıştır (politico.eu, t.y.-h). Tarihsel olarak Batı Avrupa'da Nazizm ve faşizm geçmişi olan Almanya'da AfD, İtalya'da Lega, İspanya'da yeni kurulan Vox, son ulusal seçimlerde sandalye sayısını arttırmıştır.

Tablo 1: Avrupa'daki Aşırı Sağ Partilerin Ulusal Seçimlerde Almış Olduğu Oy Oranı

Ülke	Parti	Önceki Seçimler	Son Seçimler
Almanya	Almanya için Alternatif (AfD)	%4,7 (2013) 0/709	%12,6 (2017) 94/709
Avusturya	Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ)	%26 (2017) 51/183	%16,2 (2019) 31/183
Fransa (Curtis, 2017, s. 5)	Ulusal Birlik Partisi (RN)	2/577 (2012)	8/577 (2017)
Hollanda	Özgürlük Partisi (PVV)	%13,1 (2017) 20/150	%10,8 (2021) 17/150
	FVD	%1,8 (2017) 2/150	%5 (2021) 8/150
	JA21	-	%2,4 (2021) 3/150
Belçika	Vlaams Belang (VB)	3,7 (2014) 3/150	%12 (2019) 18/150
İspanya	Vox	10,26 (Nisan 2019) 24/350	%15,1 (Kasım 2019) 52/350
İtalya	Lega	%4,1 (2013) 18/630	%17,4 (2018) 125/630
	Fratelli d'Italia (FdI)	%2 (2013) 9/630	%4,4 (2018) 32/630
İsviçre	İsviçre Halk Partisi (SVP)	%29,4 (2015) 65/200	%25,6 (2019) 53/200
Lüksemburg	Alternatif Demokratik Reform Partisi (ADR)	%6,6 (2013) 3/60	%8,3 (2018) 4/60
Macaristan	Fidezs-KDNP	%44,9 (2014) 133/199	%49,3 (2018) 133/199
	Jobbik	%20,2 (2014) 23/199	%19,1 (2018) 26/199
Slovakya	Sme Rodina	%6,6 (2016) 11/150	%8,2 (2020) 17/150
	L'SNS	%8 (2016) 14/150	%8 (2020) 17/150
	Slovak Ulusal Partisi (SNS)	%8,6 (2016) 15/150	%3,6 (2020) 0/150
Polonya	Hukuk ve Adalet Partisi (PiS)	%37,6 (2015) 235/460	%43,6 (2019) 235/460
	Konfederasyon	-	%6,8 (2019) 11/460

Çekya	Özgürlük ve Doğudan Demokrasi Partisi (SPD)	-	10,6 (2017) 25/675
Danimarka	Danimarka Halk Partisi (DF)	%21,1 (2015) 37/179	%8,7 (2019) 16/179
Finlandiya	Finliler Partisi (PS)	%17,7 (2015) 38/200	%17,5 (2019) 39/200
İsveç	İsveç Demokratları (SD)	%12,7 (2014) 49/349	%17,5 (2018) 62/349
Norveç	İlerici Parti	%16,3 (2013) 29/169	%15,2 (2017) 27/169
Estonya	Estonya Muhafazakar Halk Partisi (EKRE)	%8,1 (2015) 7/101	%17,8 (2019) 19/101
Litvanya	EAPL-CFA	%5,7 (2016) 8/141	%5 (2020) 3/141
Letonya	Ulusal İttifak	%16,6 (2014) 17/100	%11 (2018) 13/100
	KPV-LV	-	%14,3 (2018) 16/100
Bulgaristan	Birleşik Vatanseverler Volya	%9,1 (2017) 27/240 ³ %4,2 (2017) 12/240	IMRO %3,6 ⁴ 0/240 %2,4 0/240 ⁵
Yunanistan	Altın Şafak (XA) ⁶	%7 (2015) 18/300	%2,9 (2019) 0/300
	Helen Çözümü (EL)	-	%3,7 (2019) 10/300
Romanya	Romanyalıların Birliği İttifakı (AUR)	-	%9,1 (2020) 33/329
Slovenya	Slovenya Ulusal Hareketi	%2,2 (2014) 0/90	%4,2 (2018) 4/90
Hırvatistan	Anavatan Hareketi (DP)	-	%10,9 (2020) 16/151

Kaynak: Politico.eu web sitesi baz alınarak yazar tarafından hazırlanmıştır
<https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls> E. T. 11/05/2021

Tablo 1'e bakıldığında, Avrupa'da sosyal devlet anlayışı ile en çok anılan İskandinav ülkelerinde, Danimarka'da Danimarka Halk Partisi, Norveç'te İlerici Parti ve

³ 2017 seçimlerinde Ataka, Bulgar Ulusal Hareketi (IMRO) ve Bulgaristan'ın Kurtuluşu için Ulusal Cephe ile Birleşik Vatanseverler adı altında seçim ittifakı yapmıştır.

⁴ IMRO seçimlere farklı bir koalisyonda girdi.

⁵ Volya, NFSB ile Vatansever Koalisyonu kurdu.

⁶ Altın Şafak yasa dışı eylemleri gerekçesi ile kapatılmıştır.

Finlandiya’da Finliler Partisi’nin oy oranlarında azalma görülürken, İsveç’te İsveç Demokratları Partisi oylarını arttırmayı başarmıştır.

Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri, SSCB’nin dağılması sonrası süreçte AB ile başlayan entegrasyon ve demokratikleşme sürecine girmiştir. Orta ve Doğu Avrupa’da aşırı sağ partilerin yükselişi açısından Macaristan en belirgin örnek olarak görülmektedir. Macar Ulusal Meclisi’nde iktidarda bulunan Fidezs’in yanı sıra, ana muhalefet partisi ise bir diğer aşırı sağ parti olan Jobbik’tir. İki partinin seçimlerde elde ettiği oy toplamı neredeyse %70’i bulmaktadır (politico.eu, t.y.-f). Aşırı sağ parti kategorisinde tartışmalı bir konumda olan Polonya’nın Hukuk ve Adalet Partisi (PiS), iktidar olarak ülkeyi yönetmektedir. Ayrıca Polonya’da yeni kurulan Konfederasyon, 2019 seçimlerinde %6,8 oy elde etmiştir (politico.eu, t.y.-i). Bu iki ülkenin dışında AB ve ABD karşıtlığı ile bilinen Kotleba’nın L’SNS’i son seçimlerde %8 ve bir diğer Slovak aşırı sağ parti Sme Rodina %8,2 oranında oy almıştır (politico.eu, t.y.-k). Çekya’da ise SPD yeni kurulmuş olmasına rağmen %10 üzerinde bir oy toplamıştır (politico.eu, t.y.-c). Bu ülkelerin dışında, Baltık ülkelerinde Estonya’da Estonya Muhafazakar Halk Partisi (EKRE) oylarını arttırmıştır (politico.eu, t.y.-d). Bir diğer Baltık ülkesi, Letonya’da Ulusal İttifak’ın oylarında düşüş görülürken, yeni kurulan KPV %14’ün üzerinde oy almıştır (politico.eu, t.y.-g). Balkanlarda aşırı sağ partilerin etkinliklerini arttırdığı görülmektedir. Yunanistan’ın neo-Nazi partisi Altın Şafak, 2015 seçimlerinde %7 seviyesinde bir oya sahip olmasına rağmen, parti üyelerinin yasa dışı eylemlere karıştığı gerekçesi ile parti önemli ölçüde kan kaybetmiş ve 2019 seçimlerinde oyları %3’ün altına düşmüştür ve meclise üye sokamamıştır. Ancak Yunanistan’da aşırı sağ bir diğer grup Helen Çözümü seçimlerde %3,7 oy alarak 300 kişilik Yunanistan Ulusal Meclisine 10 milletvekilini gönderebilmiştir (politico.eu, t.y.-e). Romanya’da yeni kurulan Romanyalıların Birliği için İttifak (AUR), %9,1 oy almıştır ve Romanya meclisinin %10’u oranında bir milletvekili sayısına sahiptir (politico.eu, t.y.-j). Bulgaristan’da Boris Siderov’un partisi Ataka, 2017 seçimlerinde, Bulgar Ulusal Hareketi (IMRO) ve Bulgaristan’ın Kurtuluşu için Ulusal Cephe (NFSB) ile Birleşik Vatanseverler İttifakı adı altında seçim ittifakına gitmiştir ve %9,1 oranında oy almıştır. Bir diğer parti olan Volya ise 12 milletvekili kazanmış olmasına rağmen, 2021 Bulgaristan genel seçimlerinde aşırı sağ partilerin hiçbirisi başarı gösterememiştir (politico.eu, t.y.-a). Slovenya’da Slovenya Ulusal Hareketi son seçimlerde %4,2 ile oylarını iki katına çıkarmış ve ulusal meclise 4

milletvekili gönderebilmiştir (politico.eu, t.y.-l). Son olarak Hırvatistan’da yeni kurulan Anavatan Hareketi 2020 seçimlerinde %10,9 oy almıştır (politico.eu, t.y.-b).

1.3.3. Avrupa Parlamentosu Seçimleri

Avrupa Birliği içerisinde halkın doğrudan seçtiği kurum olmasından dolayı, en demokratik kurum ifade edilen Avrupa Parlamentosu (AP), Avrupa Birliği içerisinde üye devletlerin nüfus oranına göre sandalyelerin hesaplandığı bir meclis olarak 705 milletvekilini bulundurmaktadır. Brexit sonrasında sandalye sayısında 751’den 705’e düşmüştür. Buna karşın, yine nüfus oranı baz alınarak üye ülkelerin sandalye sayısında yeniden düzenlemeye gidilmiştir.

Tablo 2: Avrupa Parlamentosu, Brexit Öncesi ve Sonrası Üye Ülkelere Göre Sandalye Dağılımı

Ülke	Brexit Öncesi	Brexit Sonrası	Değişim
Almanya	96	96	0
Fransa	74	79	+5
İtalya	73	76	+3
İspanya	54	59	+5
Polonya	51	52	+1
Romanya	32	33	+1
Hollanda	26	29	+3
Belçika	21	21	0
Çekya	21	21	0
Yunanistan	21	21	0
Macaristan	21	21	0
Portekiz	21	21	0
İsveç	20	21	+1
Avusturya	18	19	+1
Bulgaristan	17	17	0
Danimarka	13	14	+1
Slovakya	13	14	+1
Finlandiya	13	14	+1
İrlanda	11	13	+2
Hırvatistan	11	12	+1
Litvanya	11	11	0
Letonya	8	8	0
Slovenya	8	8	0
Estonya	6	7	+1
Kıbrıs	6	6	0
Lüksemburg	6	6	0
Malta	6	6	0
Birleşik Krallık	73	0	-
Toplam	751	705	-46

Kaynak: Avrupa Parlamentosu resmi sayfası baz alınarak yazar tarafından hazırlanmıştır (Infographic, 2020), <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/eu-affairs/20180126STO94114/infographic-how-many-seats-does-each-country-get-in-in-the-european-parliament> E. T. 04/02/2021

Ulusal seçimler ile kıyaslandığında, AP seçimlerindeki katılım oranının düşük olması demokratik açıdan bir meşruiyet sorununa ve AB'nin Avrupa içerisinde yer alan vatandaşlara kendini yeteri kadar anlatamadığı noktasında eleştiriler almaktadır. Şekil 5'te yer alan istatistiklere bakıldığında AB düzeyinde son yapılan 2019 seçimleri dışında istikrarlı bir düşüş eğilimi göstermektedir (2019 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde aşırı sağ partilerin oy oranları Ekler 1'de yer almaktadır).

22/10/2019 - 11:30 All times are GMT+2

Turnout by country (%)
Final results

Country	1979	1981	1984	1987	1989	1994	1995	1996	1999	2004	2007	2009	2013	2014	2019
Belgium	91.36		92.09		90.73	90.66			91.05	90.81		90.39		89.64	88.47
Denmark	47.82		52.38		46.17	52.92			50.46	47.89		59.54		56.32	66.08
Germany	65.73		56.76		62.28	60.02			45.19	43.00		43.27		48.10	61.38
Ireland	63.61		47.56		68.28	43.98			50.21	58.58		58.64		52.44	49.70
France	60.71		56.72		48.80	52.71			46.76	42.76		40.63		42.43	50.12
Italy	85.65		82.47		81.07	73.60			69.76	71.72		66.47		57.22	54.50
Luxembourg	88.91		88.79		87.39	88.55			87.27	91.35		90.76		85.55	84.24
Netherlands	58.12		50.88		47.48	35.69			30.02	39.26		36.75		37.32	41.93
United Kingdom	32.35		32.57		36.37	36.43			24.00	38.52		34.70		35.60	37.18
Greece		81.48	80.59		80.03	73.18			70.25	63.22		52.54		59.97	58.69
Spain				68.52	54.71	59.14			63.05	45.14		44.87		43.81	60.73
Portugal				72.42	51.10	35.54			39.93	38.60		36.77		33.67	30.75
Sweden							41.63		38.84	37.85		45.53		51.07	55.27
Austria								67.73	49.40	42.43		45.97		45.39	59.80
Finland								57.60	30.14	39.43		38.60		39.10	40.80
Czechia										28.30		28.22		18.20	28.72
Estonia										26.83		43.90		36.52	37.60
Cyprus										72.50		59.40		43.97	44.99
Lithuania										48.38		20.98		47.35	53.48
Latvia										41.34		53.70		30.24	33.53
Hungary										38.50		36.31		28.97	43.36
Malta										82.39		78.79		74.80	72.70
Poland										20.87		24.53		23.83	45.68
Slovenia										28.35		28.37		24.55	28.89
Slovakia										16.97		19.64		13.05	22.74
Bulgaria											29.22	38.99		35.84	32.64
Romania											29.47	27.67		32.44	51.20
Croatia													20.84	25.24	29.85
Total EU	61.99		58.98		58.41	56.67			49.51	45.47		42.97		42.61	50.66

Source: European Parliament in collaboration with Kantar

European Parliament

Şekil 5: Yıllara göre Avrupa Parlamentosu Seçimlerine Katılım Oranı

Kaynak:(Turnout | 2019 European Election Results | European Parliament, 2019)
<https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/en/turnout/> E. T. 04/02/2021

Political groups in the European Parliament	Number of seats	% of seats
● <i>PPE</i> – Group of the European People’s Party (Christian Democrats)	187	24.44%
● <i>S&D</i> – Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats in the European Parliament	148	19.35%
● <i>Renew</i> – Renew Europe group	96	12.55%
● <i>ID</i> – Identity and Democracy	75	9.80%
● <i>Verdes/ALE</i> – Group of the Greens/European Free Alliance	67	8.76%
● <i>ECR</i> – European Conservatives and Reformists Group	61	7.97%
● <i>GUE/NGL</i> – Confederal Group of the European United Left - Nordic Green Left	39	5.10%
● <i>NI</i> – Non-attached Members	28	3.66%

Şekil 6: Avrupa Parlamentosu Siyasal Grupların Dağılımı

Kaynak:

(2021)

<https://www.parlamento.pt/sites/EN/ForeignAffairs/Paginas/ConsultativeBodiesUnion.aspx> E. T. 17/02/2021

Avrupa Parlamentosu’nun siyasi yelpazesi incelendiğinde, ulus-devlet düzeyindeki siyasi partiler diğer üye ülkelerin siyasi temsilcileri ile AP içerisinde siyasi gruplar kurarak siyaset yapmaktadır. Avrupa Parlamentosu’nda aşırı sağ partilerin en net şekilde temsil edildiği grup Kimlik ve Demokrasi (Identity and Democracy, ID) grubudur. ID Avrupa Parlamentosu’nda 75 kişilik siyasi grubu ile dördüncü siyasi grup olarak görülmektedir. Birçok kez ifade edildiği gibi aşırı sağ partilerin ulus-devlet içerisinde kültür, tarih ve siyaset gibi faktörler nedeniyle tek tip bir kalıba yerleştirmek doğru olmayabilir. Bunun en net göstergesi de Avrupa Parlamentosu içerisinde aşırı sağ partilerden seçilmiş olup, ID’ye dahil olmayan bağımsız üyeler olmasının yanı sıra, bir diğer siyasi grup Avrupa Muhafazakarlar ve Reformistler (European Conservatives and Reformists, ECR) grubu içerisinde siyaset yapmaktadır.

Tablo 3: Kimlik ve Demokrasi Grubu (ID) Üyesi Partiler ve Üye Sayısı

Ülke	Parti	Üye Sayısının Üye Ülke Sayısına Oranı
Almanya	Almanya için Alternatif (AfD)	11/96
Fransa	RN	23/79
İtalya	Lega	27/76
Belçika	Vlams Belang (VB)	3/21
Hollanda	Özgürlük Partisi (PVV)	1/29
Avusturya	Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ)	3/19
Çekya	Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi Partisi (SPD)	2/21
Polonya	Yeni Sağ Kongresi (KNP)	0/52
Slovakya	Sme Rodina	0/14
Bulgaristan	Volya	0/17
Yunanistan	Yeni Sağ	0/21
Danimarka	Danimarka Halk Partisi	1/13
Finlandiya	Finliler Partisi	2/13
Portekiz	Chega	0/21
Estonya	Estonya Muhafazakar Halk Partisi (EKRE)	1/7
Toplam		74

Kaynak: AP resmi sitesi (Europarl.Europa.Eu, 2021) ve ID resmi sayfası baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur. <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/advanced> <https://www.id-party.eu/> E. T. 04/02/2021

ID grubu dışındaki aşırı sağ parti üyeleri tabloda görüldüğü gibi en bilinen siyasi parti Macaristan'daki Fidezs ve Jobbik partisi Hristiyan Demokratlar içerisinde yer almaktadır. Ayrıca Polonya'da iktidar partisi PİS, farklı Avrupa Muhafazakarları ve Reformistleri grubunda yer almaktadır. Bunların dışında, İspanya'da Vox, Yunanistan'da Altın Şafak ve Helen Çözümü, İsveç'te SD ve Slovakya'da L'SNS bulunmaktadır. ID grubu ve dışındaki AP üyesi aşırı sağ partiler toplamda 139 üyeye ulaşmaktadır. Bu durumda ID ile yaklaşık %9,8'ini oluşturan AP'de, ID dışındaki diğer grupları da dahil edildiğinde, %20'e yakın oranına yükselmektedir.

ID grubu dışındaki aşırı sağ parti üyeleri tabloda görüldüğü gibi en bilinen siyasi parti Macaristan'daki Fidezs ve Jobbik partisi Hristiyan Demokratlar içerisinde yer almaktadır. Ayrıca Polonya'da iktidar partisi PİS, farklı Avrupa Muhafazakarları ve Reformistleri grubunda yer almaktadır. Bunların dışında, İspanya'da Vox, Yunanistan'da Altın Şafak ve Helen Çözümü, İsveç'te SD ve Slovakya'da L'SNS bulunmaktadır. ID grubu ve dışındaki AP üyesi aşırı sağ partiler toplamda 139 üyeye ulaşmaktadır. Bu durumda ID ile yaklaşık %9,8'ini oluşturan AP'de, ID dışındaki diğer grupları da dahil edildiğinde, %20'e yakın oranına yükselmektedir.

Tablo 4: Kimlik ve Demokrasi Grubu Dışındaki Aşırı Sağ Partiler ve Üye Sayısı

Ülke	Parti	Parti Grubu	Üye Sayısının Üye Ülke Sayısına Oranı
Macaristan	Fidezs	-	12/21
	Jobbik		1/21
Polonya	Hukuk ve Adalet Partisi (PİS)	ECR	25/51
	Birleşik Polonya (SP)	ECR	2/51
İtalya	Fratelli d'Italia (FdI)	ECR	6/76
	Lega	ECR	1/76
Hollanda	JA21	ECR	2/29
Letonya	Ulusal İttifak	ECR	2/8
Litvanya	EAPL-CFA	ECR	1/11
İspanya	VOX	ECR	4/59
Slovakya	L'SNS	-	1/14
İsveç	SD	ECR	3/21
Bulgaristan	IMRO	ECR	2/17
Yunanistan	Altın Şafak	-	2/21
	Helen Çözümü	ECR	1/21
Toplam			65

Kaynak: ID Grubu Dışındaki Aşırı Sağ Partilere Mensup Üye Sayısı (Europarl.Europa.Eu, 2021), AP resmi sitesi baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur, <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/advance> E. T. 04/02/2021

2. BÖLÜM: AVRASYACILIK: KLASİK VE YENİ AVRASYACILIK

Avrasyacılık, literatürde farklı tanımlamalar ile açıklanmış bir kavram olarak görülmektedir. Kavramın belirsizliğinin temelinde “Avrasya nerede?” Sorusu en sık sorulan sorulardan birisidir. Kavram, Asya ve Avrupa’nın tamamını dahil ettiği gibi, Avrupa ve Asya ile tarihsel ve coğrafi olarak Rusya’yı da temsil edebilmektedir. Bu açıdan Avrasya kavramına kimi araştırmacı Çin, Hindistan gibi Asya ülkelerinin yanı sıra, Avrupa ülkeleri de dahil ederken, sadece Rusya ve Avrupa’yı bir bütün olarak içeren bir anlamı da vardır. Söz konusu coğrafi tanımın belirsizliği, siyasi açıdan da belirsizliklere neden olmaktadır. 1920’lerde Klasik Avrasyacılar Avrasya’ya dair siyasi tanımlamalarda bulunan önemli bir entelektüel hareket olmuştur. Soğuk Savaş sonrası dönemde Rusya’da Aleksandr Dugin’in Avrasyacılığının yanı sıra, Rusya içerisinde ve dışarısında Avrasyacılık olarak ifade edilen görüşler bulunmaktadır. Bunun yanında Rusya devlet başkanı Vladimir Putin’in eski Sovyet coğrafyasında attığı adımlar da Avrasyacı olarak tarif edilebilecek noktalar vardır. Avrasyacılık ilk olarak Klasik Avrasyacılık adı altında, Rusya’da meydana gelen Bolşevik Devrimi sonrasında Avrupa’ya göç eden Ruslar tarafından, Rusya’nın siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel olarak ne olduğunu ve ne olması gerektiğini ifade etmeye yönelik görüşlerin bir kümesi olmuştur. Klasik Avrasyacılık, 1920’lerde ve 1930’ların başında önemli bir Rus aydın hareketi olmasına rağmen, grup içinde yaşanan anlaşmazlıklar ve İkinci Dünya Savaşı’nı hazırlayan ortam neticesinde kendi kendine tasfiye olmuştur. Bu dönemde meydana gelen hareket Klasik Avrasyacılık olarak tanımlanmaktadır.

Soğuk Savaş sonrasında Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından Rusya’da siyasi, ekonomik ve sosyal yapıda yaşanan kaos ile siyasiler ve entelektüeller arasında Avrasyacılık tekrar gündeme gelmiştir. Kavram, Dünya’nın siyasi, sosyal ve ekonomik açıdan geçirdiği dönüşümler ile birlikte “yeni” ya da “neo“ sıfatını veya ön ekini almıştır. Yeni Avrasyacılık selefinin aksine çok çeşitli yorumlamaların veya bakış açılarının olduğu bir süreçten geçmiştir. Klasiklerin aksine yeni olan eskiden bazı konularda belirgin bir şekilde farklılaşmıştır. Bu dönemde pek çok Avrasyacı olarak ifade edilen fikirler olmasına rağmen, 1990 sonrası Rusya’da siyasi ve düşüncesinde Aleksandr Dugin’in Avrasyacılık anlayışının baskınlığı söz konusudur.

2.1. Klasik Avrasyacılık

2.1.1. Felsefe, Medeniyet ve Devlet

Avrasyacılık kavramı 1920'lerde Prag, Berlin ve Paris'teki Rus göçmen topluluğu içerisinde, Birinci Dünya Savaşı'nın yarattığı yıkım ve bu dönemde meydana gelen iç savaşta, Batı yanlısı Rus liberallerinin Bolşevikler tarafından yenilgiye uğratılmasına bir tepki olarak ortaya çıktı. Avrasyacılık, dilbilimci ve etnograf Nikolay Trubetskoy ve coğrafyacı Pyotr Savitsky tarafından ortaya atılmış ve geliştirilmiştir. Kavram çeşitli kişiler tarafından farklı yorumlanmış olmasına rağmen, kavramın özü Rusya'nın Avrupa'nın bir parçası olmadığı ve Avrupa'nın ilkelerinin, değerlerinin ve normlarının Rusya'ya uygun olmadığını ve Rusya'nın bu noktada kendi yolunu oluşturması gerektiğini ifade etmesidir. Rusya'nın söz konusu kargaşa ortamından çıkabilmek adına, Avrasyacıların atfettiği Avrasya'nın coğrafyası, tarihi, kültürü ve sosyo-ekonomik yapısı, hali hazırda bulunan düşünce sistemlerinden farklı olarak yeniden yorumlanmıştır. Avrasyacılık, 1930'da entelektüel çevresinde yer alan diğer fikir insanlarının SSCB'ye yönelik düşüncelerinde meydana gelmiş ve Trubetskoy ve Savitski'nin çevreden ayrılmasına neden olmuştur. Bunun neticesinde grup çözülme sürecine geçmiştir (Arbatova, 2019, ss. 7-8; Laruelle, 2004, s. 116, 2008, s. 1).

Avrasyacı düşüncüyü anlamak adına belirli parametreler göze çapmaktadır. İlk olarak, Avrasyacı düşüncenin felsefi içeriğini ifade etmesi bakımından, Trubetskoy'un "Avrupa ve Beşeriyet" eserine odaklanılması gerekmektedir. Trubetskoy eserinde Avrupa'nın şovenizmi ile Avrupa kozmopolitizminin arasında bir fark olmadığını iddia etmektedir. Trubetskoy'a göre bir şoven, ait olduğu halkın en iyi halk ve söz konusu halkın ürettiği kültürün en iyi kültür olduğunu öne sürmektedir. Bu mana da şovenistler, kendi üst medeniyetini kendinden olmayan halklara dikte ettirerek onları asimile etmeye çalışmayı doğal görmektedir. Trubetskoy'a göre bir diğer kavram olan kozmopolitizm ise tüm milletler arasında meydana gelen farklılıkları reddetmekte ve söz konusu farklılıkların yok edilmesi gerektiğini öne sürer. Bu anlamda kozmopolitler yekpare bir insanlık ve yekpare bir kültürün oluşturulması gerektiğine inanırlar. Trubetskoy bu noktada Avrupa'nın hem şoven düşüncesinde hem de kozmopolit düşüncesinde bir farklılık olmadığını öne sürer. Çünkü Trubetskoy'a göre, Avrupalı bir şoven kendi kültürünün en üst kültür olduğunu ve bu kültürün diğer kültürleri güç ile asimile etmeye çalıştığını ifade

eder. Trubetskoy, Avrupalı bir kozmopolitin ise, evrensel bir kültürün oluşması gerektiği düşüncesini, Avrupa'nın Romano-Germen dünyasının oluşturduğu medeniyeti, evrensel olarak görüp, bu “medeniyeti” Avrupa dışında olmayan medeniyetleri yok ederek, Avrupa merkezli medeniyetin evrenselleştirilmesi olarak eleştirir. Bu noktada Avrupalı şovenizm ve kozmopolitizm arasında derece farkının olduğunu iddia eder (Trubetskoy, 2012, ss. 15-18). Avrasyacılar, evrenselliği, Batı Avrupalıların, kendi değer ve toplum fikirlerini herkes için geçerli gören ve bunları dünyadaki tüm halklara dayatmak isteyen Romano-Germen medeniyetin icadı olarak görüyorlardı. Avrasyacı hareketin kurucularından Nikolay Trubetskoy'un 1920'de yazdığı üzere, Avrupalılar medeniyetten bahsediyorlar fakat bundan sadece Batı Avrupa medeniyetini anlıyorlar. Batı Avrupalıların evrenselliği ve kozmopolitliği, dünya hakimiyeti adına çabalamalarından başka bir şeyi gizlemiyor (Luks, 2009, s. 8). Avrasyacılar, Rusya'nın maneviyatının, hoşgörüsünün ve toplumsal kolektivitizminin Avrupa'nın bireyselliğine, maddeciliğine ve sömürgeciliğine karşıt olduğunu iddia etmiştir. Bu noktada Avrasyacılar, Avrupa'dan olabildiğince kapsamlı bir kopma ve Avrasya'yı bu kopma sonrasında bir alternatif olarak görmekte idi (Bassin, 2008, s. 289).

İkinci olarak, Avrasyacılar, mekan anlamında Avrasya'yı, ne Avrupa ile Asya'nın birleşimi ne de Avrupa ile Asya'nın tüm sınırlarını içeren bir bölge olarak tanımlamaktadır. Burada üçüncü bir görüş olarak Avrasya'yı ne Avrupa ne de Asya olarak, yani Rus imparatorluğunun ve onun ardılı olan Sovyetler Birliği'nin bulunduğu ettiği coğrafyayı Avrasya olarak tanımlamaktadır (İmanov, 2010, s. 13). Bu sınırlarla ayrılmış bölgeyi yekpare ve birbiriyle uyumlu farklı bir coğrafi bölge olarak görüyorlardı. Bu durum, coğrafyacı bir diğer Avrasyacı Petr Savitsky'nin ifadesiyle, organik olarak bütünsel ve sıkı sıkıya bağlı olan tek bir “coğrafi birey” idi. Savitsky'nin tundra, tayga, bozkır ve çölden oluşan bu dört bölgenin doğal fiziksel coğrafi birliği, Avrasya'nın siyasi, sosyal ve kültürel birliğinin çağlar boyunca gelişimini destekledi. Savitsky, söz konusu alanı “mestorazvitie” (yaşam alanı) olarak tanımlamaktadır ki, bu kavram Friedrich Ratzel'in “lebensraum” terimi ile yakınlık göstermektedir (Bassin, 2008, ss. 285-286; İmanov, 2007, ss. 76-77). Bu noktada Savitsky, coğrafi iktisadi ve kültürel olarak Avrasya'yı kendine has özellikleri ile üçüncü bir kıta, üçüncü bir yol ve diğer medeniyetlerden farklı bir medeniyet olarak atfeder (Bassin, 2008, ss. 285-286; Laruelle, 2004, ss. 116-117; Luks, 2009, ss. 19-20).

Üçüncü olarak Avrasyacılar, tarihsel bakış açısında, Rusya'nın Avrupa'yı Asyalı barbarlardan koruyan bir yapı olarak, Rusya'nın Avrupa tarihinin bir parçası olduğuna dair düşüncelere karşı çıkmakta ve Rusya'nın tarihini yeniden yorumlamıştır. Trubetskoy'un 1925'te yazmış olduğu "Cengiz Han'ın Mirası" eserinde, Rus tarihini Batı'dan değil Doğu'dan yorumlamakta ve Trubetskoy'a göre Cengiz Han'ın kurmuş olduğu Avrasya imparatorluğunun daha sonrasında Altın Ordu vasıtası ile Moskova'ya taşındığını ifade etmiştir (İmanov, 2007, ss. 78-80).

Trubetskoy'a göre:

"Turanîlerin etkisinin yalnız olumsuz yönlerini görmek, nankörlük ve insafsızlıktır. Bizler, Turanî ecdatlarımızla en az Slav ecdatlarımız kadar gurur duyma hakkına sahibiz ve her ikisine de minnet borcumuz vardır. Ferdî ve milli ben-idrakine can atan her bir Rus için, sadece Arî değil, Turanî psikolojik tipe de mensup olma bilinci zaruridir.(İmanov, 2007, s. 86)"

Bu ifadeler ile Avrasya'nın Doğu kimliğine referansta bulunmaktadır. Avrasyacıların böylesine bir tarih yazımının neticesi olarak Büyük Petro'nun reformlarının kültürel ve ideolojik gerekçesini her ne olsun reddettiler. Trubetskoy'a göre Petro, Rusya'nın özünü temsil eden temeli yok ettiğini ve hiçbir düşmanın Petro kadar Rus halkının kültürüne zarar vermediğini ifade etmiştir (Luks, 2009, ss. 10-11). Avrasyacılar, 1917'de Rusya'da meydana gelen devrimi, başlangıçta Petro sonrası Batılılaşmaya karşı Rus halkının bir tepkisi olarak gördüler. Ancak söz konusu devrimin neticesinde gördükleri şey ise, Bolşeviklerin Rusya'nın geri kalmışlığının üstesinden gelmesini aslında, Petro'nun yarım kaldığı işi devam ettirmek olduğudur. Bu açıdan Bolşevik Devrimi sonucunda ortaya çıkan yapıyı reddettiler. Avrasyacılar göre SSCB, Rus tarihinde sadece bir dönemdi ve Trubetskoy ulusal düşüncenin sınıf mücadelesinin önüne geçeceğini ve görüşlerinde bu devletin ayakta kalamayacağını iddia etti. Savitsky de benzer görüşlere katılmakla birlikte, Bolşevizm ile mücadelenin Rusya'nın kendi dinamikleri ile meydana gelmesi gerektiğini, Nazilerin bir tehdit olduğunu ifade ettiğini ve Rusya dışarısından Bolşevizmin yıkılmasının Rusya için tehlikeli olacağını ifade etmiştir (Arbatova, 2019, s. 8; İmanov, 2007, ss. 98-99; Luks, 2009, s. 11,13). Klasik Avrasyacılar Batı'nın, Rusya'nın ya da Avrasya'nın jeopolitik birliğini ve refahını zayıflattığını iddia etmiştir (Bassin, 2008, ss. 283-285). Buna karşın Avrasyacılar, Batı'yı yenilmesini gerektiğine inanılan bir düşmandan ziyade, korunulması gereken bir dış etki olarak görmekteydi ve

önemli olanın Avrasya bloğunu çöküşten korumak olduğunu öne sürdü (Luks, 2009, s. 13).

Dördüncü parametre Avrasyacıların tasarladığı devlet yapısıdır. Nadezhda Arbatova'ya göre Altın Ordu sistemi ile Kiev Rusya'sındaki "veche" sisteminin yerini, gücün merkezileştirildiği, hükümdara sadık ve ulusun militerlerleştiği bir baskı sistemi ile Moskova otokrasinin temellerinin oluştuğunu ve Moğollar gitse bile, otokratik boyunduruğun aynı kaldığını öne süre sürmektedir. Bu anlamda devlet, vatandaşların kişisel yaşamları da dahil olmak üzere, toplumun her alanına müdahale etme yetkisine sahiptir. Bu manada Avrasyacılar kendilerini Batı'ya kıyasla doğuda görmektedirler ve Moğol fikriyatını Avrasyacılığın merkezine alır (Arbatova, 2019, ss. 9-11,13; Laruelle, 2004, s. 116). Avrasyacılar, geleneksel Avrasya coğrafyasını devrim sonrası kaostan kurtarmak ve bunun neticesinde yekpare bir Avrasya devletinin kurulması gerektiğini savundu. Bu devletin idari anlamda federal olması gerektiği öne sürmüştür. Avrasyacılar, liberal devlet anlayışını çağdaş gereksinimleri karşılayamayan ve geçmişin bir kalıntısı olarak zayıf ve pasif görmüştür. Bundan dolayı Avrasyacılar, Avrasya'nın müdahaleci güçlü bir devlet olması gerektiğini öne sürdü. Ayrıca, demokrasilerin diğer ideolojilere karşı hoşgörülü olmadıklarını iddia etmiştir. Bu tutumlarından dolayı, parlamenter demokrasideki siyasi partileri, taraftarlarının çıkarlarını temsil ettiği ve bir bütün olarak toplumun çıkarlarına odaklanmadıkları görüşüyle eleştirmiştir. Bu yüzden Avrasyacılar 1926'da ilan ettikleri programlarında tüm devlet kurumlarına müdahil olan ve kapsamlı bir örgütler ve toplumlar ağı yaratan otokratik bir tek partinin kurulması gerektiğini öne sürdüler (Bassin, 2008, s. 285; İmanov, 2007, s. 28; Luks, 2009, s. 9). Kısacası Avrasya ideolojisinin merkezde olduğu tek parti yönetimi savunulmaktadır. Trubetskoy ve diğer Avrasyacılar bu yönetim tarzını ideokrasi olarak tanımlamıştır. Bu yapı içerisinde yöneticiler ya da Avrasyacıların ifadesi ile temsilciler, mensup olduğu halkın kültüründen kopmayan ve bu yerel değerlerin Avrasya çatısı altında savunulması gerektiğini ifade etmiştir. Ekonomik anlamda Avrasyacılar ne kapitalizmi ne de komünizmi savunmaktadır. Bu sebeple Avrasyacılar ekonomik anlamda üçüncü bir yol belirlemiştir. Avrasyacılar özel mülkiyete izin vermeyen ama özel teşebbüse izin veren bir yaklaşım benimsemiştir. Bu açıdan mülkiyet, devlet tarafından bireye verilen ve belirli şartlar neticesinde geri alınan "fonksiyonel mülkiyet" anlayışı benimsenmiştir. Teşebbüs konusunda, Avrasyacılar bu modeli kamu-özel sistemi olarak ifade etmiştir. Bu sistemde

girişimcilere izin verilmektedir. Ancak elde edilen bu haklar kapitalizmdeki gibi aşırı zenginleşmeye izin vermemektedir ve müteşebbis, devlet denetimi koşuluyla elde ettiği bu hakların kullanımında bireysel zenginleşmeden ziyade, ortak faydayı gözetecek bir sorumluluğun altına girmektedir. Savitsky, söz konusu Avrasya yaşam alanını kıtasal bir otarşı olarak tanımlamaktadır ve “kendi başına bir dünya” veya “kıta” olduğunu belirtmiştir (İmanov, 2007, ss. 72, 92-93, 105-107).

Beşincisi, Avrasyacılık ile ilgili konulardan olan milliyetçilik. Trubetskoy, mekan olarak ifade ettiği Avrasya’da yaşayan halkları Avrasyalı ve bu halkların milliyetçiliğini de Avrasya milliyetçiliği olarak ifade etmiştir. Burada Trubetskoy, “çok halklı şahsiyet” ile Avrasya’da yer alan halkların milliyetçiliğini Avrasya üst kimliği ile kombine edilmektedir. Burada her birey kendisinin mensup olduğu halkın yanı sıra, büyük çerçevede Avrasya halkının da bir parçası olduğunu idrak etmelidir. Trubetskoy, bu argümanına devam ederek her bir milliyetçilikte hem merkezci hem de merkezkaç/ayrılıkçı unsurlar barındığına, belli bir etnik birimin milliyetçiliğinin sırf ayrılıkçılığa dönüşmemesi için daha büyük bir etnik birimin milliyetçiliği ile kombine olması gerektiğine işaret etmektedir. Trubetskoy’a göre, devrim ile birlikte Rusların imparatorluk dönemine göre pozisyonu zayıflamış ve Rus olmayan halkların, devrim ile elde ettiği pozisyon vasıtasıyla Avrasya coğrafyasında Ruslar ile eşit bir pozisyona gelmiştir (İmanov, 2007, ss. 109-111). Avrasyacı milliyetçiliği tanımlamada Avrasyacılar en genel ifade ile “senfonik kişilik”, “topluluk kişilik” veya “kültürel organizma” olarak tanımladılar (Shnirel’man, 1998, s. 11). Shnirel’man’a göre Avrasyacı milliyetçilik, Fransız tipi milliyetçilikte birinci planda yer alan vatandaşın aksine, birinci plana devlet, halk veya kültürü koymakta ve bireyi ikinci plana atmaktadır. Bu açıdan Shnirel’man, Avrasya milliyetçiliğini kendine özgü koşulları ile emperyal bir milliyetçilik ve etnik milliyetçilik ile sivil milliyetçiliğin bir sentezi olduğunu iddia etmiştir (Shnirel’man, 1998, s. 9).

Altıncı ve son olarak, Avrasyacılar dindar ruhlu insanlar olarak Ortodoksluğa açıkça referansta bulunmaktadır. Ortodoksluğun bir din olarak Avrasya’yı yansıttığını öne sürmektedir. Bu yüzden Bolşevik Devrimi’nde meydana gelen sekülerleşmeyi Avrasya için tehlikeli bulmuştur (İmanov, 2007, ss. 117-118). Ancak, Avrasyacılar kilisenin devletten ayrılması konusunda net bir görüşü bulunmaktadır. Avrasyacılar, Ortodoksluk dışındaki dinleri putperestlik ya da bidat olarak görmesine rağmen, söz konusu kişilerin

dinsel hürriyetine özen göstermekte ve Ortodoksluğun bu toplumlarda rızaya dayalı bir şekilde benimsenesini öne sürmektedir. Bununla birlikte Avrasya içerisindeki Ortodoks olmayan dinlerin Batı Hristiyanlığına kıyasla Ortodoksluğa daha yakın olduğunu ve potansiyel olarak Ortodoks olduklarını iddia etmiştir (İmanov, 2007, ss. 120-121).

2.1.2. Avrasyacılığın Faşizm Okuması

Felsefi anlamda, Avrasyacılık gerek döneminin düşünürleri gerekse çağdaş entelektüeller tarafından faşizmin bir Rus versiyonu olduğu konusunda eleştiride bulunmaktadır. İlk olarak belirtilmesi gereken nokta, faşizm tanımında yer alan belirsizliklerdir. Çünkü faşizmin pratikte farklı devletlerde kendine has özellikleri ile farklı neticeler doğurmuş olmasıdır.

İlk olarak faşizm anti-rasyonel ve aydınlanma karşıtı bir ideoloji olarak görülmektedir. Bu noktada faşist ideoloji evrensel akıl, kaçınılmaz ilerleme ve doğal iyilik gibi aydınlanma fikirlerine karşıttır. Bununla birlikte politik hareketi sağlamada özel düşünce ve duygular politikada etkilidir. Bu açıdan faşizm “arzuların siyaseti” olarak da ifade edilmektedir. Anti-rasyonalizme ek olarak faşist ideoloji, kendisinden önce, karşı bir görüntü çizerek kendilerini tanımlamaktadır ve anti-felsefi bir yaklaşımdır. Kısacası faşizm, anti-rasyonel, anti- liberal, anti- muhafazakar, anti- kapitalist veya anti- komünist gibi düşünceleri bünyesinde barındırır. Anti-felsefe neticesinde eskinin radikal bir şekilde yıkılarak yeni bir yapının oluşturulması fikri ile devrimci bir ideolojidir. Topluma bakış açısından faşist ideoloji evrensellik karşıtı, kültüre, tarihe ve organik topluma yönelik bir yapıyı savunur. Alman aydınlanma karşıtı Johann Gotfried Herder’e (1744-1803) göre her bir milletin kendine ait özelliklerinden teşekkül etmiş tarih, dil ve kültürden oluşan “kolektif ruhu” (Volksgeist) vardır (Heywood, 2013, ss. 215-217). Avrasyacılar, Trubetskoy’un Avrupa ve Beşeriyet isimli eserinden de ileri sürüldüğü üzere Avrasya’yı Romano-Germen dünya ve onun yarattığı evrensel değerlere karşıt bir görüntü sergilemektedir. Burada Romano-Germen dünyanın karşısına Avrasya medeniyetini koymaktadır. Ayrıca iktisadi anlamda ve siyasi anlamda kendisin, anti-liberal ve anti-komünist bir medeniyet olarak tanımlamaktadır. Avrasyacılar, kendine has tarih yazımı, devlet tasavvuru ve medeniyet fikri ile yeni bir Avrasyalı kimliği oluşturmaya çalışmaktadır. Yukarıda da sözü edildiği üzere, Avrasyacılar Bolşevik Devrimi’ni Rusya’nın kendine has şartları ve tarihi içerisinde meydana gelmiş bir olay olarak

görmelerinden dolayı, yeni bir düzenin ve insanın oluşmasını düşünmektedir (Laruelle, 2018, ss. 54-55). Bunun yanında faşizmde olan yeniden insan yaratma düşüncesi Avrasyacılıkta da bulunmaktadır. Avrasya okulundan Suvchinskii'ye göre “ Rusya yok olmakla ruhsal olarak yeniden canlandırılır” (Laruelle, 2018, s. 56).

İkincisi, faşist ideolojide yer alan “mücadele” kavramıdır. Faşizm bu noktada güçlünün iyilik, zayıflığın kötülük olduğu bir anlatı sunmaktadır. Bu anlatı devlet düzeyinde yayılmacı bir devlet fikrini sunmaktadır. Çünkü faşist ideolojiye göre hayat “sonu olmayan bir mücadele” ve milli değerlerin yüceliğinin ispatı olarak, mücadeleden zaferle çıkılması gerektiğini savunur. Hitler'in Mein Kampf kitabında mücadele anlayışı, Almanya'nın doğusunda hayat alanı (Lebensraum) oluşturmak ve tüm dünyaya hakim olmak olarak ortaya çıkmıştır. Bunun bir diğer yansıması ise ekonomik anlamda kendi kendine yeten bir imparatorluk kurma mücadelesi idi (Heywood, 2013, ss. 217-218, 222). İktisadi düzeninde korporatizm, bireylerin sınırsız kar elde ettiği ve sınıf çatışmasına neden olan merkezi ekonomiye karşıttır. Bu noktada Korporatizm, para ve emeğin ruhani bir bütün oluşturduğu düşüncesine dayanır (Heywood, 2013, s. 224). Avrasyacılık mücadele kavramı açısından ele alındığında yayılmacı bir anlayıştan ziyade Avrasya coğrafyasının Romano-Germen dünyanın fikirsel ve siyasi saldırılarına karşı savunulması gerektiğini belirtir. Söz konusu hareket savunmacı bir nitelik taşımaktadır ve dış dünyaya karşı Avrasya alanının izole edilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Bassin, 2008, ss. 291-292). Ancak burada ifade edilmesi gereken bir diğer nokta ise, Avrasya yaşam alanının (mestorazvitie) otarşi sağlayabilecek büyüklüğü ve toplum mozaığının olduğu iddiası nedeniyle, mücadele anlayışına yer verilmediği de ifade edilebilir. Hali hazırda mevcut olan otarşi ile Avrasyacıların korporatizme benzer bir ekonomi modelini benimsediği görülmektedir.

Faşizm ile ilgili olarak üçüncü bir yaklaşım da liderlik ve elitizmdir. Faşist ideolojide lider, fedakar elit ve büyük kitlelerin olduğu bir yapı bulunmaktadır (Heywood, 2013, s. 219). Avrasyacılıkta yukarıda bahsedildiği gibi, kişinin kendi halkının değerlerini temsil ettiği ve büyük Avrasya resmi adına fedakar bir elit kitle vardır. Bu açıdan Trubetskoy'a göre Avrasya devleti ideokratik bir devlet olacaktır, çünkü “ideokratik devlet sistemine, yol gösterici fikrine sahip ve bu sayede aktif olarak hayatın tüm yönlerini organize etmek ve kontrol etmek zorundadır” (Laruelle, 2018, ss. 55-56). Bu açıdan Avrasya'nın yönetici sınıfına tekçi bir ideoloji yön verecektir. Ancak Avrasyacılıkta halk ile özdeşleşen üstün

insan olarak ifade edilen lider kültü bulunmamaktadır (Laruelle, 2018, s. 56). Bununla birlikte faşist rejimlerindeki tek parti anlayışı Avrasyacılıkta da mevcut olsa bile Trubetskoy, İtalyan faşizmini şahıs kültürünün egemen olduğunu öne sürerek, onu, yalancı ideokrasi olarak eleştirmektedir (İmanov, 2007, s. 91). Siyasi anlamda Avrasyacıların ve faşizmin tavizsiz bir şekilde nefret ettikleri tek şey demokrasi idi. Özellikle bu durum İtalya'da ve Almanya'da liberal demokrasilerin çökmesi ile birlikte daha da gün yüzüne çıkmıştır. Buna ek olarak Avrasyacılar kendileri ile ilgili siyasi yelpazede hangi konumda olduklarına dair sorulara, genel olarak kendilerinin ne sağda ne de solda üçüncü bir konumda olduklarını ifade etmeleridir (Luks, 2009, ss. 10-11).

Dördüncü değinilmesi gereken nokta ise sosyalizmdir. Faşist ideoloji özellikle anti-kapitalist olma yönü ile sosyalizmi farklı bir şekilde yorumlamıştır. Faşistler kapitalizmin burjuva değerlerine ters düşen kollektivist ve birey yerine toplumu önceleyen bir sosyalizm anlayışı benimsemiştir (Heywood, 2013, ss. 220-221). Bu noktada Avrasyacıların kamu-özel sistemi ve fonksiyonel mülkiyet kavramlarının faşist ideoloji ile benzer nitelikler taşıdığı görülmektedir. Çünkü Avrasyacılar kendilerini kapitalizm ve komünizm arasında bir üçüncü yol olarak ifade ettiler. Bu anlamda sınırlı bir serbest pazarda, devlet kontrolü altında merkezi ve otarşik bir ekonomi istediler. Ayrıca Avrasyacılar, dünya tarihinin lokomotifinin sınıflar değil uluslar olduğunu ifade eden bir tür sosyalizmi öne sürdüler (Laruelle, 2018, ss. 57-58). Bu açıdan Avrasyacılık anti-komünist olmaktan ziyade anti-kapitalist bir yapısı vardı. Çünkü Avrasyacılar devlete atfettiği ekonomik düşüncede, Sovyet sisteminin planlı ekonomi modelini uygun görmekte idi (İmanov, 2007, s. 107).

Beşinci olarak faşizm, milliyetçilik anlamında kendinden olmayan toplumların, kültür ve değerlerine saygı duymayan ve onları doğal bir düşman olarak gören bir tabiatı vardır. İtalyan faşizminde ulus veya millet, devlete tabi olanların oluşturduğu bir organizma olduğu için gönüllülük esasına dayalı bir milliyetçilik türüdür. Ancak Alman faşizminde, Aryan ırk üstünlüğü söz konusudur ve burada gönüllü bir milliyetçilikten ziyade, kandan gelen determinist bir milliyetçilik vardır. Burada çökmüş bir yapının küllerinden doğan yeni bir insan türü vardır ve bu anlatı tarihin farklı yorumlanması ile bir nostalji imajı verilmektedir (Heywood, 2013, ss. 221-222). Bu noktada Avrasyacılığa bakıldığında Avrasya coğrafyasında yaşayan halkların tarihsel mahiyette ortak bir kader ile bir araya geldiği ve Slav ve Asyalı unsurların karıştığı bir mozaik olarak görülmektedir. Alman

ırkçılığı konusunda Trubetskoy ve Savitsky, ilahi kader anlayışına sahip olmalarına ve kişilerin özgür olmadıklarına inanmalarına rağmen, genetiğin bir ırkın kaderini belirlemediğini ifade etmişlerdir. Avrasyacılar, toplum açısından Alman ırkçılığının antropolojik materyalizmini reddettiler. Ayrıca Trubetskoy, 1936'da Prag'daki "Hint-Avrupa Sorunu" konferansında Aryanlığın dilsel bir fenomen olduğunu ve etnik ya da kültürel bir temelini olmadığını ifade etmiştir (Laruelle, 2018, ss. 50-51). Trubetskoy Avrasya kıtası kendisini Avrupa şovenizminden ve kozmopolitizminden izole olması gerektiğini öne sürmüştür ve Romano-Germen medeniyete karşı üstünlük ya da mücadele iddiasında bulunmamıştır. Ayrıca Avrasyacılıkta anti-semitizm, medeniyet ve Rusya özelinde ortaya çıkmasına rağmen, Avrasyacılar içerisinde semitizm yanlısı düşünceler de var olmuştur (Laruelle, 2018, ss. 52-54).

Sonuç olarak, Avrasyacılık ve faşizm arasında belirli konular dışında benzerlikler bulunmaktadır ve bu durumu Avrasyacılığa karşıt olan Rus göçmenler, Avrasyacı fikirleri Rus faşizminin bir ifadesi olarak görmüştür. Ancak belirtilmemiştir ki söz konusu eleştirilen Avrasyacılık sadece fikir düzeyinde kalmıştır. Yani Avrasyacı fikirler Rusya'da uygun ortam bulamadığı ve fiiliyata geçemediği için net bir şekilde Avrasyacılık faşizmdir demek sakıncalı olabilmektedir. Bununla birlikte Avrasyacılar en azından söylem ve ifade anlamında, faşist ideolojide yer alan yayılmacılık, ırksal ya da milliyetçi aşırılıklar bulunmamaktadır. Bu açıdan faşizmin ana temalarından biri olan mücadele kavramı Avrasyacılık felsefesinde bulunmamaktadır. Bununla birlikte faşist ideolojide yer alan lider kültürünün yerini kolektif akıl almıştır. Ancak ekonomik sistem ve devlet yapısı konusunda faşizm ile benzerlikleri bulunmaktadır. Günümüzde bu konu ile ilgili araştırmalarda bulunan Marlene Laruelle, Avrasyacılığı Alman Muhafazakar Devrimcilerinin Rus versiyonu olduğunu iddia etmiştir (Laruelle, 2018, s. 60). Ayrıca bir diğer araştırmacı Andreas Umland, demokrasi karşıtlığı ve kökten Batı karşıtlığı gibi özellikleri ile Avrasyacıların önermelerinden yola çıkarak hareketi, proto-faşist olarak tanımlamıştır (Umland, 2008, s. 15).

2.2. Yeni Avrasyacılık

1980'lerin sonunda Mihail Gorbaçov döneminde başlayan glasnost ve perestroyka ile SSCB içerisinde baskılanan gruplar bu dönemde gün yüzüne çıkmıştır. Sovyetler Birliği içerisinde yaşayan halkları bir arada tutmak için çimento görevi gören komünist

ideolojinin de çökmesi ile, Rusya Federasyonu bile mevcut olduğu çok halklı yapısı ile daha da parçalanma tehdidi bulunmaktadır. Bu noktada Sovyetler Birliği'nin ardılı olarak Rusya Federasyonu'nu bir arada tutacak, Avrasya olarak ifade edilen coğrafyayı toparlayacak ve bir çimento işlevi görecektir olan Avrasyacılık tekrar gün yüzüne çıkmıştır. Yeltsin döneminde gerçekleştirilen reformlar ve Batılılaşma adımları, Rus toplumunda ekonomik ve siyasi anlamda büyük bir yıkımın yaşanmasına neden olmuştur. Bu süreç içerisinde milliyetçiler ve komünistler arasında meydana gelen kırmızı-kahverengi ittifakı, söz konusu Batılılaşma hareketlerine halkın ve siyasilerin bir tepkisi olarak ortaya çıkmıştır (Ingram, 2001, s. 1031). Bu noktada Avrasyacılık yukarıda yer alan özellikleri ile Rusya için yeni bir yapıştırıcı olma görevi ile kendini ortaya atmıştır. Ancak burada değinilmesi gereken söz konusu Klasik Avrasyacılık fikrinin zamanın şartlarına göre eskimiş olması ve küresel sistemde meydana gelen köklü değişimler neticesinde, Yeni Avrasyacılık, klasiklere kıyasla belirli değişimler geçirmiştir. Klasik Avrasyacıların aksine, Soğuk Savaş sonrası dönemde çeşitli gruplar kendi görüşlerini Avrasyacılık olarak tanımlamıştır. Avrasyacılık kavramı Soğuk Savaş sonrası dönemde sadece Rusya'da değil, Avrasya coğrafyasında bulunan bazı devletlerde de farklı bir anlam kazanarak ortaya çıkmıştır. Bu açıdan aslında Avrasyacılık yok, Avrasyacılar vardır denilebilir. Bununla birlikte, Yeni Avrasyacılıkta, Klasik Avrasyacıların aksine, askeri, siyasi ve entelektüel kanatların yer aldığı ve kendi içerisinde derin farklılıkların olduğu bir düşünce sistemi söz konusudur (Laruelle, 2004, ss. 117-119, 2008, ss. 1-2).

Çeşitli görüşlere rağmen Aleksandr Dugin'in Avrasyacılık fikirleri Soğuk Savaş sonrasında ilk yıllarında en çok dile getirilen anlayış olmuştur. Yeni Avrasyacılık Dugin'in görüşleri ile kıyaslandığında daha yumuşak ve klasiklerin görüşleri ile daha fazla yakınlık gösteren Aleksandr Panarin, bir anlamda Dugin ile Yeni Avrasyacılık felsefesinin iki önemli isminden bir diğeridir. Marina Peunova, Panarin'in "yumuşak" yeni Avrasyacılığını Dugin'in "jeopolitik kötümserliğinden ayırmaktadır (Peunova, 2008, s. 408). Bununla birlikte Peunova, 1985-2003 arası dönemde Panarin'in söylemlerinin liberal milliyetçilikten, Dugin tarzında, Batı ve Avrasya arasındaki jeopolitik mücadeleye doğru evrildiğini iddia etmektedir (Peunova, 2008, s. 415). Bu duruma rağmen Laruelle, Panarin'in orijinal Avrasyacı fikirlere en yakın kişi olarak görmektedir (Laruelle, 2004, s. 125). Tarihsel konumlandırmada SSCB döneminde yaşamış ve Rusya Federasyonu'nun ilk yıllarında yaşayan Lev Gumilev'in "etnoz

teorisi”, Rus tarihi ve kimliği ile ilgili görüşleri nedeniyle Avrasyacı çizgi içerisinde kabul edilebilmektedir (Bassin, 2015, s. 841). Bu çalışmada Avrupa aşırı sağ ile etkileşimi ve Yeni Avrasyacılık üzerindeki etkisinden dolayı Aleksandr Dugin’e odaklanacaktır.

2.2.1. Aleksandr Dugin Rus Siyasetinde ve Rus Düşününde Yeri

Aleksandr Dugin’in Avrasyacılık açısından literatürde sürekli ifade edilmesinde önemli sayılabilecek sebepler vardır. Dugin, Arcotegia yayınevi vasıtasıyla Klasik Avrasyacıların fikirlerinin yanı sıra, kendisinin ve çevresindekilerin Avrasyacı fikirlerini Rus toplumuna aktarması noktasında başarısı bulunmaktadır. Marlene Laruelle bu açıdan Dugin’i, Avrasyacılığın Rusya’ya aktarılmasında yarı tekel olarak görmektedir. Bu tekel aynı zamanda, Rus ideolojik çizelgesinde Avrasyacılık kısmının Dugin tarafından domine edildiğinin bir ifadesidir (Laruelle, 2004, s. 119, 2006, s. 1,6).

SSCB’nin yıkıldığı dönemden Vladimir Putin’in iktidara geldiği 2000 yılına kadar Rusya’da meydana gelen gelişmeleri kısaca aktarmak Aleksandr Dugin’in düşüncelerinin nasıl bir dönemde şekillendiğini anlamak açısından önemli olacaktır. Öncelikle, SSCB’de Gorbacov ile başlayan “glasnost” ve “perestroyka” reformları ile Sovyet rejiminin baskıladığı fikirler gün yüzüne çıkmaya başlamıştır. Reformlar SSCB içerisinde ilk olarak devletlerin bağımsızlık taleplerinin daha fazla dile getirilmesine neden olmuştur. Çok kısa bir süre içerisinde, Baltık devletleri, Orta Asya devletleri, Güney Kafkasya’daki devletler, Belarus ve Ukrayna bağımsızlıklarını elde etmiştir. Bu durum jeopolitik olarak Rusya imparatorluğu ve ardılı olan SSCB coğrafyasının büyük oranda daralmasına neden olmuştur. Ayrılıkçı hareketler SSCB ile sınırlı kalmayıp Rusya Federasyonu içerisinde yer alan Tataristan ve Çeçenistan’da da kendisini göstermiştir. Rusya Federasyonu yeni devlet başkanı Boris Yeltsin ile demokratikleşme ve liberalleşme reformlarının yapıldığı bir döneme girmiştir. Ancak, ekonomide gerçekleşen sert geçiş neticesinde, ekonomik kriz, hiperenflasyon ve hızla zenginleşen oligarkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun yanında Çeçenistan ve Tataristan’ın ayrılıkçı talepleri ile ikinci bir bölünme tehlikesinin ortaya çıktığı bir endişe söz konusudur. Kısacası Rus toplumu açısından, ABD ile rekabet etmiş olan bir süper güç genel bir krizin içine girmiştir.

Aleksandr Dugin, Rusya’da böyle bir dönemde belirli alanlarda nüfuz elde etmeye çalıştığı görülmektedir. Bu alanlar, siyasi kurumlar, ordu, eğitim ve medya olarak kısaca ifade edilebilir. Dugin, medya ve basında boy göstererek etkinliğini artırmaya çalıştı ve

1990'ların başlarında Elementy dergisi ve Milyi Angel dergisini çıkarttı. Bununla birlikte, 2000 yılında "Evraziisjje vtorzhenive" serisini (Sonradan adı Zavtra olarak değişecek olan Den dergisini ek olarak 6 sayı) çıkardı ve 2005 yılından itibaren Ortodoks TV'de yer aldı. Dugin, 2000'li yıllardan günümüze kadar, ana akım medya da dahil olmak üzere, pek çok Rus televizyon programına düzenli katılan birisi olarak Rus toplumunda bilinirliğini arttırmayı hedefleyen bir isim olmuştur (Laruelle, 2008, ss. 107-108).

Aleksandr Dugin'in Rusya'da ilk olarak 1980'lerin başında katılmış olduğu grup Yuzhinsky Çemberidir. Grup 1960'lar Yuri Mamleev'in çevresinde oluşan ve komünist düşünce dışındaki fikirlerin oluşturduğu bir çevre olarak tarif edilebilir. Çember içerisinde Dugin'in düşünce yapısının etkilenmesinde önemli bir isim, komünist rejimin durgunluğuna karşı muhalif olan, Nasyonal Sosyalizmin bazı yönlerini kucaklayan ve Waffen SS kültürünü yaratmaya çalışan Yevgeniy Golovin idi (Kipp, 2002, s. 106). Dugin 1985'ten 1990'a kadar muhafazakar hatta monarşist sayılabilecek çevrelere yakın, aşırı sağcı bir Avrasyacılığı övdü. 1987-1989 arası dönemde Dugin, perestroyka döneminin en önemli anti-semitik ve aşırı milliyetçi gruplarından olan Pamyat'a (Hafıza/ Ulusal-Yurtsever Cephesi) üye oldu (Shekhovtsov, 2015a, s. 36). Laruelle'ye göre Dugin'in Pamyat'a katılmasında itici güç, örgütün anti-semitik yanının aksine, siyasi anlamda güçsüz olmasına rağmen, tek büyük aşırı sağ örgüt olmasıdır. Dugin 1988'de örgütün Merkez Konseyi üyeliğine seçildi. Ancak Dugin, sağ fikirlerinin doktrinleştirilmesinde, örgütün muhafazakar bir yapıda olduğunu düşündü ve ertesi yıl örgütten ayrıldı. Dugin, 1990-1991'de Aryanizmin tarihsel-dini araştırmalarına adanmış Arktogeya derneğini ve aynı adı taşıyan yayınevini ve Meta-Stratejik Araştırma Merkezini kurdu (Laruelle, 2004, ss. 126-127, 2006, s. 2, 2008, s. 108, 2015c, ss. 6-7; Shekhovtsov, 2008, s. 498)

1991-1993 yılları Dugin için siyasi partiler ile ilişkilerini kurmaya başladığı dönemdir. Bu yıllarda Dugin Gennadi Zyuganov'un Komünist Partisi'ne yakınlaştı ve Den gibi klasik vatansever dergilerde yayınlarda bulundu. Bu gazetede yayınlanan yazıları, Avrasyacı teorilerin Rus milliyetçi çevrelerinde yayılmasına katkıda bulundu. İlk başta milliyetçi düşünür, Aleksandr Prokhanov tarafından da desteklendi ve sadece Avrasyacılığın "Beyazlar" ve "Kırmızılar" olarak bölünmüş olan yurtseverleri birleştirebileceğini düşündü. Ancak Prokhanov sonrasında bu fikirden vazgeçti ve Avrasyacılığı çok Türk merkezli olması nedeniyle eleştirdi (Kipp, 2002, s. 106; Laruelle, 2004, s. 127, 2006, s. 2). 1993-94 yıllarında Dugin komünist kanattan uzaklaştı ve Eduard

Limonov'un 1993 yılında kurduğu Ulusal Bolşevik Partisi'nin (NBP) ideologu oldu. Dugin, Ulusal Bolşevizm kavramını şu şekilde tanımladı:

“Ulusal Bolşevizm, kan, etnisite ilkesini değil, özel manevi ve kültürel ilkeyi taşıyan bir halk olarak, Rus halkının evrensel, dünya-tarihsel misyonuyla tamamen örtüşen, tümüyle Avrasya, emperyal, sosyalist bir milliyetçiliktir” (Kipp, 2002, s. 107).

Dugin, 1995 Duma seçimlerinde Saint-Petersburg yakınlarındaki bir banliyö bölgesinde NBP bayrağı altında seçimlerinde çalıştı, ancak yüzde 1'den daha az oy aldı ve Dugin'e yakın hareketler olan, Ulusal Bolşevik Cephe ve Muhafazakar Devrim Hareketi sandıklarda kötü performans gösterdi. Seçim yenilgisinin ardından Dugin Avrasyacılığın teorik planını geliştirmeye odaklandı (Ingram, 2001, s. 1031; Laruelle, 2004, s. 127, 2006, s. 2). 1998 ekonomik krizi ve NATO'nun Kosova müdahalesi, Yeltsin döneminin sonunun geldiği gösteren işaretler olarak Rusya'da iktidar için mücadele başladı. Bu süreçte, liberalizm, küreselcilik ve tek kutupluluğa karşı fikirleri savunan bir aydınlar grubu ortaya çıktı. Bu muhalif grubun stratejisi, ABD hegemonyasına karşıtlık ve Yeltsin dönemi reformlarının tasfiyesi idi (Kipp, 2002, ss. 97-98). Bu noktada Dugin, milliyetçi ve komünist olan grubun saygın bir üyesi olarak siyasette aktif hale geldi. Aleksandr Dugin ve destekçileri, Yeltsin sonrası Rusya üzerinden tartışmaya katıldı (Kipp, 2002, s. 99). Dugin, Ağustos 1998'de, Rusya'nın sermaye piyasalarında gerçekleşen erime sırasında, Yeltsinizm sonunun geldiğini iddia etti:

“Yeltsinizm'in kendisi Sovyet döneminden farklı olduğu kadar, Yeltsinizm'in önceki yıllarından farklı olan, tamamen yeni bir kültürel ve ideolojik gerçekliğin başlangıcındayız. Rus tarihinin yeni yaklaşan çağının yapısı hakkında şimdiden bazı sonuçlar çıkarmak mümkündür” (Kipp, 2002, s. 99).

Dugin, Eduard Limonov ile arasındaki anlaşmazlıkların ardından 1998'de Ulusal Bolşevik Partisinden ayrıldı. Dugin'in 1997'de yazdığı Jeopolitiğin Temelleri kitabı, Dugin'e Rus siyasetinde ana akım kurumlara ve kişilere ulaşmada önemli bir anahtar işlevi gördü. Dugin, 1990'ların başında başladığı radikal çevrelerden Komünist-Milliyetçi kanada geçmiş, 1990'ların ortasında Ulusal Bolşevik Parti çatısı altında ilerlediği siyasi hareket alanı, 1990'ların sonlarında ve 2000'lerin başında Rus siyasi ana akımına doğru ilerlediği bir dönemece geldi (Laruelle, 2004, s. 127, 2006, s. 2; Shekhovtsov, 2015a, s. 48).

Askeri-politik amaçla yazılan Dugin'in Jeopolitiğin Temelleri kitabı 1996-1997 yılında Savunma Bakanı General İgor Rodinov'un desteği ile yazıldığı iddia edilmektedir. Rus Ordusu'ndan General-Teğmen Nikolay Pavlovich Klokotov, kitabı herhangi bir aşırılıkçı fikir içermediğini, ancak gerçekte sadece 'iki farklı sistemin nesnel çatışmasını' ifade ettiğini açıkladı. 1988-1996 yılları arasında Genelkurmay Akademisi Strateji Başkanlığını yürüten Klokotov, akademideki üç kürsüde Dugin'in kitabını kullandığını belirtti. Eski Rusya Savunma Bakanı Rodionov Dugin'i Akademinin komutanıyken Akademi'de konuşmaya davet etti. Haziran 1999'daki 'Priştine yürüyüşünün' mimarlarından biri olan Savunma Bakanlığı Uluslararası İlişkiler Dairesi başkanı General Leonid Ivashov, Dugin'in ilişkin yorumundan olumlu söz etti ve kasım 1999'da Savunma Bakanlığı Haber Ajansı, askeri literatüre bir katkı olarak, Dugin'in Jeopolitiğin Temellerinin üçüncü baskısının yayınlanmasını sağladı (Kipp, 2002, ss. 108-109; Laruelle, 2004, s. 127; Shekhovtsov, 2008, s. 495; D. V. Shlapentokh, 2014, s. 384). 2000 yılına gelindiğinde, çalışma dört kez yeniden yayınlanmış, önemli bir siyasi broşür haline gelmiş ve akademik ve siyasi çevrelerde geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmıştır. Kitap sayesinde Dugin, Genelkurmay Akademisi'nin yanı sıra Moskova'daki Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nde ders vermeye davet edildi. Laruelle'ye göre, askeri kanada “yalnızca bir genişleme ve fetih projesini gizlemeye hizmet eden bir izolasyonizm” ile renklendirilmiş belirli bir uluslararası politika vizyonu sundu. Jeopolitiğin Temelleri ile Dugin, ana Rus medyasındaki varlığını önemli ölçüde genişletti. Laruelle'ye göre, çok sayıda yükseköğretim kurumu tarafından ders kitabı olarak kullanılan jeopolitik kitabının başarısı ve Genelkurmay Akademisi ve Yeni Üniversite'deki dersleri, siyasi ve entelektüel seçkinlere ulaşma arzusunu tatmin ediyor (Laruelle, 2006, ss. 2-3, 2008, ss. 109-110). Dugin 1998'de Devlet Duma'sının komünist sözcüsü Gennadiy Seleznev'in danışmanı oldu. Bu noktada Dugin Rus ana akım siyasi yelpazesinde önemli bir konuma geldi (Ingram, 2001, s. 1031; Umland, 2009, s. 76).

1999 yılında Dugin, Rusya'da siyasi etkinliğini ana akım üzerinde arttırmaya çalıştı. Duma'nın Vladimir Jirinovski liderliğindeki aşırı milliyetçi Rusya Liberal Demokrat Partisi'nin (LDPR) egemen olduğu, ulusal danışma konseyinin jeopolitik bölümü başkanı oldu. Ana akım siyasi yapıya yaklaşma adına yeni Başbakan Yevgeniy Primakov'u destekledi. Bu dönemde Dugin, Jirinovski'nin yanı sıra Sosyal Demokrat Parti'den Aleksandr Rutskoi ve Komünist Partiden Gennady Zyuganov üzerinde belirli bir etki

yarattı. Örneğin, Zyuganov'un 2000 Yılı Sonrası Rusya kitabı: Yeni Bir Devlet için Jeopolitik Vizyon, Dugin'in Rus jeopolitik "biliminin" ayırt edilebilirliği konusundaki fikirlerinden ve Rusya'nın yenilenmesinin dünya istikrarının tek garantisini sağladığı fikrinden doğrudan ilham aldı. Dugin ayrıca fikirlerini ifade ettiği, Glep Pavlovsky'nin www.strana.ru gibi Rus resmi web sitelerinde düzenli olarak yayın yapmaya başladı. 1999'da, NATO'nun Yugoslavya'ya müdahalesinin ardından, Dugin marjinal muhalefetten Yeltsin sonrası başkanın ideoloğuna geçme fırsatını gördü (Ingram, 2001, s. 1032; Kipp, 2002, s. 91; Laruelle, 2004, s. 127, 2006, s. 2, 2008, ss. 5-6, 2008, s. 11).

Dugin açısından en önemli gelişme, Vladimir Putin'in Mart 2000'deki seçim ile iktidara gelmesidir. Çünkü Dugin, siyasi yaşamı boyunca Yeltsin karşıtı anti-Batıcı bir kampta iken, şimdi Putin'e yakın bir eğilim ile konumunu değiştiriyordu. Dugin bu aşamada yeni bir oluşum kurmanın yolunu tuttu ve 21 Nisan 2001'de Avrasya (Evrasia) hareketini başlattı ve başkan seçildi. Dugin'in yanı sıra hareketin kurucuları arasında, Üst Konsey'de Rusya Federasyonu Konseyi Başkan Yardımcısı Aleksandr Torshev, Rusya Devlet Başkanı'nın yardımcısı Aslambek Aslakhanov, Rusya Federasyonu Konseyi Uluslararası Komitesi başkanı Mikhail Margelov da bulunmaktaydı (Laruelle, 2004, s. 127, 2006, s. 3; Shekhovtsov, 2008, s. 492).

Avrasya Hareketi kuruluş kongresinde, Putin hükümetine taraf olmak ve hükümet koalisyonunun bir parçası olarak bir sonraki seçimlere katılmayı teklif etti. Hareketin kuruluş metninde Putin'e yakın olan başkanlık müşaviri Gleb Pavlovsky de kurucu bildirgeye imza atanlar arasındaydı. Hareket kendisini Rusya'nın bir simgesi olarak değil aynı zamanda Rusya Federasyonu'nun iç gerilimlerine bir çözüm olarak sunmasıdır. Bu manada Dugin bildiride Rusya'nın ihtiyaç duyduğu "ulusal fikri" formüle etmektedir (Laruelle, 2004, s. 127, 2008, s. 111). Dugin hareketin amacını şu şekilde tarif etmektedir, "amacımız iktidara ulaşmak ya da iktidar için savaşmak değil, onun etkisi için savaşmaktır. Bunlar farklı şeylerdir"(Laruelle, 2006, s. 3)

Dugin, hareketi ayrı bir siyasi örgüt olarak görmekten ziyade, başkan yanlısı güçlerle bir blok halinde siyasi bir güç olarak atfetmesidir. Bu açıdan Dugin, hareketi siyasi merkezcilik olarak tanımladı. Ancak bu merkezcilik, Dugin'in Avrasya gündemini yerine getirirken, Putin'e verdiği radikal destekle anlam taşıyan bir merkezdir. Hareket Mayıs 2002'de siyasi bir partiye dönüştü ve Dugin, Vladimir Putin'in önerdiği "vatanseverlik ve

liberalizm” kombinasyonunu, liberal unsurun devlet çıkarlarına ve ulusal güvenliğin gerekliliklerine bağlı kalması şartıyla kabul etti. (Kipp, 2002, ss. 94, 107; Laruelle, 2004, s. 127, 2006, s. 3). Dugin’in partisinin kuruluşunda özellikle, 11 Eylül saldırıları sonrasında Putin’in terörle mücadele adı altında ABD koalisyon güçlerine destek vermesi sonrasında Dugin’i farklı bir yola girmek istediği iddia edilmektedir. Dugin bu dönemde Aralık 2003 seçimlerine Sergey Glazyev’in Rodina bloğunu altında katılarak, bloğu Avrasyacı fikirler ile etkileme girişiminde bulunmuş, fakat ittifak kurulamamıştır. Seçimlerden kısa bir süre önce Dugin, Avrasya partisini, 20 Kasım 2003’te Uluslararası Avrasya Hareketine dönüştürdü (Kipp, 2002, ss. 112-113; Laruelle, 2006, ss. 4-5, 2008, s. 112).

2001 yılında kurulan Avrasya Hareketi esas olarak sivil toplumdan figürler oluştururken, yeni Avrasya Hareketi Yüksek Kurulu, hükümet ve parlamentonun temsilcilerini içeriyor. Dugin, hareket ile Rusya içindeki ve dışındaki nüfuz sahibi insanlarla ve en yüksek siyasi çevrelerle ilişkiler kurmayı amaçladı. Dugin hareketinin resmi sitesinde gösterilen Uluslararası Avrasyacı Hareketi Yüksek Konseyi üyeleri listesinde, Rusya Federasyonu’ndaki yürütme ve yasama organlarının üst düzey temsilcileri bulunmaktaydı. Kişiler arasında, Federasyon Konseyi Uluslararası İlişkiler Komitesi başkanı Mikhail Margelov, Albert Chernyshev, Rusya’nın Hindistan büyükelçisi Viktor Kalyuzhny, Rusya dışişleri bakanı yardımcısı Aleksey Zhafyarov ve adalet bakanlığında Siyasi Partiler ve Sosyal Örgütler Dairesi başkanı Aleksey Zhafyarov bulunmaktadır. Bu isimlere ek olarak Putin döneminde Kültür Bakanı Aleksander Sokolov, Federasyon Konseyi Başkan Yardımcısı Aleksandr Torshin, Putin’in danışmanı Aslanbek Aslakhanov ve Ulusal Televizyon ve Radyo Yayıncıları Birliği Başkanı Eduard Sagalaev yer almakta idi. Dugin, Avrasya Ekonomik Birliği’nin destekçisi oldu ve Aleksandr Lukashenko’nun ve Nursultan Nazarbayev’in ülkelerinin Rusya ile daha sıkı bir entegrasyon lehine verdiği kararları etkilediğini düşünmekten memnuniyet duyuyor. Web sitesi aracılığıyla Avrupa’daki farklı Avrasyacı gruplara da ulaşıyor. Örneğin, İtalya’da, Dugin’in metinleri, Avrasyacılar tarafından esinlenen birkaç web sitesi ve Avrasya dergisi olan Rivista di studi geopolitici ile temsil edilmektedir. Fransa “Paris-Berlin-Moskova” derneği tarafından temsil edilirken, İngiltere’de uzun zamandır kendi Avrasyacı hareketine sahipti. Avusturya, Fin, Bulgar ve Sırp derneklerinin yanı sıra, diğer Sovyet sonrası cumhuriyetlerde, özellikle Ukrayna ve Kazakistan’da bulunan örgütler, “kardeş partiler”

olarak sunulmaktadır (Laruelle, 2006, ss. 4-5; Peunova, 2008, ss. 410-411). Web sitesinde, bu siyasetçiler ve yetkililer dışında, Rus sivil toplumundan, kitle iletişim araçlarından ve akademik, dini ve kültürel yaşamdan etkili kişilerin yanı sıra, diğer Sovyet sonrası devletlerden ve “yakın çevreden” birkaç marjinal figürden oluşan bir dizi politikacının ve akademisyenin ismi geçmektedir. Dugin'in resmi destekçilerinin bulunduğu bu listede, televizyon muhabiri Mikhail Leontev ve siyaset filozofu Aleksandr Panarin (Akademik açıdan Avrasyacılığı inceleyen ve 2003'te ölen) gibi diğer tanınmış isimler de bulunmaktaydı. Şu anda Dugin, devlet veya yarı devlet radyo ve televizyon kanallarına katılmakta ve Dugin'in çeşitli siyasi ve entelektüel meslektaşlarının medyadaki görünüşleri, Rusya'nın kamusal alanında Dugin gibi düşünen Avrasyacıların varlığından söz edebilmektedir. (Umland, 2009, ss. 80-81).

2.2.2. Dugin'in Avrasyacılığı

Dugin Klasik Avrasyacılığın belirli fikirlerini kabul etmiş olmasına rağmen uluslararası sistemde meydana gelen köklü değişiklikler dikkat çekilmelidir. Örneğin Dugin, Sovyetler Birliği'ni ve onun etki alanını oluşturan coğrafi alanı, Avrasya olarak tanımlamasıyla Klasik Avrasyacılar ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca demokratik sistemin olmadığı ideokratik yönetim, ekonomik otarşi ve Avrasya milliyetçiliği gibi alanlarda benzerlikler taşımaktadır. Dugin, Klasik Avrasyacıların tarif ettiği devleti kabul etmektedir. Ancak Dugin'in Avrasyacılık anlayışını klasiklerden farklılaştıran Avrasya imparatorluğu ya da Avrasya devleti olarak tarif edilen yapının dış politika anlayışı ve dünyayı nasıl yorumladığıdır.

2.2.2.1. Klasik Avrasyacılık ve Yeni Avrasyacılık: Benzerlikler

Klasik ve Yeni Avrasyacılık arasındaki ilk benzerlik Rusya'ya atfedilen anlamdır. Dugin'e göre Rusya, coğrafi alan, dil, kültür, iklim ve din açısından Doğu ve Batı'nın bir sentezi olup, bu yapı, iki alanın birleşimi veya bir ortalaması değil, her iki alandan da bağımsız olan üçüncü bir yoldur (Dugin, 2018, s. 3). Bu benzerliği daha iyi açıklamak adına Dugin'in görüşlerine bakıldığında, Dugin'e göre, Rus İmparatorluğunun ve Sovyetler Birliği'nin hiçbir zaman bir ulus-devlet olmamasıdır. Dugin için Rusya, ne mono-etnik bir devlet, ne de Batı literatüründe ifade edilen bir ulus-devlet idi. Rusya potansiyel olarak en başından beri bir imparatorluk devleti idi ve hiçbir zaman yukarıda adı geçen manada bir devlet kurma motivasyonu olmamıştır (Dugin, 2018, ss. 23-24,33).

Klasik Avrasyacılar ile benzeyen bir diğer nokta, yeni imparatorluğun, materyalist, ateist ve ekonomi merkezli olmamasıdır. Bölgelerin, yerel, etnik, dini, ahlaki, kültürel vs. özelliklerini dikkate alması gerektiğini ve bu unsurlara hukuki statü verilmesini savunur. Ancak siyasi, stratejik, jeopolitik ve ideolojik egemenlik konularında kısıtlamalar olması gerektiğini iddia eder. Halk, ekonomik gerçeklik üzerinde korporatif, kolektif ve devlet kontrolüne yönelmelidir (Dugin, 2018, ss. 48-49). Dugin'e göre Avrasya imparatorluğu içerisinde Ruslar, milletlerin federal imparatorluğunda siyasi unsurlarından biridir, ama aynı zamanda kıtasal entegrasyonu başlatan girişimcidir (Dugin, 2018, ss. 86-87). Bu açıdan Ruslara eşitler arasında birinci bir statü vermektedir. Dugin'in Avrasya devletinde, Klasiklerin aksine federal bir yapı yerine, merkezi otoritenin güçlendirilmesi gerektiğini öne sürer.

Üçüncü benzerlik ise her ikisinin de liberal düşünceye karşıt olmasıdır. Dugin'e göre liberal düşünce, halk, millet, tarih, jeopolitik çıkarlar, sosyal adalet ve din vb. faktörleri inkar eder ve yerine ekonomik etkinlik, bireycilik, tüketim ve piyasa ekonomisini getirir. Bu açıdan Batı, tarihsel olarak daha önce mevcut olmayan bir toplum inşasını istemektedir. Buna karşı Rusya'da ortaya çıkan komünist-milliyetçi ittifak Rusya'nın çözümü için bir açmazdır. Bunun yerine üçüncü bir yol bulunmalıdır. Bu yol ne uzlaşmacılık ne de bir orta noktadır. Yani hem liberal, hem de muhalefet açmazını kırarak radikal yenilikçi bir plan olmalıdır (Dugin, 2018, ss. 18-19).

Son olarak Dugin, Avrasya'yı ekonomik anlamda üçüncü bir yol olarak ifade etmektedir. Dugin bu durumu, Friedrich List'in büyük alanların otarşisi ile tanımlamaktadır. Devleti ekonomide merkeze koyan bir anlam vardır. Bu ekonomik modelde korporatif kriterler uygulanmalıdır. Dugin'in devlet yapısının ekonomik ayağında, SSCB'nin merkezi otoritenin yerini ekonomik bölgesellik almaktadır (Dugin, 2018, s. 113,116-117,120).

2.2.2.2. Klasik Avrasyacılık Yeni Avrasyacılık Farklılıklar

Klasik Avrasyacılar ve Dugin arasındaki farklarda arasında ilk olarak, Avrasya Devletinin yönetiminde, Klasik Avrasyacıların tarif ettiği kolektif akıl, yani halkın içinden çıkmış elitler yerine, güçlü bir lider figürünü koyulmaktadır. Burada Dugin'e göre şeylerin anlamını sadece liderler bilir (Laruelle, 2004, ss. 128-129). İkinci farklılık, Klasik Avrasyacılar, Avrasya'yı her şeyden önce bir medeniyet olarak tanımlayıp, Avrasya'yı kendi kendine yeten izolasyoncu bir yapıda görürken, Dugin, medeniyeti

kabul etmekle birlikte, jeopolitiğe daha fazla vurgu yapmaktadır. Dugin'e göre politika, din, kültür, ideoloji veya din, jeopolitik ile kıyaslandığında tali faktörlerdir (Dugin, 2018, s. 9). Dugin'in jeopolitik konusunda yapmış olduğu vurgu 1920'lerin ve 1930'ların jeopolitikçileri, Friedrich Ratzel, Karl Haushofer, Rudolf Kjellen ve Harold Mackinder'in görüşlerine yer verdiği Jeopolitiğin Temelleri eserinde görülmektedir (Laruelle, 2006, s. 6).

Jeopolitiğin Temelleri kitabında Dugin'e göre Rusya, Avrasya ile özdeş devasa kıtasal bir alandır. Rusya "merkezi kara" olarak ifade edilen jeopolitik bir kavram olarak ifade edilen "Heartland"dır. Dugin'e göre Çin, Hindistan, Fransa ve Almanya, Avrasya'da kıtasal bir güç rolü oynamalarına rağmen, Rusya ile kıyaslandığında "Rimland" yani kıyasal bir şerit olarak kalmaktadır (Dugin, 2018, ss. 3-4; Laruelle, 2006, s. 7). Dugin'in Avrasyacılığında Batı, Klasik Avrasyacıların ifadesi ile Romano-Germen medeniyeti, jeopolitik açıdan farklı bir konumlandırmada bulunmaktadır.

Üçüncüsü Klasik Avrasyacıların öne sürdüğü tehdit tanımından farklılaşmasıdır. Dugin jeopolitik mahiyette, Avrasya'nın küresel rakibini kıyı devletlerinden ziyade, karşılıklı bir kıtasal ada olan Amerika ya da kendi değimi ile Atlantik'tir. Atlantik'e karşı mücadelede kıyasal alanlardaki devletler müttefiklere dönüştürülmeli, bu bölgelere nüfuz edilmeli ya da tarafsızlığının sağlanması gerekmektedir. Dugin'e göre Rusya'nın mücadelede stratejik formülü "hem Doğu hem de Batı" olarak ifade edilmektedir. Kısaca, Rusya'nın merkezde olduğu bir jeopolitikte, Atlantikçilere karşı Rimland bölgesinin kontrol edilmesi gereklidir. Dugin'e göre SSCB önderliğindeki Doğu Bloğu jeopolitik anlamda kıtasal bir Avrupa ve Asya'yı içine alan kıtasal bir entegrasyonu başaramamıştır. Çünkü ABD, Sovyetler Birliği'nin doğu ve batısında yer alan Rimland'ı kontrol altına almıştır (Dugin, 2018, s. 6,10).

Dugin'in Avrasyacılığı jeopolitik açıdan iki aşamalı bir rota çizmektedir. İlk olarak, Dugin "imparatorluğun toparlanmasını" fikrini savunur. Ancak bunu yeterli görmemektedir. Rusya'nın amacı sadece "yakın çevre"nin yeniden kazanılması ve Doğu Avrupa ülkeleri ile müttefikliği tesis etmek değildir. Aynı zamanda NATO'nun Atlantikçi himayeciliğinden kurtulmaya çalışan Fransız-Alman Bloğu ve Asya'da, İran, Japonya ve Hindistan Avrasya stratejik bloğuna dahil edilmelidir. Bu durum Avrasyacılığın bir anlamda ikinci aşaması olarak göze çapmaktadır. Dugin'e göre eğer Rusya

“imparatorluğun toparlanması yolunu seçmezse, Doğu’da Çin; Kazakistan, Rusya’nın Kuzeyi ve Doğu Sibirya’ya, Batı’da Avrupa; Belarus, Ukrayna ve Batı Rusya’ya ve Güney’de İslam bloğu; Orta Asya’ya, Volga ve Ural Boylarına ve aynı zamanda güney Rusya’daki bazı bölgeleri kendine entegre etmeye çalışacaktır (Dugin, 2018, ss. 10-11; Laruelle, 2006, s. 7). Bu sebeple Dugin, “imparatorluğun toparlanması” ile aslında şu anki Rusya’yı mevcut mücadele için yeterli görmemektedir. Dugin, mevcutta bulunan Rusya Federasyonu’nu bir devlet olarak tanımlamamaktadır. Ona göre SSCB sonrasında, geçici ve istikrarsız jeopolitik yapılar meydana gelmiştir. Dugin bu durumda Rusya Federasyonu’nu SSCB sonrası ve Avrasya devleti arasındaki ara bir teşekkül olarak görmektedir. Çünkü Rusya Federasyonu’nun bir tarihi yoktur, sınırları tesadüfidir, siyasal sistemi sallantılı, etnik haritası çeşitli ekonomik açıdan ise parçalanmış durumdadır (Dugin, 2018, ss. 21-22,28). Dugin’e göre bu durum sadece Rusya için değil, BDT devletleri için de geçerlidir. Çünkü bu devletler fiili egemenliği sağlayan sembollerden yoksundur ve istikrarlı bir jeopolitik birim olmaktan ziyade, “teritoryal süreç”in bir uzantısıdır. Ancak Dugin’e göre Rusya, Avrasya üzerinde devlet yapısı, sınırları, sosyo-ekonomik yapısı belirlenmemiş somut ve gerçek bir jeopolitik potansiyeldir (Dugin, 2018, s. 23,28). Bu açıdan Dugin’ göre Avrasya imparatorluğu ulus-devlet ya da bölgesel bir devlet olmamalıdır. Ancak bu imparatorluk sadece büyük bir devlet demek değil, normal devlet parametrelerini aşan stratejik ve jeopolitik bir blok anlamı da taşımaktadır (Dugin, 2018, ss. 47-48). Dugin’e göre, bu durum için fetihler, yayılmalar ve ilhaklar ile değil, Asya ve Avrupa devletleri ile eşitliğe dayalı anti-Atlantikçi stratejik bir ittifak bile yeterlidir. Dugin’e göre bu strateji, Atlantikçilere karşı tüm devletlere egemen ve bağımsız olma imkanı sunacaktır (Dugin, 2018, ss. 13-14; Laruelle, 2006, s. 7).

Harita 2: Jeopolitiğin Temelleri’nde Belirtilen Avrasya İmparatorluğunun Sınırları

Kaynak: Alexander Dugin: geopolitics and neo-fascism in post-Soviet Russia, Alan Ingram s.104 (Ingram, 2001, s. 1043)

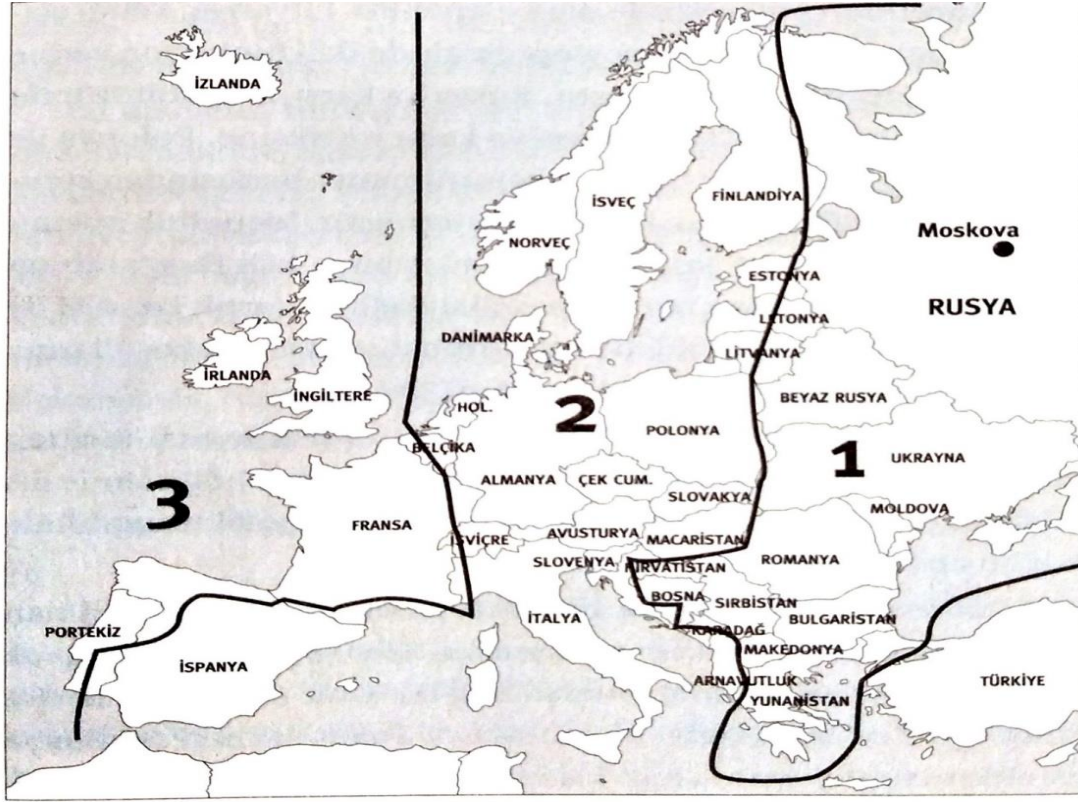
Dugin’in öne sürdüğü Avrasya’nın ikinci aşaması ise toparlanmış imparatorluğun Atlantikçiliğe karşı mücadelesi olarak ifade edilebilir. Dugin, bir anlamda Avrasya devletinin dış politikasını sunmaktadır. Dugin’e göre ikinci aşama Atlantikçilere karşı jeopolitik anlamda, Rusya’nın başını çektiği kara devleti ile ABD’nin başını çektiği okyanus devleti arasındaki mücadeledir. Dugin’e göre Avrupa’nın siyasette merkez olduğu dönemde deniz devleti olarak adlandırılan rakip İngiltere idi. Ancak, İkinci Dünya Savaşı sonrasında güç merkezi daha da batıya, yani ABD’ye kaymıştır. Bu mücadelede Rusya’nın “heartland” olduğu ve Rusya’nın kuracağı belirli jeopolitik eksenler neticesinde, ABD’nin Avrasya dışına çıkartılması olarak ifade edilmektedir. Bu eksenler Batı’da Berlin, Doğu’da Tokyo ve Güney’de Tahran olarak ifade edilmektedir. Dugin’e göre oluşturulacak olan eksenler ile Atlantik hakimiyeti girişimlerine karşı mücadele edilmelidir. Dugin’e göre Ruslar, teritoryal, kültürel, medeniyetsel, sosyo-ekonomik açıdan doğal ve organik bir şekilde bu misyona uygundur. Dugin, İmparatorluğun jeopolitik yapısının temeli “ortak düşman” prensibine oturtmaktadır. Dugin’in jeopolitik görüşünde ABD tehdit olarak görülmektedir. Bu sebeple Rusya, ABD’nin kıtada sözü geçen devletlerle stratejik birliğini, tüm istikametlerde Avrasya’nın deniz sınırları

üzerinde kontrolünü, kıtasal ekonomik, endüstriyel ve kaynaklar otarşisini, Avrasya'nın silahlı kuvvetlerinin merkezi idaresinin temin etmelidir. Dugin'e göre Avrasya projesi halkların ve kültürlerin kimliklerinin korunması ve geliştirilmesinin gerekliliğinden ileri gelmektedir (Dugin, 2018, ss. 51-52, 54, 56).

Dördüncü bir farklılık, Avrupa'yı tanımlama açısından Dugin, Klasik Avrasyacılar gibi Romano-Germen medeniyeti ve Avrasya arasındaki medeniyetsel ve kültürel farkları kabul etmekle birlikte, Avrupa, Avrasya için medeniyet anlamında saldırılara karşı korunulması gereken bir düşman değil, Atlantikçiliğin tek dünyacı anlayışına karşı mücadelede potansiyel müttefik olarak görmektedir. Dugin coğrafi konumu ve sahip olduğu tarih ile Orta Avrupa'yı Atlantikçi Batı Avrupa'ya kıyasla daha karasal bir alan olarak ifade etmektedir. Söz konusu bölge Dugin'e göre, İspanya ve İtalya'yı alacak şekilde genişletilebilir. Dugin, deniz- kara çatışması açısından 19. ve 20. yüzyıl İngiltere-Almanya rekabetini örnek göstermektedir. Dugin'e göre Almanya karasal ve ideokratik bir devlet olarak, ticari-denizci İngiltere'ye karşı koymuştur. Bu açıdan Dugin'e göre İngiltere, Avrupa'daki kıtasal eğilimlere geleneksel olarak karşıdır ve bu sebeple en az Avrupalı devlettir. Bu yüzden Avrupa, ABD'nin yüzen kıtasal üssüdür ve burada İngiltere, kıtasal çıkarlara en fazla düşman olan ülkedir. Avrupa bu noktada artık "tampon alanı" "kıyı şeridi" "stratejik eklenti" ve Atlantik'in bir kolonisi haline gelmiştir (Dugin, 2018, ss. 51-52, 56-57, 193-194).

Dugin'in Avrupa kıtasında vurguladığı bir diğer önemli devlet Fransa'dır. Dugin'e göre Fransa'nın Atlantikçi bir yapısı vardır. Ancak Fransız-Alman ittifakı Avrupa'nın menfaatlerini yansıtır ve Atlantik karşıtı bu ittifak Orta Avrupa ve Avrasya için en uygun jeopolitiktir. Bu noktada söz konusu alanda Avrasya ile müttefik bir Avrupa İmparatorluğuna atıfta bulunmaktadır. Yani Avrasya ile müttefik bir Avrupa entegrasyonu savunmaktadır. Dugin'e göre Avrupa-Moskova ittifakı olmadan Avrupa, askeri güç, siyasi inisiyatif ve doğal kaynak organizasyonunu yapamaz. Ayrıca açık ideallerden ve işaretlerden yoksundur. Çünkü ticari düzen ve piyasacı liberal değerler, Avrupa halklarının milli görüşlerini derinden felce uğratmış, tarihi-organik sistemini sarsmıştır (Dugin, 2018, s. 58). Dugin'e göre Berlin-Moskova eksenini iki eşit partner olarak, Rusya, Almanya'nın ileri teknolojisi, ağır sanayisinden ve teknoloji transferinden

faydalanırken, Almanya, Rusya'nın büyük enerji ve hammadde kaynaklarından yararlanacaktır (Dugin, 2018, s. 62).

1. Ortodoks Medeniyeti Ülkeleri. Avrasya Eksenini. 2. Orta Avrupa Ülkeleri. Avrupa Eksenini. 3. Batı Avrupa Ülkeleri. Kıta Karşılığı Güçlerin En Muhtemel Müttefikleri.

Harita 3: Jeopolitiğin Temelleri'nde Yer Alan Avrupa Eksenini

Kaynak: Aleksandr Dugin Rus Jeopolitiği s. 253 (Dugin, 2018, s. 253)

Dugin'e göre şu anki Avrupa, ABD'nin Avrasya ile çatışma yaşayacağı ilk bölgedir. Dugin'e göre ABD'nin kıta üzerindeki etkisi, Avrupa'da otomatik bir ABD karşıtı potansiyele dönüştü ve kendi entegrasyonlarını geliştirdi. Avrasya'nın Avrupa'yı Atlantikçilikten çıkarmasının mutlak çıkarı vardır ve bu öncelikli amaçtır. Çünkü Rusya batıda deniz sınırlarına sahip olmalıdır. Rusya amaca Avrupa'yı işgal ederek değil, egemenliğini, otonomisini ve otarşisini korumak şartıyla Avrasya'nın müttefiki olacak şekilde düzenleyerek ulaşmalıdır. Dugin'e göre Rusya'nın stratejik müttefiki olarak dost Avrupa'nın ortaya çıkması sadece onun bütünlüğü halinde mümkündür (Dugin, 2018, ss. 195-196).

Sonuç olarak, Dugin'in Avrasyacılığında yer alan Berlin-Moskova eksenini, Almanya ve Rusya işbirliği çerçevesinde Orta ve Doğu Avrupa'da bir nevi nüfuz alanlarından destek

olarak ortaya çıkmaktadır. Avrupa kıtasındaki nüfuz alanları incelendiğinde, Ukrayna, Belarus ve Moldova gibi eski SSCB ülkelerinin yanı sıra, Ortodoks ve Slav ekseninde Balkan ülkeleri yer almaktadır. Berlin merkezli nüfuz alanı Orta Avrupa ve İspanya'yı içeren bir alandır. Bunun yanında Fransa ve İngiltere en batıda Berlin-Moskova eksenine karşı ABD'nin desteklediği muhtemel rakipler olarak belirtilmektedir.

Klasik Avrasyacılar ile ilgili son farklılık ise din kavramına bakış açısıdır. Klasik Avrasyacılar, Avrasya'yı Ortodoks Hristiyanlığı ile tanımlayan ve diğer dinlerin hürriyetini kabul etmesine rağmen, Ortodoksluğu öncelemekte idi. Dugin'in anlayışında Ortodoksluk önemli bir yer tutuyor olmasına rağmen, İslam dinini nasıl algıladığı bakımından dikkat çekicidir. Öncelikle Rusya'yı Ortodoksluğun yanı sıra Müslüman bir ülke olarak tanımlamakta ve Türkiye ve Suudi Arabistan gibi Atlantikçi olarak gördüğü devletlere karşı İran'ı partner olarak görmektedir. Bu amaçla Dugin İslam içerisinde olan Şii-Sünni ayrımında Şiilik mezhebine mensup İran'ı müttefik olarak addetmektedir. Bu manada inançtan ziyade, jeopolitik bir anlam da yüklemektedir (Ingram, 2001, ss. 1040-1041; Kipp, 2002, s. 114; Laruelle, 2004, ss. 126, 130, 2006, ss. 7-8).

2.2.3. Yeni Avrasyacılık: Aşırı Sağın Rus Versiyonu mu?

Rusya'da siyasi yelpaze içerisinde çeşitli partiler, gruplar veya kişiler aşırı sağ olarak nitelendirilmektedir. İlk olarak Vladimir Jirinovski'nin Rusya Liberal Demokrat Partisi (LDPR) Sergey Glazyev'in ve sonrasında Dmitri Rogozin'in lideri olduğu Rodina Hareketi aşırı sağ parti olarak görülmektedir. LDPR lideri Jirinovski, eski FN lideri Jean Marie Le Pen ile 1997'de pan-Avrupa aşırı sağ bir örgüt olan Euronat'ı kurmasına rağmen, Euronat 2000'li yıllarda faaliyetlerini kademeli olarak sona erdirdi ve dağıldı (Mareš & Laryš, 2015, s. 1062). Bir diğer grup olan Rodina bloğunda ise, blok lideri Dimitri Rogozin, 2008'de NATO büyükelçiliği ve Aralık 2011'de savunma sanayisinden sorumlu başkan yardımcısı oldu. Rogozin, Avrupa aşırı sağ ile ilişki kurması bakımından Ekim 2013'te FN lideri Marine Le Pen ile görüşmesi örnek verilebilir (Mareš & Laryš, 2015, ss. 1063-1064). Rodina bloğunun bir diğer üyesi ve 2004-2007 yılları arasında Devlet Duması başkan yardımcısı olarak görev yapmış olan Halk İradesi partisinin lideri Sergey Baburin'dir. Parti liderinin FN ile temasları bulunmakta idi (Mareš & Laryš, 2015, s. 1064). Bunun dışında Aleksandr Barshakov'un Rus Ulusal Birliği (RNU), neo-Nazi bir grup olarak görülmektedir (Umland, 2008, ss. 9-10). Yukarıda adı geçen gruplar

Avrasyacı olarak tarif edilememesine karşın, Avrupa aşırı sağ ile temas kurmaları bakımından önemlidir.

Avrasyacılık açısından konu ele alındığında Dugin dışındaki bir diğer Yeni Avrasyacı Aleksandr Panarin ve Avrasyacı olduğu iddia edilen Lev Gumilev'e bakılmalıdır. Marina Peunova, Panarin'in başlangıçta, Dugin'in fikirlerini aşırı milliyetçi ve Avrupa'daki aşırı sağcılar taklit etmekle eleştirdiğini, fakat 1990'ların sonuna doğru, Alain de Benoist ve diğer Avrupa yeni sağ fikirlerinden etkilendiğini ve Dugin ile Yeni Avrasyacılık açısından aynı konuma geldiğini iddia etmektedir. Bu açıdan Panarin'in yeni Avrasyacılık anlayışını Avrupa'nın aşırı milliyetçiliğinin Rusya içerisindeki bir yansıması olarak görmektedir (Peunova, 2008, ss. 415-416). Bir diğer isim olan Lev Gumilev ise, Mark Bassin'e göre, Sovyet döneminde yaşamış birisi olarak, Avrupa yeni sağ ile iletişimi bulunmamasına rağmen, belirli konularda benzerlikler taşıdığını ve belirli noktalarda Dugin'in dünya görüşü ile benzeştiğini öne sürmektedir (Bassin, 2015, ss. 841, 857)

Yeni Avrasyacılık açısından Aleksandr Dugin'in Rusya'da siyasi ve düşünsel anlamda faaliyetleri yukarıda tartışılmıştı. Dugin siyasi anlamda başarısız, fakat Rusya'da topluma yön verebilecek belirli seçkinler ve gruplar ile iletişim kurma ve etkilemede başarısız sayılmayacak bir kişidir. Konu ile ilgili araştırma yapan kişiler, Dugin'in SSCB'nin yıkılması ve Rusya Federasyonu'nun kurulduğu erken dönemde Avrupa aşırı sağ ve Avrupa yeni sağında bilinen isimler ile kurduğu etkileşim neticesinde, aşırı sağcı bir görüşe sahip olduğunu iddia etmektedir. Bunun yanında eserleri ve söylemlerinde aşırı sağ yazarlara yaptığı atıflar ve faşizm ile ilgili söylemleri, onu aşırı sağda konumlandırmak bakımından önem taşımaktadır.

2.2.3.1. Aleksandr Dugin'in Avrupa Sağ İle Temasları

Dugin'in Rusya dışında Batı Avrupa'daki aşırı sağ ve yeni sağ düşünürler ile olan ilişkileri ve bu durumun Dugin'in fikir dünyasına yansımış olması, pek çok akademisyen tarafından Dugin'in Avrasyacılığının aslında aşırı sağın Rusya'daki bir görüntüsü olarak ifade edilmiştir.

Dugin katıldığı Yuzhinskiy Çevresi içerisinde Julius Evola'nın ve Rene Geueon'un eserlerinden etkilendiği iddia edilmektedir (Shekhovtsov, 2014, s. 72). Avrupa aşırı sağ ile ilgili asıl etkinin 1989 yılında Dugin'in Batı Avrupa seyahati ile gerçekleştiği öne

sürülmektedir. Shenfield'e göre Dugin, 1989'da Batı Avrupa ziyaretinde de Fransız Yeni Sağcı ve GRECE'nin kurucusu Alain de Benoist, İtalyan aşırı sağcı Cladio Mutti, Belçikalı Robert Streuckers ve Belçikalı faşist Jean Thiriart ile tanıştı (Shekhovtsov, 2015a, ss. 36-37).

Dugin'in Batı Avrupa aşırı sağ ile ilişkilerinde önemli figürler arasında ilk olarak Robert Streuckers⁷ten bahsedilmektedir. Streuckers, Alman Jeopolitiği ve ulusal bolşevizm kavramları ile Dugin'i etkilediği iddia edilmektedir. Dugin, Streuckers'ın öğretmeni olarak gördüğü Alman Muhafazakar Devrimci Armin Mohler ve bir başka Fransız yeni sağ entelektüeli Guillaume Faye ile birlikte çalışmalar yaptı. Dugin, Streuckers'in ulusal bolşevizm fikirlerini 1991'de SSCB'nin yıkılışına kadar benimsemedi. Ancak SSCB'nin yıkılmasının ardından Dugin Ulusal Bolşevik Partisi ile bu fikre sarıldığını göstermektedir (Laruelle, 2015c, s. 12; Shekhovtsov, 2015a, ss. 37-38; Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 44). Streuckers'in Dugin'i etkilediği bir diğer alan ise jeopolitik olduğu iddia edilmektedir. Çünkü Dugin'in Batı Avrupa'da iletişim kurduğu kişiler arasında jeopolitik alanında yazan tek kişinin Streuckers olması önemli bir kanıt olarak sunulmaktadır. Ayrıca 1992'de Dugin'in Elementy dergisinde Streuckers'in Harold Mackinder ve çeşitli jeopolitikçilere yer verilen makalesi yayınlandı. Dergide Streuckers'in ikinci makalesinde Friedrich Ratzel, Johan Rudolf Kjellén, Mackinder, Alfred Thayer Mahan, Paul Vidal de La Blache, Nicholas John Spykman ve Karl Haushofer'in fikirlerini tanıttı. Anton Shekhovtsov'a göre bu entelektüellerin fikirleri, büyük ölçüde Dugin'in Jeopolitiğin Temelleri'nin ilk bölümünü şekillendirdi (Shekhovtsov, 2015a, ss. 37-38; Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 44). Streuckers, Dugin'in 1996'da Rusya'daki "Muhafazakar Devrim" üzerine uzun makalesini yayınlarken, Dugin Elementy'de Batı Avrupalı Yeni Sağ yazarların fikirlerinin Rusça çevirilerini yayınladı (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 46). Kısacası Streuckers Dugin'i ulusal bolşevizm, Alman Muhafazakar Devrimi ve Jeopolitik konusunda etkilemiş bir figürdür.

⁷ Streuckers 1973'te GRECE'ye katıldı ve zaman zaman aşırı sağ , Yeni Belçika Cephesi (Front nouveau de Belgique) ve Flaman Bloğu'na (Vlaams Blok) yakındı. 1981'de GRECE'den ilk ayrılışının ardından, GRECE üzerine modellenmiş olan kendi grubu "Études, recherches, et orientations européennes"i kurdu ve 1983'ten 1999'a kadar Streuckers, Vouloir dergisini yayınladı (Shekhovtsov, 2015a, s. 37).

Dugin'in Batı Avrupa'da iletişime geçtiği en önemli kişilerden bir diğeri de Alain de Benoist'tir⁸. Dugin 24 Mart 1991'de katılımcıların içerisinde önemli bir figür olan Alain de Benoist ile GRECE'nin 24'üncü Kolokyumuna katıldı. Dugin kolokyumda "L'empire soviétique et les nationalismes à l'époque de la perestroika" isimli makaleyi sundu. Aynı yılın sonuna doğru 23-24 Kasım'da "Le Complot" isimli bir diğer kolokyuma katıldı ve burada bir diğer neo-faşist yazar Jean Parvulesco ile tanıştı. Dugin bu süreçte Fransız Yeni Sağ'ın dergisi olan Elements'in Rus versiyonu olan Elementy (1992-1998 yılları arasında 9 sayı çıkartmıştır.) dergisini çıkartmaya başladı (Shekhovtsov, 2015a, ss. 38-39; Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 44). Dugin'in Batı Avrupa'daki aşırı sağ ile olan bağlantıları, Rus siyasi figürlerini etkileme konusunda önemli bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. 1992 yılında Alain de Benoist, Robert Streuckers ve Krisis dergisi editörü Jean Laloux, Moskova'da Dugin, aşırı sağ yazar ve Den dergisi editörü Aleksandr Prokhanov ve Rusya Federasyonu Komünist Partisi Genel Başkanı Gennady Zyuganov ile bir araya geldi. Aynı yılın ikinci toplantısında ise Rusya Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Akademisinde gerçekleşti. Buluşmaya Laloux, de Benoist ve Dugin'e Jeopolitiğin Temelleri kitabına danışmanlık yapan Nikolai Klokotov'un yanı sıra Akademinin üst düzey üç askeri personeli de katıldı (Shekhovtsov, 2009, s. 700).

Dugin'in aşırı sağ ile olan ilişkilerinde üçüncü isim Elementy dergisindeki yazılarında sürekli yer verdiği Belçikalı faşist Jean Thiriart⁹ idi. 1992-1993'te Batı Avrupa aşırı sağının içindeki "Sovyet yanlısı" grupların, Rusya'daki siyasi gelişmelerle gittikçe daha fazla ilgilendikleri için ümit edilen bir sağ devrime yol açabilecek olan Rus kırmızı-kahverengi ittifakını destekledi ve Jean Thiriart bu durumun Avrupa'nın kurtuluşuna katkıda bulunacağını umdu (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 46).

Thiriart 1991'de Avrupa Özgürlük Cephesi'ne (ELF) katıldıktan sonra Ağustos 1992'de, Moskova'da Belçikalı "pan-Avrupa Ulusal Bolşevikleri" ve Dugin ile bir araya geldi.

⁸ Alain de Benoist Fransız Yeni Sağ yazardır. GRECE'yi 1968'de kurdu ve en önemli dergileri olan Nouvelle École (1968), Éléments (1973) ve Krisis (1988) yayınladı veya yayınlanmasına yardım etti (Laruelle, 2008, ss. 126-127).

⁹ Jean Thiriart, İkinci Dünya Savaşı sırasında hüküm giymiş bir işbirlikçi ve savaş sonrası kendini adanmış bir Belçikalı pan-Avrupalı faşist olarak, 1962'de, Amerika Birleşik Devletleri ve SSCB'ye karşı duran ("Ne Moskova ne de Washington") bir otarşi olarak Avrupa vizyonunu destekleyen aşırı sağ bir grup olan Genç Avrupa'yı kurdu. Ancak 1980'lerin başında Thiriart, bir Avrupa-Sovyet İttifakı ("Moskova ile, Washington'a karşı") fikrini ve benimsemiş ve yayınlanmamış L'Empire eurosoviétique de Vladivostok à Dublin çalışmasında "Moskova Avrupa'yı Avrupalı yapmak istiyorsa, Sovyet girişiyle tam bir işbirliği vaaz ediyorum. O zaman şapkama kırmızı yıldız koyan ilk kişi ben olacağım. Sovyet Avrupa, evet, çekincesiz" demişti (Shekhovtsov, 2015a, s. 44).

Geziye FN'nin lideri Jean-Marie Le Pen'in danışmanı ve aşırı sağcı Nationalisme et République (Milliyetçilik ve Cumhuriyet) dergisinin editörü Michel Schneider de katıldı (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 45). Çeşitli yuvarlak masa toplantılarına ve tartışmalara katıldı, röportajlar ve sunumlar yaptı. Thiriart Dugin'in haricinde, Aleksandr Prokhanov, Rusya Federasyonu Komünist Partisi lideri Zyuganov ve Yegor Ligachyov, aşırı milliyetçi Rusya Tüm İnsanlar Birliği liderleri Sergey Baburin, Viktor Alksnis ve Nikolay Pavlov, ve "kızıl-kahverengi" muhalefetin diğer temsilcileri ile bir araya geldi (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 46) Thiriart'ın Rusya ziyareti, bir Rus-Avrupa ulusal bolşevik ittifakı kurmaya yönelik son girişimi oldu. Kasım 1992'de, Rusya'dan Belçika'ya döndükten kısa bir süre sonra öldü ve Dugin, Thiriart'ı "Avrupa'nın Son Kahramanı" olarak öven uzun bir ölüm ilanı yazdı. Dugin Haziran 1994'te Ulusal Bolşevik Parti'sinin siyasi ideoloğu olarak ELF'nin İspanyol üyesi olan Juan Antonio Llopert liderliğindeki Alternative Europa isimli dernek ile "Ulusal Bolşevik Yasası"nı imzaladı (Shekhovtsov, 2015a, s. 46; Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 47)

Dördüncü olarak, Aleksandr Dugin'in Batı Avrupa'da tanıştığı bir diğer oluşum ise daha aşırılıkçı olarak tarif edilen ve CEDADE nin devamı olarak bilinen Thule Grubu'dur. Bu grup ile olan ilişkileri Dugin'nin Fransız Yeni Sağ düşünürlerinden farklı bir kanal ile de ilişkisini göstermektedir. Çünkü bu yapı ile olan ilişkilerinin ardından Dugin tek sayılık Giperborea (Thule Group'un oluşturduğu dergi Hyperborea'dan ilham alınarak) dergisini yayınladı. 1993'te Dugin Tradicion seminerine katıldı ve burada Leon Degrelle¹⁰ ile tanıştı ve röportaj yaptı (Laruelle, 2015c, s. 13; Luks, 2009, s. 19).

Aleksandr Dugin'in Batı Avrupa Aşırı sağ ile ilişkilerinde son olarak aktaracağımız kişi 1990'da tanıştığı Cladiu Mutti'dir. Cladiu Mutti¹¹, Dugin'in doktrinsel yapısına önemli bir etkide bulunmuştur. Mutti, Julius Evola'nın doğrudan entelektüel varisidir ve Evola, Dugin'in dünya algısını ve faşizme olan siyasi bağlılığını derinden şekillendiren bir teori olan ruhani ırklar ilkesi ile etkilemiştir (Shekhovtsov, 2015a, s. 38). Dugin'in Mutti ile görüşmesinin sonuçlarından biri, 1991'de Mutti'nin Parma merkezli Edizioni All'insegna

¹⁰ Nazilerle işbirliğini destekleyen Faşist Valon Partisi Rexism'in kurucusu, Valon Volksführer ve Doğu Cephesi'ne gönderilen Waffen SS'in Valon birliğinin lideri ve "Bin yıl Boyunca Hitler" kitabının yazarı (Laruelle, 2015c, s. 13; Luks, 2009, s. 19).

¹¹ Nicholas Goodrick-Clarke, Mutti'yi kendine has bir "Nazi-Maoist", "İslami köktendinciliğin hayranı ve Franco Freda'nın devrimi kışkırtmak için silahlı sağcı terörizm markası" ve "şiddetli Batı karşıtlığıyla anti-semitizm" i birleştiren "Müslüman bir dönme ve Üçüncü Pozisyoncu" olarak tanımladı (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 44).

del Veltro'nun Danilo Valdorio tarafından İtalyancaya çevrilen Dugin's Contiente Russia'yı yayınlamasıydı. Buna karşılık Dugin, Mutti'nin İslami mistisizm hakkındaki makalesini Milyi Angel dergisinde yayınladı (Shekhovtsov, 2015a, s. 38; Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 44). Mutti Haziran 1992'de Moskova ziyaret ile ilişkileri sürdürürken, Dugin, daha radikal Batı Avrupalı gruplar ve entelektüellerle yeni bağlantılar kurmayı başardı (Shekhovtsov, 2015a, s. 44). Mart 1993'te Mutti, Battarra ve Terracciano Moskova'yı tekrar ziyaret etti ve Dugin'in başkanlık ettiği “Yeni Dünya Düzeninin ezilen halklarına adanmış” bir yuvarlak masanın yanı sıra Mutti, Ağustos 1992'de Thiriart ile toplantılarda bulunanların çoğunu içeren diğer etkinliklere katıldı. O yıl, Moskova'yı Fransız ulusal bolşevik örgütü Nouvelle Résistance'ın lideri, yeniden canlanan ELF'in kurucusu, sonrasında FN üyesi, Christian Bouchet ziyaret etti (Shekhovtsov, 2015a, s. 45; Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 47).

2.2.3.2. Dugin'in Söylemleri

Dugin'in aşırı sağ bir konumlandırmayı sağlayabilmek adına söylem ve fikirleri incelenmesi gerekmektedir. Öncelikle belirtilmelidir ki, Rus toplumunda faşizm denilince en temelde İkinci Dünya Savaşı sırasında ülkeyi işgal eden Hitler Almanya'sı ve yarattığı yıkıma karşı verilmiş olan mücadele göze çarpmaktadır. Bu açıdan Rus toplumunda faşizm, savaşılan ve bozguna uğratılan bir düşmanın ideolojisidir. Bu noktada Dugin, faşizmi Rus toplumuna anlatmada İtalyan faşizminin devleti önceleyen bir ideoloji olduğunu, Alman faşizminin ırkçılık ve anti-semitizminin faşist ideolojiye mal edilemeyeceğini ve savaş arası dönemde Hitlerlere karşı olan ulusal bolşevizm ve Alman Muhafazakar Devrimciliğine ve Hitler iktidarının ilk yıllarındaki, Otto ve Gregor Strasser kardeşlere, Ernst Niezsch, Car Scmitt gibi isimlere atıfta bulunarak, Alman Nazizmini, faşist ideolojiden ayırmaya çalışmaktadır (Laruelle, 2008, s. 116; Umland, 2009, ss. 79-80). Bu durum birinci bölümde anlatılan, Alain de Benoist'in pan-Avrupa faşizmini ifade ederken, Nazizmi faşizmden ayırması bakımından benzerlik taşımaktadır.

Faşizm ile ilgili 1992'de Levyi natsiyonalizm (Sol Milliyetçilik) makalesinde Dugin şu ifadeleri kullanmaktadır:

“Faşizm üçüncü yoldur... Faşizmin aşırı milliyetçilikle, şovenizm ve ırksal nefretle sınırlayan bir tür ulusal radikalizm ile ortak yönü yoktur. Alman Nasyonal Sosyalizminin ırkçı ve hatta şoven bir yanı olsa da, bu yönler hiçbir şekilde

ideolojinin özünü tanımlamıyordu. Örneğin İtalyan Faşizminin ırkçı veya Yahudi karşıtı bir unsuru yoktu; doktrinin odak noktası “devletçilik”, merkezi değer olarak devletti.” (Umland, 2009, ss. 77-78)

Dugin’e aşırı sağ bir perspektiften bakıldığında, İtalyan faşizmine bir sempatinin olduğu ve Alman Nazizmine karşı ise, Hitler’in ırksal aşırılıklarına karşıt, fakat Alman Muhafazakar Devrimi’ne ve ulusal bolşevizme sempati ile bakan bir söylem söz konusudur. Dugin’in ilk dönemlerinde Ulusal Bolşevik Parti ile siyasete girmesi ve kendisini ideolojik anlamda “Muhafazakar Devrimci” ve “Ulusal Bolşevik” olarak tanımlaması söz konusudur. Bunun dışında akademik anlamda faşizm ile ilgili belirli parametreleri göz önünde bulundurmak gerekmektedir (Umland, 2009, s. 79). Öncelikle Dugin, yukarıda belirtildiği üzere Jeopolitiğin Temelleri’nde, Rusya’nın jeopolitik açıdan yeniden doğuşunu iddia etmektedir. Bu açıdan Shekhovtsov’a göre, Roger Griffin’in literatürde palingenetik olarak tarif ettiği yaklaşımla uyumluluk göstermektedir. Bu noktada, liberal değerlerin sert bir eleştirisine karşı organik bir Avrasya devleti vizyonu sunmaktadır (Shekhovtsov, 2008, ss. 496-497).

İkinci olarak, Dugin’in fikirlerinde sürekli ifade edilen anti-ideolojidir. Klasik Avrasyacıların da belirtildiği üzere, Roma- Germen medeniyeti tanımlamasının yerini, Atlantik almaktadır. Ayrıca, Dugin, Jeopolitiğin Temelleri’nde Liberalizm, Komünizm ve İmparatorluk eleştirisi ile yeni bir ideolojik yön çizmeye çalışmaktadır. Bu ideolojik görüşte tıpkı Klasik Avrasyacılar gibi, Avrasyacılığı bütün bunlardan farklı üçüncü yol olarak belirtmektedir (Dugin, 2018, s. 3; Luks, 2009, s. 11).

Üçüncü olarak, Dugin, Klasik Avrasyacılar ile uyumlu bir şekilde Avrasya devletin tesisinde geleneksel değerlere atıfta bulunan, devleti, kültürel veya organik bir yapı olarak gören, korporatizm ve otarşiyi savunan bir yaklaşımı vardır. Ancak Klasik Avrasyacıların aksine Dugin, lider kültürünü Avrasyacılığa dahil etmektedir ve faşizme bir derece daha yakınlaşmaktadır (Laruelle, 2004, ss. 128-129).

Son olarak, faşizmde yer alan revizyonizm ve mücadele anlayışı Dugin’in Avrasyacılığında görülmektedir. Örnek olarak Dugin, kendi deyimi ile Atlantikçi ve ABD’nin tek kutuplu hegemonyasına karşı jeopolitik temelde bir mücadele alanı çizmektedir. Bu iddiayı kuvvetlendirmek adına söylenebilir ki, Dugin, Moskova-Berlin, Moskova-Tahran, Moskova-Tokyo eksenleri ile ABD’ye karşı kıtasal mücadelenin

verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bir anlamda Mark Bassin'e göre, Dugin kendi "Avrasyacı Yeni Dünya Düzeni"ni tasavvur etmektedir (Bassin, 2008, ss. 292-293).

Dugin'i ideolojik manada salt Avrasyacılık ile tanımlamak yeterli bir sonuç vermemektedir. Çünkü eserleri ve atıfta bulunduğu kişiler incelendiğinde, Rene Geueon'un gelenekselciliği, Alman jeopolitikçilerin fikirleri, Ortodoksluk felsefesi, Yeni Sağ'ın pan-Avrupa yaklaşımı ve Klasik Avrasyacılığın iç içe geçtiği siyasi fikirler kümesi olmaktadır (Laruelle, 2006, ss. 1-2; Shekhovtsov, 2014, s. 74). Bunun yanında, Klasik Avrasyacılığın öne sürdüğü felsefeyi, belirli ideolojik yaklaşımlar ile birleştirerek Avrasyacılığa yeni bir form kazandırmıştır. Bu açıdan konu ile ilgili araştırma yapan kişiler Dugin'in Avrasyacılık ismi üzerinde tekel oluşturarak nemalandığı, aslında aşırı sağın Rus versiyonu olduğu ifade edilmektedir. Bu argümanın altında yatan temel ise Dugin'in Avrupa aşırı sağ gruplar ve entelektüeller ile olan ilişkisi ve eserlerinin bu kişilere atıflar ile dayandırılmasından ileri gelmektedir. Dugin'in düşünsel anlamda periyodik bir çerçevesi sunulduğunda 90'lardın başında Fransız Yeni Sağ, Alman Muhafazakar Devrimcileri, Alman Jeopolitikçiler ve faşist yazarlar ve fikirler ile temasa geçmiştir (Ingram, 2001, s. 1045). 1990'ların ortalarından itibaren mevcut siyasi hareketler ve kendisinin oluşturduğu ulusal bolşevizm hareketi ile fiilen siyasette yer almıştır. 1990'ların sonundan itibaren, Putin dönemi öncesinde merkeze yaklaşan ve Avrasyacılık isminin daha fazla ön planda olduğu bir süreç başlamıştır. Putin'in iktidara geldiği dönemden itibaren siyasi faaliyetten ziyade, medya, entelektüeller ve uluslararası örgütler ve buradaki kişiler ile ilişkilerini geliştirmiştir.

Shekhovtsov'a göre Dugin, Klasik Avrasyacılar ile sınırlı ilişkisinin yanı sıra, Streuckers tarafından tanıtılan Evola ve Guenon'un fikirleri, Avrupa yeni sağ, jeopolitik ve ulusal bolşevizm kavramlarının bir karışımıdır (Shekhovtsov, 2014, s. 74). Marlene Laruelle, Dugin, Rus toplumunda ve Rus siyasi sisteminde SSCB'nin yıkılmasının ardından ortaya çıkan ideolojik boşluğu doldurmaya çalışmakta ve Rus milliyetçiliğinin doktrinel anlamda yeterli gelmediğini ve Batılı girdiler ile Rus milliyetçiliğini küresel teorilere "demirlediğini" iddia etmektedir. (Laruelle, 2006, ss. 1-2). Laruelle, Dugin'in, Avrasya fikrini, muhafazakar devrim teorileri, 1920-1930 Alman jeopolitiği, Rene Geueon'un gelenekselcilik ve yeni sağ ile Klasik Avrasyacılık fikirleri harmanlayarak bozduğunu öne sürmektedir (Laruelle, 2006, ss. 5-6). Kısaca ifade edilmelidir ki, Klasik Avrasyacılık, Avrupa'daki faşist hareketler ile mücadele, ırkın üstünlüğü vb. belirli aşırı

sayılabilecek konular dışında benzerlikler göstermektedir. Soğuk Savaş sonrası dönemde Aleksandr Dugin ile adı anılan Yeni Avrasyacılık, lider kültü, mücadele anlayışı, revizyonizm vb. gibi alanların da eklenmesi ile Klasik Avrasyacılığa kıyasla siyasi bir yelpaze sunduğumuzda daha sağda yer almaktadır ve faşist ideolojiye yaklaşmaktadır.

3. BÖLÜM: VLADİMİR PUTİN DÖNEMİ VE AVRASYACILIK

Avrupa aşırı sağının öncülü olarak ifade edilebilecek olan faşizm ve Nazizmin İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna dek iktidarda kalmış olması ve günümüzdeki aşırı sağ partilerin Avrupa siyasetinde yükselişi, tarihsel ve ideolojik açıdan inceleme fırsatı sunmaktadır. Ancak bir diğer kavram olan Avrasyacılık, 1920'lerde ve 1930'larda belirli bir çevre içerisinde kalmış bir düşünce hareketiydi ve 1990'lar boyunca belirli hareketler dışında fikir düzeyinde kalmıştır. Bu açıdan Avrupa aşırı sağına kıyasla pratik bir anlam ifade edememiştir. Rusya Cumhurbaşkanı Vladimir Putin'in iktidara gelmesi ile Rusya'da yaşanan dönüşüm Putin'in Avrasyacı bir politikaya sahip olup olmadığı konusundaki tartışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Avrupa aşırı sağının Rusya ile olan ilişkilerinde Avrasyacı bir temanın ne kadar etkin olduğu irdelenmek açısından Putin'in iç ve dış politika pratiği ile Avrasyacılık fikrinin bir mukayesesi yapılmalıdır. Çünkü bu durum Avrupa aşırı sağ partilerinin Putin Rusya'sı ile arasında paylaşılan ortak noktaları anlamak açısından önemli fayda sağlayacaktır.

3.1. Putin Yönetimine Dair İdeolojik Görüşler

Vladimir Putin'i ideolojik olarak konumlandırmada veya herhangi bir ideolojik motivasyonla politika uyguladığına dair literatürde çeşitli görüşler bulunmaktadır. Putin yönetiminin siyasi açıklamalarının tamamen araçsal olduğu, Putin'in bir sorun karşısında ideolojik bir motivasyonla ilgilenmediği ve pragmatist bir politika izlediği öne sürülmektedir (Drozdova & Robinson, 2019, s. 806). Bununla birlikte, Luke March, Putin'in son dönemlerde (2012 yılından bahsederek), rejimin ideolojiye karşı olumlu bir tutum benimsediğini ifade etmesinin yanı sıra, Owen Matthews, "Kırım öncesi Putin temelde pragmatikti" ve "Kırım sonrası Putin ideoloji tarafından motive edilen farklı türde bir lider" olduğunu öne sürmüştür (Drozdova & Robinson, 2019, s. 806). March ve Matthews'in ifade ettiği zaman dilimi önemlidir. Çünkü araştırmacıların belirttiği süreç, Putin'in Avrasya Birliği kurulması yönünde girişimlerinin arttığı döneme denk gelmektedir. Ayrıca belirtilmesi gereken bir diğer durum ise Rusya'nın aşırı sağ partiler ile ilişkilerinin gelişimi konusunda Kırım sorununun bir milat olarak görülmesidir. Çünkü Avrupa'daki bazı aşırı sağ parti temsilcilerinin Kırım'da yapılan referandumda görev alması ve Kırım'ın Rusya'ya ilhakını meşru görmesi, Putin'i ideolojik açıdan incelenebilmesi açısından önem arz etmektedir.

Bu sebeple Putin'in ideolojik altyapısına dair görüşlere bakılmalıdır. Putin yönetimi ile ilgili görüşlere bakıldığında, bu konuda en aşırı sayılabilecek konumlandırma, 2004 yılında Zbigniew Brzezinski'ye aittir. Brzezinski'ye göre:

“Faşist rejim ulusal büyüklük, disiplin ve sözde görkemli bir geçmişe dair yüce mitleri uyandırdı. Benzer şekilde Putin, Çeka geleneklerini (Lenin'in Gestapo'su, kendi büyükbabasının kariyerine başladığı yer) Stalin'in savaş zamanı liderliği ile Rus Ortodoksisinin Üçüncü Roma'nın statüsü iddialarıyla Slavofil hayalleri ile Kremlin'den yönetilen tek bir büyük Slav devletinin hayalini harmanlamaya çalışıyor” (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 70).

Bu görüşün dışında, Nicholas Kristof, Putin'in "Ruslaştırılmış bir Pinochet veya Franco" olduğunu iddia etti ve Putin'in "Rusya'yı serbest piyasa demokrasisine değil, faşizme yönlendirdiğini" savundu. Bir diğer örnek ise, 2005 tarihli bir röportajında eski CIA Direktörü James Woolsey, "Putin yönetimindeki Rus yönetiminin genellikle giderek daha çok faşist bir hükümet gibi davrandığını" ifade etti (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 70).

Bununla birlikte, Putinizm adı ile bir doktrin veya ideoloji olduğuna dair görüşler bulunmaktadır. Walter Laqueur'a göre, Putinizm bir ideoloji veya doktrin olarak, birkaç bileşenden oluşmaktadır. Bunlar; Din (Ortodoks Kilisesi, Üçüncü Roma, Rusya'nın kutsal misyonu ve Yeni Kudüs), zaman zaman şovenizme eğilimli vatanseverlik veya milliyetçilik ve jeopolitik Rus tarzı, Avrasyacılık, kuşatılmış kale duygusu ve “zapadofobi” (Batı Korkusu) olarak ifade edilebilir (Laqueur, 2015, s. 4).

Michel Eltchaninoff'a göre Putinizm;

“Bu doktrin çeşitli düzeylerde işliyor: iddia edilen bir Sovyet mirasından ve sahte bir liberalizmden başlayarak, bu düzeylerin ilki muhafazakar bir zihniyet etrafında dönüyor. İkinci seviye bir "Rus Tarzı" teorisini içerirken, üçüncüsü Avrasyacı düşüncelerden esinlenen bir emperyal rüyadan oluşur. Bir araya getirildiğinde, bütün, bilimsel iddialarla bir felsefenin başlığı altında oturuyor. Bu melez ve istikrarsız doktrin, hepimize huzursuz bir gelecek vaat ediyor” (Langdon & Tismaneanu, 2020, s. 99).

Tango Noir ve Anton Shekhovtsov Putin Rusya'sının özünde otoriter bir kleptokrasi olduğunu iç ve dış meşruiyet sağlamak adına kendine özgü bir Rus demokrasisi olduğunu öne sürmektedir (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 71). Bununla birlikte Glenn Diesen, Rusya'da Putin'in üçüncü döneminden itibaren muhafazakar bir yönelim sergilediğini

öne sürmektedir. Diesen’e göre, “Çarlık tarihi rehabilite edilir, Ortodoks kilisesi sosyal ve siyasi hayata döndürülür, geleneksel aile yüceltilir ve ulusal kültür, çok etnikli ülkeyi birleştirmek için bir tutkal olarak teşvik edilir” (Diesen, 2020, s. 9). Bir diğer iddia ise Marlene Laruelle’ye göre, Rusya’nın anti-liberal bir Avrupa medeniyeti olduğuna dair görüştür (Laruelle, 2016b, ss. 276-277). Bu gibi ifadelerden hareketle Putin yönetimi ile ilgili olarak kısacası, Rusya’nın ilk dönemlerde pragmatik veya reelpolitik bir motivasyon ile politika ürettiği ve ideolojik bir temelinin olmadığı, Putin’in üçüncü dönemi ve özellikle Kırım sorunundan sonra bir ideolojiye sahip olduğu söylenebilir. Bu ideolojik tanımlamada; faşizm, otoriter kleptokrasi, muhafazakarlık, Avrasyacılık veya bunların dışında Putinizm adı ile alınan görüşler vardır. Buradan hareketle literatürde, Putin rejiminin salt bir ideolojik gerçeklikten ziyade çeşitli ideolojik yaklaşımları içeren bir sepete sahip olduğu öne sürülebilir.

Putin’in 2000 yılında iktidara gelmesinden bu yana iç ve dış politika anlamında 21 yıl boyunca uygulamış olduğu eylemler onu Avrasyacı bir politika izlediği konusunda görüşlerin giderek artmasına neden olmuştur. İktidarının ilk yıllarında Avrasya Ekonomik Topluluğu dışında yok denecek kadar az olan Avrasya söylemi, Putin’in 2012’deki başkanlık seçimleri öncesinde, 2011 yılında İzvetsiya gazetesinde Avrasya Birliği entegrasyonu ile ilgili makalesiyle fikirleri giderek belirginleşmiştir. Söz konusu makalede, Avrasya ismini ekonomik bir çerçevede ele almasına rağmen, dış politika gibi alanlarda da söylemleri bulunmaktadır (Drozdova & Robinson, 2019, s. 817; Duncan, 2015, ss. 102, 104). 2014 yılında meydana gelen Ukrayna krizi ve Kırım’ın ilhakı ve sonrasında meydana gelen yaptırımlar neticesinde Asya’da başta Çin olmak üzere çeşitli Asya-Pasifik ülkelerini de içeren Büyük Avrasya kavramını kullanması ile hem anlam bakımından hem de içerdiği coğrafya açısından kavramın içeriği genişlemiştir (Lewis, 2018, s. 1614). Putin dönemini iç ve dış politika gibi keskin bir ayırmadan ziyade belirli temalar üzerinden açıklayarak Avrasyacı yanı incelenebilir. Putin’in Avrasyacı sayılabilecek eylemlerini anlatmada Klasik ve Yeni Avrasyacılık üzerinden bir kıyaslama yapılabilir. Bu amaçla medeniyet, devlet ve dış politika gibi temalar incelenmelidir.

3.2. Putin Döneminde Avrasyacı Yaklaşımlar: Medeniyet ve Devlet

3.2.1. Medeniyet

Avrasyacıların en fazla üzerinde durmuş olduğu konu olan medeniyet kavramı, Klasik Avrasyacılıkta, Romano-Germen Avrupa'dan korunmayken, Yeni Avrasyacılıkta ise Atlantikçi tek kutupluluğa karşı mücadele ile revizyonist sayılabilecek bir Avrasya medeniyeti anlamı vardı. Rusya'nın medeniyet kavramı ile ilgili resmi belgelere bakıldığında, Rusya Federasyonu Ulusal Güvenlik Konsepti 2000 belgesinde medeniyete dair kavram bulunmazken, 2008, 2013 ve 2016 Dış Politika Konsepti belgelerinde medeniyet kavramı giderek artmaya başlamış ve ne anlam ifade ettiği belirginleşmiştir. Medeniyet kavramı 2008'de 12 kez (medeniyetsel: 6, medeniyetler arası: 4, medeniyet: 2), 2013'te 14 kez (medeniyetsel: 8, medeniyet: 6) ve 2016'da 9 kez (medeniyet: 7, medeniyetsel: 2) kullanılmıştır (Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation, 2013; Foreign Policy Concept of the Russian Federation, 2016; NATIONAL SECURITY CONCEPT OF THE RUSSIAN FEDERATION, 2000; THE FOREIGN POLICY CONCEPT OF THE RUSSIAN FEDERATION, 2008).

Rusya Federasyonu 2013 Dış Politika Konsepti belgesinde, medeniyet kavramı ile ilgili ifadeler şu şekilde yer almaktadır:

“Modern tarihte ilk kez, küresel rekabet, medeniyet düzeyinde gerçekleşmekte, bu sayede, demokrasi ve piyasa ekonomisinin evrensel ilkelerine dayanan çeşitli değer ve gelişim modelleri birbirleriyle çatışmaya ve rekabet etmeye başlamıştır. Dünyanın kültürel ve medeniyet çeşitliliği giderek daha fazla ortaya çıkıyor... Küreselleşme süreçlerinin tersi, medeniyet kimliğine yapılan vurgunun artmasıdır. Medeniyet köklerine geri dönme arzusu, İslami değerlerin savunulması bayrağı altında toplumun politik ve sosyoekonomik yenilenmesinin sıklıkla gerçekleştirildiği Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki son olaylarda açıkça görülebilir. Benzer süreçler başka bölgelerde de görülebiliyor, bu da dünya siyasetinin medeniyet fay hattı çatışmalarını önlemeyi ve insanlığın uyumlu bir şekilde gelişmesini sağlamak için kültürler, dinler ve medeniyetler arasında ortaklık kurma çabalarını yoğunlaştırmayı bir öncelik haline getiriyor. Bu koşullarda kişinin kendi değerler hiyerarşisini empoze etmesi, ancak sonunda dünya meselelerinde kaosa yol açan uluslararası ilişkilerde yabancı düşmanlığı, hoşgörüsüzlük ve gerilimlerde bir artışa neden olabilir” (Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation, 2013).

2013 belgesinde, küresel düzeyde, öncelikli olarak medeniyet çeşitliliğinin giderek arttığı ve küresel gerilimlerin medeniyetler düzeyinde gerçekleştiği fikrini öne sürmektedir. Bu açıdan Avrasyacıların bahsettiği gibi bir medeniyet anlatısı sunmaktadır. Bu duruma ek olarak, kişinin kendi değerler hiyerarşisini empoze etmesinin kaosa neden olacağı görüşü ile Avrasyacı Nikolay Trubetskoy'un Roma-Germen medeniyetine yönelttiği eleştiri ile benzerlikler taşımaktadır. Bu açıdan 2013 Konsept belgesi üstü kapalı bir şekilde Batı'yı kendi değerlerini dünyanın geri kalanına empoze etmekle itham etmektedir. Ancak medeniyetler arası ortaklıklar ve ilişkilerin kurulması bazında, Dugin tarzı çatışmacı bir medeniyet anlayışının tam tersi görülmektedir. Bunların yanında, 2016 konseptinde Dünya'nın medeniyetsel çeşitliliğine tekrar atıf yapılırken Batı'nın siyasi ve ekonomik açıdan gücünün zayıfladığı ve çok kutuplu bir düzenin ortaya çıkmakta olduğunu ifade edilmektedir. Bu durumu 2016 Konseptinde görebiliriz:

“Dünya şu anda çok kutuplu bir uluslararası sistemin ortaya çıkmasıyla ilgili köklü değişikliklerden geçiyor. Uluslararası ilişkilerin yapısı giderek daha karmaşık hale geliyor. Küreselleşme, yeni ekonomik ve politik güç merkezlerinin oluşmasına yol açmaktadır. Küresel güç ve kalkınma potansiyeli merkezi olmayan hale geliyor ve Asya-Pasifik Bölgesine doğru kayıyor, geleneksel Batılı güçlerin küresel ekonomik ve politik egemenliğini aşındırıyor. Dünyanın kültürel ve medeniyet çeşitliliği ve çoklu kalkınma modellerinin varlığı her zamankinden daha açık hale geldi” (Foreign Policy Concept of the Russian Federation, 2016).

Konsept 2016'da Rusya, küresel sistemde çok kutupluluğun gerçekleşmekte olduğunu öne sürerken, küresel sistemde Rusya'nın konumunu şu şekilde tanımlamaktadır:

“Çeşitli halklar, etnik ve dini gruplar arasında yüzyıllar öncesine dayanan uyumlu bir birlikte yaşama geçmişine sahip çok etnikli ve çok dinli bir Devlet olarak Rusya Federasyonu, kültürler, dinler ve medeniyetler arasında diyalog ve ortaklığı kolaylaştırmaktadır, BM ve diğer uluslararası ve bölgesel kuruluşlar dahil; sivil toplumun karşılık gelen girişimlerini destekler ve proaktif olarak Rus Ortodoks Kilisesi ve ülkenin diğer ana dini dernekleriyle çalışır; aşırılık, radikalleşme, hoşgörüsüzlük, ayrımcılık ve etnik, mezhepsel, dilsel, kültürel ve diğer çizgilerdeki bölünmeye karşı koyar” (Foreign Policy Concept of the Russian Federation, 2016).

Rusya söz konusu sistemde tarihsel açıdan çok etnikli ve çok dinli bir yapı olarak, medeniyetler arasında ortaklığı sağlayacak bir devlet olarak konumlandırılmaktadır.

Ayrıca her ne kadar sahip olduğu etnik ve dini çeşitliliğini öne sürse de Rus Ortodoks Kilisesi'ne ayrıyeten değinerek, merkezi bir anlam yüklemiştir. Bu durum Avrasyacılar da görülmektedir. Resmi dış politika konseptinin dışında, Putin'in söylemlerinde de medeniyet vurgusu giderek artmaktadır.

Ocak 2012'de Nezavisimaya Gazeta'da "Rusya: Etnisite Sorunu" isimli makalede Putin, etnisite ve medeniyet kavramlarına şu şekilde değinmektedir:

"Tarihsel olarak Rusya ne tek etnikli bir devlet ne de çoğu insanın bir şekilde göçmen olduğu ABD tarzı bir "eritme potası" olmuştur. Rusya, yüzyıllar boyunca, farklı etnik grupların ev içi ve mesleki ortamlarda ve toplumda arkadaş olarak kaynaşmak, etkileşimde bulunmak ve birbirleriyle bağlantı kurmak zorunda kaldığı çok uluslu bir devlet olarak gelişti... "Ulusal" veya tek etnikli bir Rus devleti fikrini vaaz etme girişimlerinin bin yıllık tarihimize çeliştiğine inanıyorum... Rusya'nın varlığından da anlaşılacağı gibi, Rus halkı devlet kurucusudur. En büyük misyonları bir medeniyeti birleştirmek ve birbirine bağlamaktır. Dil, kültür ve Fyodor Dostoyevski'nin "evrensel duyarlılık" olarak tanımladığı bir şey, etnik kökenlerin olmadığı, ancak "aidiyetin" ortak bir kültür ve paylaşılan değerlerle belirlendiği bir tür devlet medeniyetinde Rus Ermeniler, Rus Azeriler, Rus Almanlar, Rus Tatarları ve diğerlerini birleştiren şeydir..." (Putin, 2012a)

Benzer bir şekilde bir yıl sonra Putin, 2013 Valdai Club'daki konuşması aslında Rusya'yı medeniyetsel olarak tanımlama açısından en net görüşleri vermektedir. Putin'e göre;

"Filozof Konstantin Leontyev'in mecazi olarak söylediği gibi Rusya, Rus halkı, Rus dili, Rus kültürü, Rus Ortodoks Kilisesi ve Rusya'nın diğer geleneksel dinleri tarafından bir arada tutulan bir devlet medeniyeti olarak her zaman "çiçek açan bir karmaşıklık" olarak gelişmiştir. Devlet yapımızın özellikleri devlet-medeniyet modelinden gelmektedir. Her zaman, belirli bölgelerin ulusal, dini özelliklerini esnek bir şekilde hesaba katmaya ve birlik içinde çeşitliliği sağlamaya çalışmıştır." (Putin, 2013b)

Putin'in bu medeniyet devleti anlatısında Rus halkı, Rus Ortodoks kilisesi en dikkat çekilmesi gereken başlıklardır. Çünkü her iki konuda da Rusya'da mevcut bir şekilde bulunan, çok çeşitlilikten dolayı ne demek istediği açıklanmalıdır. Bununla birlikte Konstantin Leontev gibi proto-Avrasyacı olarak görülen bir isimden alıntı yapması da önemlidir (Silvius, 2015, s. 80).

Burada ilk olarak Rus halkı ile ne demek istediği önemlidir. Çünkü etnik ve dini çeşitlilik Rus imparatorluğu ve SSCB mirasından gelen bir gerçek olarak görülmektedir. Çeşitliliğin korunması ve Rusya'nın parçalanma riskine karşı ne kadar sert olduğu 1999'da Çeçen savaşına karşı aldığı sert önlemlerde kendisini göstermektedir. Bununla birlikte Rusya Federasyonu dışarısında kalan Rus etnik veya kültürel grupların geleceği de önemli konulardan birisidir. Kimlik meselesi ile ilgili Putin'in son zamanlarda Rusya adına yapmış olduğu ifade şu şekildedir:

"Daha önce kullanılan 'Sovyet halkı' terimi kötü değildi, birleştiriciydi. Rusya halkı gerçekten devlet kuran bir halk ancak çok uluslu ve çok etnik kökenli yapının korunması için en küçük de dahil her etnik kökenin temsilcisinin buranın onun anavatanı olduğunu, başka anavatanı olmadığını, burada koruma altında olduğunu ve hayatını ülkesini korumaya adamaya hazır olduğunu hissetmeli" dedi... "Bu açıdan bakarsak, mottosu 'Rusya Ruslar içindir' olan mağara milliyetçiliğinin sadece Rusya'ya zarar verdiğini anlarız. Bu sadece ülkenin içeriden karıştırılmasına imkan sunar. Buna izin vermemeliyiz" (Putin, 2021).

Bu ifadelere ek olarak Eylül 2013'te Putin, Valdai Club'da kullandığı ifadeler Avrasya kimliği konusundaki görüşlerine daha fazla açıklık göstermektedir;

"Son zamanlarda çokça duyurduğumuz ve bahsettiğimiz Avrasya Ekonomik Birliği, sadece karşılıklı yarar sağlayan anlaşmaların bir toplamı değildir. Avrasya Birliği, yeni bir çağda ve yeni bir dünyada tarihi Avrasya uzamındaki halkların kimliğini korumaya yönelik bir projedir." (Duncan, 2015, s. 104)

Bu açıdan Putin söyleminde de görüldüğü üzere Sovyet kimliği gibi farklı grupları bir arada tutacak bir üst kimlik gerekliliğini kabul etmektedir. Bu tutumu ile Avrasyacılar arasında paralellik vardır. Ancak belirtilmelidir ki Avrasyacılar çok kimlikli bir yapıyı kabul etmesine rağmen, Rus etnik grubu kurucu unsur olarak eşitler arasında birinci bir durum söz konusudur. Hem dini hem de etnik mana da çeşitliliği savunmasına rağmen, Ortodoks Kilisesi ve Rus etnisitesi öncelenen bir durumdur (D. V. Shlapentokh, 2014, s. 386).

İlk olarak etnisite ilgili Putin milliyetçi söylemlerden uzak durup vatansever bir yaklaşım belirlese de anayasa Rusları ayrı bir konumda göstermektedir. Bu duruma dair en önemli örnek 2020 yılında gerçekleşen anayasa değişikliğidir. Değişiklik sonrası Anayasa'nın 68. maddesi birinci bölümü şu şekildedir: Rus dili, "Rusya Federasyonu'nun eşit

halklarının çok uluslu birliğinin bir parçası olan devlet kuran bir ulusun dili” olarak tanımlanmaktadır (Demydova, 2020, s. 154). Etnik açıdan Ruslar, Aleksandr Dugin ile ilgili bölümde de anlatıldığı üzere eşitler arasında birinci bir konumlandırmaya tabi tutulmuştur. Ayrıca, anayasanın 69. maddesinde yer alan eklenti ile Rusya Federasyonu sınırları dışında kalan Ruslar ile ilgili şu durum ifade edilmiştir: “Rusya Federasyonu, yurtdışında yaşayan yurttaşlara haklarının kullanılmasında, çıkarlarının korunmasında ve tüm Rusya'nın kültürel kimliğinin korunmasında destek sağlamaktadır” (Demydova, 2020, s. 156).

Bu durum Sergey Karaganov¹² doktrini ile uyumluluk taşımaktadır. Karaganov Doktrinine göre Rusya Federasyonu'nun kendisini eski Sovyet cumhuriyetlerinde etnik Rus azınlık haklarının savunucusu olarak konumlandırması ve söz konusu devletin yetkilileri tarafından etnik Rusların algılanan ayrımcılığa maruz kaldığı her yerde etkisini savunması gerektiğini savunuyor. Yurttaşlar, Rusya Federasyonu vatandaşı olmamakla birlikte etnik Rus veya Rusça konuşan kişiler olarak kabul edilir ve bu nedenle 'daha büyük' bir Rus ulusunun parçası olarak tanımlanır (Pryce, 2013, s. 33). Pryce'ye göre doktrin, Rus devleti çıkarlarından çok, bir ideoloji ve kimlik meselesi olduğu açıktır. 1999 yılında, bu dış politika kavramı, Devlet Duması ve Federasyon Konseyi tarafından onaylanmasının ardından hukuka dahil edildi ve "Yurtdışındaki Vatandaşlarla İlgili Olarak Rusya Federasyonu'nun Devlet Politikası Hakkında" başlıklı mevzuatın parçası haline gelmiştir (Pryce, 2013, ss. 33-34).

Kimlik meselesi ile ilgili bir diğer ifade edilmesi gereken şey ise ülkede mevcut olan dini çeşitliliktir. Özellikle Rusya'nın bünyesinde yer alan İslam nüfusu ve 1999'da başlayan İkinci Çeçen Savaşı ile giderek problemli hale gelmiştir. Bu duruma ek olarak 11 Eylül saldırıları ile bu sorun küresel bir boyuta ulaşmıştır. Bu konuda Rusya'nın dini aşırılıklara karşı mücadelede ABD'yi desteklemesi ve Orta Asya'da askeri üsler sağlaması neticesinde Avrasyacı bir politika izlemediğine dair düşünceleri beraberinde getirmiştir. Bu konuda Putin dini aşırılıklara karşı net bir mücadele sergilerken, ülke içi dinsel uyumu göz ardı etmediği görülmektedir (Kipp, 2002, ss. 112-113).

¹² Paul Pryce'ye göre Sergey Karaganov, Avrasyacı görüşlere dair katkıları olmasının yanı sıra, Yevgeny Primakov'a yakın olan ve Boris Yeltsin'in ve Putin'in Danışmanı olarak görev yapmıştır (Pryce, 2013, s. 33).

Örneğin 2002'de Norveç Başbakanı Bonnevik ile düzenlediği ortak basın toplantısında Putin şunları söyledi:

“Uluslararası teröristlerin ifadelerine ve propaganda belgelerine bakarsanız, bu insanların aslında kendilerine bir "küresel halifelik" yaratma hedefi koyduklarını göreceksiniz. Bu, komünist dünya devrimini çok andırıyor ama İslami aşırılık gibi giyinmiş. Bu, küresel bir hedef belirledikleri anlamına gelir. Bunun genel olarak İslam ile karıştırılmaması gerektiğini belirtmek isterim. Genel olarak İslam'ın aşırılıkla ilgisi yoktur” (Drozdova & Robinson, 2019, s. 810).

Ancak belirtmelidir ki Putin yönetimi ile birlikte Ortodoks Kilisesi Rusya için ayrı bir konuma sahiptir. Putin 2013'te şunları söylemiştir;

"Rus Ortodoks Kilisesi sonuçta halkımızın ve ülke tarihinde eşsiz bir rol oynadı. Esasen, Ortodoks Hristiyanlığı bir din olarak kabul ettikten sonra, Rus milleti birleşik bir ulus olarak ortaya çıkmaya ve merkezi bir Rus devleti kurmaya başladı” (Putin, 2013a).

Ayrıca Rusya dışında yer alan yurttaşlar için de Ortodoks Kilisesi üzerinden atıfta bulunmaktadır;

“Yurtdışındaki Rus Ortodoks Kilisesi üyelerinin gerçekten Rus halkı olduğunu anladım... Tüm Rus [rossiiskoi] ulusunu yeniden birleştirme zamanının geldiğini anladılar. Rusya'nın tüm halklarını, Ortodoks inancıyla birleşmiş birçok farklı etnik grubu bir araya getirmek. Bildiğiniz gibi, Rusya İmparatorluğu döneminde verilen pasaportlar insanları etnik gruba göre sınıflandırmıyordu, ancak dini mezheplerini belirtiyordu” (Drozdova & Robinson, 2019, s. 810).

Söz konusu ifadeler ikinci bölümde Klasik Avrasyacıların görüşleri ile uyumluluk göstermektedir. Bu açıdan Avrasya'nın dini çeşitliliğinin olduğu bir medeniyet olarak Ortodoksluk kimliğinin diğer kimliklere göre öncelenmesi durumu Putin'in söylemleri ile uyumaktadır.

Medeniyet ile ilgili son olarak ifade edilmesi gereken bir diğer husus ise Rus tarihinin nasıl yorumlandığıdır. Putin'in söylemlerine bakıldığında hem imparatorluk Rusya'sına hem de SSCB'ye yönelik eleştirel tutumlarının olmasının yanı sıra, her iki yapıya dair olumlu ve tarihsel devamlılığı bulunan atıflar yapmaktadır. Bununla birlikte hem Rus İmparatorluğu hem de SSCB'nin devamı olan bir tarihsel anlatı söz konusudur. Tarihsel

anlatı ile ilgili Anayasada 69. madde Rus tarihi içerisinde Rusya Federasyonu’nu şöyle tanımlamaktadır:

“Bin yıllık bir tarihle birleşen Rusya Federasyonu, bize idealleri ve Tanrı'ya olan inancını aktaran ataların hatırasını ve ayrıca Rus devletinin gelişimindeki sürekliliği koruyarak, tarihsel olarak kurulmuş devlet birliğini kabul ediyor.”(Demydova, 2020, ss. 152-153)

2003'te Putin, New York'taki Columbia Üniversitesi'nde Rusya'nın hiçbir zaman konuşma özgürlüğüne sahip olmadığını söylediği bir konuşma yaptı. "Bildiğiniz gibi" diye devam etti, "yüz yıldır totaliter bir devletimiz vardı ve bundan önce çarlık her şeyi ihlal ediyordu. Parlamento faaliyetimiz yoktu; bir parlamento kurduk ve sonra onu feshettik "(Drozdova & Robinson, 2019, s. 808). 2007 yılında ise Putin, 'Sosyal ve komünist bir devrimin liderleri olmaya çalıştığımızda Sovyet geçmişimizin dönemini ortadan kaldırmalıyız... diğer ülkelere nasıl yaşamaları gerektiğini anlatmaya çalıştığımız bir dönem' ifadelerini kullandı (Drozdova & Robinson, 2019, ss. 808-809).

Putin'in Rus tarihi ve kültürüne ilişkin açıklamalarında, Rusya'yı bir ülke ve toplum olarak nitelendiren kapsayıcı, yurttaşlık ve vatansever bir kimlik adına tarihsel görüşler ortaya koymaktadır. Bu açıdan grupların ve bölgelerin birliğini dış düşmanlara karşı bir savunma görevi gördüğü güçlü bir devletin önemini vurgulamaktadır (Drozdova & Robinson, 2019, s. 809). Putin, Kasım 2014'te genç akademisyenler ve tarih öğretmenleriyle konuşurken şunları söyledi:

“[Tarih] bugün gerekli ve halkımız ve ülkemiz için çok önemli. Birçok ülkede toplumu yeniden kodlama girişimlerinin yapıldığını görüyoruz ve toplumumuzu yeniden kodlamak için bu tür girişimlerde bulunmaktadır. Bu her zaman tarihi yeniden yazma ve onu belirli jeopolitik çıkarlara göre şekillendirme girişimleriyle el ele gider” (Drozdova & Robinson, 2019, s. 809).

Tarihsel anlatılarda SSCB'nin dağılması gibi konuların yanı sıra ulusal marşın bestelenmesi, zafer yürüyüşlerinin kutlanma biçimi ve imparatorluk Rusya'sına dair temaların kullanılması ile SSCB ve İmparatorluk Rusya'sından farklı ama her iki yapının da halefi olduğunu ima eden tarih anlatısı söz konusudur (Yılmaz, 2015, s. 115).

3.2.2. Devlet ve Yönetim Sistemi

Putin dönemi ile ilgili belirtilmesi gereken bir diğer durum istikrarlı güçlü ve merkezi otoritenin sağlanmış olduğu devlet anlayışıdır. Soğuk Savaş sonrası dönemde Rusya’da meydana gelen siyasi ve ekonomik istikrarsızlık bu fikirlerin oluşumunda önemli olmuştur. İktidara geldiği ilk yıllarda Putin’in, "güçlü bir devletin geliştirilmesini gerektirdiğini" ve "gücü devlet kurumlarına geri döndürmek istiyoruz" gibi açıklamaları olmuştur. Putin 12 Aralık 2012’de Federal Meclis’teki konuşmasında "karakteristik bir Rus geleneği güçlü bir devlettir" ifadelerini kullanarak fikirlerini yinelemiştir (Drozdova & Robinson, 2019, s. 811). Putin döneminde “güçlü devlet” anlayışına dair eylemler çeşitli gelişmeler ile desteklenebilir. Bu konuda federal yapı, medya, enerji, sivil toplum kuruluşları ve toplum konularında yaptığı eylemler incelenmelidir.

İlk olarak ifade edilen konu merkezi otoritenin tesis edilmesidir. Putin yönetiminde Rusya bir dizi kararnameler veya anayasal değişiklikler ile birlikte merkezi otoritenin güçlü olduğu bir devlete dönüşmüştür. Bu konuda iktidarının ilk yılında Çeçen ayrılıkçılığına karşı askeri operasyonlar ile sert bir şekilde göstermiştir. Merkezi otoriteyi güçlendirmek adına Mayıs 2000’de Putin’in çıkarmış olduğu kararname ile 88 farklı bölge 7 büyük federal bölgeye ayrılmıştır. Bununla birlikte ve her bölgenin temsilcisi doğrudan cumhurbaşkanına bağlı hale gelmiştir (Erşen, 2009, s. 241). Bu açıdan yukarıda açıklandığı gibi Yeni Avrasyacıların öne sürdüğü gibi federal olmasına rağmen, merkezin güçlü olduğu bir federasyon sistemi ortaya çıkmıştır. Güçlü devlet ve onun egemenliği gibi konulara bakıldığında Dış politika konseptlerinin hemen hemen hepsinde (2000 yılında daha sık belirtilmiştir.) devletin egemenliği ve toprak bütünlüğü gibi konularda söylemleri bulunmaktadır (NATIONAL SECURITY CONCEPT OF THE RUSSIAN FEDERATION, 2000).

Güçlü devlet ile ilgili bir diğer husus ise 2020 Anayasa Referandumu ile çeşitli üst düzey kurumlarda yer alan bürokrat, savcı, hakim gibi kişilerin bir başka ülkenin vatandaşı olma veya yurtdışında sürekli oturum iznine ve söz konusu kişilerin yabancı ülkelerin bankalarında hesap, para veya diğer kıymetli varlıklara sahip olamayacağı ile ilgili düzenleme yapılmıştır. Bu durumu Turgut Kerem Tuncel “bürokrasinin yerlileşmesi” olarak tanımlamaktadır (Tuncel, 2020, s. 5).

Güçlü devlet anlayışı ile ilgili, 2020’de yapılan anayasa referandumu ile Rusya Federasyonu taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ile ilgili alınan kararlarda, Rusya Federasyonu anayasası ile çeliştiği takdirde Rusya’da uygulanmayacağına dair eklenti önemlidir. Tuncel’e göre bu durum hukuka karşı egemenliğin vurgulanması olarak ifade edilmektedir. Tuncel, söz konusu anayasa değişikliği neticesinde, taraf olmuş olduğu veya olacağı uluslararası anlaşmaların vermiş olduğu sorumlulukları yerine getirmemesi manasında hukuki bir zemin oluşturduğunu ve bu durumun uluslararası sistemde Rusya’nın güvenlik ve işbirliğine tehdit oluşturabileceğini öne sürmektedir (Tuncel, 2020, s. 6).

Güçlü devletin yanı sıra, güçlü lider anlayışı da kendini göstermektedir. Putin döneminde yapılan anayasal değişiklikler ve devlet başkanın yetkilerinde meydana gelen kademeli artış ile bu anlayış görülebilir. Güçlü devlet anlayışına dair bir diğer gelişme ise 2020 yılında meydana gelen anayasa değişikliğidir. Yapılan değişiklik ile birlikte, 81,3. madde vasıtasıyla 2024-2030 ve 2030-2036 dönemlerinde Putin’in cumhurbaşkanı seçilebilme fırsatı ortaya çıkmıştır. Ayrıca cumhurbaşkanlarının Federal Meclis’te ebedi senatör olmanın önü açılmıştır. Bir diğer husus ise cumhurbaşkanının yasama yürütme ve yargı ile olan ilişkisidir (Tuncel, 2020, ss. 3-4). Yeni Anayasa’nın 113. maddesi ile bu kurumlar karşısında cumhurbaşkanının yetkisi artmıştır. 113. madde’ye göre:

“Rusya Federasyonu Hükümet Başkanı, Rusya Federasyonu Anayasası, federal yasalar ve Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı’nın hükümlerine/kararnamelerine, emirlerine, talimatlarına uygun olarak Rusya Federasyonu hükümetinin işini organize eder. Rusya Federasyonu Hükümet Başkanı, Rusya Federasyonu hükümetine verilmiş olan erklerin uygulanması konusunda Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı’na karşı kişisel olarak sorumludur.” (Tuncel, 2020, s. 4).

Ayrıca Putin dönemi içerisinde meydana gelen köklü değişimlerin daha sonrasında güvence altına alınması bakımından cumhurbaşkanı olmak için Rusya’da yaşamış olma süresi 15 yıldan 25 yıla çıkartılmıştır. Bu durum bazı iddialara göre Putin sonrasında Aleksey Navalniy veya Mihail Khodorkovski gibi Batı ile uyumlu olabilecek kişilerin cumhurbaşkanı olması önlemek adına yapıldığını iddia etmektedir (Demydova, 2020, s. 158). Söz konusu değişiklik ile devlet başkanının yetkisinin arttırılması ile Dugin tarafından ifade edilen güçlü lider kültü de ortaya çıkmıştır. Kısacası Putin, istikrarlı bir sistemi önceleyen güçlü bir devleti savunmaktadır. Yönetim şekli ile ilgili olarak

demokrasinin gerekliliğini ifade etmektedir. Ancak Putin'in demokrasiden tam olarak ne anlatmak istediği irdelenmelidir.

Avrasyacılar, yukarıda anlatıldığı üzere, demokrasiyi kabul etmemekte ve tek partinin egemen olduğu bir yapı öne sürmektedir. Avrasyacılık ideolojisini benimsemiş olan tek parti sistemi ile totaliter bir anlayış söz konusudur. Bu açıdan Putin Rusya'sı incelendiğinde, Putin, SSCB mirası ile uzun bir süredir tek bir ideolojinin egemen olduğu bir geçmişe sahip olduklarını ve bir ideolojinin devlet yönetiminde doğru bulmadığı konusundaki görüşleri ile Avrasyacılık ile çelişmektedir. Bununla birlikte Putin'in demokrasiden ne anladığı konusuna da değinilmelidir. Putin'in demokrasi ile ilgili ifadelerine bakıldığında, 2000 yılında Putin'e göre, "zayıf bir devlet halka zarar verebilir ve bu nedenle merkezi otoritelerin güçlendirilmesini sağlamak hükümetin görev ve sorumluluğudur" (Drozdova & Robinson, 2019, s. 811). 14 Eylül 2007'de, "Altını çizmek istediğim demokratik başka hiçbir demokratik liderlik biçiminin güçlü başkanlık gücü dışında mümkün olmadığını" söyledi. Putin ayrıca "Demokrasi tüm vatandaşlar ve sorumluluk sahibi olanlar tarafından yasadan ve yasalara itaatten ayrılamaz" ifadesini kullanmıştır (Drozdova & Robinson, 2019, ss. 811-812).

12 Aralık 2012 Federal Meclis konuşmasında şunları belirtmiştir;

"Rus demokrasisi, tam da kendi ulusal özyönetim gelenekleri olan Rus halkı için güç anlamına gelir ve bize dışarıdan dayatılan standartların hiçbir şekilde uygulanması değildir. Demokrasi, yasalara, kurallara ve normlara uymaktır. ... Demokrasi, sadece yetkilileri seçebilmek değil, aynı zamanda onların çalışmalarının sonuçlarını değerlendirmek için onları kontrol etmeye devam edebilmektir" (Putin, 2012b).

Putin'in bu ifadeleri 2000-2011 yılları arasında hem Putin hem de Medvedev döneminde Genelkurmay Başkan Yardımcısı görevinde bulunan Vladislav Surkov'un "egemen demokrasi" kavramı ile uyumluluk taşımaktadır. Surkov, Rusya'nın demokratik olduğunu, fakat egemenliğin olmadığı yerde demokrasinin imkansız olduğunu öne sürmektedir. Surkov'a göre, egemenlik kavramı öncelenmekte ve bu sebeple, Rusya'da yer alan demokrasinin kalitesine veya insan haklarına yönelik her hangi bir yabancı yaklaşımı veya eleştiriyi Rusya'nın egemenliğine bir müdahale olarak görmektedir (Duncan, 2015, s. 108; Pryce, 2013, s. 32). Pryce'ye göre, Liberal demokrasi ve

Atlantikçilik, ABD'nin ve Avrupalıların dış etkisine teslim olarak belirtilirken, otoriter bir toplum modelini benimsemek, çağdaş Rusya'nın belirgin bir şekilde Avrasyacı karakterini kabul ettiğini göstermektedir (Pryce, 2013, s. 32)

Bu açıdan söz konusu demokratik sistemde yer alan siyasi partilere bakılmalıdır. Mecliste büyük çoğunluğu oluşturan iktidar partisi, Birleşik Rusya'nın yanı sıra, Zyuganov'un Komünist Partisi ve Jirinovski'nin LDPR'si bulunmaktadır. Önceki bölümde de ifade edildiği gibi söz konusu partilerin kendine has bir Avrasyacı motivasyonu bulunmaktadır (D. V. Shlapentokh, 2014, s. 384). Bir diğer parti Yabloko, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'ndeki Avrupa Liberal Demokratlar grubunun bir üyesi ve Liberal Enternasyonal'de gözlemci olan bir muhalefet partisiydi. Yabloko'nun kurucularından Vladimir Lukin, sonrasında, Rusya'nın Batılı bir ülke olmadığını ve neo-Avrasyacılığın bazı temel inançlarını yansıtan farklı bir Rus medeniyetinin olduğunu savundu. Pryce'ye göre, Lukin Rusya Federasyonu, AB ve ABD arasında daha yakın ilişkiler için baskı yapmaya devam etti, ancak ton artık Atlantikçi değildi (Pryce, 2013, s. 31). Bu açıdan Rusya'daki siyasi partilerin genel olarak her birinde Avrasyacı bir temadan bahsedilebilir. Bu partilerin dışında, Laruelle'ye göre, Dimitri Rogozin'in Rodina partisi ve merkez sol bir parti olan A Just Russia'nın Birleşik Rusya tarafından oluşturulan partiler olduğunu iddia etmektedir (Laruelle, 2016b, ss. 284-285).

Bir diğer güçlü devleti ifade eden durum ise Putin'in oligarklar ile olan mücadelesidir. Söz konusu gruplar Yeltsin döneminde şok terapisi ile aşırı zenginleşen gruplar (en bilinenleri Mikhail Khodorkovsky, Boris Berezovski ve Vladimir Guzinski) olarak elde ettiği güç ile Putin'in ilk yıllarında rakip olan gruplardır (Erşen, 2004, s. 145; Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 72). Söz konusu grupların medya ve basın üzerinde sahip olduğu şirketler üzerinden yarattığı etki, gerekse de doğal gaz, petrol veya madencilik gibi şirketler ile Rusya'da sahip olduğu konumu bakımından Putin Rusya'sı için tehdit olarak görülmekte idi. Oligarklar Putin döneminin ilk yıllarında yoğun bir şekilde zayıflatılmıştır. Bu şekilde Rusya'da özel bir Rus kanalının 2003'te kapatılması ile medya devletin eline geçmiştir (Erşen, 2009, s. 241). Medya kontrolünün yanı sıra, Rus siyasi sisteminde Putin'e alternatif olabilecek kişileri destekleyen ve Rusya'nın en zengini Mikhail Khodorkovsky'nin (YUKOS petrol şirketinin sahibi) tutuklanması ile oligarklar büyük oranda sindirilmiştir (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 72).

Ekonomi açısından incelendiğinde Avrasyacılar devletin ekonomiye müdahil olduğu bir ekonomik yapı öne sürmekte ve planlı ekonomiye olumlu bakmaktaydı. İmanov'a göre Putin'in liberal ekonomiden ziyade, devlet pragmatizmine uygun politikalar üretti. Vügar İmanov'a göre bu adım, serbest piyasanın devamı ile birlikte, enerji, petrol ve doğal gaz gibi stratejik alanlarda gerçekleşen devlet kontrolü Avrasyacılığa uygun düşmekte idi (İmanov, 2007, ss. 232-233). Devletin ekonomiye müdahil olması konusundaki en açık örnek, 1990'larda devlet şirketi olarak kalmayı başaran Gazprom'un Rus ekonomisine etkisidir. Enerji fiyatlarının yüksek olduğu 2008 yılında şirket, Rus federal bütçesinin yaklaşık %20'sini oluşturmaktaydı. 2016 yılına gelindiğinde şirket tek başına, küresel gaz ticaretinin %20'sini ve küresel gaz rezervlerinin ve üretiminin %11'ni oluşturmaktaydı (Charokopos & Dagoumas, 2018, s. 453; Feklyunina, 2012, s. 453).

Rusya'nın güçlü devlet ve demokrasi anlayışı ile ilgili olarak belirtilmesi gereken bir diğer husus ise sivil toplum kuruluşları ile ilgili tutumudur. Bu konuda ilk olarak yurtdışı menşeli STK'ların sindirilmeye çalışılmasıdır. STK'lara dair bir diğer durum ise, Ukrayna'da meydana gelen Turuncu Devrim sonrasında Kremlin'in rejim yanlısı ve ABD karşıtı gençlik örgütlerinin kurulması idi. Örneklere bakıldığında, Şubat 2005'te Nashi ve Aleksandr Dugin'in Avrasya Gençlik Hareketi ve Nisan 2005'te Genç Rusya kuruldu. Ayrıca iktidardaki Birleşik Rusya'nın reddedilen gençlik örgütü, Genç Muhafız ismiyle yeniden kuruldu (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 76). Ayrıca 2005'te çıkarılan yasa ile birlikte STK'ların devlete bağlı bir komitenin onayı olmadan faaliyetlerine devam edemeyecektir (Erşen, 2009, s. 241).

Putin Rusya'sının toplum üzerindeki etkinliğinin bir diğer yansıması ise Haziran 2013 yılında çıkarılan eşcinsellik yasasıdır. Söz konusu yasa ile, barışçıl eylemler de dahil olmak üzere LGBT'li bireylere uygulanan para cezası uygulaması söz konusudur. Bu noktada Kremlin söz konusu yasayı Rusya'daki nüfus düşüşünü durdurmak ve aile değerlerinin yeniden canlanması olarak değerlendirmektedir (Polyakova, 2014, s. 39). Konu ile ilgili son düzenleme ise 2020 Anayasa Referandumu ile daha da netleşmiştir. Anayasanın 67. 1. maddesinde yer alan eklentiye göre, çocukların ahlaki ve ruhani gelişimine önem vermekte ve vatansever bir bilinçle yetiştirilmesi gerektiğini belirtir (Consultant.ru, 2020). Ayrıca 72. maddeye göre aile kurumu kadın, erkek ve çocuk olarak belirtilmekte ve söz konusu aile yapısının korunmasını öncelemektedir (Consultant.ru, 2020).

3.3. Rus Dış Politikasında Avrasyacılık

Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından ABD eksenli tek kutuplu bir düzenin ortaya çıkması ile Rusya'nın tek kutuplu sistemdeki konumunun ne olacağı en büyük tartışmalardan birisi olmuştu. SSCB'nin halefi Rusya'da, bir dizi siyasi ve ekonomik liberalleşme hareketlerinin ortaya çıktığı bir süreç başlamıştı. Ancak söz konusu reformların yarattığı tahribat Rusya'da Batı karşıtlığının tekrardan güçlenmesinde etkili olmuştur. Bu açıdan Rusya'nın 1990'lar boyunca yaşadığı çalkantılı dönemin tek sorumlusu olarak ABD atfedildi (D. Shlapentokh, 2014, s. 53). Bununla birlikte AB ve NATO'nun eski SSCB coğrafyasına yönelik genişlemesi ve Kosova'ya müdahalesi gibi gelişmeler bu durumu desteklemiştir. Soğuk Savaş sonrası Batı'nın Rusya'ya karşı nasıl davranılması gerektiğini George Kennan şu şekilde açıklamıştı:

“Sovyet iktidarı yoluna girdiğinde veya kişilikleri ve ruhu değişmeye başladığında... 'demokratik' kavramımıza cevap verip vermediklerini anlamak için siyasi tenlerine her gün turnusol kâğıtları uygulayarak, peşinden gelen insanların üzerinde gergin bir şekilde dolaşmayalım. 'Onlara zaman verin; Rus olsunlar; iç problemlerini kendi yöntemleriyle çözmelerine izin verin. Halkların hükümette haysiyet ve aydınlanmaya doğru ilerleme yolları, ulusal yaşamın en derin ve en mahrem süreçlerini oluşturan şeylerdir.” (Arbatova, 2019, s. 17).

Kennan'ın ifade ettiği bir politikanın uygulanmaması Rusya'nın ABD karşıtlığı temelinde meydana gelen çok kutupluluk anlayışının sonucu olduğu da ifade edilebilir. Avrasyacı söylem Putin dönemi öncesinde, Yeltsin dönemine karşıt milliyetçi- komünist muhalefet tarafından belirli temalar ile ifade edilmekte idi. Bununla birlikte SSCB'nin dağılması ile Rusya'nın dışındaki yakın çevre ülkelerinde de belirli problemler mevcuttu. Bu problemlerin çözümü adına 1990'lı yıllarda Avrasya'da bir birlik kurulması yönünde Rusya dışında Belarus ve Kazakistan'ın görüşleri bulunmaktaydı. Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev ekonomi alanında AB tarzı bir Avrasya Birliği kurulması vizyonu ile ortaya çıkarken, Belarus lideri Lukaşenko, Belarus'un kimlik krizini çözmesi adına Avrasya entegrasyonu fikrini önemsiyordu. Ancak bu süreçte somut adımlar atılamamıştır (Pryce, 2013, ss. 26-27).

Bununla birlikte eski Rusya dışişleri bakanı ve sonrasında başbakan olan Yevgeny Primakov'un çok kutupluluk politikası Putin'in iktidarı öncesinde ortaya çıkmıştır. Primakov'a göre Rusya, ABD'nin tek kutupluluğu karşısında tedirgin olan ülkelerle

bağlantı kurmalı, sadece ABD ve AB ile değil aynı zamanda Çin, Hindistan, Japonya ve İran gibi devletler ile ortaklıklar kurmalı ve Rusya'nın büyük güç statüsü savunulmalıdır (Erşen, 2004, s. 144). Putin'in dış politika konusunda, cumhurbaşkanı seçilmesinden önce, 31 Mart 1999 tarihinde Rus Güvenlik Konseyi toplantısında, "Moskova çok kutuplu bir dünya inşa etmeye çalışacak." açıklaması yapmıştı (Putin, 1999).

Putin'in iktidara geldiği 2000 yılından itibaren iç politika da istikrar ve dış politikada çok kutuplu bir yaklaşım görülmekte idi. Bu konuda 10 Ocak 2000 yılında yayınlanmış olan Rusya Federasyonu Ulusal Güvenlik Konseptinde çok kutupluluğun vurgulanması ile kendini göstermiştir (NATIONAL SECURITY CONCEPT OF THE RUSSIAN FEDERATION, 2000). Belgede yer alan bir diğer husus ise Avrasya kavramının içeriğidir. Burada Rusya sahip olduğu geçmişi ve kültürel gelenekleri ile dünyanın en büyük ülkelerinden biri olarak, iç ve dış zorluklara rağmen ekonomik, siyasi ve teknolojik potansiyele sahip olduğunu ve Avrasya kıtasında stratejik konumu ile küresel süreçte önemli bir aktör olduğu ifade edilmektedir (NATIONAL SECURITY CONCEPT OF THE RUSSIAN FEDERATION, 2000). Bu açıdan belgede Rusya'nın Avrasya'nın bir parçası olduğu ve stratejik konumundan dolayı, jeopolitik bir anlamının da olduğu ifade edilebilir. Belgenin dışında Putin'in Avrasya'ya dair erken sayılabilecek söylemlerinden birisi de 2000 yılında Asya Pasifik Ekonomik Konsorsiyumu'nda yer alan ifadesidir:

"Rusya kendisini daima bir Avrasya ülkesi olarak hissetmiştir. Rus topraklarının daha büyük bir bölümünün Asya'da bulunduğunu asla unutmadık. Ancak açık konuşmak gerekirse, bu ayrıcalıktan her zaman faydalanmayı bilemedik." (Erşen, 2009, ss. 249-250)

Putin iktidarının ilk yıllarında, eski Sovyet coğrafyası üzerinde çeşitli uluslararası örgütler ağı oluşturarak, yakın çevresinde yer alan eski Sovyet ülkeleri ile ilişkilerini düzenlemeye çalışmıştır. Bununla birlikte Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) vasıtasıyla çeşitli eski SSCB ülkelerinin yanı sıra, Çin, Hindistan, Pakistan ve İran gibi Asya'daki önemli güçler ile uluslararası siyasi ağlar oluşturmaya çalışmıştır (İmanov, 2007, s. 239).

Tablo 5: Avrasya Bölgesinde Yer Alan Uluslararası Örgütler

Ülke	Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)	Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü (KGAÖ)	Avrasya Ekonomik Birliği (AEB)	Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ)	Birlik Devleti
Rusya	+	+	+	+	+
Belarus	+	+	+	Gözlemci Üye	+
Kazakistan	+	+	+	+	-
Kırgızistan	+	+	+	+	-
Ermenistan	+	+	+	Diyalog Partneri	-
Tacikistan	+	+	-	+	-
Özbekistan	+	-	-	+	-
Azerbaycan	+	-	-	Diyalog Partneri	-
Moldova	+	-	-	-	-

Kaynak: Russia's Eurasian Strategy (Perović, 2019) <https://css.ethz.ch/en/services/digital-library/articles/article.html/76213743-2fe9-4caf-b0fa-d1116db2639a> E. T. 11/05/2021

Putin'in ilk yılında Avrasya'da bir birlik kurulması yönünde ilk gelişme, 10 Ekim 2000 yılında Rusya, Belarus, Kazakistan ve Tacikistan Avrasya Ekonomik Topluluğunu kuran bir antlaşma imzalanmasıdır. Ekim 2005'te Özbekistan'a üyelik verilmesi kararlaştırıldı. Bu süreçte örgütün Gümrük Birliği olmaması gibi pek çok yetersiz ve önemli sayılamayacak adımlar atıldı (Pryce, 2013, s. 27).

Putin'in ilk dönemlerinde dış politikada Avrasyacılık ile uyuşmayan ilk gelişme, 11 Eylül saldırıları sonrasında Putin'in tutumudur. ABD'ye yönelik ilk desteği veren Rusya, ABD'ye, Afganistan'a askeri müdahale amacıyla askeri üs ve teknik yardım gibi konularda destek çıkmıştır. Bu durum başta Dugin olmak üzere Avrasyacılar tarafından eleştirilere yol açmış olsa da söz konusu yardımda terörle mücadele adı altında Çeçenistan müdahalesine meşru bir zemin hazırlamıştır. Bu açıdan Putin'in pragmatist yönü ortaya çıkmaktadır (Kipp, 2002, ss. 112-113).

Putin döneminde Batı ile ilişkilerin bozulmaya başlamasına yönelik ilk sinyaller NATO'nun Doğu genişlemesidir. NATO'nun dışında 2004 yılındaki AB genişlemesi de ilişkilerin bozulmasında etkili olmuştur. Söz konusu ülkelerin eski Varşova Paktı üyeleri, hatta eski SSCB ülkeleri olan Baltık ülkelerinden Estonya, Letonya ve Litvanya'nın Batı ile bütünleşmesi Rus dış politikasında Batı karşıtlığını tetikleyen olaylarından birisidir (Lukin, 2014, s. 86). Sovyet sonrası alanda NATO ve AB'ye yönelik olumlu tutum besleyen grupların gerçekleştirdiği Gürcistan'da Gül Devrimi ve Ukrayna'da Turuncu Devrim, Rusya'nın yakın çevrede etkinliğinin azaltılmaya çalışıldığına dair bir işaret olarak algılanmıştır. Ukrayna ve Gürcistan'ın 2008 yılında NATO'ya kabul edilmesi de gitgide sorun olmuştur. NATO ve AB genişlemesinin dışında Batı ile olan bir diğer gerilim alanı ise Bush döneminde Füze Kalkanı Projesi (NMD) olmuştur. Rusya, ABD yönetimi tarafından 'haydut devletler' olarak adlandırılan ve NMD'nin en olası hedefleri olan İran, Irak, Libya, Küba ve Kuzey Kore gibi ülkelerle aktif ilişkiler kurmaya çalıştı. İran ile ekonomik ve nükleer ortaklık devam etti ve Rusya ve Kuzey Kore önemli teknik ve ekonomik ortaklık anlaşmaları imzaladılar. Emre Erşen'e göre bu gelişmeler, Dugin'in, ABD tek kutupluluğuna karşı oluşturulacak yeni eksenler konusundaki fikirleriyle uyumlu görülmektedir (Erşen, 2004, ss. 149-150).

Avrasya kavramı, Putin'in ikinci dönem başkanlığının son yılında, 12 Ocak 2008 tarihli Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti belgesinde, ekonomik entegrasyon projesi olarak ortaya çıkmıştır. 2008 yılına ait belgeye bakıldığında Avrasya kavramı beş kez kullanılmıştır. Burada kavram Avrasya Ekonomik Topluluğu (EurAsEC) ismi ile Gümrük Birliği ve Ortak Ekonomik Alan oluşturularak altyapı ve sanayi gibi ortak projelere atıfta bulunmaktadır (THE FOREIGN POLICY CONCEPT OF THE RUSSIAN FEDERATION, 2008). Bu açıdan Avrasya, resmi metinde ekonomik entegrasyon oluşturulması konusunda ele alınmış ve birlik ülkeleri Rusya, Kazakistan ve Belarus olarak ifade edilmiştir. Bunun dışında 2000 belgesi ile kıyaslandığında Avrasya kavramının ne ifade ettiği biraz daha belirgin hale gelmiştir (Silvius, 2015, s. 83)

Putin'in iki kere başkan seçilmiş olmasının ardından Mayıs 2008'de Dimitri Medvedev yeni cumhurbaşkanı ve Putin başbakan olmuştur. Medvedev'in başkanlık döneminde Batı ile ilişkilerde gerginlik hali devam etmiştir. Bu dönemde, Rusya-Batı ilişkilerinde gerginliklerin ana nedeni, renkli devrimler sonrasında Yuşçenko ve Saakaşvili'nin NATO ve AB'ye katılma isteklerini açıkça dillendirmesi ve Nisan 2008'de NATO'nun Bükreş

zirvesinde her iki ülkeye üyelik sözü vermesi olarak ifade edilebilir. Bu olayların neticesinde, Gürcistan'ın NATO'nun Barış için Ortaklık Programına dahil edilmesi ile Ağustos 2008'de meydana gelen Rusya-Gürcistan savaşı sonunda, Rusya, Gürcistan'ın Abhazya ve Güney Osetya'yı işgal etti. Gürcistan'ın Rusya ile savaşı bir nevi cezalandırma olarak görülmesinin yanı sıra, NATO'nun olaylar karşısında isteksiz olduğu iddia edilmektedir (Duncan, 2015, s. 106; Leighton, 2017, s. 816).

Rusya-Gürcistan savaşını destekleyen Dugin'e göre bu Atlantikçiliğe karşı varoluşsal bir mücadele idi. Dugin'in ifadeleri aynı zamanda Kırım'ın ilhaki konusundaki fikirlerine de ışık tutmaktadır. Dugin'e göre; "Rusya çatışmaya girmemeye karar verirse... Bu ölümcül bir seçim olacaktır. Bu Rusya'nın egemenliğinden vazgeçmesi anlamına gelecek" ve "Sivastopol'u unutmamız gerekecek" ifadeleri kullanmıştır (Shekhovtsov, 2014, s. 77).

Kasım 2008'de Özbekistan'ın Eurasec'ten ayrılacağını açıklaması ile Avrasya fikri önemli bir darbe aldı (Pryce, 2013, s. 28). Ancak buna rağmen Avrasya Birliği konusunda Rusya'nın adımları giderek arttı. Kasım 2009'da Rusya, Belarus ve Kazakistan Gümrük Birliği konusunda anlaştı ve 1 Temmuz 2011'de Gümrük Birliği uygulamaya geçildi (Mostafa & Mahmood, 2018, s. 165). Ancak, Avrasyacılık konusunda en önemli sayılabilecek gelişme, 3 Kasım 2011'de Putin'in İzvetsiya dergisinde "Avrasya için yeni bir entegrasyon projesi" başlıklı makalesi ile Avrasya Birliği'nin kurulması projesini duyurması ile bu konudaki adımlar giderek somutlaşmıştır (Putin, 2011). Söz konusu proje ile Kazakistan, Belarus ve Rusya'nın ekonomik entegrasyonundan bahsetmektedir. Makale üç ülkenin üretim faktörlerinin dolaşımının serbestleştireceği bir "Tek Pazar" için 1 Ocak 2012'de Ortak Ekonomik Alan oluşturulmaya başlanacağını açıklamıştır. Avrasya Ekonomik Topluluğu'na atıfta bulunarak öncelikle BDT ülkelerinin katılımını isteyen bir proje olarak belirtmektedir. Bununla birlikte Putin, söz konusu entegrasyon projesinin AB'nin tecrübelerinden yararlanılarak gerçekleşeceğini belirtmiştir. Putin Avrasya Birliği'nin kurulmasının SSCB'nin yeniden doğuşu olmadığını ve bu duruma karşılık, "modern dünyanın kutuplarından biri haline gelebilecek ve Avrupa ile dinamik Asya-Pasifik bölgesi arasında etkili bir köprü görevi görebilecek güçlü bir uluslararası birliği öneriyoruz" ifadelerini kullanmıştır (Putin, 2011). Ayrıca Putin, "Avrasya Birliği ile AB arasında ekonomik olarak tutarlı ve dengeli bir ortaklık, garantili bir küresel etki ile bir bütün olarak kıtanın jeopolitik ve jeo-ekonomik yapısında değişikliklere yol açacaktır" ifadelerini kullandı (Putin, 2011). Putin'in makalesinin ardından Temmuz 2012'de üye

devletlerin başbakan ve devlet başkanlarının katıldığı ulus-üstü bir yapı olan Avrasya Ekonomik Komisyonu kuruldu (Mostafa & Mahmood, 2018, s. 165).

Ayrıca Putin, söz konusu entegrasyon adına SSCB mirasının sağladığı avantajı şu şekilde açıklamaktadır:

“Altyapı, gelişmiş bir bölgesel üretim uzmanlığı sistemi ve ortak bir dil, bilim ve kültür alanı da dahil olmak üzere Sovyetler Birliği’nden büyük miktarda miras aldık. Hepimiz bu kaynağı kalkınma için kullanmakla ilgileniyoruz.” (Richardson, 2015, s. 95)

Putin’in tekrar iktidara gelmesinin ardından 12 Şubat 2013 yılında yayınlanan Dış Politika Konseptinde Avrasya kavramına verilen atıflar artmıştır. 2013 yılındaki belgede kavram altı kez kullanılmıştır (Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation, 2013). Avrasya kavramının belgede kullanımına bakıldığında, Dünyada meydana gelen küresel türbülanslar ve devletlerin artan karşılıklı bağımlılığı, bireysel “barış ve güvenlik vahaları”nın inşasını zorlaştırmakta ve şoklara karşı sistemin tek güvenilir sigortası, Avrupa-Atlantik, Avrasya ve Asya-Pasifik bölgelerinde eşit ve bölünmez güvenliğin evrensel ilkeleri olarak görülmektedir. Bununla birlikte BDT alanında ekonomik yarar sağlayan Avrasya Ekonomik Birliği’nin BDT’nin geleceğini belirleyecek bir model olarak görülmektedir. Ayrıca söz konusu Birliğin, Avrupa ve Asya-Pasifik arasında etkili bir bağlantı işlevi görecektir şeklinde tasarlandığı ifade edilmiştir. Belgede, Avrasya Ekonomik Topluluğu’nun dönüştürülmesi ve kurulan Avrasya Ekonomik Birliği ile diğer Eurasec ülkelerinin katılımını, Gümrük Birliği ve Ortak Ekonomik Alan’ın geliştirilmesi adına iki yapıyı düzenleyen Avrasya Ekonomik Komisyonu’nun güçlendirileceği ifade ediliyor (Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation, 2013). Kısacası kavram ekonomik entegrasyon ağırlıklı bir konu üzerinde kullanılmasının yanı sıra entegrasyonun kapsadığı bölgenin BDT olduğuna dair işaretler bulunmaktadır. Bununla birlikte kavram ekonomik entegrasyonun dışında, Avrupa-Atlantik ve Asya-Pasifik kavramlarının dışında ayrı bir güvenlik bölgesi olarak ifade edilmesi ile söz konusu bölgenin yüksek politika nezdinde sınırları muğlak olmasına rağmen netlik kazanmaya başlamıştır (Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation, 2013).

Rusya’nın Batı ile ilişkilerinde son dönemdeki en büyük gerilim, 2014 yılında Kırım’da yaşanan gelişmeler olmuştur. Kırımın ilhakı ve Ukrayna’nın doğusunda başlayan

çatışmalar sonrasında gerçekleşen yaptırımlar ile Batı-Rusya ilişkileri büyük oranda gerilmiş ve Rusya'nın çok kutuplu politikasında dönüm noktası olmuştur. Ukrayna'daki gelişmelere bakıldığında Rus yanlısı Başbakan Yanukoviç'in Ukrayna'nın NATO'ya katılımını içeren anlaşmayı reddetmesi ve ortaya çıkan Euromeydan gösterileri ile karışıklıklar başlamıştı. Söz konusu karışıklıklar Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesi ve Ukrayna'nın doğusunda başlayan iç savaş ile farklı bir boyuta ulaşmıştır. Ukrayna'nın jeopolitik konumu genel bir tartışma konusudur. Brzezinski, Ukrayna'nın Batı'ya dahil olmasının, ileride Rusya'yı dönüştürücü bir işleve sahip olacağı konusundaki düşüncelere sahiptir (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 75). Buna karşılık Aleksandr Dugin, Gürcistan'daki gibi Ukrayna'yı bir devletten ziyade teritoryel bir süreç olarak görmekte ve Ukrayna'nın parçalanmasını veya Avrasya'ya dahil olması gerektiğini savunmakta idi. Kırım'ın ilhakı ile Batı'da Putin'in Dugin'in politikalarını izlediğine dair haberlerin ve algının oluştuğu da söz konusudur. Dugin'e göre "... bağımsız bir devlet olarak Ukrayna... tüm Avrasya için çok büyük bir tehdit oluşturuyor ve Ukrayna sorunun çözümü olmadan kıtasal jeopolitikten bahsetmek anlamsızdır"(Shekhovtsov, 2014, s. 77). Ukrayna'ya dair jeopolitik görüşler ve ifadelerle dair hem Brzezinski hem de Dugin'in ifadelerinden anlaşıldığı üzere, Batı-Rusya mücadelesi açısından Kırım'ın ilhakı Avrasyacılık adına kritik bir gelişme olarak ifade edilebilir. Ukrayna krizi ile ilgili, Hannes Adomeit'e göre, Avrasya Birliği'nin ana hedefi Ukrayna idi. Ukrayna'nın jeopolitik konumunun yanı sıra, Avrasya Birliği içerisinde olmaması, Rusların Doğu Slavların ve Ortodoks kilisesinin tarihsel birliği hakkındaki muhafazakar fikirleri baltalamaktadır (Duncan, 2015, s. 107). Kırım olayları sonrasında Avrasya'da entegrasyon süreci hızlanmış, 29 Mayıs 2014 yılında Avrasya Ekonomik Birliği'nin kurulması konusunda anlaşma imzalandı (Mostafa & Mahmood, 2018, s. 165). Ardından, Ocak 2015'te Avrasya Ekonomik Birliği kuruldu ve Ermenistan ve Kırgızistan üye devletler oldu (Mostafa & Mahmood, 2018, s. 165).

Avrasya kavramının sıklığı, 30 Kasım 2016 tarihli, Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti belgesinde de artış göstermiştir. Avrasya kavramı, belgede 10 defa vurgulanmıştır (Foreign Policy Concept of the Russian Federation, 2016). Burada 2013 yılında da ifade edildiği gibi devletlerin karşılıklı bağımlılığının tek bir bölgede istikrar ve güvenliği sağlamada başarısız olduğunu ifade etmesinin yanı sıra, mevcut siyasi ve askeri ittifakların dünyanın şu anda karşılaştığı zorluk ve tehditlere karşı koyamadığı

dahil edilmiştir. Metinde Avrasya Ekonomik Birliği, Rusya, Kazakistan ve Belarus'un yanı sıra Ermenistan ve Kırgızistan'ın da katıldığı bir ekonomik entegrasyon olduğunu ifade edilmiştir (Foreign Policy Concept of the Russian Federation, 2016). Bunların dışında, Avrasya Ekonomik Birliği'nin Avrupa ve Avrasya'daki entegrasyon süreçlerinin uyumlu hale getirilmesi rolü üzerinden tasarlandığının belirtmesi önemlidir. Metnin devamında Rusya-AB ilişkilerinde stratejik önceliğinin, Avrasya ve Avrupa'daki entegrasyon sürecinin çıkarlarının birbiri ile uyumlu hale getirilmesi ve Atlantik'ten Pasifik'e kadar uzanan ortak bir ekonomik ve insani alanın oluşturulmasıdır. Rusya ayrıca Asya-Pasifik'teki entegrasyon süreçlerine yönelik, ASEAN, ŞİÖ ve AEB üyeleri ile ortak, açık ve ayrımcı olmayan bir ekonomik partnerlik ve ortak geliştirme alanı oluşturmaya kararlı olduğunu belirtmektedir (Foreign Policy Concept of the Russian Federation, 2016).

Toparlayacak olursak ilk metinde geçen Avrasya kavramı muğlak bir anlamı varken, sonrasında ekonomik entegrasyon anlamı ile ortaya çıkmıştır. Ancak belirtmelidir ki kavram Avrupa-Atlantik ve Asya-Pasifik'ten farklı bir bölge olarak güvenlik konularına da odaklanmaktadır. Ayrıca AB entegrasyonu ile olan uyumu ifade etmesi bakımından, Avrupa entegrasyonunun sınırlarının neresi olması gerektiği konusunda işbirliğinin oluşturulması gerekliliğini savunduğu öne sürülebilir. Ayrıca Asya-Pasifik ve Avro-Atlantik gibi ayrı tanımlamalar ile birlikte Avrasya'nın bir anlamda eski Sovyet coğrafyasına atıfta bulunduğu görülmüştür (Foreign Policy Concept of the Russian Federation, 2016). Kısacası Rus resmi söyleminde kavram gitgide belirgin hale gelmiş ve ekonomi en fazla ifade edilen alan olmasına rağmen, güvenlik gibi konular da ortaya çıkmıştır.

Rus Dış politikasında Avrasya ile ilgili Ukrayna krizinden sonra ortaya çıkan farklı bir görüş ise "Büyük Avrasya" kavramının ortaya çıkmasıdır. Büyük Avrasya kavramı 2016 Dış Politika Konsepti metninde ifade edilmemesine rağmen, önce Putin'e yakın çevreler ve ardından Putin'in söylemlerine girmiş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kavram gerek içerdiği alan bakımından genel olarak Avrasyacı düşüncelerden farklılaşmakta idi. Bunun yanında Kırım'ın ilhakı sonrasında Batı'nın uygulamış olduğu yaptırımların bir sonucu olarak da ifade edilebilir ki, Rusya'nın Çin, Hindistan ve İran gibi ülkeleri içeren bir yakınlaşmasını beraberinde getirmiştir (Lewis, 2018, s. 1617). Söz konusu devletler neredeyse Asya'nın tamamını oluşturan bir mahiyete sahip olmaktadır.

Her ne kadar Büyük Avrasya kavramı dış politika konseptinde yer almasa da, Rusya, Asya- Pasifik ve Avrasya'daki entegrasyon süreçlerinin tamamlayıcısı olmasını sağlamak amacıyla ASEAN, ŞİÖ ve AEB üyeleri için ortak bir ekonomik partnerlik ve ortak gelişim alanı kurmaya kararlı olduğunu belirterek, kavramın içeriğini bir alanda belirtmektedir (Foreign Policy Concept of the Russian Federation, 2016).

Büyük Avrasya kavramını Haziran 2016'da Başkan Putin, bu terimi, Petersburg Uluslararası Ekonomik Forumu'nun genel oturumunda bir tartışmada kullandı:

“Geçenlerde Astana'da bunu tartıştık ve Avrasya Ekonomik Topluluğu'nun ve ayrıca yakın ilişkide olduğumuz Çin, Hindistan, Pakistan, İran'ın katılımıyla daha büyük bir Avrasya ortaklığının oluşturulması üzerine düşünmeyi öneriyoruz. Ve tabii ki, BDT'deki ortaklarımızı, diğer ilgili devletleri ve birlikleri aklımda tutuyorum. ... Haziran ayında Çinli meslektaşlarımızla, Avrasya Ekonomik Birliği ve Çin devletlerinin katılımıyla Avrasya'da her şeyi kapsayan bir ticari ve ekonomik ortaklık oluşturmak için resmi olarak müzakerelere başlamayı planlıyoruz. Bunun, daha büyük bir Avrasya alanının oluşmasına yönelik ilk adımlardan biri olacağını düşünüyorum.” (Lewis, 2018, s. 1617).

Putin Mayıs 2017'de Pekin'deki Uluslararası İşbirliği için Kuşak ve Yol Forumu'nda, Büyük Avrasya kavramından tekrar bahsetti. Putin, "Büyük Avrasya ortaklığını" hem Rusya'nın Avrasya Ekonomik Birliği projesi hem de Çin'in BRI girişimi adına kapsayıcı bir şemsiye olduğunu öne sürdü ve kavramın ekonomik bağlardan daha fazlası olduğunu ifade etti (Lewis, 2018, s. 1618). Putin'e göre:

“Rusya, Avrasya ortaklığının geleceğini sadece devletler ve ekonomiler arasında yeni bağların gelişimi olarak görmüyor. Ayrıca kıtanın siyasi ve ekonomik görünümünü değiştirmeli ve Avrasya'ya barış, istikrar, refah ve esas olarak yeni bir yaşam kalitesi getirmelidir. ... Bu bakımdan Büyük Avrasya soyut bir jeopolitik plan değil, abartısız, geleceğe yönelik gerçek bir medeniyet projesi”. (Lewis, 2018, s. 1618).

Büyük Avrasya kavramı ile ilgili araştırmasında David G. Lewis, Kırım krizi sonrasında Rusya'nın Batı yaptırımları neticesinde yüzünü doğuya dönen, Çin gibi liberal olmayan, piyasa ekonomisini kendi şartlarına göre uygulayan, otoriter eğilimlere sahip, ulus-devlet egemenliği ve medeniyet gibi ideolojik temalar üzerine kurulu bir yönelim olarak görmektedir. Lewis, bu tarz bir jeopolitik vizyonun sürdürülebilir olmasında önemli

engellerin olduğunu öne sürmektedir (Lewis, 2018, ss. 1614, 1616-1618, 1621-1623, 1633).

3.4. Putin'in Avrasyacılığı?

Yukarıda ifade edildiği üzere, Putin'in söylem ve pratikleri incelendiğinde Avrasyacı bir yönünün olduğu ifade edilebilir. Klasik ve Yeni Avrasyacılıkta öne sürülen coğrafi alan, Ortodoksluk mirası, güçlü devlet anlayışı, medeniyet anlatısı gibi fikirler Putin Rusya'sında giderek daha belirgin hale gelmiştir. Bununla birlikte Dugin'in öne sürdüğü güçlü liderlik özellikleri anayasal olarak cumhurbaşkanının görev ve yetkilerindeki artış ile görülebilir. Ayrıca liberal fikirlere karşı Putin'in söylemleri Avrasyacılar ile benzeşmektedir. Söz konusu devlet tasavvurunda Avrasyacılar demokratik bir sistem yerine tek parti rejimini sunmakta idi. Bu açıdan bakıldığında Rusya'da siyasi partilerin olduğu ve seçimlerin yapıldığı bir sistem vardır. Ancak söz konusu demokraside iktidar partisinin baskın olduğu ve diğer partilerin son derece zayıf ve iktidar ile belirli konularda uyumlu olduğu görülmekte ve bu durum iç politikada "idare edilen demokrasi" olarak ifade edilmektedir (Erşen, 2009, s. 240). Söz konusu demokratik sistemi ise dış müdahalelere karşı koruma açısından "egemen demokrasi" olarak nitelemektedir. Bu açıdan liberal anlamda demokratik bir rejim olmadığı gibi ideolojik motivasyonun olduğu tek partili totaliter bir sistem yoktur. Bir diğer durum ise ekonomidir. Avrasyacılar ekonomik anlamda korporatizme benzeyen üçüncü yol bir yaklaşım öne sürmekte idi. Erşen'e göre Putin piyasa ekonomisini Rusya'ya atfedilen güçlü devlet anlayışı ile bir araya getirdiğini ve Rusya'ya özgü üçüncü bir yol siyaseti oluşturduğunu iddia etmektedir. Erşen, Rusya'nın geleneksel ilkeleri olarak, devletçilik ve sosyal yardımlaşmayı piyasa ekonomisi ile uzlaştırdığını öne sürmektedir (Erşen, 2009, s. 246). Bununla birlikte İmanov, Putin'in ekonomide devlet pragmatizmi yaklaşımını Avrasyacı düşünceye uygun olduğunu iddia etmektedir (İmanov, 2007, ss. 232-233). Genel olarak Putin dönemi Rusya'sının Avrasyacılık ile kıyaslaması yapıldığında iç politikada, coğrafi alan, güçlü devlet, medeniyet gibi alanlarda Avrasyacılar ile uyumlu olacak eylemlerde bulunmuştur.

İç politikada Avrasyacı temalar olmasına rağmen, Rusya'nın dış politika anlayışında, özellikle Dugin'in fikirleri ile kıyaslandığında, birtakım farklılıklar görülmektedir. Buna karşılık, çeşitli medya kuruluşlarında Dugin'in Rusya liderinin eylemlerinin arkasındaki

beyin olduğuna dair söylentiler bulunmaktadır (Shekhovtsov, 2014, s. 72). Putin Rusya'sının Batılı fikirlere karşıtlığı, Gürcistan'ın işgali veya Kırım krizi gibi konularda Dugin'in fikirleri ile benzerlikler taşımaktadır. Kremlin'in Dugin'in fikirlerinin etkinliğinin ne derecede olduğu konusunda Kirill Kalinin'in araştırmasına göre, vatanseverlik, milliyetçilik ve yabancı düşmanlığı gibi konularda Rusya'da hükümet ve askeri seçkinlerin fikirlerini yansıttığı, fakat yabancı düşmanlığı ile ilgili Rus olmayan vatandaşlara yönelik algılarından dolayı, Dugin'in çok etnikli Avrasya fikri ile uyumsuz görmektedir (Kalinin, 2019, s. 467). Bununla birlikte Kalinin, Dugin'in fikirlerinin elitlerin dış politika anlayışını anlamada sınırlı bir etkiye sahip olduğunu iddia etmektedir (Kalinin, 2019, s. 469).

Jeopolitik açısından bakıldığında, Putin'in 2005 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasını "yüzyılın en büyük jeopolitik felaketi" olarak tanımlamasından dolayı, Dugin'in jeopolitik anlayışı ile kıyaslanmalıdır (Erşen, 2009, s. 271). Dugin, Jeopolitiğin Temelleri kitabında Rusya'nın, batıda Almanya, güneyde İran ve doğuda Japonya üzerinden bir Avrasya eksenini çizmekte idi. Rusya'nın AB içerisinde etkin bir devlet olan Almanya ile alınıldığında ilişkiler, Merkel-Putin ikili ilişkileri şeklinde yürütülmekte ve ilişkiler ekonomi ve enerji konusunda gerçekleşmektedir. Almanya, Rusya'nın en büyük ticari ortağı olmasına rağmen, Merkel, Rusya'nın Gürcistan'a müdahalesi ve Gürcistan'ın NATO üyeliği gibi konularda Rusya ile ters düşmektedir (Örmeci & Kısacık, 2018, ss. 193-194, 196). Kırım'ın ilhakı sonrasında gerçekleşen yaptırımlar neticesinde iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerde düşüş yaşanmıştır. Buna rağmen, enerji tedarikinde Rusya, Almanya'nın petrol ihtiyacının %35'ini, doğalgazın %38'ini ve kömürün %25'ini sağlamaktadır (Örmeci & Kısacık, 2018, s. 315). İran'a bakıldığında Şangay İşbirliği Örgütü içerisinde ortak üye olması, Suriye iç savaşında Rusya ile uyumluluğu ve İran'a Batı tarafından uygulanan yaptırımlar nedeniyle aralarındaki ilişkide güçlenme potansiyeli bulunmaktadır. Ayrıca, Rusya'nın Birleşmiş Milletler'de İran'a karşı yaptırımların uygulanmasını veto etmesi, İran ile S300 satışı, Buşehr nükleer santralının inşası gibi önemli gelişmeler bulunmaktadır. (Erşen, 2009, s. 272; Örmeci & Kısacık, 2018, ss. 204, 207, 266, 279). Ancak doğuya bakıldığında, Rusya, Dugin'in fikirlerinin tam tersine Japonya yerine, Çin ile ilişkilerinin daha yoğun olduğu görülmektedir (Erşen, 2009, s. 272). Kırım krizi sonrasında artan Çin –Rusya ilişkilerine bakıldığında, Dugin, Çin'i Jeopolitiğin Temelleri'nde Rusya için tehdit olarak ifade etmekte idi (Dugin, 2018,

s. 186). Rusya ve Çin, Batı karşıtlığı veya ulus-devlet egemenliği gibi konularda ortak fikirlere sahiptir (Örmeci & Kısacık, 2018, ss. 177-178). Kırım'ın ilhakı sonrasında gerçekleşen yaptırımların ardından Çin ile ilişkilerin arttığı ve Büyük Avrasya gibi farklı bir coğrafi alanın ifade etmeye başladığı görülmüştür (Lewis, 2018, ss. 1614-1615). Fakat Rusya- Çin ilişkilerinde müttefiklik boyutunda bir ilişki olmadığı, Rus liderlerin kendisini Batı'nın bir parçası olarak gördüğü, ilişkilerin enerji ve silah ticareti endeksli olduğu ve ABD'ye karşı ilişkilerin, bir kaldıraç olarak kullanıldığı iddia edilmektedir (Örmeci & Kısacık, 2018, s. 179).

Putin'in, Dugin'in görüşlerinden ne derece etkilendiği konusunda araştırmacılar arasında çeşitli görüşler vardır. Laruelle'ye göre, Avrasya Birliği bölge adına politik ve ekonomik bir strateji olarak tanımlamasına rağmen, Yeni Avrasyacılıktan hiçbir şey almamakta ve Avrasya Birliği ile ilgili hiçbir metinde Avrasyacılıktan bir ideoloji olarak bahsedilmemiştir (Laruelle, 2015b, s. 4). Shlapentokh'a göre, Dugin, Putin'in Amerikan karşıtı bir Avrupa'nın Rusya ile müttefik olduğu bir imparatorluk anlatısını ise jeopolitik bir fanteziden başka bir şey olmadığını öne sürmüştür (D. Shlapentokh, 2014, s. 77). Anton Shekhovtsov, Putin'in Rusya'sının Ukrayna'da meydana gelen Turuncu Devrim olaylarından sonra Dugin'in Avrasya Gençlik Hareketi'ni fonlamasına rağmen, Nashi'yi daha fazla desteklediğini öne sürmektedir. Ayrıca Kremlin'in Dugin'in fikirlerini kabul etmesi halinde bu durumun Rus dış politikasını öngörülebilir hale getireceğini öne sürmektedir (Shekhovtsov, 2014, ss. 76, 78). Shekhovtsov'a göre 1990'lardan beri Dugin'in siyasi fikirlerinin değişmediği, buna karşın Rus ana akım söyleminin değiştiğini öne sürmektedir. Shekhovtsov'a göre, Putin'in sisteminde artan Batı karşıtlığı, anti-liberalizm, Avrasya'da etkisini pekiştirme arzusu ve sosyal muhafazakarlık anlayışının, Dugin ve diğer aşırı sağ entelektüellerin Rusya'da kültürel hegemonya için mücadelesini kazandıklarının bir göstergesi olarak öne sürmektedir (Shekhovtsov, 2014, s. 79).

Bir diğer araştırmacı Andreas Umland, Putin'i "otoriter ve restorasyonist" olarak tarif ederken Dugin'i "faşist ve devrimci" olarak tanımlamaktadır (Shekhovtsov, 2014, s. 78). Umland'a göre Dugin, çeşitli AB ve Rusya içindeki radikal örgütleri birbirine bağlamasının yanı sıra, Putin rejiminin bazı temsilcilerini Avrupa aşırı sağına bağlamada kilit bir konumdadır (Umland, 2017, s. 467). Drozdova ve Robinson'a göre Putin'in jeopolitik söylemi Aleksandr Dugin'e kıyasla çok daha mütevazî görülmektedir (Drozdova & Robinson, 2019). Salih Yılmaz'a göre, Putin'in iktidara gelmesinden

itibaren Yeni Avrasyacılık politikasını uygulamaya başladığını, siyasi ve ekonomik anlamda AB tarzında bir oluşum kurmak istediğini ve Batılı uzmanların bunun bir hayal olduğu görüşüne katılmamaktadır (Yılmaz, 2015, ss. 118-119). Kısacası Dugin'in Avrasyacı fikirleri Rusya'daki seçkinler içerisinde etkisine dair net bir fikir birliği olmamasına rağmen, Putin'i etkileyen bir isim olmadığı görülmektedir. Ancak Dugin'in fikirlerinin, Putin'in iç politikadaki eylemleri ile Avrasyacı yaklaşımını daha kolay ifade edebilirken, dış politikada bu durumun jeopolitik ve siyasi gelişmeler karşı farklılıklar ve değişkenlik gösterebileceği söylenebilir. Bu durum Avrasya kavramı ile ifade edilen coğrafyanın taşıdığı muğlaklık neticesinde Rus dış politikasını anlama noktasında araştırmalarda esnekliklere neden olacağı söylenebilir. Örnek olarak, dış politika konsepti belgelerinde Avrasya'yı ifade etmede süreklilik olmasına rağmen, dış politika açısından ucu açık ifadeler bulunmaktadır. Bunların dışında, Kırım'ın ilhakı ve yaptırımlar sonrasında ortaya atılan Büyük Avrasya kavramı bir diğer örnek olarak gösterilebilir. Bu açıdan Putin'in Rusya'nın kendi tarihi ve siyasi geçmişinden gelen ve Dugin'in fikirleri ile yakınlıklar olmasına rağmen, kendine has bir Avrasyacılık anlayışının olduğu söylenebilir (Richardson, 2015, s. 98; Shekhovtsov, 2014, s. 78).

4. BÖLÜM: RUSYA VE AVRUPA AŞIRI SAĞI

İlk iki bölüm ile ilgili genel bir çerçeve çizildiğinde Avrupa aşırı sağ ve Avrasyacılık fikrinin arasında önemli benzerliklerin olduğu ve Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından, Aleksandr Dugin'in Avrupa aşırı sağ ile temaslarına dair tarihsel ve ideolojik bir çerçeve sunulmaya çalışıldı. Üçüncü bölümde Avrupa aşırı sağının Rus versiyonu olduğu iddia edilen Avrasyacılığın, 2000 yılında iktidara gelen Vladimir Putin'in iç ve dış politikadaki eylemleri ile karşılaştırıldı. Vladimir Putin'in iç politikada Avrasyacılık ile uyumu yüksek oranda iken, dış politikada önemli farklılıkların olduğu söylenilebilir. Bu açıdan Putin'in eylemlerinde, uluslararası sistemdeki değişiklere duyarlı ve Dugin'in aksine ayakları yere basan, kendine özgü bir Avrasyacılık anlayışına sahip olduğu söylenebilir. Bu manada devletin egemenliği ve iç işlerine karışmadığı, çok kutupluluğu amaçlayan, anti-liberal, küreselleşme kaşısı, Batı karşıtı ve geleneksel değerleri savunan bir anlayış bulunmaktadır. Bu perspektif büyük oranda Avrupa aşırı sağ partilerinin söylemleri ile örtüşmektedir (Laruelle, 2015c, s. 20). Bu tarz fikrinsel bir örtüşmenin yanı sıra, taraflar arasında bir takım önemli ağların oluştuğu görülmektedir. Rusya'nın Avrupa aşırı sağ partileri ile olan ilişkilere bakıldığında, konu ile ilgili literatürde ilk vurguyu 2009'da Macaristan'ın Political Capital Institute isimli bir düşünce kuruluşu belirtmiştir (Political Capital Institute, 2014). Söz konusu ağların Rusya açısından en bilinen faydası, Ukrayna krizinde ve sonrasında bazı Avrupa aşırı sağ partilerinin Rusya'ya vermiş olduğu siyasi destektir. Avrupa aşırı sağından belirli partiler, Kırım referandumuna gözlemci olarak katıldı ve Avrupa Parlamentosu'nda, Ukrayna krizi ile ilgili oylamalarda Rus yanlısı bir duruş sergiledi. Bu durumun meydana gelmesindeki sebepleri anlamak adına, taraflar arasındaki ideolojik yakınlıklar ve tarafları içeren ağların incelenmesi gerekmektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği üye ülkelerinde yükselişe geçen aşırı sağ partilerin Rus yanlısı söylemler arasındaki derece farkı incelenmelidir.

4.1. İdeolojik Yakınlıklar

Rusya ve Avrupa aşırı sağ ile ilgili ilk ideolojik benzerlik, tarafların devlet kavramını nasıl algıladığı ile ilgilidir. Bu konuda aşırı sağ partiler Avrupa Birliği gibi ulus-üstü kurumlara yönelik yetki devrine karşı çıkmaktadır. Mülteci krizi veya avro krizi gibi konular üzerinden aşırı sağ partiler, AB'nin, ulus-devlet egemenliğini aşındırdığına dair eleştirilerde bulunmaktadır. Bu duruma ek olarak AB nüfusu söz konusu olaylardan

dolayı AB'yi giderek daha fazla suçlamaya başladı (Arridu & Molis, 2019, ss. 159-160; Polyakova, 2014, s. 37). AB karşıtı tutum, Maastricht Antlaşmasından bu yana aşırı sağ partiler tarafından ifade edilmektedir (Polyakova, 2016a, s. 5). Ulus-üstü yapı ve devlet egemenliği açısından Rusya ele alındığında, yukarıda da ifade edildiği gibi egemen ulus-devlet kavramına sıklıkla atıfta bulunmaktadır. Egemenlik anlatısı ile ilgili 2020 anayasa referandumu ile birlikte, anayasa, uluslararası hukukun üzerinde tanımlanmaktadır. Bu duruma ek olarak Rusya, Avrasya Ekonomik Birliği gibi AB entegrasyon sürecine atıfta bulunuyor olmasına rağmen, üye devletlerin ulus-devletin egemenliğinin savunulduğu ve ulus-üstü anlayışa yer verilmediği görülmektedir (Vinokurov, 2018, s. 23). Benzer bir şekilde Rusya'nın üyesi olduğu Şangay İş Birliği Örgütü de ulus-devletin egemenliğinin korunması odaklı bir yaklaşımı vardır (Bailes vd., 2007, s. 7). Bu gibi sebeplerden dolayı aşırı sağ partiler açısından Rusya, güçlü bir devlet anlayışı ile birbirleri arasında çekim yaratabilir (Laruelle, 2015a, s. 4).

İkincisi, egemen ulus-devlet ile ilgili olarak, demokrasinin taraflar için nasıl algılandığına değinilmelidir. Bu konuda aşırı sağ partiler içerisinde popülist radikal sağ partiler, asgari düzeyde demokrasiyi savunurken, liberal değerlere karşıtlık gibi bir durumda aşırı sağ partilerde fikir birliği bulunmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu demokratik ortamda otoriter eğilimlere sahip bir anlatı söz konusudur. Yani, devletin egemenliğinin bir sonucu olarak yasalara itaat söz konusudur ve her hangi bir durum karşısında, yasaların süratle uygulanması ve cezalandırmanın gerçekleşmesi gerektiğini savunur (Mudde, 2017, ss. 3-4). Bu durum aşırı sağ partilerin illiberal bir demokrasi anlayışına sahip olduğunu gösterir. Bu açıdan Marine Le Pen AB'yi "anti-demokratik bir canavar" olarak itham ederken, aynı cümle içerisinde Putin'i "Rusya ve Ruslar için iyi olanı yaptığı" gibi Rus yanlısı bir anlayış öne sürmektedir (Polyakova, 2016a, s. 5). Bu düşünce yapısının Rusya'daki karşılığı ele alındığında ilk olarak "egemen demokrasi" kavramı karşımıza çıkmaktadır. Egemen demokrasi, ülke içi demokrasinin tesisinde dış bir reçeteye ihtiyaç duymayan ve kendi tarihselliği içerisinde oluşturmaya çalışan bir anlatı vardır. Rusya'da demokratik ortam içerisinde siyasi partiler belirli konularda Kremlin ile uyumlu hareket etmektedir (Duncan, 2015, s. 108; Pryce, 2013, s. 32). Bu sebeple Rusya'nın "idare edilen bir demokrasi" olduğu öne sürülmektedir. Bununla birlikte, Putin'in demokrasiden anladığı, otoritenin uygulanması, istikrarın sağlanması ve yasalara uyulması gibi, aşırı sağ partilerin otoriter eğilimleri ile örtüşmektedir (Klapisis, 2015, ss. 20-21).

Üçüncü ideolojik uyum ise, tarafların güçlü liderlik kültürünü onaylamasıdır. Aşırı sağ parti söylemleri ele alındığında, AB ve ulus-devlet düzeyinde ana akım partilerin üzerinde uzlaştığı, bürokratik ve teknokratik bir düzenin olduğu ve buna karşı durulması gerektiğini öne süren popülist bir söylem bulunmaktadır. Söz konusu kurumsal sistemi aşırı sağ partiler, üyesi olduğu vatandaşların görüş ve taleplerini dikkate almayan elitist bir yapı olarak eleştirmektedir. Bu sebeple Avrupa'daki aşırı sağ partiler güçlü lider kültürü arzulanmakta ve Putin'e açıkça atıfta bulunarak Rusya'nın güçlü lider imajı cilalanmaktadır. Söz konusu lider kültürü anlayışı Rusya'da Putin'in gerek sosyal ve siyasi alanda gerekse anayasal olarak başkanın sahip olduğu yetkiler ile perçinlenen bir lider anlayışı söz konusudur. Bu tarz güçlü liderlik anlatısı aşırı sağ partiler tarafından olumlu görülmektedir (Braghiroli & Makarychev, 2016, s. 219; Laruelle, 2015a, s. 4; Mudde, 2015, s. 299).

Dördüncü ideolojik uyum ise medeniyet kavramına yönelik vurgudur. Eylül 2013'te Putin'in Avrupa ile medeniyeti ile ilgili şu ifadeleri kullanmıştır:

“Bugün, hızla değişen bir dünyada, daha açık, şeffaf ve birbirine bağımlı hale gelen bir dünyada kimliğimizi korumak için yeni stratejilere ihtiyacımız var... Bizim için kim olduğumuz ve kim olmak istediğimiz hakkındaki sorular toplumumuzda giderek daha fazla öne çıkıyor... Manevi, kültürel ve ulusal kendi kaderini tayin etmeden ilerlemenin imkansız olduğu açıktır... Batı medeniyetinin temelini oluşturan Hristiyan değerler de dahil olmak üzere, Avrupa-Atlantik ülkelerinin kaçının aslında köklerini reddettiğini görebiliriz. Ahlaki ilkeleri ve tüm geleneksel kimlikleri reddediyorlar: ulusal, kültürel, dini ve hatta cinsel”. (Klapsis, 2015, s. 17)

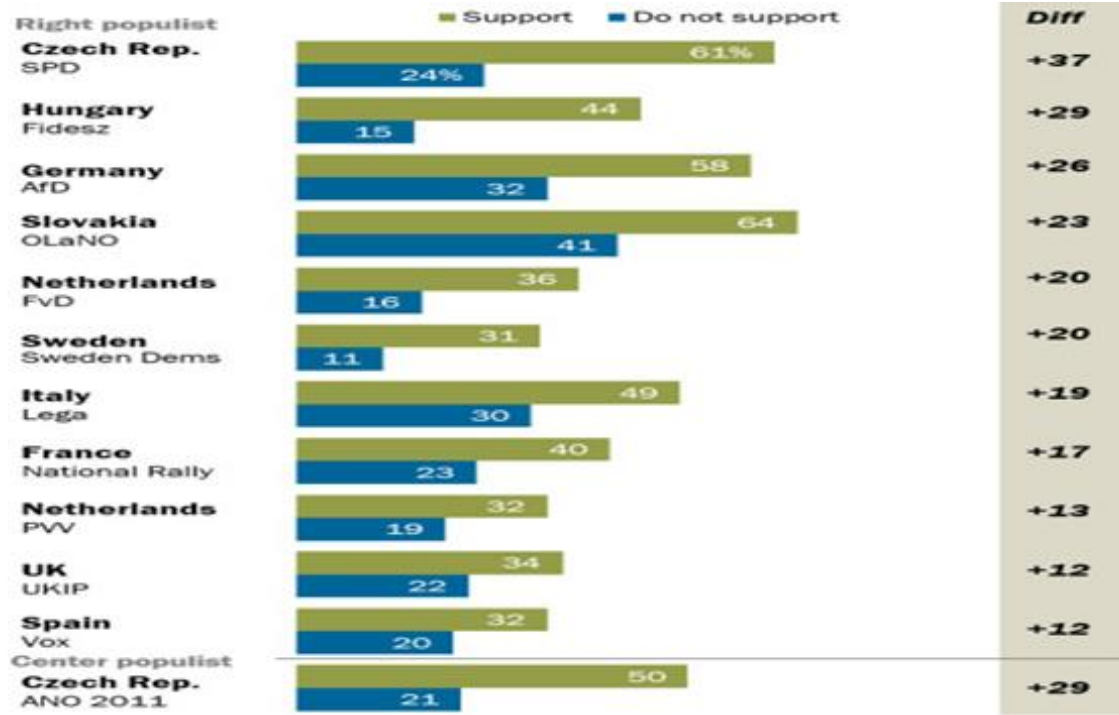
Putin'in Avrupa'ya yönelik bu söylemi aşırı sağ partiler ile arasındaki ideolojik benzerliği tanımlama açısından önemlidir. Söz konusu ifadeler ile Avrupa'nın ulusal, kültürel, dini ve hatta aile yapısı gibi konularda aşırı sağ parti söylemleri ile benzeşmektedir. Putin'in ifadeleri bir anlamda aşırı sağ partiler tarafından takdirle karşılanmaktadır (Laruelle, 2015a, s. 4). Lega lideri Salvini, Putin'i partinin siyasi eylemleri için örnek olarak tanımlamada ve Batı'nın ahlaki ve politik yozlaşmasını dengelemek adına stratejik bir sinerji çağrısında bulunmaktadır. FN lideri Marine Le Pen, Putin ile ilgili “gerçek bir vatansever ve Avrupa değerlerinin ve Avrupa Hristiyan mirasının savunucusu” olarak belirtilmektedir (Polyakova, 2014, s. 39). Benzer bir şekilde, Jobbik lideri Gabor Vona, Moskova Lomonosov Üniversitesi'ndeki konuşmasında, “ABD'yi Avrupa'nın deforme

olmuş çocukları” ve “AB’nin Avrupa kıtasına ihanet ettiğini” belirtmesinin yanı sıra, “Rusya’nın geleneklerini koruduğu ve ulusal kimliğin ve aile değerlerinin korunması söz konusu olduğunda, AB ve ABD’den çok daha iyi temsil ettiğini” iddia etmiştir (Klapsis, 2015, s. 18). Bu açıdan Antonis Klapsis’e göre aşırı sağ partiler, Rusya’yı iddia edilen ahlaki çöküşü tersine çevirmek için mücadele eden bir güç olarak görülmektedir (Klapsis, 2015, s. 18).

Aşırı sağ partiler AB’nin liberal anlayışının getirdiği çoğulculuk anlayışını, tek tipli ve farklılıkların ortadan kalkması bakımından eleştirmektedir. Söz konusu durumda Avrupa’nın kendi kültür ve değerlerini kaybedeceği konusunda söylemleri bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında aşırı sağ partiler din ve aile gibi değerlere atıfta bulunmaktadır. Bu anlayış fiili bir şekilde Putin Rusya’sında gerçekleşmektedir. Haziran 2013’te kabul edilen yasa ile hükümet LGBT’nin eylemlerini yasaklarken, eşcinsel çiftlere para cezası uygulamakta idi (Laruelle, 2015a, s. 39). Buna ek olarak 2020 anayasa referandumu ile, söz konusu içerik genişletilmiştir. Bu durum aşırı sağ partiler tarafından takdir toplayan bir anlatı olmuştur. FPÖ parti programında aile “ortak çocukları olan bir erkek ve kadın arasındaki ortaklık” olarak tanımlamaktadır (Polyakova, 2016a, s. 4). Ayrıca Macaristan’da da bu konu ile ilgili yasa geçmiştir (Euronews, 2020).

Son olarak Aşırı Sağ partiler ve Rusya’yı bir araya getiren bir diğer ortak alan ise dünyanın nasıl algılandığıdır. Her iki taraf da küreselleşmenin özelliklerine olumsuz bir şekilde odaklanmakta ve küreselleşmenin kimlikler için bir tehdit olarak görüldüğünü belirtmektedir. Bununla birlikte küreselleşme, ulus-devlet otoritesini aşındıran bir olgu olarak görülmektedir. Aşırı sağ partiler adına küreselleşme ve çok kültürlülük, Asya ve Avrupa’dan gelen göç akışı ile ilişkilendirilmekte ve bu durum Batı’nın yozlaştığının başka bir belirtisi olarak ifade edilmektedir (Diesen, 2020; Klapsis, 2015, s. 20). Ayrıca aşırı sağ partileri Rusya ile aynı hizaya getiren bir diğer nokta, AB ve ABD’ye olan karşıtlığıdır. Küreselleşmenin yanı sıra, tarafların AB ve NATO konusundaki tutumları, Rusya-Avrupa aşırı sağ ilişkilerinde ideolojik bir anlamın dışında, dış politika veya jeopolitik konusunda da bir anlatı sunmaktadır. Avrupa’daki aşırı sağ partilerin ABD ve NATO’ya yönelik olumsuz tutumları birinci bölümde ifade edilmişti. Hem ideolojik hem de jeopolitik açıdan bu yakınlık iki taraf arasında bir ittifak potansiyeli taşıdığını göstermektedir. Alina Polyakova, Avrupa Birliği içerisinde yükselen aşırı sağın Putin ile olan ilişkileri, Putin’e NATO karşısında daha fazla kaldıraç sağlayacağını iddia

etmektedir. Avrupa aşırı sağ için ABD'ye ve Avrupa fikrine karşı, Putin'i ulusal egemenliğin ve muhafazakar değerlerin savunucusu olarak görülmektedir (Polyakova, 2014, s. 37). Bu tarz bir düşünce, aşırı sağ parti seçmenlerinin Putin Rusya'sı ile ilgili olumlu bir tutum sergilemesi ile kendisini göstermektedir. Pew Araştırma Merkezi'nin 2019 Bahar dönemi raporuna göre, Avrupa'daki çeşitli aşırı sağ parti seçmenlerinin Putin'in Dünya meselelerine olan güveni göstermektedir.

Şekil 7: Avrupa'da Aşırı Sağ Parti Seçmenlerinin Putin'in Dünya Meselelerine Karşı Güveni

Kaynak: Pew Araştırma Merkezi Bahar 2019 Araştırması (Devlin & Mordecai, 2019), <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/11/18/supporters-of-european-populist-parties-stand-out-on-key-issues-from-eu-to-putin/> E. T. 23/04/2021

4.2. İdeolojik Yakınlıktan Etki Yaratın Ağlara

Rusya'nın Avrupa siyasetini etkilemek adına bir takım araç setinin olduğu belirtilmektedir. Polyakova'ya göre bunlar, dezenformasyon kampanyası, yolsuzluk ve kleptokratik ağların ihracı, enerji sektöründe baskı ve Avrupa siyaseti içerisinde siyasi müttefik ağının oluşturulması olarak sıralanabilir. Söz konusu alanlar Putin'in 2012'de yeniden başkan olmasının ardından, Sovyet döneminde kullanılan, medya, toplum ve siyaset manipülasyonu ile etki yaratmaya çalışan "aktif önlemlerin" güncellenmiş bir hali olduğu ifade edilmektedir. Söz konusu yaklaşımla ilgili Rusya Genelkurmay Başkanı

Valery Gerasimov, 2013'te geleneksel askeri müdahalenin dışında "dolaylı ve asimetrik yöntemler" ile hedeflere ulaşılması gerektiğini dair bir yaklaşım açıklamıştır. Bu durumun sonucunda, Kremlin'in birtakım eylemleri söz konusudur. Bunlar arasında Rus yanlısı seçim gözlemlene örgütlerine destek, medyanın kullanımı, Rus yanlısı STK'ların kurulması ve desteklenmesi gibi araçlar sıralanabilir (Polyakova, 2016b, ss. 3-4).

Bu durumun Avrupa aşırı sağ ile ilgili yansımalarına bakıldığında sadece ideolojik bir çekimin değil, aynı zamanda pratik bir anlamının da olduğu görülmektedir. Bu noktada, Kremlin'in doğrudan veya dolaylı olarak dahil olduğu karmaşık ilişkiler ağı söz konusudur. İki taraf arasında bağlantılar oluşturabilecek siyasi yapılar, düşünce kuruluşları, dernek veya vakıflar olarak ifade edilebilir. Hatta Rusya'nın işgal etmiş olduğu, Transdinyester, Abhazya, Güney Osetya ve son olarak Kırım ve Donbass'taki tek taraflı bağımsızlık ilanını meşrulaştırmaya yönelik referandumlarda ve seçimlerde, Avrupa aşırı sağından isimlerin gözlemci olarak görev yaptığı görülmektedir. Bununla birlikte, çoğu aşırı sağ partiden figürlerin Rus medyasında röportajlar vermekte ve Kremlin yanlısı konferans, forum vb. gibi alanlarda aşırı sağ partiden isimler bulunmaktadır. Bunların dışında Kremlin'in aşırı sağ partilere, mali ve politik desteğin gerçekleştiği iddiaları da söz konusudur (Political Capital Institute, 2014, s. 5).

4.2.1. Siyasi ve Mali Destek

Rusya- Avrupa aşırı sağ partilerin ilişkisinde ilk olarak göze çarpan durum ise siyasi ve mali destektir. Avrupa aşırı sağının Kremlin tarafından fonlandığına dair iddialar vardır. İddia edilen partiler arasında RN, Jobbik, FPÖ, L'SNS, Ataka gibi partiler bulunmaktadır. Aşırı sağ partiler arasında Rusya tarafından fonlandığını kabul eden tek parti Le Pen'in Ulusal Cephesi'dir. Le Pen'in toplamda 40 milyon avroya yakın Kremlin'e yakın kuruluşlardan destek aldığı iddia edilmektedir (Futak-Campbell, 2020, s. 33). Bununla birlikte Jobbik partisinin 2008'den beri fonlandığı iddiası bulunmaktadır. (Polyakova, 2016a, s. 8). İddianın temelinde yer alan kişi, 2005'te partiye katılan ve Kremlin ile iş ilişkileri bulunan Bela Kovacs'tır. Ayrıca, Kovacs Rusya lehine AB içerisinde casusluk yaptığı iddiasıyla suçlanmıştır (Krekó, Györi, & Juhász, 2015, s. 6). Benzer bir şekilde Slovak aşırı sağından L'SNS'nin lideri Marian Kotleba'nın Rus oligark Konstantin Malofeev aracılığıyla, Kremlin tarafından mali destek aldığına dair Slovak emniyeti tarafından soruşturma açılmıştır (Kysel, 2017). Başka bir örnek ise Avusturya'dan

FPÖ'dür. FPÖ'nün diğer aşırı sağ partilere kıyasla 2008 yılına kadar götürülebilecek bir geçmişi bulunmaktadır. Bu konuda bir dönem Rusya'da eğitim görmüş Johann Gudenus gösterilmektedir (Weidinger vd., 2017, s. 26). FPÖ'ye yönelik iddiaların temelinde, 2019 yılında İbiza skandalı olarak medyaya düşen, 2017 yılına ait görüntülerde parti lideri Strache, Gudenus ve bir Rus oligarkın yeğeni olan kişi ile Avusturya seçimleri ve seçim kampanyasının fonlanmasına dair yer alan konuşmaların ortaya çıkmasıdır (Deutsche Welle, 2020). Son örnek ise Alman aşırı sağ partisi AfD'nin 2019 yılında illegal bir şekilde partiye yabancılar tarafından mali destek sağlanması ile ilgili soruşturma açılmasıdır (Deutsche Welle, 2019).

Mali desteğin dışında, siyasi anlamda da destek söz konusudur. Bu konuda, aşırı sağ partiler organizasyonel veya medya yardımları gibi alanlarda Rusya'nın siyasi bilgi birikiminden de yararlanmaktadır (Political Capital Institute, 2014, s. 5). Bu duruma örnek olarak, FPÖ 2016 yılında Putin'in Birleşik Rusya Partisi ile "deneyim alışverişi", "birbirlerine delegasyonlar göndermek" ve iç politika hakkında bilgi vermek üzere bir işbirliği anlaşması imzaladı (Arridu & Molis, 2019, ss. 160-161). Bir diğer örnek ise, FPÖ ile olan anlaşmaya benzer şekilde Lega'nın 2017 yılında Birleşik Rusya Partisi ile işbirliği anlaşması imzalamasıdır (Politi & Seddon, 2017). Siyasi ağların oluşumunda bir diğer araç ise kişi ve kurumlar tarafından oluşturulan ağlardır. Rusya ve çeşitli aşırı sağ partiler ile ilişkili olan dernek, vakıf, konferanslar veya düşünce kuruluşları gibi oluşumlar Avrupa aşırı sağ ve Rus siyasileri bir araya getirmektedir. Kurumların dışında, Aleksei Komov, oligark Konstantin Malofeev, Dimitri Rogozin, Aleksandr Dugin, Sergey Naryshkin gibi Kremlin ile doğrudan veya dolaylı ilişkisi olan isimlerin bulunduğu karmaşık bir ağ oluşmaktadır. Konu ile ilgili detaylar ileriki kısımlarda ve Ekler 2'de yer almaktadır.

4.2.2. Medya

Avrupa kamuoyunda etki yaratmak adına kullanılan bir diğer araç ise medyadır. Rusya'da medya ve basın üzerinde devletin egemenliği söz konusu idi. Bu durumun dış dünyaya yansımaları ise, Aralık 2013'te, Rus medyasının yeniden düzenlenmesidir. Sürecin sonunda birçok radyo, televizyon çevrimiçi siteler ve gazetelerin bir araya geldiği Russia Today isimli holding oluşturuldu. Laruelle, söz konusu düzenlemenin, El-Cezire veya CNN gibi alternatif bir medya modeli oluşturarak uluslararası ilişkiler açısından Rus

bakış açısını sunmaya çalıştığını belirtmektedir (Laruelle, 2015c, s. 23). Bu duruma ek olarak, Kremlin tarafından uluslararası uzmanların katıldığı çeşitli platformlar kurulmuştur. Örnek olarak, 2004'te Valdai Kulübü, 2007'de Vladislav Surkov'un yönettiği Demokrasi ve İşbirliği Enstitüsü, 2008'de Kamu Diplomasisi Vakfı ve 2010'da Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi verilebilir (Laruelle, 2015a, ss. 2-3).

Bugün, Rus medyası, Batı'nın Rusya hakkındaki ana görüşleri değiştirmek veya zayıflatmak amacıyla, birkaç yabancı dilde yayın yapmaktadır (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 133). Rus medyasının dönüşümünde, Turuncu Devrim haricinde etkisi bulunan bir diğer olay ise 2008 Rusya-Gürcistan savaşıdır. Kremlin yanlısı bir gazetecinin iddiasına göre, savaşın, Rusya ve Rus toplumu açısından meşru olarak görülmesine rağmen, Rusya'nın uluslararası bilgi savaşını kaybettiğini belirtmiştir. Devamında, Rusya'nın, ABD'nin açtığı bilgi savaşını kaybettiğini ve neredeyse tüm dünya ülkelerinin, Rusya'nın zayıf bir devlete saldırdığı düşüncesine inandığını öne sürmüştür (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 134).

Rusya'nın Avrupa aşırı sağına yönelik medya hareketleri Rusya- Gürcistan Savaşı sonrasında ivme kazanmıştır. 2008-2013 arası dönemde, Ulusal Cephe (FN), Danimarka Halk Partisi (DF), Vlaams Belang (VB), İsveç Demokratları (SD) ve diğer aşırı sağ partiler, AB'nin bürokratik yapısı, avro bölgesi, göç meselesi, çok kültürlülük ve eşcinsellik gibi konular üzerinden AB'ye yönelik eleştirileri Rus medyasında yer almaya başlamıştır. 2013'ün sonundan itibaren, özellikle Ukrayna krizinden sonra, aşırı sağ parti liderlerinin giderek Rus medyasında yer aldığı görülmüştür (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 153). Örneklere bakıldığında, FN lideri Marine Le Pen 2013'ün sonundan beri, FN üyesi Aymeric Chauprade 2013'ün ortasından beri, FPÖ lideri Christian-Heinz Strache, Lega lideri Matteo Salvini ve Almanya için Alternatif'e (AfD) yakınlığı olan Manuel Ochseneiter 2014'ten beri Rus medyasında düzenli bir şekilde yer almaya ve röportajlar vermeye başlamıştır (Shekhovtsov & Noir, 2017, ss. 140-142). Bu durum Rus toplumu adına, Rusya'nın eylemlerinin normal algılanmasını sağlamasının yanı sıra, Rus toplumunda Rusya'nın yalnız olmadığı ve Rusya'nın Avrupa'da müttefiklerinin olduğu imajını oluşturmaktadır. Bu durum bir anlamda iç politikada rejime meşruiyet sağlamaktadır (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 153). Aşırı sağ partiler açısından değerlendirildiğinde, söz konusu partilerin kendi ülkelerinde tanınırlıklarını arttırması bakımından avantaj sağlamaktadır (Klapsis, 2015, s. 33).

Medya ile, çeşitli çevrimiçi sosyal medya, web siteleri ağıyla dezenformasyon politikası oluşturmaktadır. Söz konusu bilgi savaşında Putin'in belirli olaylara yönelik yorumlarının yayılmasının yanı sıra, tarihsel olayların siyasileştirilmesi gibi bir durum söz konusudur. Dezenformasyon stratejisi tek tipli olmaktan ziyade, her bölgeye özgü olacak bir şekilde uygulanmaktadır (Nestoras, 2016, s. 2). Dezenformasyon konusunda, Rusya adına iddia edilen olaylardan birisi de mülteci meselesidir. ABD senatörü John McCain ve NATO Avrupa Başkomutanı Philip Breedlove göre Rusya, 2015'te Suriye'ye askeri müdahalesinin ardından mülteci krizinin ortaya çıkmasına neden olan ülke olarak görülmüştür (Braghiroli & Makarychev, 2018, s. 831). Bu durum, mülteci akınının Avrupa aşırı sağının yükselişini tetikleyici faktörlerden biri olarak düşünüldüğünde dikkate alınmalıdır. Avrupa'daki mülteci krizinin Rusya tarafından manipüle edilmesine dair bir diğer olay ise "Lisa Olayıdır". Söz konusu uydurma olayda, Almanya'da Rus asıllı 13 yaşındaki bir kız çocuğunun mülteciler tarafından tecavüze uğradığına dair Rusya kaynaklı dezenformasyon uygulanmıştır (Braghiroli & Makarychev, 2018, s. 832). Mülteci krizi ile ilgili Rusya'nın istismar ettiği bir diğer durum, AB'nin ekonomik açıdan daha gelişmiş ve göçmen politikasının AB'nin değerlerinden biri olduğunu öne iddia etmesine rağmen, Rusya'nın AB'den daha başarılı olduğu argümanıdır. Argüman, Suriye iç savaşı kaynaklı mülteci krizini, Rusya'nın 2014 yılında başlayan Ukrayna krizi neticesinde bir milyondan fazla Ukraynalının Rusya'ya sığınmasını sağlaması ile kıyaslayarak, göç politikası konusunda Rusya'nın AB'ye kıyasla ne kadar üstün olduğunu savunmasıdır. (Braghiroli & Makarychev, 2018, s. 834).

4.2.3. Seçim Gözleme Örgütleri

Rusya açısından dış politikada aşırı sağ partilerden yararlanma adına en işlevsel sayılabilecek araç, Rus yanlısı seçim gözleme örgütleridir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, Rusya'nın yakın çevresindeki ülkelerde demokratik talepler meydana gelmiştir. Gürcistan'da Gül Devrimi ve Ukrayna'da Turuncu Devrim sırasında Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (ODIHR) ve Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi (PACE) gibi uluslararası seçim gözleme misyonuna sahip kurumların Rus yanlısı hükümetlerin devrilmesinde önemli olmuştur. Rick Fawn, Putin yönetiminin, Sovyet sonrası alanda renkli devrimler gibi olaylara neden olacak gelişmelere karşı, "süreçte çifte standart olduğunu iddia etmek", "demokratikleşme için alternatif bir dil oluşturmak" ve "bu alternatif demokrasi

anlayışına meşruiyet kazandırmayı amaçlayan seçim gözlemci misyonları gibi alternatif mekanizmalar ve uygulamalar oluşturmak” gibi karşıt görüşler oluşturduğunu öne sürmüştür (Shekhovtsov, 2015b, ss. 223-224; Shekhovtsov & Noir, 2017, ss. 101-102). Söz konusu karşı tedbirler kapsamında STK olarak 2003’te kurulan Bağımsız Devletler Topluluğu-Seçim İzleme Örgütü (CIS-EMO) en bilinenidir. Örgütün 2004-2013 yılları arasında yöneticiliğini yapan Aleksei Kochetkov, bir dönem 1992’de kurulan faşist örgüt Rus Ulusal Birliği bünyesinde idi (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 103). CIS-EMO’nun ilk seçim gözlem faaliyetlerinden birisi 2004 yılında Ukrayna’da Turuncu devrim sırasında gerçekleşen cumhurbaşkanlığı seçimlerini gözlemlemek oluşturmaktadır. CIS-EMO Sovyet sonrası alanın dışında, Almanya, Fransa ve Türkiye gibi ülkelerde gözlemci olmasının yanı sıra, Abhazya, Güney Osetya ve Transdinyester gibi tek taraflı bağımsızlığını ilan eden devletlerin seçimlerinde de görev almıştır. Shekhovtsov’a göre bu durum en basit şekliyle plebisitleri meşru hale getirmeye çalışmaktır. İdeolojik anlamda Kochetkov’un yeni sağ ve Avrasyacı bir çizgiye kaydığı iddia edilmektedir (Shekhovtsov, 2015b, ss. 225-230).

CIS-EMO dışında, Belçika merkezli Avrasya Demokrasi ve Seçimler Gözlemevi (EODE) ve Polonya merkezli Avrupa Jeopolitik Analiz Merkezi (ECAG) diğer iki kuruluş olarak göze çıkmaktadır. Avrasya Demokrasi ve Seçimler Gözlemevi, 2007 yılında Belçikalı Luc Michel tarafından 2007’de kuruldu. Michel’in ideolojik anlamda ulusal-bolşevik olduğu ifade edilirken, aynı zamanda ikinci bölümde anlatılan Thiriart’ın politik mirasçısı olarak da görülmektedir (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 110). Seçim gözlemi konusunda ilk olarak Michel 17 Eylül 2006’da Transdinyester bağımsızlık referandumuna katılan gözlemciler arasındadır. Bir yıl sonra da Gürcistan’ın Abhazya bölgesindeki parlamento seçimlerinde gözlemci oldu. EODE, 2012 yılında Ukrayna parlamento seçimlerini gözlemlemek adına Vlaams Belang’dan Frank Ceyelman ve Johan Deckmyn’i gözlemci olarak gönderdi. Seçim ve referandum gözleminde en önemlisi, Mart 2014 yılında gerçekleşen Kırım bağımsızlık referandumudur. EODE, ECAG ve Rusya merkezli Sivil Kontrol Derneği ile referandum gözlemini koordine etti (Shekhovtsov, 2015b, ss. 230-233).

Seçim gözlemi ile ilgili son örgüt 2007’de kurulan, Polonya merkezli Avrupa Jeopolitik Analiz Merkezi’dir. Örgütün kurucusu Mateuzs Piskorski, ideolojik olarak Avrupa yeni sağından isimlerin görüşlerinden etkilenmiştir. Bununla birlikte Slav milliyetçiliği

ideolojik fikirleri arasındadır. Piskorski'nin Aleksandr Dugin ile ilk temasların 2004 yılında Belarus parlamento seçimlerinin gözlemi sırasında kurulduğu iddia edilmektedir. Bununla birlikte Piskorski Aralık 2005'te parlamento seçimlerinde gözlemci olmak üzere Transdinyester'e gitti. ECAG bunların dışında 2011'de Rusya ve 2012'de Ukrayna seçimlerine gözlemci gönderdi. Son olarak yukarıda da ifade edildiği üzere Mart 2014'te gerçekleşen Kırım referandumunu gözlemcisi düzenleyenler arasındadır (Shekhovtsov, 2015b, ss. 233-237).

4.3. Avrupa Aşırı Sağ-Rusya İlişkilerinde Ukrayna Krizi

Avrupa aşırı sağ ile Rusya arasındaki ilişkinin dönüm noktası sayılabilecek gelişme, Ukrayna krizi ve sonrasında Rusya'nın Kırım'ı ilhakı olmuştur. İkinci ve üçüncü bölümde anlatıldığı üzere, Ukrayna, Avrasyacılar göre, Rusya açısından bir devletten ziyade, teritoryel bir süreç olarak ifade edilirken, Batı tarafından Rusya'nın demokratik açıdan dönüştürülmesi adına bir anlam taşımakta idi (Shekhovtsov, 2014, s. 77; Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 75). Ukrayna'da 2009 yılında gerçekleşen doğal gaz krizinin ardından Rus yanlısı Viktor Yanukoviç iktidara gelmişti (Örmeci & Kısacık, 2018, ss. 216-217). Yanukoviç'in 2013 yılı sonlarında Avrupa Birliği ile olan Ortaklık Anlaşması'nı imzalamaktan vazgeçtiğine dair açıklamasının ardından, Ukrayna'da bir takım gösteriler meydana geldi ve Cumhurbaşkanı Yanukoviç Rusya'ya kaçtı. Sürecin devamında Rusya'nın Kırım'a müdahalesinin ardından Kırım'da bağımsızlık referandumu gerçekleşti ve Kırım Rusya'ya ilhak oldu. Söz konusu olaylar, Rusya'nın Batı ile ilişkilerinde sert bir dönüşüm olmasının yanı sıra, Avrupa'daki aşırı sağ partiler ile Rusya arasındaki yakınlaşmada da dönüm noktası olmuştur. Ukrayna krizinin başlangıcında Slovak aşırı sağ partisi L'SNS lideri Kotleba, Rus yanlısı Ukrayna Cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviç'e Euromaidan protestocularına boyun eğmemesini isteyen açık bir mektup gönderdi. Kotleba'ya göre, Ukrayna'daki hükümet karşıtı çatışmalar AB (yeni pazarlara ihtiyaç duyduğu için) ve NATO "terör örgütü" (Rus sınırlarına yaklaşmak istediği için) tarafından kışkırtıldı. Slovakya'daki deneyime atıfta bulunan Kotleba, Yanukoviç'i Ukrayna'yı AB'ye açmamaya çağırdı, çünkü bu Ukrayna halkı için iyi bir şey getirmeyecek: 'Sürecin sonunda, Ukrayna halkının toplam köleliği dışında hiçbir şey Slovakya'da olduğu gibi Ukrayna topraklarının da yabancı yatırımcıların eline geçmesi sağlanacak' dedi (Klapsis, 2015, s. 40). Olayların devamında bazı aşırı sağ partiler, Kırım'ın Rusya'ya ilhakına yol açmış olan referandumda seçim gözlemcisi olarak katıldı

ve referandum sonuçlarının meşru olduğunu iddia etti. Referanduma katılan aşırı sağ partiler, Avusturya'dan FPÖ, Belçika'dan VB, Bulgaristan'dan Ataka, Fransa'dan RN, İtalya'dan Lega ve Macaristan'dan Jobbik partisidir (Klapsis, 2015, s. 41).

Referanduma gözlemci gönderen RN lideri Marine Le Pen, gerilimin arttığı bir dönemde Moskova'yı ziyaret etti ve Avrupa Birliği'ni Rusya'ya karşı “yeni bir soğuk savaş” başlatmak ile itham etti. 30 Ekim 2014 yılında Moskova ziyaretinde Le Pen, Kırım her zaman Rusya'nın bir parçası olduğunu ve Putin'in tek yaptığı şeyin Kırımlı Rusların anavatana yeniden katılma hakkını vermiş olduğunu belirtti (Klapsis, 2015, s. 44).

Referandumda gözlemci olarak katılan eski RN üyesi Aymeric Chauprade'ye göre:

"Evet, referandumun meşru olduğunu düşünüyorum" dedi. Uzun vadeli bir tarihten bahsediyoruz. Yapay sınırlara sahip eski SSCB toprakları hakkında Rus halkından bahsediyoruz. Dolayısıyla, bu Rus nüfusunun Rusya ile yeniden birleşmesi için fırsat verecek meşru bir referandum olduğunu düşünüyorum" (Russia Today, 2014).

Bununla birlikte Chauprade, “tarihsel meşruiyet” ve “demokratik bir tercih” olması açısından referandumun “çifte meşruiyete” sahip olduğunu belirtmiştir (Russia Today, 2014). Bir diğer gözlemci olan FPÖ başkan yardımcısı Johann Gudenus'a göre:

“Görüşümüz, eğer insanlar geleceklerine karar vermek istiyorlarsa, bunu yapma hakkına sahip olmalı ve uluslararası toplum buna saygı duymalıdır. Kırım'da halkın kendi gelecekleri hakkında oylama hedefi var. Tabii ki, Kiev bundan memnun değil, ama yine de Kırım'daki insanların oylarını kabul etmek ve saygı duymak zorundalar” (Russia Today, 2014).

İtalya'nın Kuzey Ligi partisi lideri Matteo Salvini, Kırım referandumunun kesinleşmesinin ardından bir konferansta yaptığı açıklamada şu ifadeleri kullanmıştır: "Uluslararası emirlere direndiler ve [Almanya Başbakanı Angela] Merkel veya [ABD Başkanı Barack] Obama veya [Avrupa Komisyonu Başkanı Jose Manuel] Barroso'nun onlar için seçim yapmasına izin vermediler. (Ames, 2014)" Kuzey Ligi açısından referandumun bir diğer önemi, Kuzey İtalya'da Padanya devletini kurmak adına oluşturulan bir parti için bu durum siyasi sonuçları bakımından emsal teşkil edebilme olanağı sağlamıştır (Klapsis, 2015, s. 41).

Kırım referandumuna gözlemci gönderen ve sonuçları meşru kabul eden bir diğer parti ise Jobbik'tir. Jobbik'e göre referandum sadece meşru değil aynı zamanda “bir topluluğun

kendi kendine tanımlamasının zaferi” idi. Jobbik’in bu konudaki motivasyonu LN’nin tam tersine, Ukrayna’da Macaristan sınırına yakın bölgelerde yaşayan Macar azınlıkların da özerlik elde edebilme şansı vermiş olmasıdır. Bu tarz bir politika Rusya ve Jobbik partisini uyumlu hale getirmektedir. Özellikle referandum sonrasında Jobbik, Ukrayna’dan toprak taleplerini daha sık dillendirir hale gelmişti. Bu konuda en somut örnek, Nisan 2014’te Jobbik milletvekili Tamás Gaudi Nagy’nin, “Kırım yasal olarak Rusya’ya ait, Transkarpatya yasal olarak Macaristan’a aittir” yazılı tişört ile Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi’nde yaptığı konuşmadır. Konuşmada, Kırım referandumundan dolayı Batı tarafından uygulanan yaptırımların ortadan kaldırılması gerektiğini öne sürmesinin yanı sıra, Ukrayna’yı, tarihsel olarak komşu ülkelere ait olan, Transkarpatya gibi bölgeleri ortadan kaldıran “yapay bir devlet” olarak tanımladı ve Transkarpatya’nın uluslararası hukuka göre Macaristan’a ait olduğunu iddia etti (Klapsis, 2015, s. 42).

Referanduma gözlemci gönderen parti olan Ataka, revizyonist düşünceler ya da ayrılıkçı hareketlerden ziyade, Rusya ile tarihsel bağları ve ortak Ortodoksluk inancı ile hareket etmekte idi. Referandum sonuçlarını meşru kabul etmesinin yanı sıra, Bulgar hükümetine yaptırımları veto etmesi gerektiğini önermekte idi. Parti lideri Siderov, ABD’yi Yanukoviç’in devrilmesine destek vermekle suçladı ve ABD’nin asıl amacının kendi hegemonyasını tesis etmekten daha fazlası olmadığını iddia etti. Ayrıca Siderov, NATO ve AB yanlısı politikalarının Bulgar ulusal çıkarlarına zarar verdiğini ve Bulgaristan’ı ABD’nin kuklasına dönüştürdüğünü savundu (Klapsis, 2015, ss. 42-43). Referanduma gözlemci göndermeyen partilerden Yunanistan’ın Altın Şafak partisi lideri Michaloliakos, Ukrayna krizinin meydana gelmesinde ABD’yi suçlayarak, Rusya’nın jeopolitik genişlemesini ve Dugin’in Avrasya doktrinin uygulanmasını engellemek amacıyla ABD’nin çıkarttığını ileri sürdü. Kırım’ın ilhakını haklı gören partinin lideri, Rusya’nın bu sayede sıcak denizlere inmek için stratejik bir avantaj elde ettiğini belirtti (Klapsis, 2015, ss. 43-44). İngiliz aşırı sağından UKİP’in lideri Nigel Farage, AB’yi emperyalist ve yayılmacı olmakla itham ederek ve Ukraynalıların Yanukoviç’i devirmesini teşvik ederek Ukrayna’nın istikrarsızlaştığı konusunda AB’nin ellerinin kanlı olduğunu öne sürdü. Farage, “Rus ayısını sopayla dürterseniz, cevap verecektir” dedi (Klapsis, 2015, s. 45). Aşırı sağ partiler içerisinde hem söylem olarak hem de referandumda gözlemci olması nedeniyle pratik anlamda Rusya yanlısı bir tutum

sergilediği görülmektedir. Avrupa aşırı sağ partilerinde, Rus yanlısı tutum bu gelişmeler ile sınırlı kalmadı. Avrupa Birliği- Rusya ilişkileri ve Kırım'ın ilhakı ile ilgili Avrupa Parlamentosu'nda gerçekleştirilen oylamada, Aşırı sağ partilerin bu konudaki tutumları göze çarpmaktadır.

Tablo 6: Aşırı Sağ Partilerin Avrupa Parlamentosu'nda 1. Oylama (AB- Rusya İlişkileri) ve 2. Oylama (Rusya'nın Kırım'ı Yasadışı İşgal Etmesinin Ardından Karadeniz Havzasındaki Stratejik Askeri Durum) (“+”: AB lehine, “-“ Rusya lehine, “Ç”: Çekimser, “X” Oylamaya katılmadı veya Oylamada Bulunmadı)

Ülke	Parti	Grup	1. Oylama	2. Oylama
Avusturya	Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ)	Yok	4 (-)	4 (-)
Belçika	Vlaams Belang (VB)	Yok	1 (Ç)	1 (-)
Danimarka	Danimarka Halk Partisi (DF)	ECR	3 (Ç) 1 (X)	2 (Ç) 2 (X)
Finlandiya	Finliler Partisi (PS)	ECR	2 (+)	2 (+)
Fransa	Ulusal Cephe (FN)	Yok	22 (-) 1 (X)	22 (-) 1 (X)
Almanya	Almanya için Alternatif (AfD)	ECR	1 (+) 3 (-) 4 (Ç)	3 (-) 5 (Ç)
Yunanistan	Altın Şafak (XA)	Yok	2 (-) 1 (X)	1 (-) 2 (X)
Macaristan	Jobbik	Yok	3 (-)	3 (-)
İtalya	Kuzey Ligi (LN)	Yok	5 (-)	4 (-) 1 (X)
Letonya	Ulusal İttifak (NA)	ECR	1 (+)	1 (+)
Litvanya	Düzen ve Adalet (TT)	EFDD	1 (Ç)	1 (Ç)
Hollanda	Özgürlük Partisi (PVV)	Yok	2 (-) 1 (Ç)	3 (-)
İsveç	İsveç Demokratları (SD)	Yok	2 (Ç)	2 (Ç)

Kaynak: Russia and Western Far Right kitabında yer alan veriler baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur (Shekhovtsov & Noir, 2017, ss. 2335-236).

Söz konusu oylamaya bakıldığında, günümüzde ID grubu içerisinde yer alan aşırı sağ partiler arasında bulunan FPÖ, RN, LN, AfD, PVV, DF ve VB partileri Rusya lehine oy kullanmışlar veya oylamada çekimser kalmışlardır. Bunların dışında ID grubu dışında

olan Jobbik, Altın Şafak, SD, TT Rusya lehine oy kullanmış veya çekimser kalmıştır. Bu partilerin dışında Letonya'dan NA ve Finlandiya'dan PS ise Rusya aleyhine oy kullanması dikkat çekicidir. Laruelle'nin ifade ettiği üzere, her iki parti Rusya'ya karşı tarihsel geçmişten kaynaklı bir motivasyon ve her iki taraf için de milliyetçilik anlatısının Rus karşıtı bir anlamı ile diğer aşırı sağ partilerle kıyaslandığında, oylamada, Rus karşıtı bir duruş sergilemiştir (Laruelle, 2015c, ss. 15-16). Özellikle PS'nin ID grubu içerisinde bir parti olması bakımından aşırı sağ bloğun yekpare bir karar alamadığı görülmüştür. Ayrıca Le Pen'in ifade ettiği üzere Jobbik ve Altın Şafak partileri “neo-Nazi” ve anti-semitik olduğu gibi iddialar ile aşırı görülmüş ve ID dışında kalmış olması, aşırı sağ partilerin blok olamadığına dair bir diğer örnektir (Krekó, Györi, & Juhász, 2015, s. 7). Toparlayacak olursak aşırı sağ partiler Rusya'ya yönelik görüşlerinde, belirli partiler dışında, ortak bir duruş sergiledikleri görülmektedir. Ancak söz konusu partilerin tek bir blok çatısı altında Avrupa Parlamentosu'nda siyaset yapmadığı da görülmektedir. Buna rağmen Avrupa içerisinde entegrasyonu başlatan veya Avrupa siyasetinde merkez sayılabilecek, Fransa, İtalya, Almanya, Belçika, Hollanda gibi ülkelerin aşırı sağ parti temsilcileri Rus yanlısı bir tutuma sahip olması önem arz etmektedir.

4.4. Jeopolitik Düzlemde Aşırı Sağ

4.4.1. Baltık Bölgesi

Baltık bölgesi, Soğuk Savaş dönemi boyunca Sovyetler Birliği'nin bir parçası olarak kalmıştı. SSCB'nin dağılmasının ardından bağımsızlıklarını ilan eden Estonya, Litvanya ve Letonya'da Rus azınlıklar Rusya ile olan ilişkilerinde önemli bir mesele haline gelmiştir. Özellikle Kırım'ın ilhak edilmesinin ardından, Baltık bölgesinin bir sonraki hedef olacağı konusunda görüşler bulunmaktadır. Baltık ülkelerinin AB ve NATO üyesi olarak, Rusya sınırında bir konumda olması bölgede tansiyonun yükselme ihtimalinin varlığını göstermektedir (Arridu & Molis, 2019, ss. 158-159). Rus azınlıkların, özellikle Letonya'daki azınlıkların, Rusya adına, AB içerisinde, AB vatandaşı olarak casusluk faaliyeti yürütme ihtimali önemli problemlerden birisidir (Arridu & Molis, 2019, s. 164).

Tablo 7: Aşırı Sağ Partiler: Baltık

Ülke	Parti İsmi	Önceki Seçimdeki Oy Oranı ve Ulusal Meclisteki Sandalye Sayısı	Son Seçimdeki Oy Oranı ve Ulusal Meclisteki Sandalye Sayısı	Avrupa Parlamentosu Sandalye Sayısı ve Parlamento Grubu
Litvanya	Litvanya'da Polonyalıların Seçim Hareketi - Hristiyan Aileler İttifakı (EAPL-CFA)	%5,7 (2016) 8/141	%5 (2020) 3/141	1/11 ECR
Letonya	Ulusal İttifak (NA)	%16,6 (2014) 17/100	%11 (2018) 13/100	2/8 ECR
	Devletin Sahibi Kimdir? (KPV-LV)	-	%14,3 (2018) 16/100	-
Estonya	Estonya Muhafazakar Halk Partisi	%8,1 (2015) 7/100	%17,8 (2019) 19/100	1/7 ID

Kaynak: Politico.eu ve Avrupa Parlamentosu resmi sayfası baz alınarak yazar tarafından hazırlanmıştır
<https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls> E. T. 07/04/2021
<https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/advanced> E. T. 29/05/2021

Litvanya, Baltık ülkeleri içerisinde en düşük Rus azınlık oranına sahip Baltık ülkesi konumundadır (Litvanya nüfusunun %6'sını oluşturmaktadır). Litvanya'da Polonyalıların Seçim Hareketi- Hristiyan Aileler İttifakı (EAPL-CFA) aşırı sağ bir parti olarak hem Rus hem de Polonyalı azınlıkların haklarını savunmakta ve Rus yanlısı söylemleri bulunmaktadır. Partinin Ukrayna'daki Euromeydan olayları, Kırım meselesi ve yaptırımlar gibi konularda partinin lideri Tomaszewski Rus yanlısı tutumunu göstermiştir (Arridu & Molis, 2019, s. 163).

Diğer Baltık ülkesi Letonya'da, nüfusunun neredeyse üçte birinin Rus kökenli olması bakımında Rus azınlığın en yüksek olduğu Baltık ülkesidir. Bu durum seçimlerde Rus azınlıkların etkili bir aktör olduğunu göstermektedir. Ülkedeki Rus yanlısı parti, sol bir

parti olan Harmony'dir. Partinin Rusya ile olan temasları bulunmaktadır. Rusya yanlısı bir parti olarak son seçimlerde birinci bir parti olmasının karşılığında Letonya'da aşırı sağ partiler Rus karşıtı bir öğeye sahip olması bakımından önemlidir. Kırım ile ilgili AP oylamasında Rusya aleyhine oy kullanan Ulusal İttifak partisi, 2010 yılında kurulduğu yıl %7,8 oy almıştı ve 2014 seçimlerinde oy oranını %16,6'ya yükseltti. Ancak 2018 ulusal seçimlerde %11'e kadar oyları düştü. Bu durum bir diğer aşırı sağ parti olan "Devletin Sahibi Kimdir" (KPV-LV)'nin ortaya çıkması ile gerçekleşmiştir (Shekhovtsov & Noir, 2017, ss. 235-236; Zhanaltay, 2020).

Son Baltık ülkesi olan Estonya'da 2012 yılında kurulan Estonya Muhafazakar Halk Partisi (EKRE), 2015 seçimlerinde %8,1 oy almasına rağmen 2019 seçimlerinde aldığı %17,8 oy ile Rus yanlısı Juri Rotas'ın Estonya Merkez Partisi ile koalisyon hükümeti kurdu. EKRE, Maliye Bakanlığı, Dış Ticaret ve Bilgi Teknolojileri ve İçişleri Bakanlığı gibi önemli bakanlıkları elde etmiştir (Zhanaltay, 2020). EKRE'nin diğer Avrupa aşırı sağ partiler ile kıyaslandığında öncelikle "öteki" olarak adlandırdığı grup, Hristiyanlık ve EKRE gibi muhafazakar değerleri taşıyor olmasına rağmen, Rus azınlıklar olmuştur. Her ne kadar diğer aşırı sağ partilerde ideolojik olarak Rusya'ya sempati söz konusu olsa da EKRE için bu durum tam tersini göstermektedir (Louis, 2017, s. 3; Mackenzie, 2019). Partinin Avro-şüpheli bir tutumu vardır. Ancak, AB'den çıkmak gibi bir durumdan ziyade, Estonya'nın egemenliğini öncelemektedir. Buna ek olarak Estonyalı olmayanlara ve göçmenlere karşı sert bir tutum sergilemektedir (Louis, 2017, s. 7; Mackenzie, 2019). EKRE Avrupa Parlamentosu'nda Rus yanlısı partilerin bulunduğu ID grubu içerisinde yer almış olmasına rağmen, EKRE'nin AP Milletvekili Jaak Madison, 2019'da, Le Pen ile görüşmesinden önceki bir röportajında "en iyi politikanın aynı fikirde olmamak olduğunu" belirtti. Röportajının devamında Madison, Le Pen'e yönelik, "Konumlarını anlıyoruz. Nüfuslarında Rusların% 25'i yok ve 50 yıllık bir işgalleri yok " ifadelerini kullandı (Europe's Far-Right Divided over Russia as Salvini Stages Pre-Election Rally in Milan, 2019). Bu açıdan EKRE'nin Rus karşıtı duruşu, ID grubu ve aşırı sağ partiler ailesinde Rusya'ya yönelik istisnai durumlardan biridir.

4.4.2. İskandinavya

İskandinavya bölgesi Kremlin'in etkisinin zayıf olduğu bölgelerden birisi olarak görülmektedir. Bölgede, Danimarka en eski AB üyesi ülkedir. Bununla birlikte Soğuk

Savaş sonrası dönemde 1995'te İsveç ve Finlandiya AB üyesi ülke olmuştur (Soyaltın, 2015, ss. 13-14). Rus yanlısı partilerin oluşturduğu ID grubu içerisinde Danimarka Halk Partisi, Ukrayna anlaşmasında yapılan AP oylamasında Rus yanlısı bir tutum sergilerken, tarihsel olarak Rusya ile ihtilafli sayılabilecek bir diğer ID grubu partisi Finliler Partisi söz konusu AP oylamasında Rusya aleyhine oy kullanmıştır. Bu iki ülkenin dışında İsveç aşırı sağından SD'de Rus yanlısı sayılabilecek net bir durumu bulunmamaktadır. Ancak Rusya'ya yönelik pozisyonunda, İsveç Demokratları AP oylamasında çekimser kalmıştır (Shekhovtsov & Noir, 2017, ss. 235-236).

Tablo 8: Aşırı Sağ Partiler: İskandinavya

Ülke	Parti İsmi	Önceki Seçimdeki Oy Oranı ve Ulusal Meclisteki Sandalye Sayısı	Son Seçimdeki Oy Oranı ve Ulusal Meclisteki Sandalye Sayısı	Avrupa Parlamentosu Sandalye Sayısı ve Parlamento Grubu
İsveç	İsveç Demokratları (SD)	%12,7 (2014) 49/349	%17,5 (2018) 62/349	3/21 ECR
	İsveç İçin Alternatif (AfS)	-	%0,3 (2018) 0/349	-
Danimarka	Danimarka Halk Partisi (DF)	%21,1 (2015) 37/179	%8,7 (2019) 16/179	1/14 ID
Finlandiya	Finliler Partisi (PS)	17,7 (2015) 38/200	%17,5 (2019) 39/200	2/14 ID

Kaynak: Politico.eu ve Avrupa Parlamentosu resmi sayfası baz alınarak yazar tarafından hazırlanmıştır
<https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls> E. T. 07/04/2021
<https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/advanced> E. T. 29/05/2021

4.4.2.1. İsveç

İsveç Soğuk Savaş dönemi boyunca, SSCB ve Batı arasında tarafsız bir konumda idi. Soğuk Savaş sonrası dönemde AB'ye katılan ülkede, İsveç Demokratları (SD) göçmen karşıtlığı, geleneksel değerler ve AB karşıtlığı gibi ideolojik konularda Rusya yanlısı aşırı sağ partilere benzemektedir (Sundbom, 2018, s. 23). İdeolojik benzerliklerine rağmen, İsveç parlamentosunda diğer Avrupa ülkelerine kıyasla Rus yanlısı bir parti profili tam

olarak bulunmamaktadır. Bununla birlikte SD'den ayrılarak, 2018 yılında yeni kurulan bir parti olan İsveç İçin Alternatif (AfS), İsveç Demokratları'na kıyasla daha çok Rus yanlısı bir görünmektedir. İsveç Demokratları açısından her ne kadar ideolojik uyum olsa da bir sempati yoktur. Örnek olarak, SD'nin Moskova doğumlu parlamento üyesi Pavel Gamov'un Eylül 2017'de Moskova'daki seçimleri gözlemlemesi ve üst seviye Devlet Duması görevlisi Leonid Slutsky tarafından davet edilmesinden sonra partiden ihraç edildi (Sundbom, 2018, s. 25). SD'nin bu tarz bir tutumuna yönelik bir diğer örnek ise, eski İsveç Demokratları gençlik örgütü lideri Gustav Kasselstrand'ın partiden ayrılıp 2018'de İsveç İçin Alternatif partisini kurmasıdır. AfS'nin, Rus bankaları ve Kremlin ile bağlantıları olan RISE Capital ile ilişkisinin olduğu iddia edilmektedir. Ancak AfS en son gerçekleşen 2018 seçimlerinde aldığı %0,3 oy ile başarısız bir performans göstermiştir (Sundbom, 2018, s. 25). Yine'de AfS, İsveç'te Kremlin yanlısı en önemli destekçisi haline geldi. Parti lideri Kasselstrand, Temmuz 2015'teki bir konferansta yaptırımlara tamamen karşı olduğunu belirtti. Ayrıca Kasselstrand, Haziran 2018'de Moskova'da Parlamenterizmin Gelişmesine İlişkin Uluslararası Forum konferansına katıldı. Bununla birlikte parti, FN, FPÖ ve VB gibi aşırı sağ partiler ile bağlantılar kurmaya çalışmaktadır (Sundbom, 2018, ss. 25-26).

Ülkeye yönelik Rus etkisinin boyutunu anlamak adına İsveç Güvenlik Servisi'nin karşı istihbarat şefi Daniel Stenling'in açıklamasına dikkat edilmelidir. Stenling, "Rusya'nın amacı tartışmayı kutuplaştırarak Batı ülkelerini zayıflatmaktır". "Son beş yıldır, milletimize karşı gittikçe daha agresif istihbaratın işlediğini gördük" açıklamasında bulunmuştur (Becker, 2019). Ancak Becker'a göre, Rusya'nın seçimi İsveç Demokratları lehine çevirmek gibi bir çabasının olmadığını belirtmekte ve bu durumun İsveç halkının görüşüne de uygun olarak, SD'nin Kremlin'e karşı Avrupa'daki diğer aşırı sağ partilere kıyasla daha eleştirel bir tutum sergilemektedir (Becker, 2019). İsveç Demokratları'nın Rusya ile ilgili AP oylamasından sonra, Rus karşıtı bir partiye dönüştüğü izlenimini oluşturabilecek sinyaller bulunmaktadır. Partinin NATO üyeliğini henüz tam anlamıyla desteklemeye hazır olmasalar da, gerektiği takdirde, NATO'ya hızlı bir şekilde katılma seçeneğini desteklemek için geçen ay diğer muhalefet partilerine katılmıştır (Lindeberg & Ummelas, 2021).

4.4.2.2. Danimarka

Danimarka ile ilgili Eurobarometer'in 2017 yılında yapmış olduğu araştırmaya göre Danimarka halkının %83'ü Rusya'ya karşı olumsuz görüş belirtmiştir (Hansen, 2018, s. 7). Bu açıdan Hansen Danimarka'nın Rusya'ya karşı pozisyonunu "soğuk pragmatist" olarak değerlendirmektedir (Hansen, 2018, s. 5). Danimarka'da aşırı sağ parti olan Danimarka Halk Partisi, 2019 yılında gerçekleşen son seçimler ile ulusal mecliste ciddi bir düşüş göstermiş partiler arasındadır. Parti, göçmen karşıtlığı ve anti-elitist bir yapısının yanı sıra, önceki hükümeti ulusal çıkarları çok az savunduğu ve bunun yerine AB'nin ve uluslararası iş dünyasının çıkarlarını savunduğu konusunda eleştirmektedir. Ayrıca göçmen meselesi ve uluslararasılaşma ile Danimarka halkının geleneklerine zarar verdiği iddiasında bulunmaktadır (Norocel, 2017, s. 33). Partinin son dönemlerde Rus yanlısı tavrından daha mesafeli konuma geldiği iddia edilmektedir.

Danimarka Halk Partisi 2014 yılında Kırım referandumu sonrasında, Rusya-AB ilişkileri ve AB Ukrayna Anlaşması üzerine yapılan oylamada Rusya lehine çekimser oy veya oy kullanmadığı görülmektedir (Shekhovtsov & Noir, 2017, ss. 235-236). Özellikle Rusya'ya yönelik mesafenin oluşmasında 26 Mart 2018'de meydana gelen "Novichok Olayı" etkili olmuştur. Adı geçen olayda Kopenhag'da Rus büyükelçiliğinde, eski Rus istihbarat üyesi Sergei Skripal'ın ve kızının zehirlendiği iddia edilmişti (Hansen, 2018, s. 5). DF şu anda aşırı sağ partilerin oluşturduğu ID grubu içerisinde yer almaktadır. Ancak, Danimarka Halk Partisi Milletvekili Anders Vistisen 2019'da Milano'da Salvini'nin milliyetçi koalisyon görüşmelerinde "Rus saldırganlığından çok endişeliyiz. Yaralı bir ayı tehlikelidir " ifadelerini kullandı (Europe's Far-Right Divided over Russia as Salvini Stages Pre-Election Rally in Milan, 2019). Bu durum ID grubu içerisinde DF'nin diğer ortaklarına göre Rus yanlısı olma konusunda daha temkinli davrandığı söylenebilir.

4.4.2.3. Finlandiya

Finlandiya'da Finliler Partisi, cinsiyet eşitliği, göçmen karşıtlığı, etnik İsveçli azınlıklar ve LGBT karşıtı pozisyonu ile aşırı sağ partiler adına gerekli şartları taşımaktadır (Norocel, 2017, s. 44). Bununla birlikte parti, milliyetçilik, gelenekselcilik ve refah şovenizmi gibi siyasi bir duruş sergilemektedir (Norocel, 2017, s. 46). Partinin Rusya'ya karşılık tutumuna bakıldığında Bolşevik Devrimi sırasında Rusya'dan bağımsızlığını ilan etmesi ve İkinci Dünya Savaşı sırasında gerçekleşen Fin-

Sovyet savaşı bir anlamda Finlandiya adına Rus karşıtı bir duruşun oluşmasını etkileyebilecek tarihsel gelişmelerdir. Ayrıca partinin Rusya'ya yönelik AP oylamasında Rusya aleyhine oy kullanması bu pozisyonunu güçlendirmektedir. Bununla birlikte parti ID grubu içerisinde yer almaktadır (Identity and Democracy Group, t.y.; Shekhovtsov & Noir, 2017).

Ancak PS'nin Rusya'ya yönelik farklı bir dil kullanılmaya başladığına dair zayıfta olsa işaretler bulunmaktadır. Örnek olarak, 2019 Avrupa Parlamentosu seçimleri sonucunda PS'den Finlandiya AP milletvekili olarak seçilen Olli Kotro'nun Kremlin destekli Eurasia Daily'e verdiği röportajda "Finlandiya'nın Schengen Anlaşmasından çekilmesi ve Rusya ile özel bir vizesiz alanın oluşturulması gerektiğini" belirtmiştir. Röportajın devamında "Finlandiya'nın, Brüksel'den talimat almadan Rusya ile diyaloga hazır" olduğunu belirtti. Ayrıca Finlandiya'nın NATO ile işbirliğinin çelişkili sinyaller vereceğini ve ülkenin güvenlik durumunu iyileştirmeyeceğini söyledi (Finns Party Euro Candidate Wants Finland to Leave Schengen for Visa-Free Travel With Russia, 2019). Ayrıca Kotro, iki dilli diplomalar almak için ortak bir Fin-Rus üniversitesi oluşturma fikrini ortaya çıkardı. Parti üyesi söz konusu açıklamalarının ardından geniş çaplı eleştirilere maruz kaldı (Finns Party Euro Candidate Wants Finland to Leave Schengen for Visa-Free Travel With Russia, 2019).

4.4.3. Vişegrad

Vişegrad ülkeleri Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği'nin uydu devletleri olarak Varşova Pakı içerisinde yer alması bakımından, tarihsel olarak bir Rus etkisine sahiptir. Soğuk Savaş döneminde 1956'da Macaristan'da 1968'de Çekoslovakya'da Sovyet askeri müdahalesi gerçekleşmiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemde AB ile entegrasyon sürecini başlatan Vişegrad ülkeleri, Sovyet döneminin etkisi ile, zayıf sivil toplum, zayıf demokratik kültür ve milliyetçilik gibi temalar bakımından aşırı sağ partilerin yükselişi için verimli bir alan oluşturmaktadır (Polyakova, 2016b, s. 4). Vişegrad ülkelerinden Polonya, Baltık ülkeleri ile birlikte Rus karşıtı kampta yer alan ülkeler içerisinde olmasına karşın, diğer üç ülke Çekya, Macaristan ve Slovakya'da Rusya'ya yönelik tutum daha nüanslıdır (Laruelle, 2015a, s. 2). Özellikle Macaristan'da iktidardaki Fidezs partisi ve ana muhalefet partisi Jobbik, Rus yanlısı söylemleri ile Vişegrad ülkeleri içerisinde Rus yanlısı en açık ülkedir. Bununla birlikte Çekya'da yeni kurulmuş bir parti olmasına

rağmen, Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi Partisi (SPD) meclise girmeyi başarmasının yanı sıra, ID grubu içerisinde yer almaktadır. Slovakya’da Rus yanlısı söyleme sahip Slovak Ulusal Partisi ve AB ve NATO karşıtı Kotleba’nın L’SNS’si ile son yıllarda hızla yükselişe geçen Sme Rodina aşırı sağ yelpazede bulunmaktadır.

Tablo 9: Aşırı Sağ Partiler: Vişegrad

Ülke	Parti	Önceki Seçimdeki Oy Oranı ve Ulusal Meclisteki Sandalye Sayısı	Son Seçimdeki Oy Oranı ve Ulusal Meclisteki Sandalye Sayısı	Avrupa Parlamentosu Sandalye Sayısı ve Parlamento Grubu
Polonya	Hukuk ve Adalet (PiS)	%37,6 (2015) 235/460	%43,6 (2019) 235/460	25/52 ECR
	Konfederasyon	-	%6,8 (2019) 11/460	-
Macaristan	Fidezs- KDNP	%44,9 (2014) 133/199	%49,3 (2018) 133/199	12/21 Bağımsız
	Jobbik	%20,2 (2014) 23/199	%19,1 (2018) 26/199	1/21 Bağımsız
Slovakya	Sme Rodina	%6,6 (2016) 11/150	%8,2 (2020) 17/150	0/14 ID
	L’SNS	%8 (2016) 14/150	%8 (2020) 17/150	-
	Slovakya Ulusal Partisi (SNS)	%8,6 (2016) 15/150	%3,6 (2020) 0/150	-
Çekya	Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi (SPD)	-	%10,6 (2017) 22/200	2/21 ID

Kaynak: Politico.eu ve Avrupa Parlamentosu resmi sayfası baz alınarak yazar tarafından hazırlanmıştır
<https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls> E. T. 07/04/2021
<https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/advanced> E. T. 29/05/2021

4.4.3.1. Macaristan

Macaristan politika ve din gibi konular ile Avrupa medeniyetinin bir parçası olarak görülmektedir. Ancak ulus olarak Avrasya coğrafyası ile diğer Vişegrad ülkelerinden

farklı başlara sahip olmaktadır (Korkut & Akşalı, 2015, s. 176). Macaristan tarihsel olarak hem 1848’de hem de 1956’da özgürlük hareketlerinin Rus işğali ile sonuçlanmasından dolayı Rus karşıtı bir eğilim söz konusu idi (Juhász vd., 2015, s. 10). Günümüzde ise bu durumun tam tersi görülmektedir. Ülke içerisinde iktidarda bulunan popülist sağ Fidezs partisi ve ana muhalefet olan aşırı milliyetçi Jobbik partisi “Doğu Açılımı” fikrini vurgulamaya başlaması ile Rusya’ya yönelik yeni bir siyasi yönelim başlatmıştır (Krekó, Gyóri, & Juhász, 2015, s. 5). Bu Rus yanlısı duruş özellikle 2008 küresel mali kriz ile belirginleşmiştir (Laruelle, 2015a, s. 2). Küresel mali kriz sonrasında Macaristan’da Fidezs ve Jobbik gibi aşırı sağ partilerin yükselişı ile Avrasya’ya yönelik, ideolojik ve jeopolitik sayılabilecek bir anlatı ortaya çıkmıştır (Korkut & Akşalı, 2015, s. 176). Tarihsel olarak bakıldığında Macaristan’da, İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar Turancılık olarak ifade edilen ideolojik bir perspektif söz konusu olmuştur. Birinci Dünya Savaşı sonrası yapılan Trianon antlaşmasına atıfta bulunarak, Batı ile akraba olmadıklarını, onlar tarafından aldatıldıklarını ve yüzlerini Asya’ya dönmeleri gerektiğine dair bir söylem vardı (Korkut & Akşalı, 2015, s. 180). Soğuk Savaş dönemi boyunca gerçekleşen Sovyet etkisi milliyetçi bir ideolojinin iktidara gelmesine engel olmuştur. Soğuk Savaş sonrası dönemde başlangıçta Rus karşıtı bir teması olan Macar milliyetçiliği başta Jobbik partisi olmak üzere Rus yanlısı bir dönüşüm geçirmiştir. Korkut ve Akşalı ideolojik olarak Jobbik’in Turancı karakterinin Avrasyacı bir dönüşüm geçirdiğini iddia etmektedir. Macaristan Parlamento Dış İlişkiler Komisyonu üyesi ve Jobbik üyesi Marton Gyöngyösi, Putin’e büyük bir saygısının olduğunu belirtmesinin yanı sıra, Macaristan’ın kendi üzerindeki Batı etkisini dengelemek adına Rusya ve Avrasyacı hareket ile daha yakın bir işbirliğine inandığını belirtti (Korkut & Akşalı, 2015, ss. 183-184).

Fidezs lideri Viktor Orban 2009 yılında Putin ile bir araya gelene kadar Putin Rusya’sını sert bir şekilde eleştiren kişiler arasındaydı. Örnek olarak dönemin hükümetini Rusya destekli “Güney Akım” projesini imzalamakla eleştirmişti. Ancak günümüzde Orban, “Putin’in Adamı” olarak görülmektedir (Juhász vd., 2015, s. 11). Orban’ın 2010 yılında Doğu Açılımı ile ilgili dış politika doktrini ile durum değişmiştir (Krekó, Gyóri, & Juhász, 2015, s. 5). Orban yeni dış politika açılımının neticesinde, Putin’in Rusya’sını liberal olmayan ve kendine özgü demokratik modele sahip olan “başarılı ulus modeli” olarak açıkça belirtti (Braghiroli & Makarychev, 2016, s. 222). İdeolojik olarak Orban ve Putin

arasındaki bağlantılar daha taze olmasına rağmen, bir diğer taraftan, ana muhalefet partisi lideri Gabor Vona'nın "Ben Avrasyalıyım" ifadelerini kullandığı Jobbik partisinde durum daha farklıdır. Parti 2003 yılında Rus karşıtı ve Turancı sayılan bir ideoloji ile kurulmuş olmasına rağmen, 2005 yılında partiye katılan ve 2009'da AP seçimleri ile milletvekili olan Bela Kovacs ile yeni bir dönüşüm geçirdi. Kovacs'ın partiye yönelik mali desteğinin yanı sıra, Rusya'daki iş bağları ve bir süre Moskova'da çalışmış olması dikkate değerdir. Bela Kovacs Avrupa Parlamentosu ve Macaristan tarafından Moskova'ya casusluk yaptığı suçlaması ile soruşturma altında idi. Ayrıca partinin 2008 yılından beri Rusya tarafından fonlandığı da iddia edilmektedir (Krekó, Györi, & Juhász, 2015, ss. 5-6; Polyakova, 2016a, s. 8).

2008 yılında Jobbik lideri Gabor Vona'nın Moskova ziyareti ile birlikte Rusya'ya yönelik yakınlaşma başladı. Parti 2008 yılında Gürcistan Savaşında ve enerji politikası konusunda Rus yanlısı bir parti söylemine dönüştüğü görülmektedir. Bu açıdan Jobbik AB destekli Nabucco projesi yerine, Rusya destekli Güney Akım projesini savundu (Juhász vd., 2015, s. 26). Jobbik Lideri Rusya-Gürcistan savaşında, Gürcistan'ı "Yahudi mafyası" devleti ve "Avrupa'daki İsrail'in kalesi" olmakla itham etti. Ayrıca Vona, 2008 yılında Rusya'da Birleşik Rusya Partisi üyelerine "Rusya'sız Bir Avrupa Var mı?" isimli bir konuşma yaptı (Juhász vd., 2015, s. 25; Krekó, Györi, & Juhász, 2015, s. 6).

Parti'nin Rus yanlısı eğilimleri açısından bir diğer örnek ise Jobbik partisinden Gyöngyösi'nin söylemleri olmuştur. Gyöngyösi, liberalizmi asıl düşman olarak görürken, liberalizme karşı mücadelede geleneksel değerleri vurgulaması bakımından ana müttefik olarak Rusya'ya değinmiştir. Gyöngyösi'ye göre, liberalizme karşı mücadeleyi kazanmak için Macaristan'ın Rusya'nın ekonomik ve kültürel ağırlığına tamamen ihtiyacı vardır (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 90). Jobbik'in Kremlin ile bağlarının olmasının yanı sıra, Avrasyacı Aleksandr Dugin ile de iletişimi de söz konusudur. 2013 yılında Gabor Vona, Dugin'in daveti üzerine Lomonosov Üniversitesinde bir konferans verdi ve Rusya'yı hain bir Avrupa'nın aksine, Avrupa geleneklerinin koruyucusu olarak tasvir etti (Juhász vd., 2015, s. 26). Bununla birlikte, 2013 yılında AB-Rus Parlamentolar Arası Çalışma Grubu eş başkanı Bela Kovacs Rusya Federasyonu temsilcilerine "bir AB üye devletinin Avrasya Birliği ile katılım müzakereleri başlatmanın gelecekteki olasılığını" sordu (Krekó, Györi, & Juhász, 2015, s. 6). 2013 yılında Moskova Devlet Üniversitesi'ndeki konuşmasında Jobbik lideri Gabor Vona, Macaristan'ın AB'de kalmak ya da Avrasya

Ekonomik Birliği'ne katılma konusunda bir karar vermesi gerektiğini öne sürmüştür. Bir diğer seçenek olarak Vona, Macaristan'ın bağımsız olması gerektiğini öne sürmüştür (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 91).

Daha sonrasındaki bir röportajında Gabor Vona, Klasik Avrasyacı Nikolay Trubetskoy ve Yeni Avrasyacı Aleksandr Dugin'e atıfta bulunarak, Avrasyacılığın avantajlarından bahsetmiştir. Vona, Avrasyacılığın bölgelerin bağımsızlığını korumasına izin vermesi ve AB'nin sömürsünün aksine, kıtasal işbirliğine dayandığını ifade etmiştir. (Krekó, Györi, & Juhász, 2015, ss. 6-7; Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 91). Ocak 2014'te Gábor Vona, Rus iarex.ru'ya Avrasya girişimi ile ilgili şu ifadeleri kullanmıştır:

"Macaristan, Moskova için Batı'ya açılan bir kapı ve köprü ve bizim için Rusya büyük bir potansiyel pazar ve orantısız bir Avro-Atlantizm'e karşı bir dengeleme görevi görebilir. (...) Macaristan için Avrupa-Atlantizm ekonomik, politik ve kültürel bir krize neden oldu ve bu nedenle uluslararası konumumuzu yeniden değerlendirmemiz gerekiyor. Bana göre Avrasyacılık, Macaristan'ın Avrupa ile Asya arasında bir katalizör görevi görebileceği anlamına geliyor. Bu kavramın kökeninin Rusya'ya gittiğinin farkındayım, Trubetzky'nin çalışmalarına aşinayım ve Profesör Dugin ile tanıştığım için de şanslıyım. Avrasyacılık, çeşitli bölgelerin özerkliğini koruma ve AB'nin sömürsüne karşı bir tür kıtasal işbirliği üzerine inşa etme avantajlarına sahiptir." (Juhász vd., 2015, s. 26)

Jobbik Mart 2014'te Kırım referandumunun yanı sıra, partinin dışişleri bakanı sekreteri ve Macaristan Parlamentosu Dışişleri Komitesi başkan yardımcısı Marton Gyöngyösi, Donetsk Cumhuriyeti başkanlık seçimlerini izledi. Kırım meselesinde olduğu gibi parti ABD, AB ve BM'nin meşru olarak tanımadığı seçimlerin meşruiyetini tanıdı ve "sonuçlara saygı göstereceklerini" ifade etti (Juhász vd., 2015, s. 27). Bu ifadeler bir anlamda Jobbik partisinin Rus yanlısı tutumunun ne kadar ileri bir seviye olduğunu göstermektedir. Bu durum özellikle ana muhalefet partisi olması bakımından, iktidar partisi olan Fidesz'i zorlamakta ve politikalarını etkileme kapasitesine sahip olmasına neden olmaktadır (Krekó, Györi, & Juhász, 2015, s. 7).

4.4.3.2. Slovakya

Slovakya tarihsel açıdan Avusturya-Macaristan imparatorluğunun bir parçasıydı. Slovakya-Rusya ilişkisinde tarafları birbirine bağlayan ilk faktör Pan-Slav anlatıdır. 1848-1849 ayaklanmalarından sonra, 1851'de "Slavlık ve Dünya'nın Geleceği"ni yazan

Ludovít Štúr, Slovak Ulusal Konseyi'nin ilk lideridir. Slovak-Rus yakınlaşmasında bir diğer belirtilmesi gereken şey ise, 1944'te Slovakların özgürleştirilmesinde Rusların yardımı ve Kızıl Ordu'nun Ağustos 1944'te Slovak Ulusal Ayaklanmasına verdiği destek olmuştur. Bu durumu destekler bir şekilde, 2000 yılında yapılmış araştırmaya göre Slovak halkının %57'si 1989'da Sovyet ordusunun çekilmesini olumlu karşılamıştır (Krekó, Györi, Milo, vd., 2015, ss. 14-16; Paulovicova, 2020, s. 182).

Slovak aşırı sağ içerisinde üç parti göze çarpmaktadır. Bunlar önceki seçimlerde hükümet ortağı olan fakat 2020 seçimlerinde başarısız bir performans gösteren, Slovak Ulusal Partisi, Marian Kotleba'nın L'SNS'si ve yeni kurulan Sme Rodina partisidir. Slovak Ulusal Partisi Rus yanlısı en eski parti olarak göze çarpmaktadır. Parti kendisini açıkça Rus yanlısı, AB ve ABD karşıtı tanımlamakta ve 1990'ların sonunda Slovakya'nın NATO'ya girmesine şiddetle karşı çıkmıştır (Krekó, Györi, Milo, vd., 2015, s. 36). Ukrayna krizi ile ilgili olarak SNS, "AB'nin tek yönlü yaklaşımını" eleştirirken yaptırımlara karşı çıkmakta ve AB'yi Rusya ile yeni bir soğuk savaş çıkarma konusunda bir söylem kullanmıştır. Parti lideri Ekim 2014'te ambargo ve yaptırımların Slovakya'ya zarar verdiğini sağ ve sol olarak bakılmaksızın, Slovak ulusal çıkarlarının savunulması gerektiğini belirtmiştir (Krekó, Györi, Milo, vd., 2015, s. 37).

Bir diğer aşırı sağ parti olan L'SNS, ulusal ve Hristiyanlık geleneklerinin ve değerlerinin restore edilmesi, düşünce özgürlüğü, doğrudan demokrasi, gelenekselcilik, ekonomik korumacılık, AB ve NATO karşıtlığı gibi siyasi bir duruşu bulunmaktadır. Bununla birlikte azınlıkları dışlayan, pan-Slav ve Rus yanlısı bir anlatı vardır. Ayrıca parti, azınlık olarak Macarları destekleyenler veya Çekoslovakya'nın kurulmasını destekleyenleri tehdit olarak algılamaktadır (Krekó, Györi, Milo, vd., 2015, s. 38; Paulovicova, 2020, ss. 184-185,189). Partinin Rus yanlısı söylemlerini incelemek açısından, partinin Ukrayna krizine yönelik tutumuna bakılmalıdır. Ukrayna ile ilgili olarak L'SNS, Ukrayna'nın Rus yanlısı Cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviç'i desteklemiştir. Ocak 2014'te partinin lideri Kotleba'nın Ukrayna cumhurbaşkanına yazdığı mektupta şu ifadeler yer almaktadır:

"Slav ulusunun bir üyesi olarak, şu anda Ukrayna'da ne için mücadele edildiğini tam olarak anlıyorum. Avrupa Birliği'nin yeni pazarlara ihtiyacı var ve NATO terör örgütü Rusya Federasyonu sınırına yaklaşmaya çalışıyor. Bir AB Üye Devletinin vatandaşı olarak, AB'ye açılmanın Ukrayna halkına iyi bir şey getirmeyeceğini size sorumlu bir şekilde söyleyebilirim. Ukrayna, orijinal Ukrayna mallarına yer olmayan

başka bir büyük pazar haline gelecek. Üretimin yerini ithalat ve tüketim alacak, yüzbinlerce insan işini kaybedecek. Bu sürecin sonunda, tamamen köleleştirilmiş Ukraynalılar ve Ukrayna topraklarının yabancı yatırımcıların eline geçmesi dışında hiçbir şey olmayacaktır. "(Krekó, Györi, Milo, vd., 2015, ss. 38-39).

Bununla birlikte parti liderinin NATO karşıtı tutumu vardır. Örneğin Kotleba Banska Bystica bölgesi valisi olduğu dönemde Slovak Ulusal Ayaklanmasının 70. Yıl kutlamalarında valilik binasında “Yankee evine git- NATO’yu durdur” pankartı asmıştı. Parti liderinin Kremlin ile temaslarının derecesi konusunda net bir bilgi olmamasına rağmen, bireysel anlamda parti üyelerinin veya partiye yakın isimlerin Rusya ve Rus yanlısı örgütler ile bağlantıları bulunduğu öne sürülmektedir (Krekó, Györi, Milo, vd., 2015, s. 39). Partinin Kremlin ilişkisi ile ilgili 2017 yılında Slovak polis teşkilatı, Kotleba’nın Rus oligark Konstantin Malofeyev tarafından fonlandığına dair soruşturma başlatmıştı. Fakat soruşturma sonucunda partinin Rus oligark ile ilişkisi tespit edilememiştir (Kysel, 2017)

Slovakya’da son aşırı sağ parti ise Sme Rodina (Biz Aileyiz) partisidir. 2015 yılında kurulmuş olan parti, %6,6 oy elde etme başarısı göstermiş ve son gerçekleşen 2020 seçimlerinde %8’in üzerinde oy alarak koalisyon hükümeti ortağı konumundadır. Parti anti-elitizm, göçmen karşıtlığı gibi anti-liberal değerler, AB bürokrasisine eleştirel tutumu ile yumuşak Avrupa şüpheci (2019’daki AP seçimlerindeki sloganı "Daha Az Brüksel, Daha Sağduyu" idi) bir parti olarak görülmektedir (Gabrižová, 2020; Školka & Žuborová, 2019, ss. 14-15,17). Parti L’SNS’ye kıyasla daha az aşırı olması ile birlikte Rusya’ya yönelik pozisyonunda net bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak partinin Rus yanlısı partilerin oluşturduğu ID grubu içerisinde yer alması ve FN lideri Le Pen ilişkisinin yanı sıra, Sme Rodina AB’nin Rusya’ya karşı uygulanan yaptırımların henüz istenen bir sonucu vermediği görüşündedir (EURACTIV, 2019; Gabrižová, 2020).

4.4.3.3. Çekya

Çekya, 1968’de meydana gelen Prag Baharı’nın bastırılması gibi noktadan Rus karşıtı bir potansiyel barındırabilir. Bununla birlikte son dönemlerde AB karşıtı bir toplum ortaya çıkmıştır. Çekya merkezli Kamuoyu Araştırma Merkezi’nin Nisan 2016’da yapmış olduğu kamuoyu araştırmasına göre halkın %36’sı AB ile bir geleceğe inanırken %53 oranında Çekya’nın AB ile bir geleceği olmadığını ifade etmektedir (Vejvodová vd.,

2017, s. 18). Çekya’da Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi (SPD), ID grubu içerisindeki aşırı sağ partiler içinde yer almaktadır. Tomio Okomura tarafından 2015 yılında kurulan SPD, 2 yıl sonra gerçekleşen genel seçimlerde %10,6 oy ile 200 kişilik Çek meclisine 22 milletvekili gönderme başarısını göstermiştir (politico.eu, t.y.-c; Vejvodová vd., 2017, s. 19).

SPD, klasik aşırı sağ partiler gibi ulusal ve muhafazakar değerleri önemsemektedir. Avrupa şüpheci bir parti olarak, Çekya’nın AB’den çekilmesi için referandum yapılması gerektiğini savunmaktadır. Bu konu ile ilgili Ocak 2016’da SPD’nin referandumu talep eden önergesi Temsilciler Meclisinde görüşüldü (Vejvodová vd., 2017, s. 19). Parti bununla birlikte yasadışı göç ve İslamofobi konularda da diğer aşırı sağ partiler ile uyumludur (Vejvodová vd., 2017, s. 20).

Partinin Rusya’ya dair görüşlerine bakıldığında, parti lideri Tomio Okamura’nın video kayıtlarından birinde NATO’ya karşı çıktığı ve Rusya’yı desteklediği iddia edilmektedir. Ayrıca söz konusu kayıta "Avrupa’da barışın yolu, çatışmadan değil, Rusya ile işbirliğinden geçer" ifadelerini kullanmıştır. Bu duruma ek olarak parti lideri, NATO’nun Rusya’ya karşı silahlandığını, Rusya sınırlarında durduğunu ve ülkeye baskı uyguladığını iddia ederek Rusya’yı savundu. Ukrayna’daki çatışma ve Kırım’ın ilhakına konusunda Okamura, Rusya’nın bu durumda hiçbir zaman saldırgan olmadığını belirtmiş ve çatışmayı, ABD ve Avrupa Birliği’nin yardımıyla kışkırtılan bir iç savaş olarak tanımlamıştır. Okamura, kendi kaderini tayin hakkına sahip oldukları için isyancı bölgelerin bağımsızlığı konusunda referandum yapılmasını veya Kiev ile Rusya yanlısı bölgeler arasında gelecekteki düzenlemeler için (Okamura’ya göre, bu, çatışma çözmenin demokratik yöntemidir) özerklik şeklinde bir anlaşmayı desteklemektedir. Okamura, 2014’te BM’nin gelecekte, herhangi bir üye devletin vatandaşlarının Rusya’da yaşayan halklar da dahil olmak üzere özerklik veya bağımsızlık konusunda meşru ve demokratik bir şekilde oy kullanmasına izin verecek bir mekanizma benimsemesi gerektiğini öne sürdü. SPD, Rusya’ya ekonomik yaptırımlara karşı çıkmakta ve yaptırımları gereksiz ve Çek endüstrisinin önemli sektörlerine zarar verdiğini ve bu durumun tüm Avrupa için çok önemli sonuçlar doğurduğunu öne sürmektedir. Okamura AB’ye yönelik, "Rusya, Kievli Ukraynalı faşistlerin işlediği suçlardan dolayı cezalandırıldı ... Brüksel’in tehlikeli aptallığının bir başka örneğiydi" ifadelerini kullandı (Vejvodová vd., 2017, s. 20).

Okamura'nın Kremlin ağılarına bakıldığında, Rusya yanlısı Slav Stratejik Araştırmalar Enstitüsü ile iletişim halindedir. Parti lideri enstitüye parlamentoya erişim imkanı tanımakta ve parlamento üyeleri için seminerler düzenlemelerinde yardımcı olmaktadır. Parti lideri Okamura seminerlerden birinde, ana akım medyanın Rusya hakkında yalan söylediğini belirtmekte ve ana akım medyayı Rus karşıtı propaganda yapmakla itham etmektedir. Ayrıca Çekya'nın Rusya'yı düşman olarak değil, dost olarak görmesi gerektiği konusunda uyardı (Vejvodová vd., 2017, s. 21).

SPD'nin dışında Rusya'nın Çekya'daki birtakım eylemleri de Rusya'nın Avrupa siyasetinde etkisini göstermektedir. 2015 tarihli yeni Çek Güvenlik Stratejisinde, Çek Cumhuriyeti'nin mevcut uluslararası sistemde revizyonist bazı devletlerin güvenlik tehdidi oluşturduğu belirtti. Söz konusu belgede devletlerin işbirliğine dayalı güvenlik mekanizmasını zayıflatmayı amaçladığı da ifade edilmiştir. Güvenlik konusunda bir diğer belge olan ulusal güvenlik durumunun denetlenmesine ilişkin raporda, Rusya'ya doğrudan değinilmekte ve Rusya'nın propaganda ve dezenformasyon kampanyası yürüttüğünü ifade etmiştir. Rus etkisi, Çekya iç güvenliğine yönelik en büyük on tehditte biri olarak kabul edilmektedir. Bu amaçla Çekya'da söz konusu tehdide karşı, 1 Ocak 2017'de Terörizm ve Hibrit Tehditlerle Mücadele Merkezi faaliyete geçirildi. (Vejvodová vd., 2017, s. 14).

4.4.4. Balkanlar

Balkan bölgesine tarihsel açıdan bakıldığında, Balkanlarda yaşayan halkların Osmanlı imparatorluğuna karşı bağımsızlıklarını kazanması noktasında Rusya, Ortodoks halkların hamisi olarak görülmüştür. Bunun dışında, Yugoslavya meselesi ile Sırbistan'a vermiş olduğu destek ile pan-Ortodoks ve pan-Slav bir anlayış vardır (Laruelle, 2015a, s. 2). Bu durum Dugin'in jeopolitiğin temelleri kitabında da görülmektedir. Yunanistan'da Altın Şafak ve Helen Çözümü, Bulgaristan'da Ataka, VMRO, NFSB ve Volya, Rus yanlısı aşırı sağ partiler olarak göze çarpmaktadır.

Tablo 10: Aşırı Sağ Partiler: Balkanlar

Ülke	Parti	Önceki Seçimdeki Oy Oranı ve Ulusal Meclisteki Sandalye Sayısı	Son Seçimdeki Oy Oranı ve Ulusal Meclisteki Sandalye Sayısı	Avrupa Parlamentosu Sandalye Sayısı ve Parlamento Grubu
Bulgaristan	Birleşik Vatanseverler	%9,1 (2017) 27/240 ¹³	IMRO %3,6 ¹⁴ 0/240	2/17 (VMRO) ECR
	Volya	%4,2 (2017) 12/240	%2,4 0/240 ¹⁵	0/17 ID
Yunanistan	Altın Şafak (XA) ¹⁶	%7 (2015) 18/300	%2,9 (2019) 0/300	2/21 Bağımsız
	Helen Çözümü (EL)	-	%3,7 (2019) 10/300	1/21 ECR
	Yeni Sağ	-	-	0/21 ID
Romanya	Romanyalıların Birliği İttifakı (AUR)	-	%9,1 (2020) 33/329	0/33
Slovenya	Slovenya Ulusal Partisi (SNS)	%2,2 (2014) 0/90	%4,2 (2018) 4/90	0/8
Hırvatistan	Anavatan Hareketi (DP)	-	%10,9 (2020) 16/151	0/12

Kaynak: Politico.eu ve Avrupa Parlamentosu resmi sayfası baz alınarak yazar tarafından hazırlanmıştır
<https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls> E. T. 07/04/2021
<https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/advanced> E. T. 29/05/2021

4.4.4.1. Yunanistan

2007-2008 finansal krizinin Avrupa’da sert bir şekilde görüldüğü ülkelerin başında gelen Yunanistan’da, “Avro Krizi” ülke içerisindeki aşırı sağ partilerin etkinliğini arttırması

¹³ 2017 seçimlerinde Ataka, Bulgar Ulusal Hareketi (IMRO) ve Bulgaristan'ın Kurtuluşu için Ulusal Cephe ile Birleşik Vatanseverler adı altında seçim ittifakı yapmıştır.

¹⁴ IMRO seçimlere farklı bir koalisyonda girdi.

¹⁵ Volya, NFSB ile birlikte Vatansever Koalisyonu kurdu.

¹⁶ Altın Şafak yasa dışı eylemleri gerekçesi ile kapatılmıştır.

konusunda önemli olmuştur. Siyasi yelpazenin sağında neo-Nazi olarak ifade edilen Altın Şafak (XA) ve Helen Çözümü daha belirgin hale gelmiştir. İlk olarak Altın Şafak ele alındığında, adının yasadışı eylemler ile anılması partiye ciddi anlamda oy kaybettirmiştir ve son seçimlerde %2,3 oy oranı ile milletvekili kazanamamıştır. Ancak 2016 kurulan bir diğer aşırı sağ parti Helen Çözümü Altın Şafak'a kıyasla %3,7 oy alarak ulusal mecliste 10 sandalyeyi elde etmiştir (politico.eu, t.y.-e).

Tarihsel ve kültürel olarak, Rusya'nın Ortodoksluğa mensup olmasının yanı sıra, Balkan ülkelerinin Osmanlı İmparatorluğuna karşı bağımsızlıklarını elde etmesinde etkisi açısından, Yunan aşırı sağında Rusya sempatisi bulunmaktadır. Bu manada Altın Şafak, Rusya'yı kültürel olarak ortak Ortodoksluk miras sebebiyle doğal bir müttefik olarak görmektedir (Klapsis, 2015, s. 28; Laruelle, 2015c, ss. 16-17). Altın Şafak özelinde Kremlin ve Avrasyacılar ile olan ilişkisi belirgin bir hal almıştır. Altın Şafak'a göre Dugin, Avrasyacılık açısından, Rus dış politikasının şimdiki ve gelecekteki adımların arkasındaki mantığı özetleyen ideolojik bir guru olarak görülmektedir. Ayrıca partinin Kremlin tarafından fonlandığı iddia edilmektedir (Klapsis, 2015, ss. 22, 27-28)

Altın Şafak lideri Nikolaos Michaloliakos'un 2013'te Rusya'nın Sesi'ne verdiği röportajda, Yunanistan'ın bir "deniz gücü" ve Rusya'nın ise bir "kara gücü" olduğunu belirterek iki ülke arasında "doğal bir ittifak"ın olduğunu savundu. Nikos Michaloliakos'a göre, Atina ve Moskova Balkanlar ve Doğu Akdeniz'de büyük ortak çıkarları paylaşmaktadır. Bu anlamda Yunanistan kendisini AB, ABD ve NATO'dan ayırmalı ve Rusya ile müttefiklik kurarak, Yunanistan'ın ulusal çıkarlarının güvenliği adına Rusya'nın sıcak denizlere ulaşması gerektiği öne sürmektedir. Michaloliakos dışında, parti sözcüsü Ilias P. Kasidiaris 2014'te, Altın Şafak'ın bir sonraki seçimi kazanması halinde Rusya ile ittifak kurulabileceğini söyledi (Klapsis, 2015, ss. 27-28; Political Capital Institute, 2014, s. 7; Tipaldou, 2015, s. 203). Partinin resmi programında Rusya ile yapılacak olan ticaret ve savunma anlaşmasının Yunanistan'ı Batı'nın boyunduruğundan kurtaracağını iddia etmekte ve yatırım ve enerji konusunda Rusya ile işbirliğini öne sürmektedir. Partinin milletvekili ve sözcüsü Ilias Kassidiaris, inşa edilmesi halinde Burgaz-Dedeoğlu Rus petrol boru hattını korumak için Rus birliklerinin Yunanistan'a gelmesi gerektiğini ifade edecek kadar ileri gitti. Enerji tedariki konusunda Altın Şafak, AB ve ABD destekli Nabucco projesine karşı, Güney Akım projesini destekledi. Parti Mayıs 2014'te Avrasya Ekonomik Birliği'nin kurulmasını, ABD ve

AB'ye karşı başarılı bir rakip olarak tanımladı ve üç ay sonra BRICS ülkelerinin IMF'ye alternatif olacak kurumların oluşturulmasını coşkuyla karşıladı (Klapsis, 2015, ss. 27-28). Eylül 2014'te Golden Dawn'ın milletvekili Konstantinos Barbaroussis, Golden Dawn'ın Yunanistan ve Rusya arasında, askeri ilişkilerdeki işbirliği dahil, yakın işbirliğini ve ayrıca bir 'Ortodoks eksen' yaratmayı desteklediğini vurguladı (Klapsis, 2015, s. 35).

Rus yanlısı söylemlerinin yanı sıra Altın Şafak'ın, Kremlin destekli çeşitli organizasyonlara katıldığı görülmektedir. Örneğin Kasım 2013'te parti sözcüsü Ilias P. Kasidiaris ve Altın Şafak milletvekili Artemis Mathaiopoulos, "Avrupa'da Geleneksel Değerlerin Korunması" başlıklı konferansa katıldı (Political Capital Institute, 2014, s. 5; Tipaldou, 2015, s. 204). Bir diğer örnek ise, Altın Şafak, Ekim 2014 tarihinde Putin'e yakın bağlantılar tarafından düzenlenen Rus Ulusal Forumu'na davet edildi. Katılanlar arasında, Jobbik, FPÖ, İsviçre Halk Partisi (SVP), RN gibi aşırı sağ partilerden isimlerin yanı sıra, LDPR lideri Vladimir Jirinovski, Rusya Federasyonu Komünist Partisi lideri Gennady Zyuganov, Aleksandr Dugin, Zavtra dergisi editörü Aleksandr Prokhanov ve eski Ulusal Bolşevik Parti'nin lideri Eduard Limonov gibi isimler katılmıştır (Tipaldou, 2015, s. 204).

Partinin Rus yanlısı olduğuna dair bir diğer gösterge, Ukrayna krizine karşı tutumudur. Altın Şafak'ın Ukrayna krizi hakkındaki görüşlerine bakıldığında, partinin lideri Michaloliakos, Ukrayna krizinin ortaya çıkış sebebini, Rusya'nın jeopolitik genişlemesini ve Dugin'in Avrasya doktrininin uygulanmasını durdurmak amacıyla, ABD müdahalesinden dolayı meydana geldiğini ileri sürdü. Michaloliakos'a göre, Putin, Ukrayna konusunda müdahaleci tutumunda haklıydı ve Kırım'ın Rusya'ya ilhak olmasını sıcak denizlere inmesi açısından stratejik bir avantaj olarak görmektedir. Altın Şafak'a göre saldırgan tarafın Rusya değil, AB ve ABD olduğunu ve Ukrayna'nın bu durumun kurbanı olduğunu ifade etti. Altın Şafak, Kırım referandumuna gözlemci göndermemiş olmasına rağmen, sonuçları geçerli kabul etti ve bölge halkının iradesinin gerçek bir göstergesi olduğunu öne sürdü (Klapsis, 2015, ss. 43-44). Bununla birlikte parti, 16 Eylül 2014'te AB- Ukrayna Ortaklık Anlaşmasını AP'de reddeden aşırı sağ partiler arasında yer almıştır (Klapsis, 2015, ss. 52-53). Ancak bu gelişmelere rağmen Altın Şafak partisi, 2012'den beri devam eden soruşturmalar kapsamında yasa dışı eylemler (adam öldürme, yasadışı silah taşıma, mültecilere saldırma vb.) neticesinde parti lideri ve sözcüsünün yanı

sıra birçok parti üyesi tutuklandı (Samaras, 2020). Bu süreçte parti lideri ile Dugin arasında mektuplaşmalar gerçekleşmiştir (Tipaldou, 2015, s. 203).

Altın Şafak'ın ardından Helen Çözümü (EL) bir diğer aşırı sağ parti olarak ortaya çıktı ve meclise girmeyi başardı. Partinin Altı Şafak'a kıyasla daha az aşırılıkçı bir parti olduğu iddia edilmektedir (Kitsantonis, 2020). Partinin göçmen karşıtlığı ve Türk düşmanlığı gibi konular üzerinde söylemleri bulunmaktadır. EL'nin Rusya ile ilişkisine dair elde net bir veri olmamasına rağmen, partiye Rus yanlısı olduğuna dair suçlamalar bulunmaktadır. Parti lideri yerel ve uluslararası medyada Rus yanlısı olduğu ve Rusya'dan fonlandığı dair suçlamaları yalanlamasına rağmen, Putin'e sempati duyduğunu belirtmektedir (Stamouli, 2019). Altın Şafak ve Helen Çözümü'nün dışında yeni kurulan bir parti olan Yeni Sağ, ID grubunun resmi sitesinde üye partiler arasında görülmektedir (Identity and Democracy Party, t.y.). Bununla birlikte partinin Rusya'ya yönelik görüşleri şu an için bilinmemektedir.

4.4.4.2. Bulgaristan

Balkanlarda Rus etkisinin etkin olduğu ülkelerden birisi olan Bulgaristan'da 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ve sonrasında elde edilen bağımsızlık, İkinci Dünya Savaşı sonrası SSCB etki, Panslavizm ve Ortodoksluk gibi temalar ile Rusya'ya yönelik olumlu bir görüşün oluşmasında belirleyici etkenler olabilir. Ayrıca, başta enerji olmak üzere Rusya'ya bağımlı bir yapısı bulunmaktadır (Laruelle, 2015c). Bu gibi olgulara rağmen, Bulgaristan'ın AB ve NATO üyeliği içerisinde yer alması bir paradoks oluştuğunu ifade edebiliriz. Bulgar aşırı sağı içerisinde Ataka en bilinen aşırı sağ olmasına rağmen, VMRO, NFSB ve Volya gibi aşırı sağ partilerin de bulunduğu, parçalanmış bir yapı bulunmaktadır. 2017 seçimlerinde başarılı bir performans göstermiş olmasına rağmen, geçtiğimiz ay gerçekleşen 2021 parlamento seçimleri ile birlikte aşırı sağ partilerin oylarında ciddi bir düşüş gerçekleşmiştir. Bu açıdan Rusya'nın Bulgar parlamentosunda aşırı sağ ortaklarını kaybettiği bir durum söz konusudur (politico.eu, t.y.-a).

Bulgar aşırı sağı içerisinde Ataka, geleneksel değerler ve aile yapısı, milliyetçilik, anti-kapitalizm, anti-liberalizm, NATO ve AB karşıtlığı gibi özelliklerinin yanı sıra, Rus yanlısı bir profil çizmektedir (Laruelle, 2015c, ss. 16-17; Petsinis, 2014, ss. 7-8). Partinin Rus yanlısı özelliklerini gösteren belirli söylemler vardır. İlk olarak Ortodoksluk inancı ve kültürel ortak miras gibi konularda Ataka, Rusya'yı doğal bir müttefik olarak

görmektedir. Bu açıdan bölünmüş Ortodoks kilisesi Moskova patrikliğini rehber olarak görmekte ve Putin'in bu vasıta ile Ataka ile bağlarını güçlendirdiği iddia edilmektedir (Arridu & Molis, 2019, ss. 167-168; Klapsis, 2015, ss. 18-19). Parti AB'yi geleneksel değerlere tehdit olarak görmesinin yanı sıra, AB'nin, ABD'nin kuklasından başka bir şey olmadığını belirtmektedir. Ayrıca Ataka ABD karşıtlığı ile de bilinmektedir. Parti programında ülkenin NATO'dan çekilmesi ve bağımsız bir dış politika oluşturması gerektiği belirtilmektedir. Bununla birlikte Siderov NATO'nun Bulgar ulusal çıkarların zarar verdiğini ve Rusya ile daha yakın ilişkiler kurmayı tercih ettiğini belirtmektedir (Klapsis, 2015, ss. 28-29). Partinin Rus yanlısı duruşuna bir diğer örnek ise Bulgaristan Ulusal Kurtuluş Günü'nde parti 1878'de Bulgar özerkliğini sağlayanlar AB değil Rusya'dır tarzında posterlere dağıtmıştır (Klapsis, 2015, ss. 33-34).

Rus yanlısı en net duruş Kırım olaylarında gerçekleşmiştir. Parti lideri Siderov, ABD hükümetini Yanukoviç'in devrilmesini desteklemekle açıkça suçladı ve Ukrayna'nın müdahalesiyle Washington'un gerçek amacının bölgedeki ABD hegemonyasını sağlamaktan fazlası olmadığını kanıtladığını da sözlerine ekledi. Siderov, Bulgar hükümetinin NATO yanlısı ve AB yanlısı politikasını acı bir şekilde Bulgaristan'ın ulusal çıkarlarına karşı olduğunu ve Sofya'yı ABD'nin elinde bir kuklaya dönüştürdüğünü ifade ederek kınadı (Klapsis, 2015, ss. 42-43). Kırım'daki ayrılıkçı referandum için dört Ataka milletvekili gözlemci olarak yer aldı ve referandumda herhangi bir aksaklık olayı olmadığını ve vatandaşların özgür iradelerini ifade etme ve geleceklerini belirleme fırsatına sahip olduklarını belirttiler. Ataka referandumun sonucunu kabul etti ve AB tarafından Rusya'ya yaptırımlar uygulanmasına karşı çıktı ve Bulgar hükümetinden böyle bir teklifi veto etmesini istedi (Klapsis, 2015, s. 43).

Aşırı sağ partilerin haricinde, Rumen Radev, ulusal dış politikayla ilgili tartışmalarla dolu bir seçim kampanyasının ardından, Kasım 2016'dan itibaren Bulgaristan Cumhurbaşkanı oldu. Bağımsız aday Radev yaptırımları, Bulgaristan'ın ulusal çıkarlarına yönelik tehlikeli bir tehdit olarak değerlendirdi. Yeni cumhurbaşkanı, "Kırım üzerinde zaten bir Rus bayrağının dalgalandığını" söylemişti. Radev'in AB'ye ve NATO'ya olan bağlılığını onaylamasına rağmen, Rusya'nın açıkça yanında yer alan bir üye ülke fikri ile AB ve NATO için tehdit olarak görülmektedir (Arridu & Molis, 2019, s. 162).

Bulgar aşırı sağ içerisinde 2017 seçimlerinde “Birleşik Vatanseverler” bloğu içerisinde Ataka, NFSB ve VMRO seçimlerde %9,1 başarı etmesinin yanı sıra, bir diğer aşırı sağ parti olan, oligark Veselin Mareshki’nin Volya partisi %4,2 oy alma başarısı gösterdi. 2017’de gerçekleşen parlamento seçimleri ile birlikte, 240 kişilik Bulgar parlamentosunda 39 aşırı sağ milletvekili bulunmakta idi (Birleşik Vatanseverler:26, Volya 13) (politico.eu, t.y.-a). Birleşik Vatanseverler içerisinde Ataka dışındaki diğer iki parti olan Valeri Simeonov’nun NFSB’si ve Krasimir Karakachanov’un VMRO’su Rus yanlısı ve Rusya’yı doğal müttefik olarak gördüğü iddia edilmektedir (Sweeney, 2017) ID grubu içerisinde yer alan Volya lideri Veselin Mareshki, Rusya ile daha yakın ilişkiler kurulması gerektiğini belirtmiştir (Sweeney, 2017).

4.4.5. Batı Avrupa

Batı Avrupa’da Sovyet işgali, pan-slavizm veya ortodoksluk gibi Rus yanlısı etkinin oluşmasına neden olacak faktörler bulunmamaktadır. AB içerisinde kişi başına düşen gelir ve refah seviyesi ve demokrasinin kurumsallaşması bakımından, aşırı sağ partilerin yükselişi için engel teşkil edilecek faktörler olarak görülebilir. Ancak bu çeşit faktörlere rağmen, mülteci krizi, IŞİD’in terör eylemleri ve İslamofobi gibi konularda aşırı sağ partiler bu bölgede de artış göstermiştir. Bölgedeki aşırı sağ-Rusya ilişkisi yukarıda bahsedilen geleneksel Rus etkisinden ziyade, Laruelle’nin iddia ettiği üzere söylem temellidir (Laruelle, 2015a, ss. 2-3). Batı Avrupa aynı zamanda AB entegrasyonunu başlatan ülkeler olması bakımından, başta Almanya, Fransa ve İtalya olmak üzere, aşırı sağ partilerin yükselişinin AB’nin geleceği açısından tehdit oluşturmaktadır.

Tablo 11: Aşırı Sağ Partiler: Batı Avrupa

Ülke	Parti	Önceki Seçimdeki Oy Oranı ve Ulusal Meclisteki Sandalye Sayısı	Son Seçimdeki Oy Oranı ve Ulusal Meclisteki Sandalye Sayısı	Avrupa Parlamentosu Sandalye Sayısı ve Parlamento Grubu
Almanya	Almanya için Alternatif (AfD)	%4,7 (2013) 0/598	%12,6 (2017) 94/598	11/96 ID
Fransa (Curtis, 2017, s. 5)	Ulusal Birlik Partisi (RN)	2/577 (2012)	8/577 (2017)	23/79 ID
İtalya	Lega	%4,1 (2013) 11/630	%17,4 (2018) 125/630	27/76 ID 1/76 ECR
	Fratelli d'Italia (FdI)	%2 (2013) 9/630	%4,4 (2018) 32/630	6/76 ECR
Avusturya	Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ)	%26 (2017) 51/183	%16,2 (2019) 31/183	3/19 ID
İspanya	Vox	%10,26 (Nisan 2019) 24/350	%15,1 (Kasım 2019) 52/350	4/59 ECR
Hollanda	Özgürlük Partisi (PVV)	%13,1 (2017) 20/150	%10,8 (2021) 17/150	1/27 ID
	Demokrasi için Forum (FvD)	%1,8 (2017) 2/150	%5 (2021) 8/150	0/27 ECR
	JA21	-	%2,4 (2021) 3/150	2/27 ECR
Belçika	Vlaams Belang	%3,7 (2014) 3/150	%12 (2019) 18/150	3/21 ID

Kaynak: Politico.eu ve Avrupa Parlamentosu resmi sayfası baz alınarak yazar tarafından hazırlanmıştır
<https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls> E. T. 07/04/2021
<https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/advanced> E. T. 29/05/2021

4.4.5.1. Almanya

Tarihsel olarak Alman faşizmi ya da en bilinen adı ile Nazizm, savaş arası dönemde ortaya çıkmış bir ideoloji olması ve İkinci Dünya Savaşını başlatan ve yıkımı sebep olan bir ideoloji olması bakımından, Almanya aşırı sağ partilerin yükselişi açısından en hassas ülkelerin başında gelmektedir. Soğuk Savaş döneminde ABD ve SSCB güdümünde bölünen Almanya'nın, Berlin Duvarının yıkılması bakımından Soğuk Savaşın sona ermesi bakımından sembolik ülkeler arasında yer almaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan Sosyalist Reich Partisi ve sonrasında Almanya Ulusal Demokratik Partisi (NPD) aşırı sağ partiler olarak etkinlik gösterememiştir (Camus & Lebourg, 2017, s. 56). Son yıllarda ortaya çıkan Almanya için Alternatif partisi yeni bir aşırı sağ parti olarak Rus yanlısı aşırı sağ partilerin çoğunlukla kümелendiği ID grubu içerisinde yer almaktadır.

AfD'nin siyasi görüşünü anlamak adına, 2017 genel seçimlerindeki parti broşürü önemli detaylar sunmaktadır. AfD, Schengen, Maastricht ve Lizbon Antlaşmalarına atıfta bulunarak ulusal egemenliğin bir kurgudan ibaret olduğunu ifade etmektedir (Alternative für Deutschland, 2017, s. 7). AfD, AB'ye yönelik yetki devrine karşı çıkmakta, bu sebeple, ekonomik anlamda yeni bir Avrupa ekonomik birliğinin kurulması veya Avrupa Birliği'nden çıkma konusunda bir söylemi vardır (Alternative für Deutschland, 2017, s. 15). Bu konuda, AB'nin demokratik olmayan bir yapı olduğunu öne sürerken, ulus-devletin güçlendiği bir yapıyı savunmaktadır (Alternative für Deutschland, 2017, s. 16). AfD'ye göre, Almanya'nın dış politikada giderek daha fazla ABD ve müttefiklerin koruması alanına girmiş olduğundan bahsetmekte ve bu durum karşısında, Almanya'nın kendi çıkarlarını yeteri kadar temsil edemediğini iddia etmektedir (Alternative für Deutschland, 2017, s. 28). Dış politikada, BM'nin güçlendirilmesi, Alman silahlı kuvvetlerinin güçlendirilmesi, Almanya dışındaki Alman azınlıkların haklarının savunulması ve Avrupa ordusunun reddi gibi meselelere değinmektedir (Alternative für Deutschland, 2017, ss. 29-30). Bunların dışında parti göçmen karşıtlığı, İslamofobi, geleneksel aile değerleri ve kültür gibi konular ile klasik aşırı sağ parti imajı sunmaktadır. (Alternative für Deutschland, 2017, ss. 39-40, 45, 48, 57).

AfD Rusya konusunda, ID grubu içerisinde yer alan RN ve Lega gibi bir parti profili çizmesi ile birlikte diğer partilerden farklı olarak, iç politikada Almanya içerisinde yer alan Rus kökenli Alman vatandaşları AfD için önemli bir oy kitlesidir. Almanya

içerisinde yer alan 2,5 milyon Rus kökenli Alman vatandaşı, Almanya'daki seçmen nüfusunun neredeyse %3'ünü oluşturmakta ve AfD'nin hedef seçmen kitlesi içerisinde yer almaktadır. Ayrıca partinin Kremlin ile bağları bulunmaktadır (Laruelle & Rivera, 2019, s. 15). Partinin seçmen kitlesi dışında, Rus yanlısı bir profile sahip olması adına çeşitli belirtiler vardır. Öncelikle ideolojik olarak NATO, AB ve ABD karşıtlığı ile Rusya ile çekim oluşturmaktadır. Partinin 2017 seçim broşüründe, Rusya ile ilgili bir kez söz dilmektedir ve AfD seçim broşüründe Rusya ile ilgili şu ifade yer almaktadır:

“Rusya ile ilişkiler birinci derecede önemlidir, çünkü Rusya'nın müdahalesi olmadan Avrupa'nın güvenliği sağlanamaz. Bu nedenle, tüm tarafların çıkarlarına saygı gösterirken, Avrupa'da çatışmaların barışçıl bir çözümü için çabalıyoruz.”(Alternative für Deutschland, 2017, s. 30)

Bu açıdan AfD güvenlik konusunda, NATO ve AB'nin karşısına Rusya alternatifini desteklemektedir. Bunun dışında AfD, Rusya-AB ilişkileri ve Ukrayna Antlaşması için yapılan AP oylamasında Rusya lehine oy kullanmıştır (Shekhovtsov & Noir, 2017, ss. 235-236). Bu duruma ek olarak parti üyelerinin, Kremlin'e yakın kişiler ve kurumlarla olan bağlantısı bulunmaktadır. Partinin kurucularından Alexander Gauland, 2013'te Bismarck'ın Rusya'ya yönelik yatıştırma politikasının yeniden canlandırılmasına atıfta bulunmakta ve Avrupa'nın barış için Rusya ile ilişkilerin geliştirilmesine odaklanmaktadır. AfD Rusya'ya yönelik yaptırımlara karşı çıkmakta ve tam tersine ekonomik ilişkilerin daha da genişletilmesini öncelemektedir (Laruelle & Rivera, 2019, ss. 9-10). Gauland'ın Kremlin ile temasların oluşmasında, diğer Batı Avrupa'daki aşırı sağ partilerin bir kısmında olduğu gibi, oligark ve Büyük Aziz Basil Vakfı başkanı Konstantin Malofeev'in önemli bir isimdir. Malofeev, Gauland ile ilgili, "Dr. Gauland'ın performansları, Rusya'nın Putin yönetiminde yeniden Rusya olması gibi Almanya'nın yeniden Almanya olacağına işaret ediyor." ifadelerini kullanmasının yanı sıra, başkanı olduğu vakıf vasıtasıyla 2015 yılında, Duma üyeleri, Federasyon Konseyi senatörü Andrei Klimov ve Aleksandr Dugin ile St.Petersburg'da buluşmak için Gauland ve AfD milletvekili Markus Frohnmaier'in seyahat masraflarını üstlendiği iddia edilmektedir (“Documents Link AfD Parliamentarian To Moscow”, 2019; Laruelle & Rivera, 2019, s. 10). Üç yıl sonra Ocak 2018'de Gauland ve AfD'nin federal kurulu başkanı Beatrix von Storch, Rus Parlamentosu Dış İlişkiler Komitesi başkanı Leonid Slutsky ve iki yardımcısı ile Moskova'da "gayri resmi fikir alışverişi" için görüştü (Laruelle & Rivera, 2019, s. 11).

AfD'nin Gauland'ın dışında Kremlin ile çeşitli temaslar bulunmaktadır. Örneğin, Şubat 2017'de, eski AfD lideri Frauke Petry, dönemin AfD milletvekillerinden Marcus Pretzell ve AfD eyaleti ve federal yönetim kurulu üyesi Julian Flak, Devlet Duması Başkanı Vyacheslav Volodin, Duma Uluslararası İlişkiler Komitesi Başkanı Leonid Slutsky ve LDPR'nin lideri Vladimir Jirinovski ile bir araya geldi(Laruelle & Rivera, 2019, s. 11).

Gauland ile 2015'te Rusya'ya giden diğer isim, Markus Frohnmaier, Rus yanlısı duruşunun diğer AfD üyelerine kıyasla daha açık olduğu söylenebilir. 2015 yılında St. Petersburg'da Dugin ile görüşmesinin yanı sıra, Doğu Ukrayna'daki ayrılıkçı bölgeleri ziyaret etmiştir. Ayrıca, Frohnmaier, dönemin Rus parlamenterlerinden Robert Schlegel ve Putin'in Birleşik Rusya partisinin gençlik kanadı olan Genç Muhafızlar'ı ile ilişki kurdu. Bunun dışında, Nisan 2016'da bir Rus vakfı vasıtasıyla Kırım yarımadasını ziyaret ettiği iddia edilmektedir (Davis, 2019; "Documents Link AfD Parliamentarian To Moscow", 2019).

AfD'nin Kremlin ile ilgili bağlantısında son isim Manuel Ochsenreiter'dir. Zuerst dergisinin başında olan Ochsenreiter, bir dönem AfD Milletvekili Markus Frohnmaier'in resmi danışmanı görevinde bulunmuştur. Ochsenreiter'in Dugin ile bağlantısının olmasının yanı sıra, 2014 yılında Kırım referandumunda gözlemci olan kişiler arasındaydı. Bununla birlikte bazı AfD üyelerinin Dağlık Karabağ ve Donbass bölgesine ziyarette bulunduğu ifade edilmektedir. Laruelle'ye göre, Markus Ochsenreiter'in AfD Milletvekili Markus Frohnmaier'in geçmişte resmi danışmanı olmasından dolayı, AfD'de içerisinde Yeni Avrasyacı söylemlerin bulunduğunu iddia etmektedir (Applebaum vd., 2017, s. 11; Laruelle & Rivera, 2019, s. 21).

Partinin Kremlin dışında Aleksandr Dugin ile ağırları da bulunmaktadır. Neo-Avrasyacı ağlar ile ilgili ilk olarak, Nisan 2016'da AfD'nin gençlik örgütü, Junge Alternative'nin başkanı ve milletvekili Markus Frohnmaier, Manuel Ochsenreiter, AfD milletvekili Thomas Rudy ve Polonyalı Yeni Avrasyacı Mateusz Piskorski tarafından "Alman Avrasya Çalışmaları Merkezi" (GCES) kuruldu. Örgütün resmi hedefleri arasında, "seçimleri gözlemlemek" bulunmaktadır ("Documents Link AfD Parliamentarian To Moscow", 2019; Laruelle & Rivera, 2019, s. 20). Bir diğer oluşum ise Analitik Medya Avrasya Çalışmaları (AMES) isimli düşünce kuruluşudur. Rus kökenli Alman Yuri Kofner liderliğindeki kuruluş, "Dugin'in Avrasyacılık anlayışını savunmasının yanı sıra,

Alman, Avrupa ve Rus aşırı sağından önemli isimleri bir araya getirmesi bakımından önemlidir (Laruelle & Rivera, 2019, s. 21).

Çeşitli AfD üyeleri çeşitli konferanslara, seçim gözlem görevi gibi konularda Rusya tarafından davet edilmektedir. Bu durumun bir yansıması olarak, Rus ve Alman medyasında yaptırımlara karşı eleştirel bir dil kullanılmaktadır. Örneğin 3-9 Şubat 2018 tarihlerinde, 9 AfD üyesi işgal altındaki Kırım bölgesine ziyarette bulundu. Ziyaret sırasında AfD milletvekili Roger Beckamp, "Bu yaptırımları çok eleştirel görüyoruz ve muhtemelen bu durum AfD'nin tamamı için de geçerlidir." ifadelerini kullandı (Laruelle & Rivera, 2019, s. 16). Bir diğer temas ise Kırım'ın ilhakından sonra Kırım'da düzenlenen Yalta Uluslararası Ekonomik Forumu'na AfD üyelerinin sık sık katılmasıdır (Foy vd., 2019). Yalta Uluslararası Ekonomik Forumu'na katılan AfD üyelerinden Roger Beckamp Kırım'ın ilhakı ve sonrasında gerçekleştirilen yaptırımlar ile ilgili şu ifadeleri kullanmıştır:

"Kırım Ruslar tarafından işgal edilmiyor. Şimdi yine Rusya'nın bir parçası, çünkü buradaki insanlar Rusya'nın bir parçası olmak istiyor. Tanıştığımız insanların çoğu Rusya'ya döndükleri için mutlular. Yaptırımlar, bu insanlar için hayatı zorlaştıran sorundur." (Laruelle & Rivera, 2019, s. 17)

AFD ile ilgili genel bir değerlendirme yapıldığında, parti kesin sayılabilecek aşırı sağ bir söyleme sahip olmasının yanı sıra, Rus yanlısı bir pozisyonda bulunmaktadır. Bu durum iç politikada Rus asıllı Alman vatandaşlarının oylarını kazanma konusunda avantaj sağlamaktadır. Dış politikada ise AB ve NATO'ya karşı Rusya alternatif bir güvenlik aktörü olarak görülmektedir. Ayrıca, başta Kremlin ile temaslarının olmasının yanı sıra, Aleksandr Dugin ile ağ oluşturan isimler de parti bünyesinde yer almaktadır.

4.4.5.2. Fransa

Fransa AB içerisinde Almanya ile lokomotif sayılan iki ülkeden biri olarak AB entegrasyonu içerisinde önemli bir devlettir. Bununla birlikte, Avrupa aşırı sağ partileri arasında en köklü parti olan RN (eski adıyla FN) öncü bir rol oynamaktadır. Fransa, birinci bölümde anlatıldığı gibi Fransız Yeni Sağ ve GRECE gibi düşünce hareketleri ile savaş sonrası faşizmin revize edildiği bir yerdir. Ülkede önemli bir Rus diasporasının olmasının yanı sıra, Avrasyacılık bölümünde anlatıldığı üzere Fransız aşırı sağında belirli figürlerin Dugin ile ilişkisi de söz konusudur (Lebourg, 2018, s. 3). RN, güçlü liderlik

kültü, otoriter eğilimler, ABD ve NATO karşıtlığı, eşcinsel evliliğin reddi, AB karşıtlığı ve “Uluslar Avrupası” fikrini desteklemektedir (Laruelle, 2015c, s. 20). RN bu açıdan Putin Rusya’sı ile ideolojik anlamda bir çekim bulunmaktadır.

Parti bazında Fransız aşırı sağının Rusya ile erken sayılabilecek ilişkisi 1990’ların sonuna doğru görülebilir. Avrupa aşırı sağı içerisinde, benzer fikirleri bir araya getirmek adına FN lideri Jean Marie Le Pen, 1997’de, içerisinde Vladimir Jirinovski’nin Rusya Liberal Demokratik Partisinin de bulunduğu Euronat’ı kurulmasında rol oynadı. “Bütün ülkelerin milliyetçileri birleşin” sloganına sahip oluşum, pek bir varlık göstermeden yok oldu (Futak-Campbell, 2020, s. 30). 2002 Fransa cumhurbaşkanlığı seçimlerinde, partinin lideri Jean Marine Le Pen, ikinci tura kalarak, oyların %17’sini alma başarısı gösterdi. FN 2014 yılında gerçekleşen belediye seçimlerinde 12 şehri alarak bir anlamda Fransa’nın “üçüncü siyasi gücü” oldu (Polyakova, 2016a, s. 2).

Marine Le Pen’in partinin başına geçmesi RN’nin dönüşümünde etkili olmuştur. Le Pen başa geçmesi ile RN, oy potansiyelini arttırmak adına, söylem ve imaj konusunda partinin yumuşatılması ve ana akım siyasete yaklaşması gibi bir dönüşüm geçirmiştir (Camus, 2015, s. 79). Dış politika konusunda 2011 yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Le Pen, Rusya ile askeri ve enerji ortaklığı ile Avrupa uluslarının yükselişi üzerine stratejik bir ittifak üzerinde durmakta idi (Political Capital Institute, 2014, s. 7). Le Pen bu amaçla, Paris-Berlin-Moskova eksenli bir ittifak ile Rusya’nın katıldığı bir Pan-Avrupa kurulması çağrısında bulundu (Klapisis, 2015, s. 29; Lebourg, 2018, s. 17; Political Capital Institute, 2014, s. 7).

RN- Rusya ilişkisine bakıldığında ilk olarak, partinin seçim giderlerini karşılamak amacıyla, Rusya’dan almış olduğu mali destek göze çarpmaktadır. Konu ile ilgili iddialara bakıldığında, şu anda feshedilmiş olan Birinci Çek-Rus Bankası’ndan toplamda 40 milyon Euro’ya yakın bir tutarın kredi olarak RN’ye verildiği öne sürülmüştür. Ayrıca Le Pen, Kasım 2014’te Kremlin destekli bir enstitüden 9 milyon Euro kredi aldığını sonradan kabul etti (Futak-Campbell, 2020, s. 33).

RN açısından Rusya adına olumlu görülen bir diğer unsur ise Putin’in Avrupa değerlerinin savunucusu olan bir vatansever olarak görmesidir (Polyakova, 2014, s. 37). Le Pen’e göre Putin, “Avrupa medeniyetinin Hristiyan mirasının savunucusu” ve Rusya’nın “Avrupa’nın doğal müttefik”i olarak görülmektedir (Klapisis, 2015, s. 18;

Polyakova, 2014, s. 39, 2016a, s. 7). Geleneksel değerler konusunda bir diğer örnek ise Rusya’da 2013 yılında çıkarılan eşcinsellik karşıtı kanunun çıkarılmasıdır. Bu konuda Ulusal Cephe Gençlik lideri Julien Rochedy, Rusya’daki gibi eşcinsel karşıtı yasalarının Fransa’da da oluşturulmasını istemektedir (Klapsis, 2015, s. 19). Avrupa değerleri ile ilgili son olarak ifade edilmesi gereken konulardan birisi de küreselleşme karşıtlığıdır. Avrupa’nın içinde bulunduğu mülteci krizi bu söylemi pekiştirir düzeydedir. Bu konu ile ilgili Le Pen’in söylemine bakıldığında, “ayrımın artık sağ ile sol arasında değil, vatanseverle küreselciler arasında olduğunu” belirtmesi önemlidir (Diesen, 2020, s. 12).

RN ile Putin Rusya’sını aynı çizgiye getiren son başlık ise ulus-devlete yapılan vurgudur. Aşırı sağ partilerin özelliklerinin başında gelen bu durum, RN için de söz konusudur. Yani AB entegrasyonuna karşıt bir duruş ve ABD ve NATO karşıtlığı olarak ifade edilebilir. Bu durum özellikle Kırım meselesinde açık bir şekilde görülmüştür. Kırım meselesi ile ilgili olarak Le Pen, Avrupa Birliği’ni “anti-demokratik canavar” olarak nitelendirirken, Putin’i “Rusya ve Ruslar için iyi olanı yaptı” diyerek yüceltmektedir (Klapsis, 2015, s. 21; Polyakova, 2014, s. 38, 2016a, s. 5). Le Pen’e göre Rusya’nın Kırım’daki eylemleri, AB destekli Yanukoviç’e yapılan darbe müdahalesine karşı meşru bir tepki olarak görülmektedir. Le Pen’e göre “Putin, 70 yıldır aşağılanmış ve zulüm gören bir ulusa gurur ve memnuiyet kazandırmayı başardı” Bu açıdan Braghiroli ve Makarychev’e göre Putin, RN lideri için, ulusal çıkar iddiası adına ulus-üstü entegrasyonu reddeden bir lider modelini temsil etmektedir (Braghiroli & Makarychev, 2016, s. 221). Ayrıca Le Pen’in Rusya ile temasları giderek artmıştır. Örneğin, Haziran 2013’te Le Pen, Devlet Duması Başkanı Sergey Naryshkin’in daveti ile Moskova’ya gitti. AB genişlemesi, Suriye iç savaşı ve eşcinsellik meselesi ile ilgili başbakan yardımcısı Dmitri Rogozin ile görüştü (Klapsis, 2015, s. 34). Daha sonrasında Le Pen, Nisan 2014’te Naryshkin ile görüştü, Rusya-Ukrayna çatışması, Rus-Fransız ilişkileri gibi konularda kamuya açık açıklamalar yaptı(Klapsis, 2015, s. 34).

Kırım meselesi ile gün yüzüne çıkan bir diğer durum ise Rusya lehine sayılabilecek olan ABD ve NATO karşıtlığıdır. Diğer aşırı sağ partiler gibi Le Pen, yaptırımları, Amerikan meselelerini Avrupa’nın işlerine karşıma olarak görmekte idi. Le Pen’in yeğeni, Fransız parlamenter Marion Maréchal Le Pen, AB’yi “ABD’nin kanişi” olmakla itham etti (Klapsis, 2015, s. 29; Polyakova, 2014, s. 39). Bununla birlikte Le Pen, Haziran 2013’te Moskova Devlet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Enstitüsü’ndeki konferansta

“NATO’nun bizi hangi düşmandan koruduğunu anlamıyorum” dedi (Klapisis, 2015, s. 29) RN üyesi Aymmeric Chauprade “Amerikan ve Avrupa finansal oligarşisini kastederek, Putin’i ”dünyanın yeni totaliterliğe karşı umudu” olarak görmektedir (Klapisis, 2015, s. 29).

RN içerisinde Kremlin’in dışında, Aleksandr Dugin ile iletişimde olan isimler bulunmaktadır. 1990’lar boyunca RN ile bağları olan Christian Bouchet, 2011 yılında Marine Le Pen’in partinin başına geçmesinden bu yana, parti içerisinde orta düzey sayılabilecek görevlerde yer aldı. 2014 Fransa yerel seçimlerinde Nantes belediye başkanlığı seçimlerinde aday olmasına rağmen %10’un altında oy alabilmiştir. Ocak 2011’de Bouchet, Dugin ile Paris’te “Vladimir Putin’i Neden Sevmeliyiz” konulu bir etkinliğe katıldı (Camus, 2015, s. 88). Bunun dışında ikili 29 Ekim 2012’de Fransa’da “Liberal Demokrasiye Alternatif Olarak Avrasya” isimli konferansa katıldı. Dugin’e yakın bir diğer isim ise 2007-2009 yılları arasında FN’de Merkez Komitesi üyesi ve 2007 yılında Le Pen’in başkanlık seçimleri kampanyasında danışmanlık yapan Alain Soral idi (Camus, 2015, ss. 88-89). 2016’da Christian Bouchet, Aleksandr Dugin’in “Dördüncü Siyaset Teorisi” çalışmasının Fransızca çevirisini, Alain Soral’ın bir önsözüyle birlikte yayınladı (Lebourg, 2018, s. 26). RN içerisinde Rus yanlısı son isim ise Marine Le Pen’in ilk danışmanı Emmanuel Leroy idi. Leroy, Fransız aşırı sağ düşünce kuruluşlarından GRECE’de yer almış olmasının yanı sıra, jeopolitik ve ekonomik anlamda kendisini Avrasyacı olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte 2010-2017 yılları arasında Fransa/Avrupa/Rus İttifakı (AFER) isimli kuruluşta çalışmıştır (Lebourg, 2018, ss. 5-6). Bu çeşit temaslara rağmen Dugin ve RN liderleri arasında belgelenen ilk toplantı 31 Mayıs 2014’te gerçekleşmiştir. Camus’a göre, Dugin’in RN üzerindeki etkisi açısından, eski parti lideri Jean Marie Le Pen’in, Dugin’in Avrasyacılık anlayışından tam olarak ne kadar benimsediğinin belirtilmesini zor olduğunu belirtmekte ve Marine Le Pen’in RN lideri olarak Dugin’in fikirlerine yönelik kamuoyunda bir alıntı yapmadığını öne sürmektedir (Camus, 2015, s. 82). Bu açıdan Camus, Fransız aşırı sağ içerisinde, Dugin’in adanmışları olmak yerine, finansman ve Putin ve yönetimine ulaşmak erişebilmek adına bir etkinliğinin olduğunu iddia etmektedir (Camus, 2015, s. 91)

4.4.5.3. İtalya

Aşırı sağ açısından İtalya'ya bakıldığında, faşizmin doğduğu ve iktidara geldiği bir yer olarak göze çarpmaktadır. Soğuk Savaş döneminde NATO'nun Sovyet tehdidine karşı etkin olduğu İtalya'da, günümüzde aşırı sağ bir parti olan Lega'nın (eski adı Lega Nord) lideri Matteo Salvini 2018-2019 yılında İçişleri Bakanı ve Başkan Yardımcısı görevinde bulunmuştu (Reynolds, 2019). İdeolojik açıdan Lega ve Putin Rusya'sı ile belirli temalar uyumaktadır. Bu temalar, Avrupa medeniyetinin temellerini temsil eden geleneksel değerler, muhafazakar yaklaşım, otoriterliğe olan eğilim, ulusal kimliği korumak için çok kültürlülüğe karşıtlık, ekonomik ve ulusal egemenlik ABD ve AB karşıtlığı örnek gösterilebilir (Braghioli & Makarychev, 2016, s. 219; Laruelle, 2015a, s. 2; Political Capital Institute, 2014, s. 7; Savino, 2015a, s. 8, 2015b, s. 117).

İdeolojik yakınlıkların dışında Lega Rusya ilişkisinde Dugin'in ve Kremlin'in olduğu ve birbirleri ile ilişkili iki kanat bulunmaktadır. Dugin'in kurmuş olduğu ağlara bakıldığında, 1990'da İtalyan aşırı sağcı düşünür ve Evola'nın mirasçısı Cladio Mutti ile tanışmış ve 1991'de Mutti, Dugin'in *Continente Russia* çalışmasını yayınlamıştır. 2004 yılında Mutti ve Graizini'nin başı çektiği "Avrasya" dergisi kuruldu ve Dugin'in "Avrasyacı Fikir" çalışmasını tercüme etti. Ayrıca, Mutti'ye yakın olan Stefano Vernole ve aşırı sağcı Lorenzo Salimbeni Avrasya-Akdeniz Araştırma Merkezi'ni kurdu. Bunların dışında Avrasyacı örgüt olarak 2011'de Stato & Potenzo ve Millennium kuruldu (Savino, 2015b, ss. 108-110; Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 44). Lega, Kuzey İtalya'da bağımsız bir devlet kurmak için kurulmuş bir parti idi ve son dönemlere kadar etkinlikleri zayıf kalmıştır. 2014 AP seçimlerinde Cladio Mutti'nin öğrencisi Mario Borghezio'yu parlamentoya göndermeyi başarmıştır. Lega son dönemlerde ayrılıkçı hareketlerden ziyade İtalyan aşırı sağını kendi çatısı altında toplamaya çalışmaktadır. Bu konuda başarılı olduğu söylenebilir. Lega'ya, Gelenekçilik, Alman Muhafazakar Devrimi ve Thiriart'ın pan-Avrupacı fikirlerinden etkilenen Fabrizio Fratus katılmıştır. 2013 yılında Lega kongresinde Fratus'un kaleme aldığı Beyaz Bülten yazıldı. Belge, en genel hatları ile Brüksel'e karşı, yeni bir siyasi ve ideolojik proje olan "Anavatan Avrupası'nı ifade etmektedir (Savino, 2015a, s. 9, 2015b, ss. 112-114).

İtalya'da Avrasyacı pozisyonuna örnek olarak, 2013 yılında Kuzey İtalya'nın ekonomik ve siyasi çevrelerinde Yeni Avrasyacı bir tavrı teşvik etmeyi amaçlayan Lombardiya-Rusya Topluluğu kuruldu. Lega ve kontrol ettiği yerel kurumlar olan Lombardia Bölge

Konseyi, Varese eyaleti ve çeşitli iş çevreleri tarafından desteklendi. Lombardiya-Rusya Derneği'nin onursal başkanı, Dünya Aileler Kongresi'nin Rusya temsilcisi ve Dugin'in meslektaşı Aleksei Komov'dur. Dernek Dugin, Komov ve Rus-İtalyan Gençliği Başkanı ve Rusya Cumhurbaşkanlığı Ulusal Ekonomi ve Kamu Yönetimi Akademisi öğrencisi olan İrina Osipova ile düzenli röportajlar yapmakta ve makaleler yayınlamaktadır. İtalyan aşırı sağ – Rusya ilişkileri açısından dernek, 2014 Eylül ayında Lombardiya-Rusya Derneği'nin bazı üyelerinin ve neo-faşist Casa Pound örgütünün lideri Mauro Antonini de dahil olmak üzere çeşitli neo-faşist grupların temsilcilerin bulunduğu Moskova gezisini düzenledi. 4 Temmuz 2014'te Milano'da Lombardia-Rusya Derneği'nin ev sahipliğinde "Rusya'nın Avrasyacı Vizyonu" konulu bir konferansın ana konuğu olarak Dugin katıldı. (Savino, 2015a, ss. 9-10, 2015b, s. 114).

Lega'nın Rusya ve diğer Avrupa aşırı sağ partiler ile temasları da bulunmaktadır. Örneğin, 15 Aralık 2013'te partinin seçim kongresine, Hollanda Özgürlük Partisi (PVV) başkanı Geert Wilders, Avusturya FPÖ lideri Heinz Christian-Strache, RN, Vlaams Belang (VB), İsveç Demokratları (SD) üyeleri ve Birleşik Rusya temsilcisi Viktor Zubarev katıldı (Political Capital Institute, 2014, s. 6). Siyasi açıdan Rus yanlısı duruşunda Salvini, Putin'i partinin siyasi eylemi için referans model aldığını ve Batı'nın politik ve ahlaki çürümesini dengelemek için ona stratejik bir sinerji çağrısında bulundu. Bu manada Salvini'nin jeopolitik açıdan Rusya ile ittifak kurmak istediği iddiaları bulunmaktadır (Braghiroli & Makarychev, 2016, s. 219). İlişkilerde derinlik özellikle iki grup arasında irtibat halinde olan Gianluca Savoini'nin bir röportajında Avusturya'daki FPÖ gibi Putin'in Birleşik Rusya partisi ile benzer bir anlaşma yapmak istediğini belirtmesidir. Rusya'dan ekonomik anlamda yardım sağlama amacı Metropol otelde bir toplantının kaydedilmesiyle ortaya çıktı (Futak-Campbell, 2020, s. 32). Bu durum Mart 2017'de Birleşik Rusya'nın Lega ile işbirliği anlaşmasının imzalanmasıyla sonuçlandı (Politi & Seddon, 2017).

Kuzey Ligi ve Rusya arasındaki en önemli gelişme Kırım'ın ilhakı ve Donbass'ta meydana gelen çatışmalar ile daha ileri bir boyuta taşınmıştır. Kuzey Ligi temsilcilerinin Kırım referandumunda gözlemci olarak seçimleri takip etmesi ve seçimleri meşru olarak tanımlaması Rus yanlısı eğilimlerinin pratik bir anlam kazanması bakımından önemlidir. Bu olayların sonrasında 18 Ekim 2014'te Milano'da, Kuzey Ligi, Casa Pound ve diğer neo-faşist örgütleri içeren bir göçmen karşıtı gösteri düzenlendi. Gösteri sırasında,

kalabalık Putin'in posterlerini ve Donetsk Halk Cumhuriyeti bayrakları taşıdı. Olaylar, Matteo Salvini ve çevresinin Moskova ve Kırım'a seyahat etmesiyle başladı ve Salvini'nin Duma Dışişleri Komitesi başkanı Aleksei Pushkov ve Kırım hükümetinin liderleriyle görüştüğü bir hafta boyunca devam etti. Salvini'nin Rusya devlet başkanı Putin ile görüşmesi 17 Ekim'de Milano'daki Asya-Avrupa zirvesinde bir mola sırasında gerçekleşti. Lega liderinin Rusya'ya yönelik söylemlerine bakıldığında, İtalya ve Rusya basınında AB'nin Rusya'ya yaptırımlarına karşı bir tutum aldı ve kendisini İtalyan ticari çıkarlarının savunucusu olarak sundu. Daha sonra Itar-TASS'a konuşan Salvini, AB'nin Rusya'ya karşı yaptırımlarını geri alma hedefini tekrar belirtti (Klapsis, 2015, s. 41; Savino, 2015a, s. 9, 2015b, ss. 113-114). Ayrıca Salvini, Rus Haber Ajansı Itar-TASS'ın basın toplantısında, Rusya'nın AB'ye girmeye hazır olduğunu ve Atlantik'ten Pasifik'e barış ve özgürlük alanı olacağını ifade etmiştir (Klapsis, 2015, ss. 51-52; Laruelle, 2015a, 2015c, s. 2).

Lega'nın üzerinde durduğu bir diğer konu ise ekonomik yaptırımlar meselesidir. Renzi hükümetinin Ukrayna krizi ile İtalya'nın ekonomik ticari çıkarları ile AB ve NATO'nun politikaları arasında sıkışıp kaldığı ifade edilmektedir. Salvini'nin bu konudaki açıklamalarına bakıldığında, Renzi'nin İtalyan ekonomisini Obama ve Merkel'i memnun etmek için mahvettiğini, yaptırımların hali hazırda acı çeken ülke ekonomisine 5 milyar dolara mal olduğunu ve Rusya'yı "kendi halkını koruyan bir ülkeye haksızlık" olduğunu ifade etti (Braghiroli & Makarychev, 2016, s. 221; Klapsis, 2015, ss. 30, 51-52; Savino, 2015a, s. 8). Yaptırımlar konusunda Salvini Avrupa Parlamentosu'nda Putin baskılı tişört ile geldi ve sonrasında "Rusya'da diğer Avrupa ülkelerinde olmayan bir şekilde kendimi evimde hissediyorum" ifadesini kullandı (Diesen, 2020, s. 12)

Günümüzde İtalya'da Şubat 2021 itibari ile iktidarda bulunan Conte hükümetinin devrilmesi ile İtalya'da hükümet krizi yaşanmıştı. Hükümet krizi eski Avrupa Merkez Bankası Başkanı Mario Draghi'nin kurmuş olduğu hükümet ile çözüldü (Marcetti, 2021). Bu durum İtalya'da Rus yanlısı aşırı sağ partilerin hükümet krizlerinin ortaya çıkacak kaadar güçlendiğini göstermektedir. Ayrıca Lega'nın bir dönem hükümet ortağı olmuş olması ve parti liderinin hükümette yer aldığı önemli pozisyonlar göz ardı edilmemelidir. Kısacası, İtalya'daki aşırı sağ veya neo-faşist grupların Avrasyacılık ile ilişkisinde öncelikle Evola'nın varisi olan Cladiu Mutti'nin Dugin ile başlayan ilişkileri ve oluşturulan politik yapılar başlangıç oluşturmuş ve Lega'da bu durumun etkinliği

görülmektedir. Kremlin daha sonrasında Lombardiya-Rusya Derneği ile ilişkileri sağlam bir zemine oturtmuştur. İtalyan aşırı sağ ile Rusya arasındaki asıl birliktelik, Ukrayna krizi ile Lega'nın Putin'i desteklemesi ve iletişimin artması ile giderek güçlenmiştir.

4.4.5.4. Avusturya

Avusturya'da İbiza skandalı öncesinde iktidar ortağı olan Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ), gerçekleşen skandal neticesinde gerçekleşen son seçimlerde ana muhalefet partisi pozisyonuna düşmüştür. FPÖ, azınlık karşıtı (özellikle Müslümanlar), göçmen karşıtlığı, yerlilik, AB karşıtlığı ve ana akım siyasi yapıya karşı muhafazakar değerlerin savunucusu olduğunu iddia eden bir parti olarak ifade edilmektedir. Ayrıca parti eşcinsellik karşıtı duruşu ile de bilinmektedir. Örnek olarak parti programında FPÖ, aileyi, “ortak çocukları olan bir erkek ve kadın arasındaki ortaklık” olarak tanımlanmaktadır (Polyakova, 2014, ss. 39-40, 2016a, s. 4; Weidinger vd., 2017, s. 24)

Parti ideolojik olarak Putin Rusya'sı ile benzerlikler taşımasının yanı sıra, Kremlin ile bağları bulunmaktadır. FPÖ'nün Rusya ile ilişkisi 2007 yılı gibi erken bir zamana götürülebilir. 23 Mayıs 2007'de FPÖ lideri Christian Heinz Strache, Putin ile görüşmesinden bir gün sonra yapmış olduğu açıklamada, Avrupa'nın Rusya olmadan düşünülemez olduğunu ifade etti. Ayrıca, Avrupa'da barışı sağlamak ve demokrasiyi güçlendirmek, sosyal ve ekonomik güvenliğin sağlanması için Rusya ile dostluk ve işbirliğinin derinleştirilmesi gerektiğini belirtti (Shekhovtsov & Noir, 2017, ss. 165-166). FPÖ- Rusya ilişkilerinin kurulmasında birtakım kuruluşlar rol oynamaktadır. FPÖ ile ilişkileri olan Austrian Technologies GmbH ve FPÖ destekli Freedom Academy, FPÖ tarafını oluşturan kurumlar olurken, Rusya tarafında ise Maksim Shevchenko tarafından kurulan “Modern Dünya Din ve Siyaseti Stratejik Araştırmaları Merkezi” isimli düşünce kuruluşu bulunmaktadır. Tarafların Ekim 2008'de düzenlemiş olduğu “Avrupa-Rusya-Gürcistan: Barış İnşası 1 konferansında Strache, Avrupa'nın kendi jeopolitik çıkarlarını koruması gerektiği ve “Avrupa'nın bir parçası olarak” Rusya ile ilişkilerini geliştirmesi gerektiğini belirtmiştir (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 165).

FPÖ'den Strache ve Kappel, Shevchenko vasıtasıyla Aleksandr Dugin ile 2009'un başlarında temaları başladı. Mayıs 2009'da tarafların düzenlediği Avrupa-Rusya-Gürcistan: Barış İnşası 2 konferansına FPÖ'nün yanı sıra, Aleksandr Dugin ve Rusya'daki iktidar partisi Birleşik Rusya'dan iki milletvekili katılmıştır. Dugin daha

öncesinde, 2009 yılında, aşırı sağcı öğrenci dernekleri tarafından düzenlenen FPÖ Viyana tarafından sürdürülen yıllık bir etkinlik olan Akademikerball'a konuk olmuştu (Weidinger vd., 2017, s. 25). Avrupa-Rusya-Gürcistan: Barış İnşası 2 konferansında Strache, ABD'nin ekonomik olarak kaçınılmaz düşüşün yanı sıra, Ukrayna ve Gürcistan'daki renkli devrimlere atıfta bulunmuştur (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 166)

FPÖ- Rusya ilişkisinde kilit rol oynayan kişi Saint Basil the Great Chaitable Foundation başkanı ve Marshall Capital'in kurucusu Konstantin Malofeev idi. 2007'de Viyana'daki toplantıya, Strache, Gudenus, Siderov ve Marion Maréchal Le Pen de davetli idi. Malofeev Avusturya dergilerine verdiği röportajlarda, Kremlin ve FPÖ'nün görüşlerinin ne derece eşleştiğini ifade etti. Bu eşleşmeler, iş ilişkileri, dış politikanın ortak Hristiyan değerlerden daha az önemli olduğu ve LGBT konusundaki pozisyonlar olarak ifade edilebilir (Arridu & Molis, 2019, ss. 160-161). Rusya ile olan bağlantıların oluşmasında bir diğer isim, parti içerisinde aşırı Rus yanlısı olarak ifade edilen Johann Gudenus, Rusya'da eğitim almış biri olarak önemli bir isimdir (Shekhovtsov & Noir, 2017, s. 169). FPÖ'nün Gürcistan ve Renkli devrimler konusunda gösterdiği Rus yanlısı tutum özellikle Kırım referandumu ile daha belirgin bir hal almıştır. Parti Kırım referandumundaki seçimlerde gözlemci olmasının yanı sıra, FPÖ'den Heinz-Christian Strache, Ukrayna'daki AB ve Batı eylemlerini kınadı ve Brüksel'i, ABD'yi Rusya'nın kuşatılmasında oynamayı bırakmaya çağırdı (Braghiroli & Makarychev, 2016, s. 224).

FPÖ'nün İbiza skandalına kadar yükselişi hem AB açısından hem de FPÖ-Putin açısından önemlidir. Nisan 2016 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde FPÖ adayı Nobert Hofer neredeyse seçimleri kazanıyordu. Ekim 2017'de parlamento seçimlerinde FPÖ üçüncü büyük parti oldu. Partinin iç politikada yükselişinin yanı sıra, Kremlin ile olan ilişkisinde de artış görülmektedir. Örneğin Aralık 2016'da FPÖ lideri Strache, Birleşik Rusya Partisi ile "deneyim alışverişi", "birbirlerine delegasyonlar göndermek" ve iç politika hakkında bilgi vermek üzere bir işbirliği anlaşması imzaladı. Anlaşma ile her iki taraf ta "gençleri vatanseverlik ruhu ve çalışma sevgisi için eğitmeyi" amaçlamaktadır (Arridu & Molis, 2019, ss. 160-161).

Rusya'nın FPÖ vasıtasıyla Avusturya siyasetini etkilemesi açısından en net gelişme 2019 yılında ortaya çıkan İbiza skandalıdır. 2017'de İspanya'nın İbiza adasında çekilen videoda, Strache ve Rusça konuşan siyasi müttefiki Johann Gudenus ve bir Rus oligarkın

yeğeniyle görüşüyorlardı. Görüşmede seçim kampanyasına finansman karşılığında, Avusturya medyası ve altyapısı üzerinde kontrol sahibi olmanın yollarından bahsedilmekteydi. Üçüncü şahıslar aracılığıyla kampanya bağışları üzerindeki sınırlamaların nasıl aşılabacağı ve yatırımcının yayını satın alması ve editoryal satırını değiştirmesi durumunda Avusturya'daki büyük bir gazete olan Kronenzeitung'un desteğinin FPÖ için yapılacak seçim kampanyası üzerindeki etkisi üzerine tartıştılar. İbiza skandalı FPÖ'nün Rusya ile ilişkilerini göstermesi bakımından en somut örnektir. Ayrıca bu durumun akabinde 2019'da gerçekleşen seçimler neticesinde parti ciddi anlamda oy kaybetmiştir ve muhalefet pozisyonuna düşmüştür (Deutsche Welle, 2020).

4.4.5.5. Hollanda

Hollanda aşırı sağında son yıllarda önemli bir ivme kazanan Geert Wilders'in Özgürlük Partisi (PVV) İslam ve göçmen karşıtı söylemleri ve AB karşıtı tutumu ile bilinmektedir. Son gerçekleşen 2021 parlamento seçimlerinde Wilders'in partisi parlamentoda vekil sayısında düşüş olmasına rağmen, Rus yanlısı söylemlerin görüldüğü bir diğer aşırı sağ parti olan Demokrasi için Forum (FvD) yükselişe geçmiştir (van der Noordaa, 2018, s. 10). Ayrıca Rus yanlısı söylemi bilinmemekle birlikte bir diğer aşırı sağ parti JA21 meclise girmeyi başarmıştır.

Hollanda'da en büyük aşırı sağ parti PVV'nin lideri Geert Wilders, Şubat 2018'de Duma'nın daveti üzerine Moskova seyahati düzenledi. Wilders, "Histerik Rusofobi"ye karşı mücadelenin görevlerinden biri olduğunu ifade etti. Wilders'in iddiasına göre, PVV'nin FN lideri Le Pen gibi ekonomik anlamda fonlanmadığını bunun "hiç olmadığını ve asla olmayacağını" belirtti. Ayrıca, "Ruble'nin PVV'nin koridorları boyunca dolaşmadığını" belirtti (van der Noordaa, 2018, s. 11). Moskova ziyaretinde Duma Dış İlişkiler Komitesi başkanı Leonid Slutsky ile görüşen Wilders, Hollanda'nın Rusya devlet başkanı Putin ve onun hükümeti ile dostça ilişkilerinden yararlanmalı ifadelerini kullanırken, Rusya'nın bir düşman değil, terörizm, İslam ve göç ile mücadelede ittifak olabileceğini belirtti (van der Noordaa, 2018, ss. 11-12). Wilders iç politikada Rus karşıtı bir söylem üretiyor olmasına karşın, dış politika anlamında Rus yanlısı bir intiba bırakmaktadır. Rus yanlısı bir pozisyona sahip olması bakımından önemli kıstaslardan biri olan Ukrayna krizine karşı PVV karmaşık bir izlenim bırakmaktadır. PVV diğer aşırı sağ partilerin katıldığı referanduma katılmayı reddetmiş olmasına rağmen, 2014 yılında

Avrupa Parlamentosu'nda Ukrayna Krizi ve AB-Rusya İlişkileri ile ilgili yapılan oylamada Rusya lehine oy kullanmıştır (Futak-Campbell, 2020, s. 33; Shekhovtsov & Noir, 2017, ss. 235-236).

PVV'nin dışşınnda yükselişe ggeçen bir diğer parti ise Thierry Baudet'in Demokrasi için Forum (FvD) partisidir. FvD'nin Hollanda-Rusya diplomatik ilişkilerinde 2014 yılında Donetsk'ten kalkan MH17 yolcu uçağının düşürülmesi ile ilgili olaya yaklaşımı önemlidir. Kremlin'in inkar ettiği olayda, 298 kişinin yaşamını yitirdiği kazada, 193 Hollanda vatandaşının hayatını kaybetmişti. Olayla ilgili FvD lideri Thierry Baudet, 28 Nisan 2016'da, BBC'yi dezenformasyon ile suçlayarak, MH17'nin düşürülmesi olayının CIA'nın ve Ukrayna istihbaratının işi olduğunu" iddia etti (van der Noordaa, 2018, s. 11). FvD'nin Rusya lehine hareket ettiği bir diğer durum ise, Nisan 2016'da Hollanda'da bağlayıcı olmayan referandumdaki konumudur. Referandum AB'nin Ukrayna ile anlaşması üzerine idi. Noordaa'ya göre, düzenleyenler Rus yanlısı bir eğilim sergilemekte ve Ukrayna'daki rejimi faşizm ile itham etmekte idi (van der Noordaa, 2018, s. 12). Kampanya boyunca Rus yanlısı bir tutum sergileyen FvD lideri Baudet, AB Ukrayna anlaşmasına karşıt bir kampanya yürüttü. Baudet'in kampanya boyunca birlikte çalıştığı Vladimir Kornilov FvD'nin Kremlin ile ağlarını anlamak açısından önemli bir şahsiyettir. Kornilov'un e maillerinin sızdırılması ile birlikte Kremlin ile önemli bağlantıları ortaya çıkmıştır. Bağlantılı kişiler arasında Aleksandr Dugin ve Putin'in danışmanı olan Sergey Glazyev gibi önemli isimler de bulunmaktadır (van der Noordaa, 2018, s. 13). Bağlayıcı olmayan referanduma %32,2'lik bir katılım gerçekleşti ve %61 oranında AB-Ukrayna anlaşmasına karşıt bir sonuç çıktı (van der Noordaa, 2018, s. 12). Son yapılan 2021 parlamento seçimleri neticesinde meclise girmeyi başaran bir diğer parti olan JA21'in Rusya'ya yönelik pozisyonuna dair bilgi bulunmamaktadır.

4.4.5.6 Belçika

Vlaams Belang son seçimlerde elde etmiş olduğu başarı ile ana muhalefet partisi konumundadır. Partinin resmi web sitesine bakıldığında aşırı sağ parti profilini tam anlamı ile yansıtmaktadır. Parti, Belçika'nın dağılması ve kendi kültür ve değerlerine sahip bağımsız bir Flaman devletinin kurulmasını amaçlamakta ve Hollanda ile yakın ilişkiler kurmayı hedeflemektedir. Vlaams Belang Avrupa işbirliğinin medeniyetsel, tarihi ve kültürel işbirliğine atıfta bulunmasına rağmen AB'nin bürokratik yapısına ve

yetki devrine karşıdır (Vlaams Belang, t.y.-b, t.y.-a). Bununla birlikte çok kùltùrlùğē karşıt bir şekilde gōçmen karşıtlığı bulunmaktadır. Ayrıca geleneksel aile yapısının korunmasını savunmaktadır (Vlaams Belang, t.y.-b).

Parti AB karşıtlığına sahip olmasına rağmen, siyasi önceliğini Flaman bağımsızlığı üzerine temellendirmektedir. Bununla birlikte parti Maastricht Anlaşması öncesi işbirliğini savunurken, Almanya ve Hollanda'nın içerisinde bulunduğu kùltùrel anlamda Flander olarak ifade edilen ùlkeler ile parasal birliği savunmaktadır (Aitton, 2018, ss. 31-32). VB dış politika anlamında, ABD karşıtı bir tutumu bulunmaktadır. Partinin bu tutumu Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı anlaşmasına verdiği tepkide görùlmektedir. Parti söz konusu anlaşmayı anti-demokratik ve şeffaflıktan uzak olarak görmektedir (Aitton, 2018, ss. 43-44). ABD karşıtlığının askeri bir uzantısı sayılabilecek NATO ile ilgili VB, doğrudan NATO'ya yōnelik bir ifade kullanmamakla birlikte, VB'nin görùřù, "Bir ittifaka veya başka herhangi bir uluslararası işbirliğine katılmak, silah sistemlerini satın alma veya operasyonlara katılma konusunda seçim kaybına yol aēmamalıdır". Bu aēıdan bir askeri bir ittifaka karşı olmaktan ziyade işbirliğinin devletin egemenliğini ne kadar etkilediği ile ilgilenmektedir (Aitton, 2018, s. 45).

Vlaams Belang'ın Rus yanlısı görùřüne dair önemli ifadelerden birisi 2014 Avrupa Parlamentosu seēimleri öncesinde, Nisan 2014'te VB üyesi Filip Dewinter, halka aēık bir şekilde, "Avrupa Parlamentosu'nda Rusya iēin iyi bir ortak olabiliriz. Ve Rusya bizi potansiyel bir ortak olarak görüyor" ifadelerini kullandı (Klapsis, 2015, s. 50). Rus yanlısı söyleminin yanı sıra, gōē, Kırım referandumu sırasında Flaman aşırı sağından Vlaams Belang'ın üç üyesi sandık merkezlerinin gözlemcisi olarak hareket ettiler. Mattlaer ve Vansina'ya göre gözlemciler, parti başkanının isteklerine karşı çıktılarsa da, Rusya'nın Kırım'ın ilhakının meşrulaştırılmasını desteklediler (Mattlaer & Vansina, 2020, s. 14). Vlaams Belang, Rus yanlısı partilerin çoğunlukta olduğu ID grubu iēerisinde olmakla birlikte, AB-Ukrayna Anlaşması ve AB-Rusya ilişkileri ile ilgili AP oylamasında Rus yanlısı bir pozisyonda bulunmuştur (Shekhovtsov & Noir, 2017). Parti lideri Putin sempatizanı olmaktan ziyade, ana akım seēkinlere kıyasla Rusya'yı daha olumlu görmektedir. Vlaams Belang'ın lideri Tom Van Grieken, Kırım krizinden sonra Putin ile ilgili "Rus çıkarları iēin iyi bir iş çıkarıyor. Ama dùyyanın geri kalanı iēin iyi olduğundan emin değilim. " ifadelerini kullandı (Feuer & Higgins, 2016). Ayrıca Van Grieken,

Rusya'nın "Amerika'nın kölesi olan" bir Belçikalı kuruluş tarafından şeytanlaştırıldığında konusunda ısrar etti (Feuer & Higgins, 2016).

SONUÇ

Avrupa’da son yıllarda ulusal ve Avrupa Parlamentosu düzeyinde yükselişe geçen aşırı sağ partiler, tarihsel süreç içerisinde savaş arası dönemde ortaya çıkan faşizm ve Nazizmin aşırılıklarının törpülediği ve iktidara gelmek adına söylemlerinde meydana gelen değişim ile Avrupa siyasetinde ana akım partilere rakip hale gelmiştir. Aşırı sağ partiler, Avro-şüphecilik, ulus-devlet egemenliği, geleneksel değerleri savunulması, yabancı düşmanlığı, İslamofobi, ABD ve NATO karşıtlığı ve anti-liberalizm olan bir çerçeve içerisinde söylem oluşturmaktadır. Bir diğer kavram olan Avrasyacılığa bakıldığında, Bolşevik Devrimi sonrasında göçmen Ruslar tarafından ortaya çıkmış bir fikir hareketidir.

Avrasyacılar, Rusya’nın merkezde olduğu bir Avrasya medeniyetinin varlığını öne sürmekte ve Avrupa’dan farklılaştırmakta idi. Avrasya olarak adlandırılan medeniyet, Avrasya ideolojisinin hakim olduğu tek parti devleti, Batılı liberal değerlere karşıt, ekonomik alanda korporatizm ile benzer nitelikler taşıyan özellikleriyle faşizm’e yakın sayılabilecek özellikleri taşımaktadır. Soğuk Savaş sonrasında Rusya’da, Yeltsin döneminde uygulanan Batı yanlısı politikaların ülke içerisinde ekonomik yıkıma ve Çeçenistan ve Tataristan örneğinde olduğu üzere ayrılıkçı hareketlere sebebiyet vermesinin yanı sıra, dış politikada, Avrupa Birliği’nin ve NATO’nun eski Varşova Paktı ve eski SSCB ülkelerine yönelik gelişmesi söz konusu olmuştur. Bu durum Rusya’da entelektüeller ve askeri ve siyasi elit içerisinde Batı karşıtlığını tetikleyici bir etki yaratmıştır. Bu manada Rusya’nın yeniden büyük devlet statüsüne duyulan arzu ve Batı’nın Rusya’ya yönelik politikaları neticesinde, Avrasyacılık fikri yeniden gündeme gelmiştir. Yeni Avrasyacılık ile adı anılan Aleksandr Dugin’in fikirleri 1990’lar boyunca Rusya’da Batı karşıtı muhalefeti etkilemiş ve Avrasyacı fikirleri askeri ve siyasi elit içerisinde karşılık bulduğu görülmüştür.

Bununla birlikte Dugin’in söz konusu Avrasyacılık anlayışının, seleflerine kıyasla uluslararası sistemde meydana gelen köklü değişiklikler neticesinde revize edildiği görülmüştür. Bu açıdan ABD’nin tek kutuplu anlayışına karşı jeopolitik bir alternatif ve mücadele anlayışı ortaya çıkmıştır. Uluslararası sistemde meydana gelen dönüşümün dışında Dugin’in Avrasyacılık anlayışına şekil veren bir diğer durum ise Avrupa aşırı sağ ile olan etkileşimidir. Dugin, 1990’lar boyunca, faşizm ideolojisini savunmuş olan veya

onu revize eden, Alain de Benoist, Jean Thiriart, Cladiu Mutti ve Robert Streuckers gibi isimler ile ağırlaştırmıştır ve fikirlerinden etkilenmiştir. Ayrıca Dugin, Avrupa'daki aşırı sağ fikirlerin Rusya içerisindeki siyasalere intikal etmesinde vesile olmuştur. Bu açıdan fikirselle bir mukayese yapıldığında Avrasyacılık anlayışının proto-faşist bir doğası varken, Yeni Avrasyacılığın Avrupa aşırı sağının Rus veriyonu olduğu ifade edilmiştir. Bu açıdan araştırmanın ilk iki sorusu olan “Avrupa aşırı sağının selefi olduğu iddia edilen faşizm ve Nazizm’in Klasik Avrasyacılık ile ideolojik bir benzerliği var mıdır?” ve Avrupa aşırı sağ ile 1990’larda siyasal ağırlaştıran “Aleksandr Dugin’in Avrupalı fikirlerden ne derece etkilendiği ve Rusya içerisindeki askeri ve siyasal kesimi ne kadar etkilendiğidir” sorularına verilebilecek cevap bu şekildedir.

Araştırmanın üçüncü sorusu “Avrasyacılığın, Vladimir Putin’in siyasal yaşamında ne derece etkin olmuştur ve aralarında uyum var mıdır?” idi. Bu soruya cevap almak adına 2000 yılından itibaren Putin’in Avrasyacılığa dair söylemleri ve uygulamaları incelenmiştir. Vladimir Putin’in üçüncü başkanlık dönemine kadar herhangi bir ideolojik motivasyonunun olmadığı, fakat 2012 sonrasında ideolojik anlamda çeşitli yaklaşımların öne sürüldüğü görülmüştür. Bu noktada Putin Rusya’sına yönelik bir çerçeve çizildiğinde iç politikada güçlü devlet anlayışının olduğu görülmüştür. Güçlü devlet anlayışı çerçevesinde, Rus medeniyetinin tarihsel sürekliliğine yönelik bir anlatı bulunmuştur. Bu açıdan Rusya, Ortodoks Hristiyanlığın yüceltilmesi, geleneksel değerlere vurgu, geleneksel aile yapısını savunan muhafazakar bir tutum sergilemektedir. Bununla birlikte, Rusya’da güçlü lider kültürünün olduğu rejime karşı, alternatif olma potansiyeli taşıyan oligarkların tasfiye edildiği, medyanın kontrol altına alındığı ve idare edilen demokrasinin tesis edildiği görülmüştür. Bu gibi gelişmeler neticesinde Avrasyacıların telaffuz ettiği, güçlü devlet, geleneksel değerler, Ortodoks kilisesi ve topluma şekil veren bir anlayış bulunmaktadır. Bununla birlikte Aleksandr Dugin’in ileri sürdüğü lider kültürünün var olduğu görülmüştür.

Dış politika açısından ele alındığında, çok kutupluluk veya Batı karşıtı bir alternatif düzenin amaçlandığı bir dış politika anlayışı bulunmaktadır. Bu açıdan Dugin’in Avrasyacılık fikri ile örtüşmektedir. Aleksandr Dugin’in iddia ettiği üzere Ukrayna ve Gürcistan bir ulus-devletten ziyade, teritoryal bir süreç olarak görülmüştü. Rusya’nın 2008’de Gürcistan Savaşı ve 2014’te Kırım’ın Rusya tarafından ilhakı, Dugin’in Avrasyacılık anlayışı ile uyumlu görülmektedir. Ayrıca Vladimir Putin’in 2011 yılından

itibaren söylem ve pratiğinde Avrasya Birliği kavramı giderek artmıştır ve Avrasya bölgesinde eski Sovyet ülkelerini kapsayan bir entegrasyon süreci başlatmıştır. Bu gibi durumlar Aleksandr Dugin'in Vladimir Putin'i etkilediği konusunda bir intibanın oluşmasına neden olmuştur. Fakat Vladimir Putin'in dış politika anlayışına bakıldığında, Batı karşıtlığı ve çok kutupluluk düşüncesi, Dugin'in fikirlerinden etkilenmesinden ziyade, George Kennan'ın ifade ettiği gibi Batı'nın SSCB'nin yıkılmasının ardından Rusya'ya yönelik politikalarının bir sonucu olduğu söylenebilir. Ayrıca, Batı karşıtlığı Sovyetler Birliği'nden gelen neredeyse yüzyıllık bir düşüncenin de sonucudur. Dugin'in Avrasyacı anlayışının sistemik olarak revizyonist bir yapısı varken, Putin'in politikalarında pragmatik ve restorasyonist bir eğilimi vardır. Ayrıca, Dugin, Batı'ya karşı çatışmacı bir anlayış söz konusu iken, Putin'in ve Rusya Federasyonu Dış Politika konseptinde çatışmadan ziyade medeniyetler arası işbirliğine vurgu yapmaktadır.

Bir diğer farklılık ise, Dugin'in jeopolitik ekseninde ittifaklar sisteminde İran- Japonya-Almanya yer almaktadır. Fakat her ne kadar İran-Rusya ilişkileri Suriye krizi ile iyi gidiyor olsa da, Avrupa'da Almanya ile ilişkiler karşılıklı bağımlılık esasında ilerlemekte ve Kırım'ın ilhakı ile gerçekleşen yaptırımların taraflar arasındaki ilişkinin bozulduğunu göstermektedir. Son olarak Dugin, Asya'da Japonya'yı müttefik olarak görmesine rağmen, pratikte, Rusya'nın Çin ile ikili ilişkilerinin var olduğu görülmektedir. Fakat bu durumun gerçekleşmesinde Kırım'ın ilhakı sonrasında Batı'nın uygulamış olduğu yaptırımlara karşı, Rusya'nın Çin'i Batı'ya karşı kaldıraç olarak kullandığı öne sürülebilir. Ayrıca Putin, eski Sovyet bölgesinde Avrasya Birliği adı altında bir entegrasyon sürecini başlatmış olmasına rağmen, Çin ile ilişkilerin geliştiği dönemde, Çin, Hindistan, İran, Pakistan veya ASEAN ülkelerini içine alacak şekilde Büyük Avrasya kavramını da ortaya atmıştır. Bu durum, Rus dış politikasında Avrasya kavramının kullanımında meydana gelen farklılaşmayı göstermiştir. Bu farklılaşma, bir anlamda, Avrasya olarak ifade edilen coğrafyanın sınırlarının muğlaklığının bir sonucu olabilir. Bu gibi sebeplerle, dış politikada Putin'in, Dugin'in fikirlerinden etkilenmediğini söylemekle birlikte, Putin'in dış politikada kendine has bir Avrasyacılık anlayışının olduğu ifade edilebilir. Putin'in, dış politika anlayışı, çok kutupluluk, küreselleşme karşıtlığı, liberalizm karşıtlığı, ABD karşıtlığı, ulus-devletin bağımsızlığı ve egemenliği gibi kavramlar ile açıklanabilir.

Araştırma ile ilgili cevap verilmeye çalışılan son soru ise “Putin ve Avrupa aşırı sağının bir araya getiren ideolojik yakınlıklar, tarafları birbirine yaklaştıran siyasi ağlar nelerdir ve ne derece etkilidir?” Putin Rusya’sının iç ve dış politikada söylem ve uygulamalarının Avrupa’daki bazı aşırı sağ partiler tarafından olumlu karşılandığı görülmüştür. Bu durum tarafların söylem ve görüşlerinde var olan uyumluluk ile açıklanabilir. Taraflar ABD ve AB karşıtlığı, ulus-devlet egemenliği, anti-liberalizm, küreselleşme karşıtlığı ve geleneksel değerlerin savunulması gibi noktalarda uyuşmaktadır. Bu durum taraflar arasında bir ittifak kurulması potansiyeli açısından önemlidir.

Bu noktada tarafların birbirlerine sağlayacağı faydalar açıklamak önemlidir. İlk olarak Rusya açısından bakıldığında Avrupa’da aşırı sağ partilerin yükselişi Avrupa Birliği açısından bir avantaj sağlamaktadır. AB’nin uluslararası yapısını kabul etmeyen aşırı sağ partiler için ulus-devlet anlayışını savunan bir devlet olarak Rusya çekici gelmektedir. Bu noktada Moskova bir anlamda Brüksel’e karşı konumlandırılmaktadır. Bu sayede Avrupa Parlamentosu içerisinde aşırı sağ partilerin sandalye sayısındaki artış, Avrupa Parlamentosu oylamalarında Rusya lehine kararların çıkmasını sağlayabilir. Bu durum Ukrayna krizi sonrasında yapılan oylamada kendisini göstermiştir. AB içerisindeki Rus yanlısı aşırı sağ partiler ulus-devlet düzeyinde iktidara gelmesi veya koalisyon ortağı olması halinde, ulus-devletlerin Rusya’ya yönelik dış politikasını etkileyebilir. Bu durum, yaptırımlar konusunda Bulgaristan’da Ataka’nın yaptırımlar nedeniyle iktidardaki koalisyondan ayrılma tehdidinde bulunması örnek verilebilir. Ayrıca, aşırı sağ partilerin olası iktidara gelmesi durumunda Avrupa Birliği’nden çıkmayı gündeme getirmesi halinde hem AB’ye hem de ABD’ye karşı Rusya’nın pozisyonunu güçlendirme kapasitesi vardır. Bu açıdan Avrupa aşırı sağı Rusya açısından NATO’ya karşı bir kaldıraç vazifesi görebilir. Rusya açısından bir diğer fayda ise, aşırı sağ partilerin Rusya’nın yakın çevresinde ve Rusya’nın dahil olduğu ihtilaflı bölgelerle Rus yanlısı seçim gözlemleme misyonudur. Bu durum Rusya’ya yakın zamandaki en büyük faydası Kırım referandumunda bazı aşırı sağ partilerin sonuçları meşru kabul etmesidir. Benzer şekilde aşırı sağ partilerin Transdinyester, Abhazya, Güney Osetya ve Ukrayna’nın doğusunda katılmış olduğu referandumları ve seçimleri meşru görmesi ile Rusya’nın elini güçlendirmektedir. Bu durumun bir diğer yansıması ise iç politikada Rusya’nın tek başına olmadığı ve Batılı ortakları olduğuna dair bir imajın yaratılmasında vesile olmasıdır.

Konunun aşırı sağ partiler için faydaları ele alındığında öncelikle, Rusya ideolojik açıdan AB'nin tam karşısında konumlandırılarak, liberal olmayan Batı'nın bir öncüsü olarak görülmektedir. Ayrıca AB'ye ve ABD'ye karşı güvenlik anlamında Rusya bir müttefik olarak görülmektedir. Bunun dışında Avrupa aşırı sağının Rusya'dan elde ettiği en önemli fayda siyasi ve mali destektir. Siyasi destek, aşırı sağ partilerin seçimlerde, dezenformasyon kampanyası ile ana akım siyasi partilerden oy çalma şansı vermektedir. Ayrıca Rusya'nın sahip olduğu siyasi bilgi birikimi, iç politikada aşırı sağ partilere avantaj sağlamaktadır. Mali destek açısından ele alındığında aşırı sağ partilerin Rusya tarafından fonlanması seçimler öncesinde veya sonrasında aşırı sağ partilere avantaj sağlamaktadır. Mali fonlamaya dair şu ana kadar en bilineni Marine Le Pen'in Fransa cumhurbaşkanlığı seçimlerinde almış olduğu kredidir. Diğer aşırı sağ partilerin de aynı şekilde fonlandığına dair iddialar da vardır. Ayrıca Rus medyasında görünürlükleri aşırı sağ partileri iç politikada imajını güçlendirerek, oylarını arttırma fırsatı sağlamaktadır.

Bu durum Avrupa aşırı sağını Kremlin ile yakınlaştıran karşılıklı faydalardır. Bu durum karşısında Avrupa Birliği içerisinde yer alan aşırı sağ partiler arasında derece farkı açıklanmaya çalışıldı. Bununla ilgili ilk olarak Baltık bölgesine bakıldığında, Sovyet geçmişinden dolayı bu ülkelerde Rusya'ya karşı bir antipati bulunmaktadır. Bununla birlikte, bölge içerisinde yer alan Rus azınlıkların oranı aşırı sağ partilerin pozisyonunu etkilemiştir. Rus azınlığının yüksek olduğu, Letonya ve Estonya'daki aşırı sağ partiler Rus karşıtı olarak konumlandırılabilir. Rus azınlığın en düşük olduğu Litvanya'da aşırı sağ EAPL-CFA Rus yanlısı bir partidir. İskandinavya bölgesine bakıldığında, Finlandiya'da Finliler partisi Rus karşıtı iken, İsveç'te İsveç Demokratları ve Danimarka'da Danimarka Halk Partisi, Rusya'ya yönelik 2014'teki AP oylamasında Rusya aleyhine oy kullanmamış olmalarına rağmen, Rusya'ya temkinli yaklaşmaktadır. Polonya dışındaki Vişegrad ülkelerine bakıldığında, tarihsel olarak Rus karşıtı olan Macaristan'da Fidezs ve Jobbik partisi zaman içerisinde geçirdiği siyasi dönüşüm ile Rus yanlısı partileri oluşturmaktadır. Slovakya'da SNS açık bir şekilde Rus yanlısı iken, Kotleba'nın L'SNS'si Rusya lehine söylemler ve Kremlin ile ağlar oluşturduğuna yönelik iddialar ile Kremlin etkisine açık bir parti olduğu söylenebilir. Slovakya'daki son parti Sme Rodina ile ilgili yeterli bilgi bulunamamıştır. Çekya'da SPD'nin Rus yanlısı bir parti olduğu söylenebilir. Balkanlar ele alındığında, pan-Slavizm ve Ortodoksluk açısından Rusya'nın doğal etki alanını oluşturma potansiyeli vardır. İlk olarak AB üyesi

lkelerindeki aşırı sağ partiler yükselişe geçmiş olmasına rağmen, Slovenya, Hırvatistan ve Romanya'daki aşırı sağ partilerin Rusya'ya yönelik pozisyonuna dair bili bulunamadı. Bununla birlikte Yunanistan ve Bulgaristan'da Rus yanlısı aşırı sağ partiler olduğuna dair önemli işaretler bulunmuştur. Yunanistan'da Altın şafak açıkça Rus yanlısı bir parti iken, Helen zm'nde ağlara dair bilgi bulunmamasına rağmen Rus yanlısı söylemlerin olduğu sylenabilir. Bulgaristan'da Ataka Rus yanlısı parti olarak Kremlin ile çeşitli ağlar kurduğu görülmüştür. Ataka'nın dışında IMRO, NFSB ve Volya'da sadece Rus yanlısı söylemler bulunabilmiştir. Bulgaristan ile ilgili son olarak, 2021 yılında gerçekleşen seçimlerde aşırı sağ partilerin parlamentoya giremediği görülmüştür.

Batı Avrupa, entegrasyon sürecini başlatan ülkeler ve ekonomik büyüklükleri ile AB içerisindeki lokomotif ülkeleri bünyesinde barındırmaktadır. Batı Avrupa lkelerinde yer alan aşırı sağ partilerin önemli bir kısmı Rus yanlısı olduğu görülmüştür. Fransa'dan FN, Belçika'dan VB, İtalya'dan Lega ve Avusturya'dan FP Kırım referandumuna gözlemci gönderen partiler arasındadır. Bu partilere ek olarak Hollanda'dan PVV ve Almanya'dan AfD 2014 yılındaki AP oylamalarında Rusya lehine oy kullanmıştır. Bu gelişmelere ek olaraklke bazında bakıldığında, Almanya'da Rus kökenli vatandaşlar AfD'nin hedef seçmen kitlesi içerisinde yer almaktadır. Fransa'da RN, Avrupa aşırı sağında en köklü parti olarak son yıllarda gerçekleşen seçimlerde başarılı bir performans gtermiştir ve Kremlin tarafından fonlandığını kabul eden tek partidir. İtalya'da Lega ulusal seçimlerde elde ettiği başarı ile bir dönem hükümet ortağı olmuş olmasının yanı sıra, bu dönem içerisinde parti lideri Salvini İçişleri Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı gibi önemli görevlerde bulunmuştur. Avusturya'da FP'nn İbiza skandalına kadar hükümet ortağı iken, son seçimlerde yaşadığı oy düşüşü ile muhalef partisi pozisyonuna gerilemiştir. Hollanda'da Wilders'in zgrlk Partisi'nin (PVV) dışında, bir diğer Rus yanlısı aşırı sağ parti Demokrasi için Forum (FvD) oylarını yükseltmiştir.

Avrupa aşırı sağını genel olarak değerlendirdiğimizde, Almanya'da AfD, Fransa'da RN, İtalya'da Lega, Belçika'da Vlaams Belang, Hollanda'da PVV, Avusturya'da FP, Macaristan'da Jobbik, ulusal düzeyde başarılı sayılabilecek Rus yanlısı partilerdir. Günümüzdeki, Avrupa aşırı sağının Avrasyacılık yaklaşımı ile ne derece uyumlu olduğuna bakıldığında, AfD, FP, RN, Lega, Jobbik, Altın şafak gibi siyasi partilerin Dugin ile de belirli ağlara sahip olduğu görülmüştür. Dugin, Kremlin'den farklı olarak, siyasi ve mali destekten ziyade Avrasyacılık fikrini, doğrudan Avrupa aşırı sağını

etkilemeye çalışmıştır. Bu noktada AfD, RN, Lega gibi Avrupa'nın ekonomik ve siyasi bakımından en büyük ülkelerinde yer alan aşırı sağ partilerin, parti ideologlarının Avrasyacı bir geçmişe sahip olduğu görülmüştür. Hatta Jobbik ve Altın Şafak'ta siyasi parti lideri düzeyinde Avrasyacılığa ve Dugin'e yönelik söylemleri tespit edilmiştir. Avrupa aşırı sağına genel bir çerçeve çizildiğinde siyasi ve ekonomik bakımdan güçlü sayılabilecek Avrupa ülkelerinde Kremlin yanlısı bir pozisyon ve Avrasyacı düşünceye aşina bir profil ortaya çıkmıştır.

EKLER

Ek 1: Avrupa Parlamentosu Aşırı Sağ Partilerin Oy Oranları

Ülke	Parti	2019 Seçimleri	Sandalye Sayısı
Almanya	AfD	%11	11/96
Fransa	RN	%23,34	22/74
İtalya	Lega	%34,26	28/73
	FdI	%6,44	5/73
Birleşik Krallık	Brexit Partisi	%30,79	29/73
	UKIP	%3,22	-
İspanya	Vox	%6,28	3/54
Avusturya	FPÖ	%17,2	3/18
Hollanda	PVV	%3,53	-
	FvD	%10,96	3/26
Belçika	VB	%11,68	3/21
Lüksemburg	ADR	%10,03	-
Danimarka	DF	%10,76	1/13
İsveç	SD	%15,34	3/20
Finlandiya	PS	%13,8	2/13
Polonya	PiS	%45,38	26/51
	Konfederasyon	%4,55	-
Macaristan	Fidezs-KDNP	%52,66	13/21
	Jobbik	%6,34	1/21
Çekya	SPD	%9,14	2/21
Slovakya	L'SNS	%12,07	2/13
	SNS	%4,09	-
	Sme Rodina	%3,23	-
Bulgaristan	VMRO	%7,36	2/17
	Volya	%3,62	-
	NFSB	%1,15	-
	Ataka	%1,07	-
Yunanistan	XA	%4,87	2/21
	EL	%4,18	1/21
Slovenya	SNS	%4,01	-

Estonya	EKRE	%12,7	1/6
Letonya	NA	%16,40	2/8
	KPV-LV	%0,92	-
Litvanya	EAPL-CFA	%5,5	1/11
Toplam			166

Kaynak: Avrupa Parlamentosu resmi sitesinde yer alan veriler baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur, <https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/en/national-results-overview/> E. T. 29/05/2021

Ek 2: Avrupa Aşırı Sağ ve Rusya Arasındaki Siyasi Ağlar

Taraflar	Tarih	Yer	Buluşma
- Heinz-Christian Strache (FPÖ) - Johann Gudenus (FPÖ) - Marion Maréchal Le Pen (RN) - Volen Siderov (Ataka) - Saint Basil the Great Charitable Foundation Başkanı ve Marshall Capital'in kurucusu Konstantin Malofeev	2007 (Arridu & Molis, 2019, ss. 160-161)	Viyana	Toplantı
- Christian Bouchet (RN) - Aleksandr Dugin	Ocak 2011 (Camus, 2015, s. 88)	Paris	“Vladimir Putin’i Neden Sevmeliyiz?” (Etkinlik)
- Volen Siderov (Ataka) - Vladimir Putin	2012 (Polyakova, 2014, s. 36)	Moskova	Görüşme
- Christian Bouchet - Aleksandr Dugin	29 Ekim 2012 (Camus, 2015, s. 88)	Bordeaux	Liberal Demokras iye Alternatif Olarak Avrasya
Marion Maréchal Le Pen (RN)	Aralık 2012 (Laruelle, 2016a, ss. 9-10)	Moskova	Ziyaret
Altın Şafak lideri Nikolaos Michaloliakos	2013 (Political Capital Institute, 2014, s. 7)	-	Rusya’nın Sesi Röportajı
Gabor Vona (Jobbik)	Mayıs 2013 (Klapsis, 2015, s. 18)	Moskova	Moskova Lomonos ov Üniversitesi

			si (Konferan s)
• RN Yönetici Yardımcısı Bruno Gollnisch	Mayıs 2013 (Laruelle, 2016a, ss. 9-10)	Moskova	Ziyaret
• Marine Le Pen (RN)	Haziran 2013 (Klapsis, 2015, s. 29; Laruelle, 2016a, ss. 9-10)	Moskova	Moskova Devlet Üniversite si Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (Konferan s)
• Marine Le Pen (RN) • RN Başkan Yardımcısı Louis Aliot • Rusya Başbakan Yardımcısı Dmitri Rogozin • Devlet Duması Başkanı Sergey Naryshkin	Haziran 2013 (Klapsis, 2015, s. 34; Laruelle, 2016a, ss. 9-10)	Moskova	Görüşme
• Nick Griffin (BNP) • Robert Fiore (Nova Forza) • Artemis Mathaiopoulos (Altın Şafak)	Kasım 2013 (Klapsis, 2015, s. 36)	Moskova	Rus Ulusal Forumu (Konferan s)
• Geert Wilders (PVV) • Heinz-Christian Strache (FPÖ) • RN üyeleri • VB üyeleri • SD üyeleri • Viktor Zubarev (Birleşik Rusya)	15 Aralık 2013 (Political Capital Institute, 2014, s. 6)	İtalya	Kuzey Ligi Seçim Kongresi
• Gabor Vona	2014 (Krekó, Györi, &	-	Rus haber ajansı

	Juhász, 2015, ss. 6-7)		REX Röportajı
• Johann Gudenus (FPÖ) • Aymeric Chauprade (RN) • Ataka üyeleri • VB üyeleri • RN üyeleri • Lega üyeleri • Jobbik üyeleri	Mart 2014 (Klapsis, 2015, ss. 41, 44-45; Laruelle, 2016a, s. 10)	Kırım	Kırım Referandumu
• Marine Le Pen (RN) • Devlet Duması Başkanı Sergey Naryshkin • Duma Dışişleri Komitesi Başkanı Aleksei Pushkov • Rusya Başbakan Yardımcısı Dmitri Rogozin	Nisan 2014 (Klapsis, 2015, s. 34; Laruelle, 2016a, ss. 9-10)	Moskova	Görüşme
• Aleksandr Dugin • RN liderleri	31 Mayıs 2014 (Camus, 2015, s. 82)	-	Toplantı
• Konstantin Malofeev • Aleksandr Dugin • Aymeric Chauprade (RN) • Heinz-Christian Strache (FPÖ) • Volen Siderov (Ataka)	Haziran 2014 (Laruelle, 2015c, ss. 22-23)	Viyana	Kutsal İttifakın 200. Yılı (Toplantı)
• Aleksandr Dugin • Lombardiya Rusya Derneği	4 Temmuz 2014 (Savino, 2015b, s. 114)	Milano	“Rusya’nın Avrasyacı Vizyonu” (Konferans)
• BNP üyeleri • Jobbik üyeleri • Vlaams Belang üyeleri • Putin’in Danışmanı Sergey Glazyev	Ağustos 2014 (Klapsis, 2015, ss. 36-37)	Yalta (Kırım)	Rusya, Ukrayna, Yeni Rusya: Küresel

• Putin'in İnsan Hakları Konseyi Üyesi Maxim Shevchenko			Sorunlar ve Zorluklar (Konferans)
• Konstantinos Barbaroussis (Altın Şafak)	Eylül 2014 (Klapsis, 2015, s. 35)	Yunanistan	Görüşme
• İrina Osipova • Casa Pound üyeleri • Lombardiya-Rusya Derneği üyeleri	Eylül 2014 (Savino, 2015a, ss. 9-10)	Moskova	Ziyaret
• Johann Gudenus (FPÖ) • Aymeric Chauprade (RN)	8 Eylül 2014 (Klapsis, 2015, s. 36)	Moskova	Çok Çocuklu Aile ve İnsanlığın Geleceği (Forum)
• Lega Lideri Matteo Salvini • Devlet Duması Başkanı Sergey Naryshkin	Ekim 2014 (Klapsis, 2015, s. 51)	Moskova	Görüşme
• Altın Şafak üyeleri • Jobbik üyeleri • FPÖ üyeleri • İsviçre Halk Partisi üyeleri • Ulusal Cephe üyeleri • Sırp Radikal Partisi üyeleri • Aleksandr Dugin • Rusya Federasyonu Komünist Partisi Lideri Gennady Zyuganov • Zavtra Dergisi Editörü Aleksandr Prokhanov • Kapatılan Ulusal Bolşevik Partisi lideri Eduard Limonov	Ekim 2014 (Tipaldou, 2015, s. 204)	Saint Petersburg	Rus Ulusal Forumu

• Jobbik üyeleri • Altın Şafak üyeleri	4-5 Ekim 2014 (Laruelle, 2015c, s. 22; Political Capital Institute, 2014, s. 6)	St. Petersburg	“Rusya ve Avrupa için Yeni Bir Ulusal Doktrin (Rus Ulusal Forumu)
• Lega ve Casapound üyeleri	18 Ekim 2014 (Savino, 2015a, s. 9)	Milano	Rusya ve Putin Yanlısı Gösteriler
• Matteo Salvini • Vladimir Putin	17 Ekim 2014 (Savino, 2015a, s. 9)	Milano	Asya-Avrupa Zirvesi (Görüşme)
• AfD başkan yardımcısı Alexander Gauland	Kasım 2014 (Meister, 2016, ss. 15-16)	Berlin	Ziyaret (Rus Büyükelçi liği)
• Federasyon Konseyi senatörü Andrei Klimov • Aleksandr Dugin • Markus Frohnmeier (AfD) • Alexander Gauland (AfD)	2015 (Laruelle & Rivera, 2019, s. 10)	St. Petersburg	Görüşme
• AfD Gençlik Örgütü lideri Markus Frohnmeier • Birleşik Rusya Uluslararası İlişkiler Komisyonu Başkanı Robert Schegel	Nisan 2016 (Meister, 2016, ss. 15-16)	-	Görüşme
• Markuz Pretzell (AfD)	Nisan 2016 (Futak-Campbell, 2020, s. 32)	Yalta	Toplantı

- Frauke Petry (AfD) - Marine Le Pen (RN) - Ludovic De Danne (RN) - Matteo Salvini (LN) - Geert Wilders (PVV) - Heinz-Christian Strache (FPÖ) - Harald Vilimsky (FPÖ) - Janice Atkinson (UKIP) - Tom van Grieken (VB) - Gerolf Annemans (VB)	Ocak 2017 (Futak-Campbell, 2020, s. 32)	Koblenz	Toplantı
- Frauke Petry (AfD) - Marcus Pretzell (AfD) - Julian Flak (AfD) - Devlet Duması Başkanı Vyacheslav Volodin - Duma Uluslararası İlişkiler Komitesi Başkanı Leonid Slutsky - LDPR lideri Vladimir Jirinovski	Şubat 2017 (Laruelle & Rivera, 2019, s. 2011)	-	Görüşme
Pavel Gamov (SD)	Eylül 2017 (Sundbom, 2018, s. 25)	Rusya	2017 Rusya Seçimleri
- Alexander Gauland (AfD) - Beatrix von Storch (AfD) - Rus Parlamentosu Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Leonid Slutsky	Ocak 2018 (Laruelle & Rivera, 2019, s. 11)	Moskova	Görüşme
- PVV lideri Geert Wilders - Duma Dış İlişkiler Komitesi başkanı Leonid Slutsky	Şubat 2018 (van der Noordaa, 2018, ss. 11- 12)	Moskova	Görüşme
AfS lideri Gustav Kasselstrand	Haziran 2018 (Sundbom, 2018, ss. 25- 26)	Moskova	Parlament erizmin Gelişmesi ne İlişkin

			Uluslararası Forum
• Olli Kotro (PS)	2019 (Finns Party Euro Candidate Wants Finland to Leave Schengen for Visa-Free Travel With Russia, 2019)	-	Eurasia Daily (Röportaj)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

KAYNAKÇA

- Aitton, L. A. (2018). COMFORTABLE BED-FELLOWS? RUSSIA AND THE RADICAL RIGHT AFTER THE CRIMEAN ANNEXATION [Yüksek Lisans Tezi]. UNIVERSITY OF TARTU Faculty of Social Sciences Johan Skytte Institute of Political Studies.
- Alternative für Deutschland. (2017). Manifesto For Germany The Political Programme of the Alternative for Germany. Alternative für Deutschland. https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2017/04/2017-04-12_afd-grundsatzprogramm-englisch_web.pdf Erişim Tarihi: 09/04/2021
- Ames, P. (2014, Nisan 10). Europe's far right is rootin' for Putin. The World from PRX. <https://www.pri.org/stories/2014-04-10/europes-far-right-rootin-putin> Erişim Tarihi: 28/03/2021
- Applebaum, A., Pomerantsev, Smith, M., & Colliver, C. (2017). "MAKE GERMANY GREAT AGAIN" Kremlin, Alt-Right and International Influences in the 2017 German Elections. Institute for Strategic Dialogue. <https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2017/12/Make-Germany-Great-Again-ENG-061217.pdf> Erişim Tarihi: 15/04/2021
- Arbatova, N. (2019). Three Faces of Russia's Neo-Eurasianism. *Survival*, 61(6), 7-24. <https://doi.org/10.1080/00396338.2019.1688562>
- Arridu, V., & Molis, A. (2019). Alliance between Putin and European Far-Right: Where Does the Convergence of Interests Lead? *Lithuanian Annual Strategic Review*, 17(1), 157-175. <https://doi.org/10.2478/lasr-2019-0006>
- Aslan, H. K. (2018). AŞIRI SAĞIN YÜKSELİŞİ: RESME KÜRESEL PERSPEKTİFTEN BAKMAK. *Muhafazakar Düşünce Dergisi*, 14(53), 47-70.
- Bailes, A. J., Dunay, P., Guang, P., & Troitskiy, M. (2007). The Shanghai cooperation organization (C. 17). Stockholm International Peace Research Institute Stockholm.
- Balci, A., & Cicioglu, F. (2020). Turkey in the discourse of European far right: The uses and abuses of Turkey's membership process for a counter-hegemony. *Journal of Contemporary European Studies*, 28(1), 100-113. <https://doi.org/10.1080/14782804.2019.1677574>
- Bar-On, T. (2008). Fascism to the Nouvelle Droite: The Dream of Pan-European Empire. *Journal of Contemporary European Studies*, 16(3), 327-345. <https://doi.org/10.1080/14782800802500981>
- Bassin, M. (2008). Eurasianism "Classical" and "Neo": The Lines of Continuity. *Beyond the Empire: Images of Russia in the Eurasian Cultural Context*, 17, 279-294.

- Bassin, M. (2015). Lev Gumilev and the European New Right. *Nationalities Papers*, 43(6), 840-865. <https://doi.org/10.1080/00905992.2015.1057560>
- Becker, J. (2019, Ağustos 10). The Global Machine Behind the Rise of Far-Right Nationalism. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2019/08/10/world/europe/sweden-immigration-nationalism.html> Erişim Tarihi: 08/04/2021
- Braghiroli, S., & Makarychev, A. (2016). Russia and its supporters in Europe: Trans-ideology à la carte ? *Southeast European and Black Sea Studies*, 16(2), 213-233. <https://doi.org/10.1080/14683857.2016.1156343>
- Braghiroli, S., & Makarychev, A. (2018). Redefining Europe: Russia and the 2015 Refugee Crisis. *Geopolitics*, 23(4), 823-848. <https://doi.org/10.1080/14650045.2017.1389721>
- Camus, J.-Y. (2015). A Long-Lasting Friendship Alexander Dugin and the French Radical Right. İçinde M. Laruelle (Ed.), *Eurasianism and the European Far Right: Reshaping the Europe–Russia Relationship* (ss. 79-96). Lexington Books.
- Camus, J.-Y., & Lebourg, N. (2017). *Far-right politics in Europe*. The Belknap Press of Harvard University Press.
- Carter, E. (2017). Party Ideology. İçinde C. Mudde (Ed.), *The Populist Radical Right A Reader* (ss. 28-67). Routledge Studies in Extremism and Democracy.
- Castelli Gattinara, P., & Pirro, A. L. P. (2019). The far right as social movement. *European Societies*, 21(4), 447-462. <https://doi.org/10.1080/14616696.2018.1494301>
- Charokopos, M., & Dagoumas, A. (2018). State Capitalism in Time: Russian Natural Gas at the Service of Foreign Policy. *Europe-Asia Studies*, 70(3), 441-461. <https://doi.org/10.1080/09668136.2018.1448367>
- Clarke, S., & Holder, J. (2017, Mayıs 26). French presidential election May 2017 – full second round results and analysis | World news | The Guardian. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2017/may/07/french-presidential-election-results-latest> Erişim Tarihi: 23/04/2021
- Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation. (2013). https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/122186#:~:text=The%20Russian%20Federation%20is%20in,of%20the%20entire%20global%20community. Erişim Tarihi: 26/02/2021
- Consultant.ru. (2020, Nisan 14). Law of the Russian Federation on the amendment to the Constitution of the Russian Federation of March 14, 2020 N 1-FKZ “On improving the regulation of certain issues of the organization and functioning of public authorities”. Consultant.ru.

https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_346019/3d0cac60971a511280cbba229d9b6329c07731f7/#dst100124 Erişim Tarihi: 02/05/2021

Curtis, J. (2017). The 2017 French parliamentary elections. House of Commons Libray. <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-8015/CBP-8015.pdf> Erişim Tarihi: 23/04/2021

Davis, A. (2019, Nisan 8). Calls for AfD lawmaker accused of Russia ties to resign. Deutsche Welle. <https://www.dw.com/en/cdu-afd-markus-frohnmaier-russia/a-48254870> Erişim Tarihi: 15/04/2021

Demydova, V. (2020). RUSSIAN CONSTITUTIONAL AMENDMENTS 2020: SOCIAL STATE OR PUTIN FOREVER? *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 147-164. <https://doi.org/10.30692/sisad.743373>

Deutsche Welle. (2019, Aralık 20). Germany: Far-right AfD party in “serious financial distress”. Deutsche Welle. <https://www.dw.com/en/germany-far-right-afd-party-in-serious-financial-distress/a-51756920> Erişim Tarihi: 08/05/2021

Deutsche Welle. (2020, Aralık 11). Suspected orchestrator of Austria’s “Ibiza-gate” video arrested in Berlin. Deutsche Welle. <https://www.dw.com/en/suspected-orchestrator-of-austrias-ibiza-gate-video-arrested-in-berlin/a-55909015> Erişim Tarihi: 08/05/2021

Devlin, K., & Mordecai, M. (2019). Supporters of European populist parties stand out on key issues, from EU to Putin [Global Attitudies]. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/11/18/supporters-of-european-populist-parties-stand-out-on-key-issues-from-eu-to-putin/> Erişim Tarihi 23/04/2021

Diesen, G. (2020). Russia as an international conservative power: The rise of the right-wing populists and their affinity towards Russia. *Journal of Contemporary European Studies*, 28(2), 182-196. <https://doi.org/10.1080/14782804.2019.1705770>

Documents Link AfD Parliamentarian To Moscow. (2019, Nisan 12). Der Spiegel. <https://www.spiegel.de/international/germany/documents-link-afd-parliamentarian-to-moscow-a-1261509.html> Erişim Tarihi: 15/04/2021

Down, I., & Han, K. J. (2021). Far right parties and ‘Europe’: Societal polarization and the limits of EU issue contestation. *Journal of European Integration*, 43(1), 65-81. <https://doi.org/10.1080/07036337.2020.1728263>

Drozдова, O., & Robinson, P. (2019). A Study of Vladimir Putin’s Rhetoric. *Europe-Asia Studies*, 71(5), 805-823. <https://doi.org/10.1080/09668136.2019.1603362>

Dugin, A. (2018). *Rus Jeopolitiği* (V. İmanov, Çev.; 10.). Küre Yayınları.

Duncan, P. J. S. (2015). Ideology and Interests in Putin’s Construction of Eurasia. İçinde D. Lane & V. Samokhvalov (Ed.), *The Eurasian Project and Europe Regional*

Discontinuities and Geopolitics (ss. 102-116). Palgrave Macmillan UK.
<https://doi.org/10.1057/9781137472960>

Erşen, E. (2004). Neo-Eurasianism and Putin's 'Multipolarism' in Russian Foreign Policy. *Perspectives*, 32(3), 317.

Erşen, E. (2009). SOVYET SONRASI RUS AVRASYACILIĞI VE RUSYA-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ [SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI DOKTORA TEZİ]. Marmara Üniversitesi.

EURACTIV. (2019, Mayıs 14). Bratislava meeting exposes EU far-right contradictions. <https://www.euractiv.com/section/politics/news/bratislava-meeting-exposes-eu-far-right-contradictions/> Erişim Tarihi: 09/04/2021

Euronews. (2020, Aralık 15). Hungarian parliament adopts anti-LGBT laws including de facto ban on adoption by same-sex couples. <https://www.euronews.com/2020/12/15/hungarian-parliament-adopts-anti-lgbt-laws-including-de-facto-ban-on-adoption-by-same-sex-> Erişim Tarihi: 15/01/2021

Europarl.europa.eu. (2021). <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/advanced> Erişim Tarihi: 29/05/2021

Europe's far-right divided over Russia as Salvini stages pre-election rally in Milan. (2019, Mayıs 17). *The Guardian*. <http://www.theguardian.com/world/2019/may/17/europes-far-right-divided-over-russia-as-salvini-stages-pre-election-rally-in-milan> Erişim Tarihi: 07/04/2021

Feklyunina, V. (2012). Russia's International Images and its Energy Policy. *An Unreliable Supplier? Europe-Asia Studies*, 64(3), 449-469. <https://doi.org/10.1080/09668136.2012.661923>

Feuer, A., & Higgins, A. (2016). Extremists turn to a leader to protect Western values: Vladimir Putin. *New York Times*. <https://www.nytimes.com/2016/12/03/world/americas/alt-right-vladimir-putin.html?hp&action> Erişim Tarihi: 09/04/2021

Finns Party Euro Candidate Wants Finland to Leave Schengen for Visa-Free Travel With Russia. (2019, Mayıs 21). *SchengenVisaInfo.Com*. <https://www.schengenvisa.info.com/news/finns-party-euro-candidate-wants-finland-to-leave-schengen-for-visa-free-travel-with-russia/> Erişim Tarihi: 08/04/2021

Foreign Policy Concept of the Russian Federation. (2016). https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkBBZ29/content/id/2542248 Erişim Tarihi: 26/02/2021

- Foy, H., Hopkins, V., Johnson, M., Klasa, A., & Chazan, G. (2019, Mayıs 23). Russia's long arm reaches to the right in Europe. Financial Times. <https://www.ft.com/content/48c4bfa6-7ca2-11e9-81d2-f785092ab560> Erişim Tarihi: 15/04/2021
- Futak-Campbell, B. (2020). Political Synergy: How the European Far-Right and Russia Have Joined Forces Against Brussels. *Atlantisch Perspectief*, 44(1), 30-35.
- Gabrižová, Z. (2020, Şubat 18). Slovak 2020 General Elections: Analyses of Parliament Scenario(s) | Heinrich Böll Stiftung | Brussels office - European Union. Heinrich-Böll-Stiftung. <https://eu.boell.org/en/2020/02/18/slovak-2020-general-elections-analyses-parliament-scenarios> Erişim Tarihi: 08/04/2021
- Golder, M. (2016). Far Right Parties in Europe. *Annual Review of Political Science*, 19, 477-497.
- Griffin, R. (2014). *Faşizmin Doğası* (A. Selman, Çev.; 1.). İletişim Yayınları.
- Griffin, R. (2017). Interregnum or endgame? The radical right in the 'post-fascist' era. İçinde C. Mudde (Ed.), *The Populist Right A Reader* (ss. 15-27). Routledge Studies in Extremism and Democracy.
- Hansen, F. S. (2018). Denmark United in Opposition. İçinde *THE KREMLIN'S TROJAN HORSES 3.0* (ss. 5-9). Atlantic Council Eurasia Center.
- Heywood, A. (2013). *Siyasi İdeolojiler: Bir Giriş* (A. K. Bayram, Ö. Tüfekçi, H. İnaç, Ş. Akın, & B. Kalkan, Çev.; 5.). Adres Yayınları.
- Identity and Democracy Group. (t.y.). [Official Web Site]. Geliş tarihi 29 Mayıs 2021, gönderen <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/advanced?groupCode=5588> Erişim Tarihi: 29/05/2021
- Identity and Democracy Party. (t.y.). Geliş tarihi 29 Mayıs 2021, gönderen <https://www.id-party.eu/> Erişim Tarihi: 29/05/2021
- Infographic: How many seats does each country get in in the European Parliament? (2020, Ocak 31). <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/eu-affairs/20180126STO94114/infographic-how-many-seats-does-each-country-get-in-in-the-european-parliament> Erişim Tarihi: 04/02/2021
- İmanov, V. (2007). Rusya'nın Medeniyetsel Kimlik İnşası Olarak Avrasyacılık [Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- İmanov, V. (2010). Rusya'nın Medeniyetsel Kimlik İnşası olarak Avrasyacılık. İçinde *Avrasya Konuşmaları* (1., ss. 13-31). Küre Yayınları.

- Ingram, A. (2001). Alexander Dugin: Geopolitics and neo-fascism in post-Soviet Russia. *Political Geography*, 20(8), 1029-1051. [https://doi.org/10.1016/S0962-6298\(01\)00043-9](https://doi.org/10.1016/S0962-6298(01)00043-9)
- Juhász, A., Györi, L., Krekó, P., & Dezső, A. (2015). "I am Eurasian"—The Kremlin connections of the Hungarian far-right. Political Institute & Social Development Institute.
- Kalinin, K. (2019). Neo-Eurasianism and the Russian elite: The irrelevance of Aleksandr Dugin's geopolitics. *Post-Soviet Affairs*, 35(5-6), 461-470. <https://doi.org/10.1080/1060586X.2019.1663050>
- Kallis, A. (2015). A THIN RED LINE? FAR RIGHT AND MAINSTREAM IN A RELATIONAL PERSPECTIVE. İçinde G. Charalambous (Ed.), *The European Far Right: Historical and Contemporary Perspectives* (ss. 7-12). PRIO Cyprus Centre Friedrich-Ebert-Stiftung. <https://primarysources.brillonline.com/browse/human-rights-documents-online/the-european-far-right-historical-and-contemporary-perspectives;hrdhrd01652015001>
- Kipp, J. W. (2002). Aleksandr Dugin and the ideology of national revival: Geopolitics, Eurasianism and the conservative revolution. *European Security*, 11(3), 91-125. <https://doi.org/10.1080/09662830208407539>
- Kitsantonis, N. (2020, Kasım 14). Leaders of Greece's Golden Dawn Sentenced to Prison—The New York Times. <https://www.nytimes.com/2020/10/14/world/europe/greece-golden-dawn-sentencing.html> Erişim Tarihi: 14/02/2021
- Klapisis, A. (2015). An Unholy Alliance: The European Far Right and Putin's Russia. *European View*, 14(1), 137-137. <https://doi.org/10.1007/s12290-015-0359-1>
- Korkut, U., & Akçali, E. (2015). Deciphering Eurasianism in Hungary Narratives, Networks, and Lifestyles. İçinde M. Laruelle (Ed.), *Eurasianism and the European Far Right: Reshaping the Europe–Russia Relationship* (ss. 175-192). Lexington Books.
- Krekó, P., Györi, L., & Juhász, A. (2015). Russia's Far-Right Friends in Europe—Hungary. *Russian Analytical Digest*, 167, 5-8.
- Krekó, P., Győri, L., Milo, D., Marušiak, J., Széky, J., & Lencsés, A. (2015). Marching Toward Eurasia The Kremlin connections of the Slovak far-right (s. 59). Political Capital & Social Development Institute.
- Kysel, T. (2017, Ekim 3). NAKA preverovala Kotlebu kvôli peniazom z Ruska. <https://www.aktuality.sk/clanok/526205/naka-preverovala-kotlebu-kvoli-peniazom-z-ruska/> Erişim Tarihi: 09/04/2021

- Langdon, K. C., & Tismaneanu, V. (2020). *Putin's Totalitarian Democracy: Ideology, Myth, and Violence in the Twenty-First Century*. Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-20579-9>
- Laqueur, W. (2015). *Putinism: Russia and Its Future with the West*. Macmillan.
- Laruelle, M. (2004). The Two Faces of Contemporary Eurasianism: An Imperial Version of Russian Nationalism. *Nationalities Papers*, 32(1), 115-136. <https://doi.org/10.1080/0090599042000186197>
- Laruelle, M. (2006). Aleksandr Dugin: A Russian Version of the European Radical Right? *Kennan Institute Occasional Papers* #294.
- Laruelle, M. (2008). *Russian Eurasianism: An ideology of empire*. Woodrow Wilson Center Press ; Johns Hopkins University Press.
- Laruelle, M. (2015a). Russia's Bedfellowing Policy and the European Far Right. *Russian Analytical Digest*, 167, 2-5.
- Laruelle, M. (2015b). Eurasia, Eurasianism, Eurasian Union: Terminological Gaps and Overlaps (Ponars Eurasia Policy Memo). Ponars Eurasia. <https://www.ponarseurasia.org/eurasia-eurasianism-eurasian-union-terminological-gaps-and-overlaps/>
- Laruelle, M. (2015c). *Dangerous Liaisons: Eurasianism, the European Far Right, and Putin's Russia*. İçinde M. Laruelle (Ed.), *Eurasianism and the European Far Right: Reshaping the Europe–Russia Relationship* (ss. 1-32). Lexington Books.
- Laruelle, M. (2015d). Introduction. İçinde M. Laruelle (Ed.), *Eurasianism and the European Far Right: Reshaping the Europe–Russia Relationship* (ss. xi-xv). Lexington Books.
- Laruelle, M. (2016a). FRANCE: MAINSTREAMING RUSSIAN INFLUENCE (THE KREMLIN'S TROJAN HORSES, ss. 7-11). Atlantic Council. <https://www.jstor.org/stable/resrep03685.5>
- Laruelle, M. (2016b). Russia as an anti-liberal European civilisation. İçinde P. Kolstø & H. Blakkisrud (Ed.), *The New Russian Nationalism: Imperialism, Ethnicity and Authoritarianism 2000-15* (ss. 275-297). Edinburgh University Press.
- Laruelle, M. (2018). The “Third Continent” Meets the “Third Way” Eurasianism's Reading of Fascism. İçinde M. Laruelle (Ed.), *Entangled Far Rights: A Russian-European Intellectual Romance in the Twentieth Century* (ss. 47-60). University of Pittsburgh Press.
- Laruelle, M., & Rivera, E. (2019). Collusion or Homegrown Collaboration? Connections between German Far Right and Russia (s. 45). *Political Capital*. https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/Laruelle_Rivera_Collusion_or_Homegrown_Collaboration.pdf

- Lebourg, N. (2018). The French Far Right in Russia's Orbit (s. 37) [Araştırma Raporu]. Carnegie Council.
https://www.carnegiecouncil.org/publications/articles_papers_reports/the-french-far-right-in-russias-orbit
- Lee, B. (2019). Overview of the Far Right. Centre for Research and Evidence on Security Threats (CREST). <https://www.gov.uk/government/publications/overview-of-the-far-right>
- Leighton, M. K. (2017). The Basis of Putin's Eurasianism Charles Clover: Black Wind, White Snow: The Rise of Russia's New Nationalism Yale University Press, New Haven and London, 2016, 360 p., \$35. International Journal of Intelligence and CounterIntelligence, 30(4), 810-817.
<https://doi.org/10.1080/08850607.2017.1337449>
- Lewis, D. G. (2018). Geopolitical Imaginaries in Russian Foreign Policy: The Evolution of 'Greater Eurasia'. Europe-Asia Studies, 70(10), 1612-1637.
<https://doi.org/10.1080/09668136.2018.1515348>
- Lindeberg, R., & Ummelas, O. (2021, Ocak 11). Sweden's NATO Skepticism Endures as Russia Flexes Muscles. Bloomberg.Com.
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-01-10/sweden-shuns-nato-as-stability-outweighs-worries-about-russia> Erişim Tarihi: 08/04/2021
- Louis, W. (2017). Russians, Refugees and Europeans: What shapes the discourse of the Conservative People's Party of Estonia? UPTAKE Working Paper, 6.
<http://hdl.handle.net/10062/58569>
- Lukin, A. (2014). What the Kremlin Is Thinking: Putin's Vision for Eurasia. FOREIGN AFFAIRS, 93(4), 85-93.
- Luks, L. (2009). A "Third Way"—Or Back to the Third Reich? Russian Politics & Law, 47(1), 7-23. <https://doi.org/10.2753/RUP1061-1940470101>
- Mackenzie, J. (2019, Mayıs 14). Estonia: How boom-time Baltic republic embraced far right. BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-europe-48264637> Erişim Tarihi: 02/04/2021
- Marcetti, S. (2021, Şubat 15). Italy has a new government, but how stable is it? EUobserver. <https://euobserver.com/political/150922>
- Mareš, M., & Laryš, M. (2015). The Transnational Relations of the Contemporary Russian Extreme Right. Europe-Asia Studies, 67(7), 1056-1078.
<https://doi.org/10.1080/09668136.2015.1067673>
- Mattlaer, A., & Vansina, L. (2020). Dealing with Russia: Towards a Coherent Belgian Policy. Egmont, 109.

- Meister, S. (2016). GERMANY: INTERDEPENDENCE AS VULNERABILITY (THE KREMLIN'S TROJAN HORSES, ss. 12-17). Atlantic Council. <https://www.jstor.org/stable/resrep03685.6>
- Meridionale | definition in the Italian-English Dictionary. (t.y.). Cambridge Dictionary. Geliş tarihi 15 Nisan 2021, gönderen <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/italian-english/meridionale> Erişim Tarihi: 15/04/2021
- Mostafa, G., & Mahmood, M. (2018). Eurasian Economic Union: Evolution, challenges and possible future directions. *Journal of Eurasian Studies*, 9(2), 163-172. <https://doi.org/10.1016/j.euras.2018.05.001>
- Mudde, C. (2007). *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge University Press.
- Mudde, C. (2015). *Populist Radical Right Parties in Europe Today*. İçinde *Transformations of Populism in Europe and the Americas: History and Recent Tendencies* (ss. 295-307). Bloomsbury Publishing. <<http://dx.doi.org/10.5040/9781474225243.ch-016>>
- Mudde, C. (2017). *The Populist Radical Right A Reader* (C. Mudde, Ed.). Routledge *Studies in Extremism and Democracy*.
- Mudde, C. (2019). *The Far Right Today*. John Wiley & Sons. <http://libgen.rs/book/index.php?md5=64DE123535C1D54E7361170B5CB9DAD0>
- NATIONAL SECURITY CONCEPT OF THE RUSSIAN FEDERATION. (2000). https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/589768 Erişim Tarihi: 26/02/2021
- Nestoras, A. (2016). Russia and the European Far Right after Brexit: Shifting Gears in the European Parliament. *Institute for European Studies*, 16, 3.
- Norocel, O. C. (2017). Finland From Agrarian to Right-Wing Populism. İçinde T. Aalberg, F. Esser, C. Reinemann, J. Strömbäck, & C. H. de Vreese (Ed.), *Populist Political Communication in Europe* (ss. 42-53). Routledge.
- Oltermann, P. (2019, Eylül 29). Austrian elections: Support for far-right collapses. *The Guardian*. <http://www.theguardian.com/world/2019/sep/29/austrian-elections-exit-polls-collapse-far-right-support-sebastian-kurz-victory> Erişim Tarihi: 23/04/2021
- Öner, S. (2015). DIFFERENT MANIFESTATIONS OF THE RISE OF FAR-RIGHT IN EUROPEAN POLITICS: THE CASES OF GERMANY AND AUSTRIA. *Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 22(2), 85-106.
- Örmeci, O., & Kısacık, S. (2018). *Rusya Siyaseti ve Rus Dış Politikası Teorik Çerçeve Tarihsel Arka Plan Örnek Olaylar* (1. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

- Paulovicova, N. (2020). The far right L'SNS in Slovakia and its reconstruction of the nation. *Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej*, 18(1), 177-197. <https://doi.org/10.36874/RIESW.2020.1.10>
- Perović, J. (2019, Mayıs 10). Russia's Eurasian Strategy. <https://css.ethz.ch/en/services/digital-library/articles/article.html> Erişim Tarihi: 11/05/2021
- Petsinis, V. (2014). Eurasianism and the Far Right in Central and Southeast Europe. *Central Eastern European Review*, 8(1), 1-10. <https://doi.org/10.2478/caeer-2014-0005>
- Peunova, M. (2008). An Eastern Incarnation of the European New Right: Aleksandr Panarin and New Eurasianist Discourse in Contemporary Russia. *Journal of Contemporary European Studies*, 16(3), 407-419. <https://doi.org/10.1080/14782800802501047>
- Politi, J., & Seddon, M. (2017, Mart 6). Putin's party signs deal with Italy's far-right Lega Nord. <https://www.ft.com/content/0d33d22c-0280-11e7-ace0-1ce02ef0def9> Erişim Tarihi: 13/02/2021
- Political Capital Institute. (2014). The Russian Connection: The Spread of pro-Russian Policies on the European Far Right. Political Capital Institute. <http://pdc.ceu.hu/archive/00007035/>
- politico.eu. (t.y.-a). POLITICO Poll of Polls—Bulgarian polls, trends and election news for Bulgaria. POLITICO. Geliş tarihi 17 Nisan 2021, gönderen <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/bulgaria/> Erişim Tarihi: 17/04/2021
- politico.eu. (t.y.-b). POLITICO Poll of Polls—Croatian polls, trends and election news for Croatia. POLITICO. Geliş tarihi 11 Mayıs 2021, gönderen <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/croatia/> Erişim Tarihi: 11/05/2021
- politico.eu. (t.y.-c). POLITICO Poll of Polls—Czech polls, trends and election news for Czech Republic. POLITICO. Geliş tarihi 07 Nisan 2021, gönderen <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/czech-republic/> Erişim Tarihi: 07/04/2021
- politico.eu. (t.y.-d). POLITICO Poll of Polls—Estonian polls, trends and election news for Estonia – POLITICO. Geliş tarihi 11 Mayıs 2021, gönderen <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/estonia/> Erişim Tarihi: 11/05/2021
- politico.eu. (t.y.-e). POLITICO Poll of Polls—Greek polls, trends and election news for Greece – POLITICO. Geliş tarihi 11 Mayıs 2021, gönderen <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/greece/> Erişim Tarihi: 11/05/2021
- politico.eu. (t.y.-f). POLITICO Poll of Polls—Hungarian polls, trends and election news for Hungary – POLITICO. Geliş tarihi 11 Mayıs 2021, gönderen <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/hungary/> Erişim Tarihi: 11/05/2021

- politico.eu. (t.y.-g). POLITICO Poll of Polls—Latvian polls, trends and election news for Latvia – POLITICO. Geliş tarihi 11 Mayıs 2021, gönderen <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/latvia/> Erişim Tarihi: 11/05/2021
- politico.eu. (t.y.-h). POLITICO Poll of Polls—Luxembourg polls, trends and election news for Luxembourg – POLITICO. Geliş tarihi 11 Mayıs 2021, gönderen <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/luxembourg/> Erişim Tarihi: 11/05/2021
- politico.eu. (t.y.-i). POLITICO Poll of Polls—Polish polls, trends and election news for Poland. POLITICO. Geliş tarihi 11 Mayıs 2021, gönderen <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/poland/> Erişim Tarihi: 11/05/2021
- politico.eu. (t.y.-j). POLITICO Poll of Polls—Romanian polls, trends and election news for Romania – POLITICO. Geliş tarihi 11 Mayıs 2021, gönderen <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/romania/> Erişim Tarihi: 11/05/2021
- politico.eu. (t.y.-k). POLITICO Poll of Polls—Slovak polls, trends and election news for Slovakia. POLITICO. Geliş tarihi 11 Mayıs 2021, gönderen <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/slovakia/> Erişim Tarihi: 11/05/2021
- politico.eu. (t.y.-l). POLITICO Poll of Polls—Slovenian polls, trends and election news for Slovenia. POLITICO. Geliş tarihi 11 Mayıs 2021, gönderen <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/slovenia/> Erişim Tarihi: 11/05/2021
- Polyakova, A. (2014). Strange Bedfellows: Putin and Europe’s Far Right. *World Affairs*, 177(3), 36-40.
- Polyakova, A. (2016a). Putinism and the European far right. *Institute of Modern Russia*, 19, 2016.
- Polyakova, A. (2016b). Introduction: The Kremlin’s Toolkit of Influence in Europe (ISBN: 978-1-61977-441-4.; KREMLIN’S TROJAN HORSES, ss. 3-6).
- Polyakova, A., & Shekhovtsov, A. (2016a). What’s Left of Europe If the Far Right Has Its Way? Atlantic Council DINU PATRICIU EURASIA CENTER. <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/what-s-left-of-europe-if-the-far-right-has-its-way/>
- Polyakova, A., & Shekhovtsov, A. (2016b). On The Rise: Europe’s Fringe Right. *World Affairs*, 179(1), 70-80. <https://doi.org/10.1177/0043820016662746>
- Poushter, jacob. (2020). How people around the world see the U.S. and Donald Trump in 10 charts [Global Attitudies]. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/01/08/how-people-around-the-world-see-the-u-s-and-donald-trump-in-10-charts/> Erişim Tarihi: 23/04/2021
- Pryce, P. (2013). Putin’s Third Term: The Triumph of Eurasianism? *Romanian Journal of European Affairs*, 13(1), 25-43.

- Putin, V. (1999, Aralık 31). Acting President of Russia, Prime Minister Vladimir Putin chaired an enlarged meeting of the Russian Security Council. Kremlin.Ru. <http://kremlin.ru/events/president/news/37390> Erişim Tarihi: 02/03/2021
- Putin, V. (2011, Ocak 3). A new integration project for Eurasia: The future in the making. <https://russiaeu.ru/en/news/article-prime-minister-vladimir-putin-new-integration-project-eurasia-future-making-izvestia-3-> Erişim Tarihi: 02/03/2021
- Putin, V. (2012a, Ocak 23). Russia: The Ethnicity Issue. ARCHIVE OF THE OFFICIAL SITE OF THE 2008-2012 PRIME MINISTER OF THE RUSSIAN FEDERATION VLADIMIR PUTIN. <http://archive.premier.gov.ru/eng/events/news/17831/> Erişim Tarihi: 02/03/2021
- Putin, V. (2012b, Şubat 12). Message from the President to the Federal Assembly. Kremlin.Ru. <http://kremlin.ru/events/president/news/17118> Erişim Tarihi: 02/03/2021
- Putin, V. (2013a, Temmuz 23). Interview to the film “The Second Baptism of Rus”. Kremlin.Ru. <http://kremlin.ru/events/president/news/18872> Erişim Tarihi: 02/03/2021
- Putin, V. (2013b, Eylül 19). Meeting of the Valdai International Discussion Club. Kremlin.Ru. <http://kremlin.ru/events/president/news/19243> Erişim Tarihi: 02/03/2021
- Putin, V. (2021, Şubat 17). Putin: Mağara milliyetçiliği Rusya’ya zarar veriyor. Sputnik News. <https://tr.sputniknews.com/rusya/202102171043831522-putin-magara-milliyetciligi-rusyaya-zarar-veriyor/> Erişim Tarihi: 02/03/2021
- Reynolds, J. (2019, Eylül 24). Matteo Salvini: Can Italy’s populist leader return to power? BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-europe-44921974> Erişim Tarihi: 29/05/2021
- Richardson, P. B. (2015). Putin’s Eurasian Dialectic. İçinde D. Lane & V. Samokhvalov (Ed.), *The Eurasian Project and Europe Regional Discontinuities and Geopolitics* (ss. 89-101). Palgrave Macmillan UK. <https://doi.org/10.1057/9781137472960>
- Russia Today. (2014, Mart 16). Crimean ‘referendum at gunpoint’ is a myth – intl observers. RT International. <https://www.rt.com/news/international-observers-crimea-referendum-190/> Erişim Tarihi: 28/03/2021
- Rydgren, J. (2008). Immigration sceptics, xenophobes or racists? Radical right-wing voting in six West European countries. *European Journal of Political Research*, 47(6), 737-765. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2008.00784.x>
- Rydgren, J. (Ed.). (2018). *The Oxford handbook of the radical right*. Oxford University Press.
- Samaras, G. (2020, Kasım 26). The end of Golden Dawn: Has Greece shown us how to deal with neo-Nazis? *The Conversation*. <http://theconversation.com/the-end-of->

golden-dawn-has-greece-shown-us-how-to-deal-with-neo-nazis-150239 Erişim Tarihi: 14/02/2021

- Savino, G. (2015a). The Italian Russophile Rightist Parties: A New Love for Moscow? *RUSSIAN ANALYTICAL DIGEST*, 167, 8-11.
- Savino, G. (2015b). From Evola to Dugin The Neo-Eurasianist Connection in Italy. İinde M. Laruelle (Ed.), *Eurasianism and the European Far Right: Reshaping the Europe–Russia Relationship* (ss. 97-124). Lexington Books.
- Schaart, E. (2021, Mart 12). Geert Wilders, comeback king. *POLITICO*. <https://www.politico.eu/article/far-right-politician-geert-wilders-set-to-make-comeback-in-dutch-elections/> Erişim Tarihi: 11/05/2021
- Shekhovtsov, A. (2008). The Palingenetic Thrust of Russian Neo-Eurasianism: Ideas of Rebirth in Aleksandr Dugin’s Worldview ¹. *Totalitarian Movements and Political Religions*, 9(4), 491-506. <https://doi.org/10.1080/14690760802436142>
- Shekhovtsov, A. (2009). Aleksandr Dugin’s Neo-Eurasianism: The New Right à la Russe. *Religion Compass*, 3(4), 697-716. <https://doi.org/10.1111/j.1749-8171.2009.00158.x>
- Shekhovtsov, A. (2014). Putin’s Brain? *New Eastern Europe*, 13(4), 72-79.
- Shekhovtsov, A. (2015a). Alexander Dugin and the West European New Right, 1989–1994. İinde M. Laruelle (Ed.), *Eurasianism and the European Far Right: Reshaping the Europe–Russia Relationship* (ss. 35-54). Lexington Books.
- Shekhovtsov, A. (2015b). Far-Right Election Observation Monitors in the Service of the Kremlin’s Foreign Policy. İinde M. Laruelle (Ed.), *Eurasianism and the European Far Right: Reshaping the Europe–Russia Relationship* (ss. 223-243). Lexington Books.
- Shekhovtsov, A., & Noir, T. (2017). *Russia and the Western Far Right* (1. bs). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315560991>
- Shlapentokh, D. (2014). The Great Friendship: Geopolitical Fantasies About the Russia/Europe Alliance in the Early Putin Era (2000–2008) – The Case of Alexander Dugin. *Debate: Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*, 22(1), 49-79. <https://doi.org/10.1080/00014788.2013.873218>
- Shlapentokh, D. V. (2014). Implementation of an Ideological Paradigm: Early Duginian Eurasianism and Russia’s Post-Crimean Discourse. *Contemporary Security Policy*, 35(3), 380-399. <https://doi.org/10.1080/13523260.2014.963966>
- Shnirel’man, V. A. (1998). The Idea of Eurasianism and the Theory of Culture. *Anthropology & Archeology of Eurasia*, 36(4), 8-31. <https://doi.org/10.2753/AAE1061-195936048>

- Silver, L., Moria, F., & Kent, N. (2020). European Union member nations had broadly favorable views of the EU [Global Attitudies]. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/global/2020/11/17/member-nations-had-broadly-favorable-views-of-the-eu/> Erişim Tarihi: 23/04/2021
- Silvius, R. (2015). Eurasianism and Putin's Embedded Civilizationalism. İinde D. Lane & V. Samokhvalov (Ed.), *The Eurasian Project and Europe Regional Discontinuities and Geopolitics* (ss. 75-88). Palgrave Macmillan UK. <https://doi.org/10.1057/9781137472960>
- řkolkay, A., & řůborov, V. (2019). Populist Political Movement Sme rodina – Boris Kollr (We Are a Family – Boris Kollr). řrodkowoeuropejskie Studia Polityczne, 4, 5-26. <https://doi.org/10.14746/ssp.2019.4.1>
- Soyaltın, D. (2015). Avrupa'da Birlik ve Bütünleşme Hareketlerinin Tarihi ve Kuramsal Arka Planı. İinde C. Dinç (Ed.), *Avrupa ve Avrupa Birliği Teori, Güncel İç Gelişmeler ve Dış İlişkiler* (ss. 11-34). Savaş Yayınevi.
- Stamouli, N. (2019, Eylül 26). The unorthodox Greek. POLITICO. <https://www.politico.eu/article/greek-solution-far-right-kyriakos-velopoulos-unorthodox-migration-votes/> Erişim Tarihi: 14/02/2021
- Stockemer, D. (2017). The success of radical right-wing parties in Western European regions – new challenging findings. *Journal of Contemporary European Studies*, 25(1), 41-56. <https://doi.org/10.1080/14782804.2016.1198691>
- Sundbom, H. (2018). Sweden: Fertile Soil for Influence OPS? İinde THE KREMLIN'S TROJAN HORSES 3.0 (ss. 23-29). Atlantic Council Eurasia Center.
- Sweeney, K. (2017, Nisan 9). Bulgarian elections – a pro-western party may have won, but the European idea seems to have lost. <https://neweuropeans.net/article/1817/bulgarian-elections-pro-western-party-may-have-won-european-idea-seems-have-lost> Erişim Tarihi: 17/04/2021
- şahin, B. G., & Ertan, B. (2015). Avrupa'da Aşırı Sağ ve İrkçı Partilerin Yükselişi. İinde C. Dinç (Ed.), *Avrupa ve Avrupa Birliği Teori, Güncel İç Gelişmeler ve Dış İlişkiler* (ss. 141-164). Savaş Yayınevi.
- THE FOREIGN POLICY CONCEPT OF THE RUSSIAN FEDERATION. (2008). <http://en.kremlin.ru/supplement/4116> Erişim Tarihi: 26/01/2021
- Tipaldou, S. (2015). The Dawning of Europe and Eurasia? The Greek Golden Dawn and Its Transnational Links. İinde M. Laruelle (Ed.), *Eurasianism and the European Far Right: Reshaping the Europe–Russia Relationship* (ss. 193-219). Lexington Books.
- Trubetskoy, N. (2012). *Avrupa ve Beşeriyet* (V. İmanov, Çev.; 1.). Küre Yayınları.
- Tuncel, T. K. (2020). RUSYA ANAYASASI'NDA YAPILAN DEğİşİKLİKLER (Analiz Sy 2020/22; s. 12). Avrasya İncelemeleri Merkezi.

<https://avim.org.tr/tr/Analiz/RUSYA-ANAYASASI-NDA-YAPILAN-DEGISIKLIKLER>

- Turnout | 2019 European election results | European Parliament. (2019, Ekim 22). <https://Europarl.Europa.Eu/Election-Results-2019/En/>; <http://www.europarl.europa.eu/portal/en>. <https://europarl.europa.eu/election-results-2019/en/turnout/> Erişim Tarihi: 04/02/2021
- Umland, A. (2008). Conceptual and Contextual Problems in the Interpretation of Contemporary Russian Ultrnationalism. *Russian Politics & Law*, 46(4), 6-30. <https://doi.org/10.2753/RUP1061-1940460401>
- Umland, A. (2009). Pathological Tendencies in Russian “Neo-Eurasianism”: The Significance of the Rise of Aleksandr Dugin for the Interpretation of Public Life in Contemporary Russia. *Russian Politics & Law*, 47(1), 76-89. <https://doi.org/10.2753/RUP1061-1940470104>
- Umland, A. (2017). Post-Soviet Neo-Eurasianism, the Putin System, and the Contemporary European Extreme Right. *Perspectives on Politics*, 15(2), 465-476. <https://doi.org/10.1017/S1537592717000135>
- van der Noordaa, R. (2018). The Netherlands: Kremlin Influence in the Wake of National Tragedy. İçinde *THE KREMLIN’S TROJAN HORSES 3.0* (ss. 10-16). Atlantic Council Eurasia Center.
- Vejvodová, P., Janda, J., & Víchová, V. (2017). The Russian connections of far-right and paramilitary organizations in the Czech Republic. *Political Capital*, 51.
- Vinokurov, E. (2018). Introduction to the Eurasian Economic Union. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-92825-8>
- Vlaams Belang. (t.y.-a). Identity and Democracy [Resmi Web Sitesi]. Vlaams Belang. Geliş tarihi 16 Nisan 2021, gönderen <https://www.vlaamsbelang.org/idpartij/> Erişim Tarihi: 16/04/2021
- Vlaams Belang. (t.y.-b). Statement of Principles [Resmi Web Sitesi]. Vlaams Belang. Geliş tarihi 16 Nisan 2021, gönderen <https://www.vlaamsbelang.org/beginselverklaring/> Erişim Tarihi: 16/04/2021
- Weidinger, B., Schmid, F., & Krekó, P. (2017). Russian Connections of the Austrian Far-Right (s. 61). *Political Capital*. http://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/PC_NED_country_study_AT_20170428.pdf
- Wilson, R., & Hainsworth, P. (2012). Far-right Parties and discourse in Europe: A challenge for our times. European Network Against Racism (ENAR) Foundation. www.enarfoundation.eu
- Yılmaz, S. (2015). YENİ AVRASYACILIK VE RUSYA. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 16(34), 111-120.

Zhanaltay, Z. (2020). Far-Right Parties Rising in The Western End of Eurasia: The Case of Estonia. Akhmet Yassawi University Eurasian Research Institute. <https://eurasian-research.org/wp-content/uploads/2020/10/Weekly-e-bulletin-29.06.2020-05.07.2020-No-266.pdf>

(2021).

<https://www.parlamento.pt/sites/EN/ForeignAffairs/Paginas/ConsultativeBodiesUnion.aspx> Erişim Tarihi: 17/02/2021

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Emre AK	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Fakülte	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Bölümü	Uluslararası İlişkiler (İkinci Öğretim)
Makale ve Bildiriler	
1. "RUSYA ve AVRUPA AŞIRI SAĞI ÜZERİNE BİR İNCELEME" TURAN-SAM(TURAN Stratejik Araştırmaları Merkezi) Cilt 14. Sayı 53. ss. 251-258	